

Supracoperta și coperta de *Petre Vulcănescu*

Desene din manuscrise

TUDOR ARGHEZI

SCRIERI

8

PROZE

EDITURA PENTRU LITERATURĂ

PE O PALMĂ DE ȚĂRÎNĂ

POVEȘTILE BOABEI ȘI ALE FĂRÎMEI

PE O PALMĂ DE ȚĂRÎNĂ

Pe câmpul dintre pomi, iarba e lăsată să răsară și crește în voie și neștire. Nu trebuie turburată tihna pământului, care doarme și visează buruienile frumoase cum îi trec lui prin somn. Cazmaua și plugul n-au ce căuta în livada păzită de dîre de umbră și de dîre de soare, în care joacă horbota frunzelor legănată de o adiere. Cîinii stau întinși în jurul mesei de lucru, la distanțe alese după umbră, și se mută cu ea. Doarme pământul sub ei, și dorm și ei cu pământul: e o înțelegere între toți, să se fărmece unii pe alții și să-i legene volbura trează, care își închide ochii numai la înnoptat.

În fiecare an alte flori se ivesc să umple câmpul. Venite nu se știe cum, ele n-au mai fost pe la noi niciodată. Anul trecut grădina fusese galbenă de sunătoare. Iată o albă toată: un vâl de mireasă așternut pretutindeni. Aș căuta iarba nouă în botanica lui Bonnet, care asortează plantele după frunză și cuprinde toate buruienile din Europa, și cu numele ei latinesc m-aș duce în botanica lui Panțu, să îl aflu pe cel țărănesc, rumânesc.

Mise lene și lehamite de știință: nu mai vreau să știu nimic, vreau numai să mă uit și să mă dau în vîntul subțire, — cu frunzele, cu trifoiul, cu bălăriile; cu fulgii norului, care se duc lin, ca o luntre către Citera. Între două rînduri de copaci se zărește lacul lui Böcklin, brăzdat, în drumul eternității, de o barcă de fantome. Acolo e mai frig, unda

înnegrită a lacului e rece. Aici e cald, și floarea cu tulpine lungi, crescute dintr-o rădăcină, aduce o aromă de cimbru crud: sfeșnice cu cîte zece, douăzeci de lumînări de om sărac, închinat la icoane.

Ce-i ăsta, ciulin ori scaiete? Nu pune mîna să iei măciulia, care a găsit cu cale să fie carmină. Îmbrăcat întreg în zale și ghimpi, ca să-și ocrotească giuvaerul disprețuit de grădinarie, îți va sîngera degetele ca o spadă apucată, în luptă, de tăiș, zmuncită cu palma. Cine se atinge de mîndria lui crîncenă, izolată după o pravilă aspră? Îl ocolesc de departe și vrabia, și gîngăniile, și pictura, înnodat uscat ca sîrma și nedecorativ, crăcănat, iarbă a Diavolului singuratec și deșert.

Zeci de plante, cu floarea ușoară ca macul fragil, dărimată de cum se atinge de minuscula ei batistă stacojie bondarul sau lăcusta, ridicate pe un fir de mustață ori pitite într-un cuib de troscot, sînt galbene și roșii, dar în zeci de feluri galbene și roșii, către violet, către jar, către ceară, către palid și aprins și roz. Albul e întotdeauna alb, albastrul e numai albastru, verdele e în toate și peste tot verde, ca în frunza cîntecelor plugărești.

Dacă știința nu ne-ar fi stricat poezia, cu afirmarea că generația spontană a fost un mit, afirmarea pe care și acum turburarea că nu știm de unde începe viața și pentru ce, o primește cu o rezervă intrigată, am fi zilnic ispitiți de basmul că florile, nesupravegiate de laborator și ierbar, se schimbă unele într-altele de la sine și că aceeaș sămînță dă astăzi mușetelul și mîine păpădia. . .

TRIFOIUL

Am în fereastră un ghiveci cu trifoi. În capătul firelor lungi, pe care un miracol le ține în picioare, se deschid câte trei foi de fir, ca niște umbrële.

Îl păstrez în geam trifoiul, căci, mai bine decît altă plantă, îl văd zilnic trăind. Dimineața firele lui se apleacă și rămîn aplecate către soare. Seara firele sînt drepte, și foile s-au întors, cu o încîntătoare pudoare. Le văd închizîndu-se și deschizîndu-se, și această acțiune neînsemnată a unei plante nespuse de gingașe, ce și strînge ființa în fața umbrei, și pare că doarme noaptea odată cu pasările, cu albinele și cu vacile albe, farmecă și turbură.

Ce ești tu, și cum ne-am întîlnit, ca să-mi dai mie iluzia, pe care spiritul o respinge, că cineva te-a făcut și pe tine și pe mine, și că în fața unui fir diafan de iarbă cărțile și inteligența trebuie să capituleze?

Cum te bucuri tu, ca și mine, de lumină, și te întristezi de întuneric? Ce ai tu, care nu mă cunoști și nici nu poți să știi dacă sînt, cu mine, care te privesc cu uimire și necaz, fără să te înțeleg? Ce cauți tu pe lume, și ce căutăm noi amîndoi?

Cărturarul te numește « plantă » și-ți zice ție « trifoi » — și mie « om ».

Și mai mult nimic.

Fiecare cu numărul lui.

CÎNTARE BUCOVINEI

Adu-ți aminte. . . Basmul noi l'am trăit.

Un veac de om a trecut și nu am băgat de seamă.

Lucrurile scad și cresc, vremurile s'au mutat, aleargă umbra după umbră și suspinul după suspin. Noi am rămas neschimbați ca Dragomirna.

Doar cel ce caută-nnapoi se uimește mereu de aceeaș mirare, că fuge iute timpul oamenilor care se iubesc.

Prinși de mîini, de-o viață mergem alături, și dragostea pare la început.

Cine mi-a spus că omului i se urăște?

Am fost singuratec și nemîngîiat că nu știam din ce cuib să te iau. După ce te-am aflat, am străbătut zodiile nedespărțiți. Din munții tăi parcam plecat aseară.

Codrii veneau cu noi, ne însoțeau apele culcate, țara ta întreagă cu turmele-i de holde și ca niște cirezi cu creștetele la cer.

De jurîmprejur, cîrjile cu steaguri, cu beteală și panglici ale pămîntului vostru jucau din foile lungi.

Logodna s'a petrecut la scăpătat. Cînd vreau să mai văd stelele de atunci, le găsesc păstrate-n

ochii tăi. Curată și neturburată ține logodna, neîntrerupt. Tinerețea gândului e-n toate zilele nouă, și gingășia — mai proaspătă, pe cât întîrziează.

Zilele noastre adună duminicile din zece mii de ani încă neștirbiți, pe care lumea de-abia le va trăi în timpul ce va să vie, și în toată dimineața și seara basmul începe iarăși.

Cîteodată o lacrimă ascunsă cădea ca un mîrgăritar pe împunsătura acului tău. Știam ce vis te întristează. Durerea ta era din acelea ce nu pot să fie vindecate cu leacuri și descîntece obișnuite. Îi trebuiau oaste și săbii, ca suferințelor din veac ale Ziditorului de altare și hotare. Într-o sută de ani, din lacrimile tale ai cusut, ac lîngă ac, stiharul întreg de mîrgăritare, cu care trebuia să te înfățișezi la judecată.

Adu-ți aminte ce nu poate să fie uitat, fărîmă a Bucovinii, din care te-am furat și te-am dus departe. Pe subt stejari și brazi, te-am ascuns de ochiul ager al șoimilor puși să te păzească, și ți-am mințit cu cîntece auzul, ca să n-ajungă pînă la sufletul tău mugetul buciurilor, care ne da de urmă, înfricoșat că poate te-a răpit întunericul din marginile pădurii.

Te-am purtat pînă la plute, și cu plutele de vale. Caii ne-au scos în șesul mare, pe Siret. Și nu ne-am mai temut că ne dovedesc ciorile Stăpînirii și rînduiala împărătească înfrîntă.

Adu-ți aminte... Acolo, dedesubtul salciei despletite și arțarului ca un pom de fluturi, ne-am făcut unul altuia spovedania de odihnă, ascultînd veșnicia tăcerii dintre rîuri. Caii pășteau cu căpștrul pe coamă, lîngă urechile noastre.

Ne-am închipuit, în pădurile în care se strînge noaptea din lume, ale Moldovii, că eram cei doi singuri oameni dintîi. Mai simţeam încă pipăitul de zămislire îndrăzneată al Celui ce ne-a făcut în zorii zilei, şi mă supăra plăcut, subţ inimă, o coastă. El ne-a lăsat de capul nostru, să ne croim drum deosebit.

Adu-ţi aminte. Pasărea care s-a coborît din creangă'n creangă, pînă deasupra capului nostru, era o vrabie din streaşina casei tale. Ți-a spus ceva şi i-ai răspuns. Şi s-a întors acasă.

Cutreierasem peste seminţii şi tărîmuri, ca soarele după lună, fără să-mi pot potrivi oglindirea înflăcărată în argintia ei oglindire. Am ajuns în piscurile voastre. Luna căutată mă aştepta într'un gorun. Că eram şi soare şi imn, şi os şi văpaie, în zilele acelea, şi ca un copilandru muncit, născut din cremene şi nevinovăţie.

Am poposit în Bucovina ta, între marile cucoane în odăjdii arhieresti, ale ţinutului vostru, cucoanele spicului de grîu şi ale cîrjilor de păpuşoi. Auzindu-vă graiul, parcă scris cu slovă veche, l-am ascultat, ca nişte şoapte săpate pe piatră. Netede ca luceafărul vă erau bărbăţia şi hotărîrea.

V-am văzut înnălbînd inul, depănînd cînepa, doborînd movila finului cu furca, adunîndu-vă turmele cu vorbe de cărturari, stăpînînd taurii, strănepoţi de zimbru, cu căutătura; femei întregi, ca tulpina subţire şi cu sprînceană dreaptă, fecioare tefere, mume neşovăite. Voinicii, puternici şi mari, ca lespedea crucilor înnalte, munceau neîncovoiaţi, răbdînd apăsarea şi jugul, care nu li s-a putut niciodată ridica pînă la grumaz.

O sută de ani nu s-a clintit un fir de păr din locul lui, și s-au simțit mai străini străinii, în țara înstrăinată. Satele, bîlciurile, horele, forfota voastră albă, de straie și bondițe domnești, i-au învăluit și înecat. Rîvnind la fete și soții, ei s-au ales cu junghiul împlîntat din aruncătură, unde trebuia iește, și au priceput că Bucovina e a voastră, și că nu vă temeți de nici o mînie.

Iar clopotele voastre vioaie i-au făcut să nu dea biruințele uitării.

Îți aduci aminte? Mi s-a prins sufletul de zulufii tăi, ca o ceață. Fata cu ochii vineți, sprintenă și căprioară, cu șoldurile drepte în cartrînță și suman, cu umerii lungi în iie, de flăcău fără mustață, cu glezna de cocor, mi-a ieșit nainte.

Ochii au întrebat-o: « Tu ești aceea, care mă așteptai, făgăduită din neștiut? », și ochii au răspuns: « Eu sînt aceea ».

Mîna ta slabă, de Domniță, cu furca subsuoară, nu se lăsase să fie niciodată apucată, și ți-ai uitat-o dusă la buzele mele. Mirosul ți-era, ca și azi, de foi de nuc și de livadă, și am știut că erai tu.

Uitîndu-se în mine adînc, privirea ta mi-a spus că-mi ești logodnică pe viață, și, răspicat, și pe moarte. Strîngerea mîinii a fost un jurămînt. La voi jurămîntul e aspru și este ținut.

Și fusul nu contenise a se învîrți. Numai încetinise. . .

Nu m-ai întrebat cine sînt, nici de unde viu. Ai știut în datina sufletului, ceea ce nu se cercetează și nu se învață. O proorocie îți spusese că o să vie, odată, un călător și că ai să pleci cu el din Împărăția blestemată.

Îți aduci aminte. Cum să nu-ți aduci aminte? De vreo treizeci de ani vorbim, ca de o taină mare a noastră, numai de asta, în toate zilele, într-un chip. Nu surîzi tu, ca atunci, și acum, când treci de-a fuga, prin ogradă, pe lângă mine, depărtînd, cu mîinile în coarne, țaful de la lăstari?

Ți-aduci aminte. . . Într-o pășune de-acasă, de la tine. Din cusătura în care înțepai cu firul de mătase ruginie, ți s-au mutat degetele de la sine și, dusă cu mintea la zarea rostogolită pe stînci, degetele tale mi-au căutat în păr, aproape ador-mite. Venea fără voie dezmiardarea maicii tale, cu care ațipeai. Am cunoscut atunci că te legaseși în mine și ți-am sărutat călcîiul din iarbă. Se trezea la lumină, alături de el, bumbul galben, în cheotoarea lui de gulere albe, al unei flori de mușetel.

Și din codru, preoții vîntului citeau pentru noi molitvele murmurate ale binecuvîntării.

Mi-ai povestit, îți aduci aminte, sălbatecă, blă-jină și cinstită, războiul tău cu Împărăția.

Satul tău, despicat de granița griptorului împărătesc, despărțea surorile, frații și bunicii, unii de alții. De la Ileana la Domnica, la gospo-dăria de peste drum, legea cutropitorului făcuse două țări. Neamul ți se străduia neputincios, sugrumat pe mijloc de veriga de fier, bătută de-a dreptul pe șale și ferecată cu lanțuri de ocară, în steiul graniței negre. Și chinuitul tău sat de răzeși avea poruncă să nu se miște, să se întoarcă sau să se întindă. Nu era voie să i se audă lanțul.

Pomii tăi rodeau într-altă țară, și-n mijlocul bătăturii curmate, sta omul cu pușcă al Împără-ției, ca să-i plătești coșul cu prune culese din livadă.

Aveai șase ani și erai de-o șchioapă. Treceai cîntînd peste pîrîu, cu o ulcică de smîntînă. Doi oameni au strigat să stai și te-au pus între puști și te-au dus la vamă. Și era în ajunul Învierii.

Ai stat închisă pînă ce dreptul Împăratului a fost plătit, de o sută de ori prețul smîntînii.

Maicăta, văduvită de curînd, a trebuit să facă repede bani, pe ce putea să prindă. A vîndut patru oi și, fiindcă nu s-a ajuns, a vîndut și bondița ta de Paști. Și pe cînd plătea ispravnicului cu pasărea de pradă a semnelui de la chipiu răscum, părărea copilei, sunau clopotele ducerii pe giulgiu a Mîntuitorului în pămînt.

Ți-aduci aminte... Te-ai sculat din iarbă, povestind, și, cu pumnul strîns, te-ai întors către vamă și ai jurat-o să se prăbușească.

Zimbrul vostru care păzește Putna, ascuns între mînăstiri, e fugărit de către doi, trei împărați ca să-l prindă viu și să-l înțepenească. Tu l-ai văzut. Cu coarnele lui de fier clătina granița pe dedesubt, să o răstoarne.

Ți-aduci aminte... Fugisem din ținuturile lui și întemeiam amîndoi, dincoace de munte, departe, în matca de baștină a țării, căsnicie. Îți aduci aminte. Nerăbdător de vestea pe care ți-o aduceam din oștire, te-am strigat de afară, de sub zarzărul din fereastră: « Nevastă, vama s-a prăbușit! ».

Șiți mai adunci aminte, după ce toate granițele de robie s-au prăvălit?

Nesam dus în țara ta, cu daruri pentru surori și nepoate, și am intrat prin miazăzi. Nu mai era vamă. Dar și satul pierise, de șase ori secerat cu focul și fierul, din două părți.

Șoseaua Su evii, arată cu plugul, se pierduse în semănături. Primăria și clădirile Împăratului intraseră în țărână, ca o îngrășămintă. Intraseră în ea, ca să-i îngrășe cartofii, și Împăratul, și Împărăția, și pajura cu două pliscuri întoarse, unul în răsărit și altul în apus. Zarea întreagă se mișcase din loc, și încheieturile nu i se mai cunoșteau.

Am umblat ca niște fugari aiuriți. Nu ne-a venit să ne spunem unul altuia adevărul și ne furișam în de noi. De unde era gospodăria Burzilor și Macaveilor voștri, pornea, către pădure, un cimitir care nu mai fusese. Am pășit printre morminte. Am căutat pe maică-ta Ileana, care cînta frumos, pe Axinia, pe Maranda. Am căutat pe Tecla, pe Minodora, pe Varvara. Ne gîndeam fiecare, în sinea lui, să prindem șiragurile de mărgele, aduse de noi, măcar la gîtul crucilor de lemn.

Și nu era nici una la crucile șterse.

Ți-aduci aminte de unchiașul cu pletele albe? Odihnea la mărul pădureț, în umbra carului, cu un cîine.

— Ia spune, tată, unde-i satul nostru? Lai întreb.

El a făcut un semn cu mîna, careva, undeva, încotro, în lumea ceealtă.

— Satul nostru nu mai este... Dar cine ești dumneata? te-a întreb.

Lai spus și nu te-a mai cunoscut. Nu-și mai aducea aminte, îți mai aduci aminte?

Ți-aduci aminte? Ai plîns și m-ai sărutat. Eu eram și satul tău, și neamul tău, și morții tăi...

Dar satul se înfiripa din nou, într-altă parte, din sămînța satului pierit. La noi acasă, dincoace, acum; copiii tăi, caprele, oile, vitele, cîinii...

Venise Bucovina pe Siret și Prut, și Mormîntul
din Putna, pe care călcase ciubota Împărăției, a
sălășluit în țara mare. Numai cătunul vostru n-a
mai venit cu ele.

Am scoborît iarăși cîmpiile, posomorîți.

Luminile cerului s-au cernit cu zăbranic de
sînge.

Au fugit pasările, au gemut pădurile, rîurile
s-au uscat.

Și iar au plîns ochii tăi de acum treizeci de ani,
și acum au plîns pe umerii copiilor noștri.

Costina, 1938

ACASĂ, LA NOI

— Ai băgat de seamă. . . De cinci ani, de când ne este casa gata, nu a venit nici o păreche de rîndunele să-și puie cuibul în streășina noastră. . . Nu-mi place. Niște rîndunele sînt o binecuvîntare. De ce ni se refuză nouă?

Am pregătit într'adins locuri adînci, de cuiburi. Am așteptat mereu primăvara. Au zburat împrejurul casei toate, și nu s'au oprit. Le-am chemat din pridvoare cu gîndul: «Nu veniți și pe la noi?», urmărindu-le zborul ascuțit.

Singure vrăbiile, care zboară puțin, s'au vîrît printre grinzi și țigle, ca niște șoareci cu aripi. Le prețuim. Le-am lăsat locuri și lor, să intre de-a gata în dosul bîrnelor din acoperiș. N'au așteptat să fie rugate, și pretutindeni chenarele casei sînt pline de ele. Cînd s'au tencuit balcoanele, am găsit un întreg hotel de vrăbii instalat într'un tavan; o mînăstire de chilii cu galerii. Le-am lăsat o firidă deschisă, ca să se poată vîrî stolurile, care se pogoară în meiul și mălaiul de la găini.

Vrabia e a noastră, stă cu noi toată iarna, și cînd curge vîntul pe găurile podului, cînd plînge noaptea și troznește zidul, mă gîndesc la ațipitul ei în paie adunate din toată lumea și făcute colac.

Rîndunica e o străină fără patrie și care vine la noi din țările depărtate, ca dansatoarele creole: aș fi voit să plece toamna cu o amintire bună de gospodăria noastră, și să o povestească pe la Piramide.

Dezlegarea lor de pământ și puterea de a se despărți de cuibul întemeiat, locuit două anotimpuri, în terzie familiaritatea obișnuită cu vrăbiile casnice, gata totdeauna la mîncare. Ai aruncat o mînă de boabe: vin de nu știi unde o sută, și dacă le dai firimiturile de la prînz, sînt atît de prezente, încît ți s-ar părea că ai scuturat un pîlc din fața de masă, ca un prestidigitator. Destinul lor îngust și cîmpelesc, de șesuri sure, n-are glorie și tragedie. El nu se măsoară cu furtuna, cu marea, cu trăsnetul, cu piscul. Zborul pitic din ungherele mici e utilitar și scurt și calculat pe baliga proaspătă a calului de căruță. Între zburătoare, aripile lor sînt ca niște papuci de lînă, pentru trecut peste drum. Vrabie gospodină, tu te simți fericită că ți-ai asigurat un apartament și că ai cumpărat lemne de iarnă. Acum poate să viscolească, ți-ai zis. Tu o să stai la cald, ascunsă lîngă coșul bucătăriei. Să fim sîră grijă: omul din casă nu stă nemîncat și nici nu mănîncă tot. Vrabie durdulie, te pomenea lăsat pe tine, cînd a vorbit de pasările cerului, care nici nu seceră, nici nu ară?

Orîșicum, firea ta potolită mă mulțumește, și dacă vîi ca un stol de cartofi din grădina sfîntului Francisc în livada mea, tu nu-mi turburi nici amorțirea, nici lectura și nu ții să mi te arăți cu coarne și picioroange, să mă sperii cu o podoabă agățată și cu fanfaronada unui ghiers plagiat. Tot așa și țarca se înalță ca un hieroglif, și viermele de catifea albastră, cu coarne de-a lungul spinării, spînzură de firul de mătase întrerupt, care l-ar fi tricotat.

PORUMBIEII

Ne pare rău că nici o rîndunică nu se hotărăște să-și facă, în streășina noastră, cuib. Amatoarele de un colț tihnit n-au lipsit, și cîteva adunări s-au făcut în fiecă an prin împrejurimi. . . Rîndunelele au plecat cum au venit. Ne-au cîntat de cîteva ori, pe firul de telefon, la rînd, din harmonici, și ne-au părăsit. Locul nu era bun. Vînturile măgurii noastre sînt aspre, și puii puteau să răcească, uitîndu-se în jos din lojile lor de lut.

S-au prezentat doi porumbiei amărîți de o primăvară vremelnică, devastată de intemperiiile următoare. Un porumb vișiniu, cu gușa înflăcărată de însuflețiri de metale, și o porumbiță albă, cu capul de papagal. În creștetul ei, un moț cochet, cu cîrlig, atesta origini de aristocrație.

Ne-am gîndit că au făcut și ei ca oamenii; că porumbița unui columbar de neam a fugit cu porumbielul unui coteț de peste drum, — și le-am făcut primirea meritată unor îndrăgostiți, care vor să-și întemeieze o gospodărie de porumbi săraci.

— Iacă, și ei au apucat-o ca noi, zise careva din casă, cu vorbe moldovenești, din Moldova Putnei lui Ștefan. Cînd ne-am luat, acum douăzeci și opt de ani, aveam două părechi de tacîmuri «Cristofle», șase farfurii de Limoges și două pahare de Baccarat, cu picior. Unul s-a spart,

cel rămas ne slujește, o dată pe an, la doi și la patru, cu copiii. Aveam un pat, un dulap, o scară bucovinească, patru prosoape de cînepă, și altceva nu mai aveam nimic, decît știi tu ce. Te iubeam și tot așa te iubesc și azi. Să înzestrăm porumbieii. . .

Locul fusese ales, loc primejdios. Într-un ungher al streșinii, o a doua streășină se lăsa oblic, în adăpost. În această subsuoară de două pante, porumbieii s-au hotărît să se instaleze. Proastă așezare! Ce puteau face? Ne-am uitat la bucuria lor și i-am văzut pupîndu-se sferturi de ore întregi, ca într-o romanță și ca într-o carte poștală de pe vremuri, cu loc rezervat, pe o panglică, pentru ceea ce simțea corespondentul. Și le-am furnizat din abundență materiile prime: dîre de lînă dintr-o broboadă, cîlți dintr-o saltea, fulgi și șuvițe de resturi de mătasă. Și ne-am ascuns, ca să ne uităm, cu discreția cuvenită unor oaspeți de bunăvoie ai gospodăriei.

Cînd le-am dat mătasea, așezată pe iarbă, stăpîna casei a zis:

— Cuconița e boieroaică. Nu se poate confort fără «crêpe de Chine». I-am mai dat și o lecuță de catifea și un petice! de lutru. . .

Totdeauna materialele noastre au fost utilizate, întocmite cu fire de sîn și paie, și ne-am mirat mult de materialul personal cu care făceau porumbieii să adere materialele de construcție. Varul și l-au preparat singuri, precum înțelegeți, și, în trei zile, apartamentul fu gata.

Întîia noastră grijă cotidiană era hrana frumoșilor noștri musafiri, dar porumbieii se au bine cu găinile, căci ai noștri ciuguleau printre ele, din boabele lor, fără ca vreo găină sau vre un cocoș să-și ridice ciocul din pămînt. Bătrîna noastră ne-a explicat: Cocoșul a cîntat la lepădarea lui Petru, și Sfîntul Duh a fost porumbiel.

Într-o noapte de idilă, s-a iscat vîntul, ca o namilă pe acoperișuri, sărind paralică pe olane noaptea întreagă. Fiara s-a scărpinat de hornuri, a stat în tot întunericul între streșini, și laba ei păroasă a spart cuibul, a speriat porumbieii și i-a gonit. . . A doua zi, vîntul mi-a rupt toată ziua țiglele, a zguduit cu urlete și gemete casa, și tocmai a treia noapte s-a dat jos de pe casă și s-a dus printre buruieni.

Soarele a venit și a întreat ce s-a întîmplat în lipsa lui de trei zile. Și s-au întors și porumbieii. Rochița albă a porumbiței era terfelită de ploaie.

— Unde or fi dormit, săracii? a întreat stăpîna casei.

Ne-am gîndit să ajutăm descurajarea lor, și, iarăș, nu știam cum. Ei nu și-au reînceput clădirea nici a doua, nici a treia, nici a patra zi. Vorbeam noaptea de ei, învățați cu glasul lor de sughiț. Nu-l mai auzeam. Apăreau pribegii, în zbor înconjura casa. . .

Le-am făcut noi un cuib, solid, sigur, fix. Și ne-am suit pe casă și am așezat cutia de lemn a cuibului la locul de unde căzuse celălalt. În jgheab am găsit două ouă. . . le-am pus în cuib. . .

Porumbieii nu s-au mai întors. I-am jignit. Cuibul e tot acolo, și ouăle sînt în cuib. . .

Numai vrăbiile se mai gîndesc la noi. Boeme negospodarnice și nepricepute la inginerie și arhitectură, ele și-au improvizat cuiburi dintr-o barbă de fîn, care atîrnă pe dinafară.

— Să nu punem mîna ca să le dregem cuiburile pentru iarnă. O să fugă și ele și rămînem singuri. . .

BUNA VESTIRE

Două rîndunele s-au hotărît, în sfîrșit, să-și prindă cuibul de casa noastră.

Lucrul nu e atît de simplu pe cît mi l-am închipuit atunci cînd le vedeam din depărtare. Migrațiunile lungi și repetate pe an de două ori nu au făcut din rîndunele niște aventuriere și niște boeme, mulțumite cu puțin și indiferente la confort. În provizoria lor sălășluire printre solstiții, ele se comportă ca și cum s-ar fi asociat cu eternitatea și nu le-ar sta în drum viscolul și înghețul. Toate prudențele sînt prezente, și nici o socoteală nu lipsește la zidirea unei încăperi pe patru luni.

Părechea s-a oprit în toate pridvoarele, a examinat fiecare ungher, și locul ales a fost vizitat de mai multe ori, cîteva zile în șir, pe lumină, pe umbră, pe liniște și pe vînt. Dimineața, în răsărit, se întorc să se documenteze din nou. Pe ușa deschisă a balconului ele mi-au intrat în odaie și s-au asigurat că nici o primejdie nu vine din casă. Mi-am deschis ochii cu două rîndunele așezate pe stîngia de la cap a patului meu și am surîs. Ele au văzut ochii și surîsul și au zburat, ocolind plafonul odăii. Din perină le-am putut urmări conturile, liniile arîpii, despicătura elegantă a cozii cu egreta fină, spînzurată încovoiat, culoarea negricioasă-albăstruie, pata de vișină a gușii, într-un înconjur alb, și litera ciocului caligrafică, de peniță.

Nu văzusem niciodată atât de aproape o rîndu-
nică, și pasărea care săgetează lumina și azurul
mi se păru uimitor de frumoasă.

S-au strîns, înainte de a începe lucrul, mai
multe: inginerii, tehnicienii sau șefi de echipă
însărcinați de comunitatea rîndunelor să ia
cunoștință, în vederea marilor convocări viitoare,
de adresa fiecărei părechi. Consilierii s-au așezat
în dreptul locului ales și au deliberat. Instinctul
fusesse desigur exact, și logodnicii s-au simțit
autorizați să-și construiască un cămin.

Clăditul începu de la fund. Temelia trebuia să
fie creștetul unui mosor de porțelan, izolator al
firului electric, zidit sub streșina de adăpost.

Nădăduind să le ușurăm sarcina, am făcut o
groapă cu mămăligă de noroi. Materialele no-
stre nici n-au fost cercetate. Se găseau altele
mai departe... Le-am surprins, nițel jigniți,
adunîndu-le de la o distanță de o jumătate de
kilometru, dintr-o băltoacă, luînd cu ele o fărîmă
transportată la cuib. De vreme ce nu o purtau în
vîrfurile ciocului, am putut deduce că o păstrau în
interiorul gurii, din care o vărsau, ca dintr-o
linguriță, pe un punct. Probabil că nu greșeam
prea mult, bănuind că minusculul hap de pămînt
ud trebuie cimentat cu o salivă aglutinantă.

Întîia zi, capsula de porțelan a fost înconjurată
pe circumferință cu un cerc de mărgelute de lut, —
și s-a făcut seară în absența noilor căsătoriți. A
doua zi, dunga fundului a crescut într-o parte,
și în șase zile, mi se pare, atîtea cîte acordă Sfîn-
tele Scripturi facerii lumii, cuibul a fost isprăvit.

Două zile nu s-a mai arătat nimic. Un suspin
secret ne spunea că în cele din urmă locul a
fost găsit defectuos. Ne înșelam. Ne-am bucurat.
Prietenii plecaseră în căutarea altor materiale noi,
pe care le-au descoperit, este sigur, la mare depăr-
tare. Întoarcerile lor se făcură rare, și soții veneau

și plecau odată. Folosindu-ne de o absență, am pus un scaun în privdor și ne-am uitat. Pe fundul cuibului concav se așternuse o saltea de fire de păr de cal albe, întocmite împletit, fiecare fir fiind trecut prin celelalte și urzit cu ele: operație făcută cu două ciocuri.

Începură să vie fulgii. A cincea zi, puful crescă pînă la gura cuibului și se revărsa ca o spumă peste margini. Din această zi cu puf, unul din soți n-a mai lăsat cuibul singur, și dacă nu ne temeam să nu ne găsească spionîndu-le viața, am fi încercat să vedem dacă pe pilota de fulgi fuseseră ouăle ouate.

Ne-am obișnuit să presupunem că tovarășul din cuib era soția. Seara, soțul se despărțea de ea, cu un cîntec de harmonică amestecat cu mandolină. El nu are loc în odaie și pleacă. Undeși petrece noaptea? Într-un pom, în vreo altă streășină? Bănuiam că în vreme ce femeile păzesc ouăle, fiecare în cuibul ei, bărbații se adună pe undeva și petrec noaptea împreună, după o rînduială care trebuie să menție solidaritatea stolurilor permanent pînă în toamnă, cînd se vor strînge toate triburile, de plecare. Sau poate că paza și-o asumă noaptea eroul căminului și poate că femeile sînt acelea care se retrag într-o utrenie necunoscută. . .

Destinul romantic pare corectat de creația cuibului, și soții intercalează în raporturile lor distanțe și o moralitate de severități pentru garantarea progeniturii, în datoriile căreia fac amîndoi abstracție de plăcerile independenței. După ce au iubit, ei se devotează. Viața lor nu are altă semnificație. Amanții de pe firul electric sînt acum niște tovarăși consacrați unei generații, fără să fi putut să trăiască pentru dînșii peste iluzia unei secunde.

Și pe cînd monotonia se repetă cu singurul scop aparent de-a trece viața dintr-un exemplar în altul, păstrîndu-se datina și forma, dincolo, în pri-

sacă, albinele se nasc cîte două mii pe zi într'un stup, și viața lor, istovită de corvezi, ia sfîrșit înaintea de a se fi folosit, ca niște gospodine pricepute la dulceată, de agoniseala celor cincisprezece ore de muncă din zori pînă la înnoptat.

Sînt amănunte pe care le cunoști de mult și pe care le afli noi de cîte ori ți le amintești. Cine a numit-o regină pe mama stupului, osîndită să ouă și să procreeze de trei și de patru ori pe minut? Tragica suverană vede o singură dată lumina zilei, în cele o mie de zile cît îi durează viața, în ziua nupțiilor, cînd se îndrăgostește în văzduh, îmbătată și orbită de slavă, cu un amant pe care nu are nici o curiozitate să-l cunoască. În marea seninătate a zărilor s-au întîlnit două puncte de întuneric dens. Bărbatul moare în aer, și regina se călugărește, refugiată în schitul din care nu mai iese a doua oară și în care va muri, ucisă de o pretendentă, de o nouă regină, încă amețită de starea ei larvară și trezită subit la succesiune și la dragoste de o secundă.

Bărbatul e acest bondar bondoc, fără treabă, grosolan și naiv, inutil, întreținut și nul. El nu știe să muncească, din inocență; știe numai să mănînce. E singurul pericol al prezenței lui în stup, unde regula chinoviei nu permite nici o tresărire de instinct. În interiorul mînăstirii, sexul este suprimat, și, ca să se simtă flăcău un minut, bărbatul are nevoie de văzduhul înălțimii. Muncitoarelor le este interzisă dorința; ele nu cer nimic, muncesc, roabe, — cîte douăzeci de mii, — ale stupului, cu frenezie. O singură femeie poate să cunoască dragostea, și o singură dată, o singură secundă — regina. Dar, pe încetul, bărbații, trîntorii, sînt eliminați. . . Albinele îi împing jos de pe faguri. Ei se deplasează cu greu, biruiți de presiunea aproape amicală a cîte zece, douăzeci de lucrătoare.

Și îndată ce-au căzut în fundul stupului, nu li se lasă răgaz: tăbărîte pe ei, albinele lucrătoare le rod aripile, ca să nu mai poată zbura înapoi prin stup, și, neputincioși, flăcăii virgini sînt scoși afară și aruncați, pe urdiniș. Nici o putere dumnezeiască nu-i mai poate scăpa de moartea nopții reci, îngenunchiați la porțile republicii și pocăiți fără păcat.

Ei bine, albinele lustruite, pe care le vezi, au pleșuvit, și-au pierdut scama care le catifela, înfruntînd vîntul și florile și trecînd de cîteva ori pe zi încărcate, cîteva zeci odată, îmbulzite pe tăietura de pușculiță în urdiniș. Legea e aspră, dar e singura lege: albinele cară, și regina face pui.

Trebuia cineva să mănînce recolta dulce a strădaniei, fructul ascezei.

○ mănîncă omul.

CUIBUL

Cînd omul va îngrămădi atîta știință încît să nu-i mai rămîie inteligenții lui nici un mister, cum va mai primi el să trăiască, să se supuie și să aștepte desfășurarea și finalul unei vieți de mai nainte cunoscute?

Omul are norocul că găsește, la fiecare veac, drumul — și, după ce a dat în direcția unei singure erori toată cultura pe care inteligența lui putea să o producă, adoptă cu ușurință alta, croiește un drum nou, după o descoperire, sau se întoarce la altul, părăsit de mult, cu alte speranțe. Omul are norocul că poate greși cît mai des, fără părere de rău, cu neadormitul vis de o perfecțiune actuală și viitoare. Omul are norocul că se distrează, că face războaie pentru o idee, — el crede, — pentru un instinct; că muncește mai mult decît cercetează și că moare, în definitiv, la timp, aducînd cîte foarte puține firimituri, într-o mie de ani, din marele necunoscut.

Credința cu care rîndunica își construiește cuibul sub streșina mea, din noroiul de peste drum, aglutinat cu paie, aduce aminte de cazna oamenilor de a-și zidi palate și de a dură proprietăți, din care nu se alege nimic. O prăjină lungă va sfărîma cuibul într-o zi, cînd stăpînul casei își va da seama că piatra de la intrare se acoperă cu scuipatul cuibului din dreptul ei. Dacă ar ști rînduncea că munca ei va fi sfărîmată, că puții

vor fi doborâți, nu s-ar mai iubi, n-ar mai cloci ouăle, ci, singuratecă, în mijlocul unei lumi de profunde și definitive singurătăți, ar aștepta, pe crucea bisericii, să pice de slăbiciune și neputință, protestînd împotriva naturii, care se joacă de-a zburătoarele, prin greva tuturor organelor ei. Dacă ar ști de moarte și de viața căreia își pregătește odrasla, îngrădită de instinctele și de viața pisicii, rîndunica n-ar mai străbate zările către zonele calde, nu s-ar mai osteni aripile, n-ar mai prinde muștele și fluturii aerului trandafiriu, n-ar mai culege din zbor, căzînd amenințătoare și primejduită, bobul de apă cu care se adapă din unda marilor lacuri, ciupite în liniștea zilei de ciocul dibaci.

Dar natura se zbeguie cu fapăturile ei pînă la capăt. Le închide, ca niște cutii frumoase, și le deosibește conținutul, așa încît să nu poată comunica ființă cu ființă, despărțind zburătoarele între ele, și pe ele de celelalte fapături, și așezînd în constituția fundamentală a vieții împotrivirea speciilor, agravată de dușmănia individuală.

Chiar între oameni, cîți se aseamănă între dînșii, ca să se poată înțelege? Cîți vorbesc pe de-a ntregul aceeași limbă? Unul singur își cunoaște limba lui, și nimeni nu i-o poate în totul pricepe. O carte ar ajunge în toată lumea, căci tot ce se poate gîndi despre lume încapă într-o singură carte. Nu! Mii de cărți nu deslușesc din tine nici începutul.

Mii de rîndunele construiesc în fiecă primăvară, ca Dumnezeu, din lut și scuipat, acelaș cuib, fără să știe nimic, și milioane de oameni improvizază, cu speranța înjumătățită că poate să mai fie ceva. . .

ZBOR ÎN SUS

Fluturii urcă viermii în văzduh, în zboruri nevinovate de serafi, și grămezile lor din vișini și zarzări dau iluzia reînfloririi. În trandafirii deschiși, luna bate cu frumuseți compuse din reverie, miracole și efecte de balet. Perfecțiunea delicatelor lucruri, cărora nu le lipsește nici o reminiscență și asemănare, evocă imposibilele albituri și răsfrîngeri, cristalul, porțelanul, mătasea, mierea, laptele și parfumele, și splendorile imposibile ale amănuntului exact rafinează senzația pînă la ilaritate. Ți se pare că participi la un sistem de znoave inventate pentru copii și ilustratori, că lacrima de rouă nu trebuie să fie atît de diafană și conturile atît de gingașe. Dar însuș cîinele ciobănesc, care trebuia să strice atîta ideală și evanghelică armonie, printr-o săritură în trandafiri după un arici, a rămas încremenit în demența superfinului și mîrîie împresurat, asaltat de pictură și pastel.

Ghimpii ascunși sub gulerele înfoiate înăspresc abia orgiile excesului de inefabil.

Mute, broaștele de pămînt, ca îndrăciții și leproșii ieșiți tîrîș pe genunchi și coate din gropi, la apropierea Mîntuitorului, se mută din loc în loc, ca niște oameni minusculi, bolnăvi. Viziune de avortoni, care, refuzîndu-li-se altă viață, se hrănesc cu muște nocturne și țîntari înghițiți cu aripi și cu muzicalitate cu tot. Din infernul

misterios, ei vin în gloate, ca niște suflete materializate, de morți.

Broasca e singura vietate, pe care n-o înțelege nici pisica, dusă pe gânduri la spectacolul săriturii de clown. Laba ei se întinde rigidă și șovăie toare ca un băț de tobă catifelat cu un glomotoc în vîrf. Ar vrea să capete convingerea că jivina mică se mînuie. Dar se descurajează. Contactul e glacial. Totuș, pisica studiază toată vara bășica de mușama, umedă, cu ochi și picioare, simțind că e o mîncare ce iar umple gura de bale înghețate și de care i s-ar apleca.

Între broaște, apare ca din cer albastru un brotăcel. Culoarea lui verde-sincer e ca frunza primăverii, și pe el n-îl îngreuiază o traistă palidă, cu mațe. Ager, electric și instantaneu, arcurile lui interioare au expansiunea bruscă. Într-o secundă, el a sărit de mai multe ori și s-a lipit de zid și s-a dezlipit, răpindu-și fluturile ațintit de jos, devastator și vorace. Am luat în mînă ființa cu scheletul de zmarald, și s-a zbatut cu o energie zvîcnită din toate mădularele-i hotărîte să scape sau să se frîngă.

— Dustel iam spus.

Și brotacul mîia pierit din palmă.

UN ZMALT

Un fluture și-a prins de perețele alb ciudata bijuterie și s-a fixat ca un model de copiat. Triunghiul lung al aripilor negre, ca două echere, pare decupat în catifea transparentă, brodată cu discuri portocalii, înconjurate cu argint de aluminiu, și abdomenul, construit din inele împărechiate, galbene și negre, pare să aparție mai repede unei flori exotice decît unei gîngăanii. Izbutesc să-l iau pe un ochelar, și examinarea viermelui cu aripi a putut să fie făcută minuțios. Nicăieri nici o urmă de plictis, nici o pauză, nici un punct lăsat pentru altădată, nici o amîinare, nici o speranță descurajată că poate să fie cîndva mai bine făcut amănuntul decît atunci cînd a fost proiectat. O încredere în faptă, admirabilă.

Pe tot ce pune mîna Meșterul ăsta isprăvește, că durează o vecie sau o secundă. Steaua și fluturile de o singură seară, sau lucrat cu aceeași băgare de seamă și cu aceleași unelte.

Ai mai văzut ochi atît de frumoși, încredere în viață mai definitivă, siguranță de sine mai inflexibilă?

O broască a mîncat fenomenul, ca pe un Irod întreg în odăjdii, și nici n-a usturat o înghițitoare.

Și așteaptă să vie altul. . .

TESTOASA

O grădină adâncă e ca o gară de popas, un minut, în calea pasărilor călătore. Din sud la nord și încrucișând pe toate spetezele văzduhului zările opuse, trec, unele greoaie și altele iuți, aripile molcome ca evantaliile sau diafane ca niște batiste pierdute dintr-un balcon.

Rareori străbate cerul un haiduc singuratec, solemn în poalele mântiei lui despicate și străin în spațiu ca un ascet. De obicei, leneșe sau rapide, pasările călătoresc părechi, soțul și soția, desprinși de stoluri pentru voiajul de nuntă, pe seama lor. De jos, ne încercăm să distingem specia căreia îi aparțin, amestecând știința strîmtă cu emoția nemărginită. O păreche s-a odihnit într-un anin, în care noaptea concertează turburătorul suspin al privighetorii. Erau pasările galbene cu deschisă zătura penelor albastră. Sau vorbit să nu întîrzieze, noarele scăpătînd într-o fereastră din fundul lumii, cu gratii de aur și cu o perdea de foc. A trecut, ca o sfoară neagră, și un rînd de pîlpîiri de petice înșirate. Un hultan, zugrăvit cu dungi, ca un fluture cu cioc, sta încremenit în vînt, parcă lipit de ceva care nu se va mai mișca din loc niciodată. E de bănuir că vulturii de bronz ai biruitoarelor romani s-au inspirat de la imobilitatea lui.

Ne vexează și ne umilește atitudinea de în diferență față de noi, inexistenți, pentru opinia lor, și în mîndria și în dragostea noastră. Noi le

asortăm într-o zoologie, pe care pasărilor refuză să o cunoască. Le-am strînge nițel colă, subt bărbie, mîngîindu-le capul rebel și sălbătecia. Ireductibil, nici una nu ia seama la noi și nu capîtulează. Mă jignește și mi place. Aș vrea pasăre și pe om. Probabil că un sentiment de răzbunare pentru ostilitatea categorică a fiarelor, l-a făcut pe om vînător. Ai țintit, și șoimul cade. Cu ce te-ai ales? Cu mîhnirea că l-ai ucis în deșert. Și cadavrul lui frumos, te disprețuiește.

Pămîntul, pe subt pomi și iarbă, aduce și el călători, tot atît de străini ca și zburătoarele de sus. Descoperirea unei familii de arici, care ies la plimbarea nocturnă, prin boschetele de mahonia, cu copiii lor, reproduceri mici ale unui părinte bursuc și ai unei maici cu ghimpii vîlvoi, ne bucură ca o ispravă genială, în care n-avem nici un merit personal. Cum s-au făcut în perfecțiunea lor admirabilă, cînd au fost făcuți, cine și de ce s-au făcut? . . . Iată și o luminoasă șopîrlă, cu scînteii de safir și zmarald, fugind de noi pe o dungă de argint, ca steaua care cade înneacă în azurul negru. Și cîte miracole nu leagănă, din cădelniți

de flori mișcate de aer, grădina, cîte minuscule scăpărări nu sar din iarbă în iarbă în colcăirea ei nevăzută? O insectă cheamă din întunericul pomilor pe cineva să o ajungă: pst! pst! O libelulă suie drept, montată pe două foițe de sticlă. O lăcustă! M-am pomenit cu ea de-a dreptul pe carte: nu te mișca! E mai frumoasă ca pagina pe care o citești, și în splendorile lumii, anonimă, nu poartă nici un nume de catalog.

O ivire din bălăriile aromate, extraordinară! Broască-țestoasă.

— Avem și o broască-țestoasă! țipă cineva, băștînd din palme.

Într-adevăr, un capac oval se deplasează șovăind prin buruienile mici: a ieșit la lumină.

UN CIOB DE PRIMĂVARĂ

Odaia dă în stradă, peste petecul de grădină cu pomii în desfășurare, împrejmuit cu zăbrele. Au înflorit caișii deodată, peste noapte, mai nainte ca frunzele să li se fi desfăcut. Le-am găsit dimineța furcile ramurilor cu totul albe, ca și cum ar fi fost înmuiate în lăpturile groase ale nopții și ar fi înghețat pe ele varul de argint al lunii, și de sidef, covăsite proaspăt în fildes. În două zile, caisul s-a îmbrăcat în bumbacul selenar și a stat în geamul meu, — prevestitor de bine, — ca o panoplie cu mii de steaguri mărunte, ca niște roiuri de fluturi albe, spânzurate în aer deasupra tulpinii.

— Sînt albiturile cu horbotă, spălate aznoapte, ale stelelor, întinse la uscat și uitate pe ramuri, șoptește gîndul, din desîșul lui, trezit la basme și povești.

Într-adevăr, într-altă noapte, cămeșile, iile, batis-tele și scufițele minuscule ale rufăriilor cerești au pierit. Poate că un iepure cu coșul în spinare, a venit, le-a încărcat pe toate și, pe o cărare neștiută, umblînd în două picioare și răzimat în băț, le-a dus în dormitorul curat al virginalelor lacrimi. Poate că o lăcustă mare, albastră, le-a cărat pe scara Căii Lactee într-o roabă cu roata și spițele de cleștar. Poate. . . Florile caisului au pierit, iar în locul lor se ivesc frunze, crescute din ceas în ceas, și acoperă pomul întreg, cu gingașe îmbrăcămînți adiate.

Pe rîndul caişilor, au înflorit spumele violete de liliac, purtate pe vîrfuri, ca nişte pămătufuri de fulgi de scuturat vechile portrete ale bătrînilor casei. Ce modistă harnică şi-a expus, de Florii, pălăriile în verdeaţa fragedului liliac? Dar penele lui de struţ au fost furate, una cîte una, jumulte de mîna mică şi sălbatecă a copiilor, agăţaţi de garduri, ca să prade avutul imaterialilor fabricanţi din uzinele Botanicii subterane.

Deasupra florilor din grădină, pe atlasul azurului palid, alunecă săgeţile rîndunelelor, ca într-o stampă.

Şi va înflori, iată, şi gutuiul, după ce frunzele au crescut deplin, ca să primească florile rare, aşezate cîte una, cu o simetrică economie, în cuiburile lor. Locurile le-au fost rezervate din vreme în punctele unde frunzele se întîlnesc cap în cap şi brodează, pentru evenimentul ştiut şi ţinut secret al unei flori, un leagăn rotund, un blid neted, în mijlocul căruia se va legăna ceaşa albă-trandafirie a florilor de porcelan.

Cinomul meu bătrîn şi naiv s-a urcat în pomii şepoi. Din colivia lor pentru cucu, el numără, înecimutul pe răboj cu briceagul, petalele ce se deschid. Dar fermecut de frageda drăgălăşie, Cinomul se ululeşte şi îşi crestează degetul arător. O bombă de sînge se scurge pe faianţa catifelie a florilor de gutui.

LĂSTUNII

Într-o ființă de o sută de grame, legănată de un zbor ascuțit, ei reprezintă regula întreagă a vieții și cinstea naturii. Au venit din depărtările mari ale mării, cu aripile de culoarea talazului din orizont, singurateci ca marea, singurateci ca zarea. Trecerea lor dintr-o lume într-alta, despărțită de bărăgane de valuri, nu o știe nimeni, și nimeni nu o poate povesti, frământată de furtuni înalte și de negrele vijelii cerești, care scutură, din adâncuri necunoscute, constelațiile și zodiacul. Așezată pe un fir de telefon, rînduneaua poartă prestigiul universului văzut dintr-o planetă mai pură, fără descompuneri și putregai, unde vegetația și carnea au însușiri de metal și corindon.

Abia scoborîta din întuneric și din lumină, ea își pregătește cula, în care sălășluiește un anotimp, curată în deprinderile ei, stăpîna de sine stătătoare, neîmpărtășind cu omul și cu gîngania parazitara obiceiul de ași fura cuibul și de a dormi în gunoi și sudoare străină. O casă pe Argeș, o casă pe Mediterană, o casă în Egipt, printre morminte de regi, bisericile, turnurile, stîncile sînt pline de clădirile ei uniforme, — ca niște urcioare de lut spînzurate de streășini. În osteneala zidirii își găsește îndreptățirea de a se odihni și de a visa în bordeiul ei aerian, disprețuind poteca pe care își tîrăște momîia omul în cîrji, și drumurile gata făcute. Unde coboară începe, și sfîrșește plecînd,

nouă pretutindeni, neostenită în perpetua ei mobilitate și renovare. A sosit, a stat, a plecat.

Lunatecii, chemați în somn către slăvile sticloase, se întraripează ca să urce turla catedralei, dar zborul lor șovăielnic se oprește la cruce. Ar voi sufletul să se ridice mai sus, să escaladeze cerul și, pribeag printre nori, să se risipească în zări, ca un parfum întors în floarea lui, deslînat de azur. Omul scoboară însă pe brînci înapoi, îngreuiat de spinare și de genunchi și purtînd în șold rana robului sîngerată. Rînduneaua zboară la aștri.

Ea nu a lăsat, despărțindu-se de o perspectivă de ploi și de un lac străjuit de sălcii, nici păreri de rău, nici datini împletite cu aripile, ca niște spini. La pămînt s-a uitat atîta timp cît a construit, cu dumicați de lut, un balcon în dreptul stelelor albe. Un pămîntean s-a putut apropia de fulgii ei de inger albastru: a zburat. Însă mîna omenească nu a mîngîiat făptura ei, inexistentă cînd a pus-o în palmă și nu uitat la cadavrul ei de floare. Din clopotnița din care a căzut pînă la mîna ta, îndrăgostită de pipăirea zburătoarelor, o gămălie de suflet a găsit timpul să piară, ca să-ți lase între degete o aripă neașteptată. Lumea pe care o cauți ție să rămîie multă și absentă de cîte ori te îndrepti către ea, să-ți încercei sonoritatea.

Iată, cîntă lăstunul, la desfacerea zilei de petale. El nu deșteptat pe cînd luceafărul iese trecut dincolo de cuib, odată cu izvoarele din fundul pădurii, odată cu iedera și cu frunzele licăritoare ale fagilor albi. Și pe marginea streășinii tale el cîntă, începîndu-și ziua cu biruința. Ca o harmonică minusculă, vocea lui mare, în care sună glasuri de mai departe, continuă cîntecul lăsat de privighetoare neisprăvit, în bătaia lunii.

Sculați, copii! Cîntă lăstunii la fereastră, sucind ecourile în sute de alte cîntece fărîme, — și faceți aripi și voi, ca să scăpați de mînjirea țărînei.

VIȘINII NOȘTRI

O idee cu care nu te poți deprinde: că vișinul s-a făcut singur, cu boabele lui de roșu mărgăritar: o vișină vie într-un guler de frunze negre-verzi. Dacă pe strugure l-a gătit în ciorchinii năvăliți de gămălii, asfixiate de strînsură, vișina și cîreasa Delicatul bijutier al tainelor minuscule le-a depărtat de ramuri cu o ață. Cîte patru-cinci mărgelile spînzură de cîte patru-cinci fire de ciucure, cercei desfăcuți, clopote mici, mute, bumbi deslînați, îmbrăcați într-o ștofă de felul buzelor în surîs.

UN GIUVAER

Cel care a făcut piscuri și talaze și le-a pus cuiburi de vînturi și le-a însuflețit cu voci, este, desigur, bărbat. Furtuna, vijelia și trăznetul sînt frămîntări de bărbăție: neliniștile lui crump, doboară, prăbușesc, despică și dărîmă. Acelaș să te fi gîndit, și să te fi rotunjit tot pipăitul lui aspru, ars de fulgere și scorojit de piatră, cireașă ncagră, cu gustul de zmeură oțătită, care atîrni de urechi, pe grunazul și obrazul gîdîlat al copilei mele, țigănită la soare?

ȘOPÎRLA

O șopîrlă de atlaz și peruzele s'a strecurat în sînul movilei din bolovani, de lîngă cucută. Ca să fie și în mers elegantă, Bijutierul a dat mersului acestei suave jivine cu trei vîlvătăi în arșiță, — albastre din dungă, galbene din spinare și verzi cînd a fugit, — o mișcare de întîrzieri șerpuitoare, rectificînd săgeata, cu ondulări. Tot El te-a zămislit? Pentru ce grumaz de fecioară?

LĂCUSTA

Lăcusta verde, mare, s'a prins de năframa ferestrei. E un ac de zmalțuri transparente și lucii, și inima ei ar putea să fie toată de aur, ca luminișurile de amănunte ale nervurilor din aripile strânse. Dar a făcut un pas pe floarea oltenească a peșchirului urzit din bumbac și mătase. Și capul, ca de mînz grotesc, redus la fragment, și l'a frecat, ca muștele, cu două picioare, compuse ca spicul de orz. Ochii ei. . . Cine a binevoit să-i facă atît de minunat de mici și să-și piardă timpul și să-și cheltuie geniul ca să-i înțepe cu un vîrf de mare lumină? Tot El, tot Ăla, tot Dumnealui?

AH! FLUTURII ĂȘTIA. . .

Ei! catifeaua numai de pulberi a fluturilor care vin, așa, ca gîndul, diafani aproape cît un gînd, impalpabili ca întunericul și ca o lumină, între mîrmur și aduceri aminte, ca o floare care nu e o floare, — cum s-a echilibrat și din ce feluri de ștofe, într-o formă inconsistentă într-un contur? Au plîns viorile și s-au făcut fluturii? Au oftat nădejtile? S-au făcut speranțele trup?

OCTAVA

Lîngă voci trăiesc tot atît de multe glasuri fără voce, ecourile fără sunet. Cine s'a dus atît de departe înlăuntrul vieţii, ca să păstreze din cifrele ei numai punctul, şi din punct numai o sutime? Dincolo de viola rătezată mut, în umbră, de arcuş, mai sună un cîntec, care nu se aude. Cine duce vioara şi amnarul ei cu zece fire de păr? Nu mai e nici vioară, nici arcuş. . . Dă un cîntec care nu mai e cîntec, o vioară care nu mai e vioară. . . Cum se petrece şoapta cîntată a neîncipuitului ascuns?

HAȘCHIA CARE CÎNTĂ

Greierii, însă, iată-i pe o coardă nouă, o singură coardă, lovită după ploaie, fiecare pe a lui, cu un bob de lemn. E greierul galben, ca o uscăciune, pitpalacul nopții. El încearcă să taie, cu o foarfecă neștirbită, firul de sticlă, în unison cu foarfeca groasă a unui glas mai depărtat, de nevăzut mai mare. Bijuterița voise să încerce o lăcustă de noapte și să împodobească iarba cu ea și streășina casei cu un păianjen argintar de goluri.

O VĂPAIE

M-am luat la întrecere cu luna care înălbește grădina, atingînd sfîiala plopilor, lungi, și am aprins o lampă afară, ca să bonghinesc pe foile unui caiet de buzunar. De două ceasuri întregi aș pune creionul pe hîrtie, și tot mai frumos este ceea ce nu se poate scri. De altfel, lampa își ia lumina din lună, cum își ia litera neagră, din noapte, condeiul.

OLOAGA

S-a învățat să se apropie de mine, după aprinsul stelelor mele, o broască. De cincisprezece zile își petrece noaptea lângă piciorul scaunului meu, holbînd un ochi cînd la mine, cînd în luceafăr, neputînd afla cine-i aduce muște, fluturi și gîndaci: steaua sau namila din scaun. S-a învățat. Pot să-mi mut fără supărare cotul, pot să-mi șterg ochelarii, pot să aprind țigara. Broasca examinează și înțelege, și nu o sperie nici Țuluc, cîinele care mă păzește. Ea știe deosebi zgomotele și identifica direcțiile. E o broască pămînteană, care n-a știut de baia din heleșteu, oloagă printre verzele ca niște baletiste, adăpostită de buruieni și legume. Ea nu are mantaua fluturilor, pe care-i mănîncă fără remușcare, tunică și tricoul șopîrliei, pana sidefată a lăcustii. Carnea ei moale, cu varice, e îmbrăcată cu mușama jupuită și, cînd e mai nouă, în pegamoid, calitatea treia. Dar mîna ei cu trei degete e grasă și atrofiată ca laba unei odalisce care se deplasează prin harem în poziția turcă. Cînd s-o scula în două picioare, zice molia de frunză, cine știe cît va fi de lungă. Dar broasca nu s-a sculat niciodată de jos, — și acum tușește, înneacă cu un scarabeu.

Eroarea face parte și din lumea bijuteriilor lucrate cu aripi lungi și cu migală. Scarabeul a căzut din lampă de-a dreptul în gura paralizicului broscoi, inatent la coaja cu care era blindată gîn-

gania sacră și necunoscînd anatomia capului ei.
Ca rinocerul, splendida gînganie a faraonilor purta,
deasupra nasului, încovoiat, un corn.

CRI-CRI

M'am pomenit într-o seară cu o vizită neașteptată. Pe masă, printre manuscrise și condeie, apărui, la etajul unde sălășluiesc, într-o insulă de asfalt, un greiere elegant. N-aș putea spune cât a fost el de surprins de prezența mea în mijlocul unui talaz de hîrtii mîzgălite, răzimată'n cot și silind un alt greiere, mic, prins între degete și înmuiat în cerneală, să facă slove minuscule, identice în inutilitatea lor cu cîntecul lui de clopoțel cît bobul de mazeri. S'a oprit pe masă și a stat să se reculegă. Îmi închipui că m'a văzut și că a rămas confuz de ciudata mea îndeletnicire, el, care cunoștea munca spicelor, rumegatul vitelor, ghitara vîntului și osîrdia cîrțiței oarbe.

În fața lui am avut un sentiment speriat, modificat de un sentiment îngeresc. M'am ridicat respectuos de pe scaun și, fără să vreau, l'am salutat:

— Bună seara, domnule Greiere-de-Cîmp, încorsetat în platoșe lucii, de mare cavalier. Cărei intenții datoresc onoarea vizitei domniei-tale? Stăteam în cot, scîrbit de lumini artificiale și de zgomotul cetății unde cîrtesc în singurătate. Cine te-a trimis? Cum te-ai strecurat pînă la mine, nestrivit de automobile și nemîncat de vrăbioi, înaintea de a intra în oraș? Scoate biletul; îmi închipui că te-au trimis copiii mei cu o scrisoare. Unde i-ai lăsat? În trifoi, sau, cu ochii pe jumătate adormiți, în

scaunele lor de răchită? Ce ți-au spus cînd ai plecat?

Greierul răspunse, într-adevăr, fără să se miște de lîngă tampon:

— Cricri!

— Dacăi venit să-mi ții de urît, să mă ierți că nu am unde te adăposti! Pîlnia telefonului, cînd o cînta în urechea ta, obișnuită cu muzica lină, te vei înfricoșa. Dumneata ești un neastîm-părat; te cunosc: îți place să fugi și să te întorci, să sai în sus și să te pitești în iarbă. N-am iarbă decît în peizajul de colo, și iarba-i de ulei, și pei-zajul cu geam: ai vrea să intri și te oprește sticla.

Du-te înapoi! Odihnește-te puțin. Ai să stră-bați două județe întregi, Ilfovul și Prahova. Haide, sînt orele zece și un sfert, și vreau mîine dis-de-dimineată să fii îndărăt, să-mi deștepți copiii cîntîndu-le « cricri » în horbota perinei și să-i pupi din partea mea pe cercele urechii.

Greierul a înțeles.

— Cricri!

Și se aruncă de pe masă în întuneric.

Doamnel tu te-ai gîndit la mine, și mi-ai trimis o mîngîlire pe care astă-seară am căutat-o în deșert. Dumnezeuule blajin și nou-le-născut, în scutecul alb de dădacă al lunii!

UN BASM DE CINCI MINUTE

De unde au ieșit atâtea caise ca niște ouă ale lunii, la răsărit, în ceață, scoase cu năvodul din apele acoperite cu cocă de aur? Toată lumea le transportă în care și coșuri, cu gălbenușul pe dinafară, și pîlpîirea lor de catifea scoate un miros de tămîie amestecat cu adieri și amintiri de portocale.

Dar pescarii care au aruncat năvoadele după ele trebuie să fi fost din aceia mici, de o șchioapă. S-a mai auzit vorbindu-se despre dînșii într-alte basme, cu poduri de aur și cu palate de peruzele. Pitici cu bărbile lungi și cu scufiile lungi, locuiesc pădurile în scorburi și malurile de ape, cu cîrțile laolaltă, subț mușuroaie, — și, noaptea, neavînd alta ce face, se joacă în văzul luminii albe cu bufnițele și cu peștii. Și pentru că omului nu-i este dat să fie singur, fiice pitic are baba lui pitică, fetele lui pitice și flăcăii lui pitici.

Așa ies ei, pe întuneric și la stele, cu site de prins și cu coșuri, și pescuiesc în apele drepte și în heleștaiele luminoase, caise, mărgăritarele de rășină ivite printre nuferi.

Este totuș adevărat că printre ouăle lunii se găsesc și bumbii de puf stacojii de la halatul și din vîrful papucilor unui pitic mai lungan și cîntăreț, care, necăjit într-o noapte că nu i s-a potrivit un oftat pe scripcă, și i-a zmulș cu scîrbă mare și i-a zvîrlit în caiși. . .

Socotind că se găsește dinaintea unui ghem de borangic, iluzia a dat să-l deșire și să-l încurce, cum a văzut că face pisica, torcătoare de mătase, și, din greșeală, a nimerit în carne, a găurit-o și a văzut că mîzga este dulce.

Piticii sînt acum oltenii care părăsiseră mai pitici decît sînt, dar care, desigur, se dau năzdrăvani, dimineța, pe rouă, peste cap, și se fac oameni cu căciulă, de aduc pe cobiliță și pe catîrce poamele galbene în oraș.

În piață, de-a lungul gîrlei, de-a rîndul, stau în zorii zilei movile și munți de caise sosiți pe apă, pe plute, mînate de pitici și piticărese.

Rupînd caisa, se ivi la mijloc un sîmbure de cremene, tare. Alianța dintre țepos și fraged, dintre aspru și gingaș, dintre amar și dulce, pe care fructele o înțeleg, cărturarul nu a înțeles-o, fiind sărac cu duhul, ca fericirii sfințelor pilde, și neștiind că și fulgerarea, care este fără de ființă, ca văzduhul, scapără din două pietre lovite.

Nu te turbura. O să ai și la iarnă caise. Tătuțu s-a îngrijit să-ți facă dulceață, versuri de caise. El a învățat de la un pitic bătrîn, care, în lipsă de zahăr, ia fructele și florile din pomi și de pe tulpini, le scoate miezurile cele mai mărunte și le stoarce, ca să le păstreze aroma și să le guste, ca și cum sînt vii, la citit. . . În mușuroaiele proaspete, pe care le scot cu chivăra și scufia, ajutați de soboli, piticii citesc din cărți minuscule, în auzul galeriilor pline de pitici, la scăpăratul stelelor scînteietoare.

Vino și uită-te-n livadă. Pomii verzi-negricioși sînt încărcăți de vrăbii de aur și de chihlimbar, ascunse ca să nu le vadă ochiul tău de bijuterii încremenite.

Nu te mișca. . . Să nu zboare!

FURNICILE

E un zor la fața pământului, o circulație, o forfotă, care, zgomotoasă, ar fi asurzitoare. Dacă îi pleci pînă la nisip și brazdă, ochii rămîn uimiți de o activitate față de care munca noastră, cu toate biurourile, piețele, atelierele și fabricile ei, este o copie incoloră. Iute, accelerat și fulgerător, mii, milioane și miliarde de furnici se grăbesc pînă la frenezie, printre pietre și ierburi, să se folosească de orele calde, rare, ale anului. Comparativ cu omul, ele duc în gură un volum și o greutate egale cu Cercul Militar sau cu Universitatea.

Nici Atlas nu poate ridica un cal la spinare, și furnica îl duce cu ușurință și rapiditate. În zigzag, printre accidente de pardoseală cît stîncile Omului și Alpii, armatele vaste ale furnicilor au ieșit la lucru. Ele n-au nici zece, nici opt ore de lucru, întreite cu timpuri de odihnă și răgaz. Ora lor e continuă și nestîrjită. Ele știu ce știu și nu pot pierde din vreme o secundă. Adineaori era una la poartă, și abia te ții, cu pașii tăi de uriaș neputincios, după ea: a și ajuns la marginea grădinii.

Bănuiești că furnica nu se hrănește și nu doarme decît în epoca iernii, cînd, claustrată în pămînt, ea își permite să lenevească lîngă o aripă de muscă tezaurizată de cu vară. Craterile scunde ale mușuroaielor indică șantierul de activitate. Zidarii

și inginerii dintre furnici construiesc fortăreața interioară, aruncînd afară vagonetele microscopice de nisip, scos din galerii și odăi. O muncă metodică, neîntreruptă și curată, săvîrșită în ordine și disciplină, este evidentă. Ca și albinele, furnicile nu discută ordinul instinctului și al comitetului de direcție, care deliberează în mușuroaie; nu se îndoiesc, nu analizează. Ele nu cunosc scepticismul și lipsa de încredere în osîrdia lor. Ele se duc, cercetează, umblă și aduc. «Nimeni nu vine cu mîna goală!», sună ordinul statului major, și, într-adevăr, fiecare furnică își transportă merindea pe un an întreg a stupului, a patriei. Cîrțița nu se încumetă să supere Statele Interioare, coropii nița se teme. În mai puțin de un minut, un milion de ace străpung animalul, și insecta năvălitoare, ofrandă de-a gata, fără altă oboseală, e pusă la conservare în magazia cu alimente.

Acolo, desigur, o jandarmerie inflexibilă păzește comoara, împotriva poștei de mîncare exagerate, și un Furnic autoritar și experimentat prezidează poliția porțiilor fixe. Un chelar bătrîn, căruia i s-a interzis să guste, ține încuietorile de la cămări, --- și toată furnica vine săși ia dejunul în ulcea, ca în mînăstire călugării negri, la chelărie și arhondaric.

Popoarele furnicilor active știu să profeseze cu onoare și imoralitatea, pentru Statul lor, ca romanii, care au furat femeile sabine într-o noapte de lîngă bărbați, ducîndu-le în așternutul lor de acasă. Cînd alimentele oferite de la sine, prin capriciile accidentului și ale morții, nu sînt cu îndestulare, furnicile ies la atac și tîlhărie, tabără pe un scarabeu căzut din lumina lunii și-l cuțitează... Eroică se petrece și se desfășoară lupta cu șopîrla bolnavă și cu omida albastră.

Omida, din care va trebui să iasă marele fluture nocturn, cu pene de păun și în manta pistruie

cenușie, se legăna pe o foaie de sfeclă adiată și moale ca o sofă. O sută, cred, de furnici i-au săgetat spinarea, i-au amorțit capul, i-au înțepat ochii, și victima își frământă splendoarea, în trîntă cu adversarul, care o răpune, o desface, — și o duce la magazie. . .

Te înștiințez că n-ai să pui piciorul în grădina mea, fără învoială: să nu calci pe furnici.

Grădina mea e o ncăpere de țări. Sute de state s-au înființat pe drumul dintre stînjenei și duzi, pînă la clopotul meu. Ți le arăt prin zăbrele: vezi mușuroaiele astea? Sînt cam risipite. La tot pasul o gaură e o cetate de nisip, în primejdie să fie astupată. Ploaia oarbă o înneacă ori de cîte ori vîntul aduce nori încărcăți cu potop și trăznete, și ele oarbe. E lumină mare, dar ce folos că nici lumina nu se vede pe sine și lasă grindina și fulgerul să strice cuiburile, de cîteva ori pe an. . . Așa că, să umbli ncet și să le ocolești. Ia-o pe margini, ca să nu omori din uitare sau greșeală cărătoarele de merinde și muncitoare roabe, care scot din pămînt dărîmăturile răscolite. Colea, în fund, prin văgăuna dintre două pietre, încep strîmptorile dinlăuntru, în care se adăpostesc, chilii și schituri, miile de surori ale aceluiaș cin.

Părintele Veniamin repeta vizitatorilor, care veneau să cumpere miere din stupii lui, o poveste veche cît lumea și nouă de-așijderi cît lumea.

— N-am priceput de ce furnicile și albinele se orînduiesc în cete, și din stupii și mușuroaiele lor își fac întemeieri deosebite. Am o sută de stupi în livadă, fiecare cu matca lui, și dacă se ivește o matcă nouă, își face o ceată a ei și fuge cu ea, ca să nu fie ucisă. Lucrătoarele pot să fie o sută de mii, regină — numai una. Așa e, poate, și la furnici: n-am pătruns în buduroaiele lor.

E o lucrare de diavol aici, că nu poate să fie de la Dumnezeu. Stupii stau părete în părete. În loc să muncească toate muștele laolaltă, ele se despărțesc, și toate fac un lucru la fel: miere și ceară. Nu face, să zici, un stup miere, altul lapte sau pîine, să aibă de ce se dușmăni, cu toate că și atunci s-ar putea înțelege la schimb, căci după felul cum trăiesc și lucrează, albinele sînt făpturi înțelepte. La uităte la fagurii și celulele lor. Ce altă ființă ar putea să le clădească așa, cu fețe ca diamantul și cu muchiile măsurate la fel? Ele au dezlegat în de ele o taină gingașe: locul cel mai puțin cu încăperea cea mai multă.

Nu-ți vine să crezi, tată. Cîte un stup e hoț și tîlhar. Vezi stupii ăștia goi? Cîteva muște se mai tîrăsc din loc în loc buimace, în cîte un cimitir de mii de ale lor, moarte la fund. Cămarile li s-a pustiite, bucatele le-au fost luate și grămadite în buduroiul de colo, cel mai mare, cu norodul cel mai des și mai îndestulat. Dacă nu m-aș teme de Domnul, i-aș da stupului aceluia foc, să ardă de viu în flacăra cerei topite.

Pe furnici încă nu le-am prins cu asemenea năravuri. Tot ce mi se pare că am dovedit la ele e că se bat uneori, cîte două mușuroaie, unul cu altul, dar nu pentru jaf. Naiba mai știe de ce. Mi se pare că din mîndrie: să nu se spuie că un mușuroi e mai puțin viteaz ca mușuroiul de lîngă el. Iată de ce furnicile sînt ale mele, și vreau să pășești cu mare băgare de seamă, ca

nu cumva, la scăpătat, cînd se adună cu mătci-
lor, se culcă pe așternuturi curate, să lipsească
vre una. Noi nu putem face nici atît: o furnică.

LIGHIOANA

Lighioana, căreia nu-i lipsește nimic ca să fi putut să fie albină, nu are totuș nimic, dacă trebuie să fie adevărat că individualitatea e indicată de un rezultat.

Ea zboară ca o albină, întocmai, atârând în aripi ridicate mai sus de viermele ei. Cîntă ca o albină, aleargă prin tot văzduhul grădinii ca o albină și se întoarce ca o albină la stup. O colonie s-a stabilit într-o crăpătură a odăii și, ca și albinele, lighioanele, copia superficial izbutită, se ajung unele pe altele pe drum și intră cu sutele, pe lîngă omul din fereastra deschisă, fără să-l supere și fără să fie supărat. Deosebire de costum: corset vărgat cu galben de pucioasă.

Ce aduc ele în traistă din harurile cîmpiei? Nimic. Decepție: una i-a venit cu o muscă mare la spinare, decapitată, și i-a dat un brînci în copia ei de stup. Nobila reproducere se hrănește cu muște! ca un păianjen, din asasinat spurcat. Abatorul general: o fereastră de coridor închisă. De fiecare muscă din geam, încăpățînată să iasă prin sticlă, după ce a intrat fără pricină inteligentă pe ușă, se aprîpie eleganta lighioană, care dansează cu ea, cuprinsă din spate, cu perversitate, cîteva figuri. Cu o nevăzută foarfecă, rapidă ca un secator, capul muștei e retezat și mîncat pe loc, în mijlocul luminii, și corpul cade ca o păpușă de elastic. Ea își oprește, prin urmare, fără întîrziere procentul

ce i se cuvine din partea colectivității: cinsprezece la sută craniu cu sînge. Deosebire de morav.

Nici legala celulă de albină nu a fost înlăturată din activitatea acestui plagiat. Numai că ceara e copiată într-un material uscat, și fagurele nu are conținut, — și poate că nici problema volumului matematic al fondului hexagonal, verificată de Réaumur pentru albine, nu prezintă nici un interes la copia fidelă. Lighioana nu știe să facă miere, și austeritatea severă a maicii albine, jertfită benevol legilor de sclavie ale republicii, îi este necunoscută, și toate virtuțile abnegării, subalterne ale unui scop, sînt din punctul ei de vedere inexistente. Ea nu crede în realitatea abstracției de sine și în absența prin prezență, și reprezintă o specie în dezordine și o seminție răzvrătită, asigurată în existența ei prin fuga dezorganizată și prin mizeria aventurieră a moralului utilitar. Regula de viață fiind: « Mănîncă! », ea cum ar putea să îndure foamea, să se interzică și să se abnege? Căci ar fi ieșit albină și ar fi rămas credincioasă anonimă în trib, catolicismului stupinei, păstrat neștirbit în milioanele de ștubeie. La Malta, în Canada și în Indii, roiurile acceptă și servesc pravila unică. Flămînzii la trapă sînt leneșii, lascivii și frumoșii, — trîntorii purtători de sămînță, masacrați de frigiditatea munci toarelor, femei fără feminitate, vestalele oprite de la dragoste ale stupului, 20.000 de surori într-o chinovie cu 100.000 de chilii, îngropate în ceară.

Rînduiala vieții face ca la toate genurile de îngerii să corespundă genuri de maimuțe, de imitații, de diavolie și hibriditate, o rezervă de simili și degenerescențe. Epave cu aripi, făpturi parazitare, neamuri de neamuri. Lucifer, cimpanzeul lui Dumnezeu, strigă apelul nominal. Zodiacul se rostogolește către întuneric și îngheț. Ce faceți voi la iarnă?

MUSCA

Venind primăvara în colivia lui, Cocò nu înțelese nimic de la soare, care și vîrîse degetele de aur printre zăbrele, ca să-l mîngîie pe fulgi, — și se codi ca un golan la apropierea de umerii lui a unei hlamide scumpe.

Dar odată cu soarele se arată și musca, intrînd zbîrnîitoare în colivie și ieșind. O pasăre atît de mică, ivită într-un vîrtej atît de mare, cu o voce de violoncel și de vioară laolaltă, Cocò nu mai văzuse, și nici instinctul lui, adversar al comestibilului rezervat păianjenilor, nu putea să-l informeze. Limba lui nu morfolise niciodată pîntecul cenușiu al antipaticei viețuitoare, care reprezintă, în aerul mic, zborul mușitei și muzica pentru viermi.

Musca s'a întors în colivie, a ieșit din nou, a plecat, a reapărut și, prinsă de un sentiment de mișcare perpetuă, a intrat într-o spirală de învîrtire dementă împrejurul lui Cocò. Atent și intrigat de rotogoalele meschinului vultûr cu ciocul moale și cu capul de ață neagră, Cocò s'a mutat pe vergele de cîteva ori, s'a suit pe trapez, a ieșit din colivie, s'a ascuns în cărți: filomela imondicelor l'a urmărit tenace în toate ascunzătorile lui, concertînd, ferme și enervantă.

Și de atunci muștele s'au înmulțit, și Cocò a rămas dezolat și supărat. Prezența unanimă a parazitului care contraface zborul ciocîrliei și

cîntecul rugăciunii, la hore, în pîlcuri și valuri, i-a dat intuiția puterilor scăzute ale lui Dumnezeu, invadat, în cerurile lui, de muște. În umbră și în lumină îi cîntă musca, împuiată și în reveria lui. În altare, pe potire, pe odăjdii, pe icoane și pe crucifix, asimilîndu-și divinitatea, pînă la deces în timpul iernii și pînă la înviere în april. Și o întîlnești în bibliotecă, pe pagina cărții deschise, însușindu-și meșteșugul cărțurarului, corectînd un text și puind un punct, inspirat din abdomen.

Răzbunarea lui Cocò, inocentă, a fost însă radicală. El a inventat un bilet de papagal pentru muște, acoperind prezicerile și urările cu un strat de gumă transparentă, — și muștele rămaseră încleite, unele pe loc și altele zburînd cu biletul lipit de spinare, ca niște eroi plutitori în aer, cu pavăza la ceafă.

Soare, care aduci lumini și balsamuri lui Cocò și te joci cu ciocul lui poleit, cum dai tu naștere și garoafelor, și bucuriilor, și gîngăniilor puturoase în văzduhul legănat de plop și răzimat în brazi? Pentru ce preferința ta pentru marile infecții ale existenței? Cum dai tu voie gîndacului să calce urmele tale și să facă pui în raza ta îngerească? De ce lași sămînța viermelui să se rezolve în făpturi tîrtoare și îmbălate în năframa ta de borangic? Ce simpatii abjecte leagă infinitul în care călătorești singuratec și veșnic, de icra păduchelului și de oul libărcii?

Eu nu sînt decît un papagal, dar dacă ar fi să fac lumea din nou, aș aduce în reconstruirea universului materialele incoruptibile și pure, pe care le-a scos din neant industria metalului și chimia electrică, suprimînd înaintea de toate umezeala din întuneric și înlocuind zmîrcul, zeama și purușlența cu talc și cauciuc vulcanizat. . .

Ce am fi putut aștepta decît muște și gîze de la un Dumnezeu care a făcut pe om într-un ceas

de scîrbă divină, amestecînd scuipatul cu țărîna și făcînd mocirlă?

Judecînd chibzuințele din veac, vorbeam, încă o dată, cu icoana Maicii Domnului, despre muscă.

Ce rost are și lighioana asta, care la 12 vine la masă, în bucătărie, de pe gunoi, și de la balebă în bibliotecă? Totunași sînt și gura și coada și mintea, și deopotrivă de inspirată cîntă la cîteștrele. Mă ofensează mai ales că zboară, și ea, ca porumbielul Sfîntului Duh. Cum a distribuit aripile, atît de greșit, unul Dumnezeu? Pe un petec de flegmă ea face întocmai ca âcvila regală pe o caravănă de munți. Ce să mai vorbim de Îcar și de meșterul Manole, cu care Domnul s-a purtat mai rău decît cu viermele puturos?

Și cîte varietăți și la ele, Maică! Va să zică, s-a ostenit Cel de Sus să le împărțească și pe ele în neamuri. Le-a dat și lor firi, tradiții și limbi, ca să grăiască după neam. Le-a dat și vioară. Au o estetică și ele: dă-mi voie să scuip. Fac ouă și ele, înșirate la rînd, ca niște cuvinte: mușța, Doamnă! Ce i-a venit să strice viața cu ele? Nu-i ajungea scarabeul? Nu s-a mulțumit cu alte zburătoare? I-a trebuit și zburătorul meschin? O să încep să-mi revizuiesc admirația și extazul, pe care mi-l dau stelele lui; tot el le-a făcut. Cîlo luceafăr și dincoace muscă, luminează acolo și aci mîzgă. De ce nu-mi trimite el să mă piște stelele și m-a lăsat să mă mă-

nînce musca, săgetat cu bale și mînjit cu eroica ei cufureală? De cîte ori să mă spăl cu apă sfințită, ca să uit că mă pîndește și pe gaura ușii musca, — flocoasă, vînată, oftică, cu ochii de zer mucegăit?

Nu cumva e, Maică, musca sufletul corcit cu Diavolul și care, ca și albina stearpă, dă din ea numai zeamă cleioasă și trîntori livizi? Ea nu va ajunge niciodată la cer, și destinul ei se irosește, pentru eternitate, între un excrement de țap și altul de cățea.

Am strivit una, am strivit o sută. Ai văzut ce sare din tîrțița ei palidă, cenușie, cînd țîșnește? Mi se împutîșise bătătoarea, ca și cum aș fi scos-o din cine știe ce infamă mocirlă, în care ar fi căzut. De ani de zile nu mă mai bat cu musca. O las să-și facă la cuierul meu toaleta, să cocheteze pe pălărie, să se înnalțe, să plutească, să fie ciocîrlan și înger, o las să cînte. O sută au răgușit, altele au murit de moarte aproape bună, care de cancer, care de gușter. O las să punteze hîrtia cu telegrafia ei odioasă. Partea ei de dindărăt știe să scrie, i-a dat Domnul Dumnezeu și cerneală. Ai văzut-o cum face? Se zgîrcește pe vine: gîndește. Pune ceva pe loc, se scutură de bucurie și zboară. A făcut un punct! Știi cum se cheamă punctul ăsta. Totuș, ea îl repetă, senină și fericită, la fel, oricare ar fi musca: redactează, colaborează, traduce și face corecturi.

Era de față la Cîna de Taină, alungată de mîna Mîntuitorului din dreptul razei lui. Cu un singur fost apostol s-a împăcat, cu un renegat, cu luda, și s-a dus după el, să-i cînte-n ștreang marșul ei funebru, bîzîit.

GROAPA DE MĂTASE

Odată cu muștele și cu ploșnița insinuantă, natura ne-a trimis, strecurați prin desimea păreștilor, și păianjenii, care-și întind plasa pe unghere. Deasupra capului meu, lucrează de două zile cel mai iscusit minuscul arhitect, care aleargă toată ziua pe schelele ermitajului construit în danștelă. Picioarele lui harnice nu se prind, ca aripa muștei, de firul uns cu un clei perfid și nevăzut nici ochiului dibaci, al vînatului favorit.

Lumina lămpii cheamă seara pasărilor cerului meu de tencuială și var, în spirale pînă sus, în păinjenis, unde cad în groapa de mătase. Sforțări considerabile și de prisos încearcă să sfarme capcana, și după fiecă încordare, zburătoarea singuratelului din cuib se împotmolește mai afund în farmecul pînzei fluide. Musca se luptă și cîntă. Chiotul ei povestește primejdia și pune în formulă muzicală simțimîntul că totul e pierdut.

Iată-l și pe castelan, atent pînă atunci. Se apropie cu prudență, uitîndu-se în năvod, unde se zbate, înneacă, o pradă de două ori mai voluminoasă ca el. Păianjenul ar fi omul, și musca locomotiva. Ce cabluri grosolan încrucișate iar trebui omului ca să prindă taurul prostește și să-l stăpînească strîns, ca păianjenul musca?

El s-a oprit la un pas de vînat. Îl privește. Întinde cu finețe un picior. Pipăie. Cu o microscopică seringă injectează exact. Țipătul muștei

sporit se face strident. Încă o lungire de picioare, și se pornește dansul agoniei. Păianjenul se deșiră precipitat, ca un mosor cu mișcare mecanică, în jurul potîrnichii, împletită și încurcată în firul balelor textile. Vocea muștei s'a întrerupt. Ca un copil în scutec și ca o mumie, corpul zvăpăiește, care mișcă stricat liniștea lecturii, e răstignit, înfășurat, imobilizat într-un ghem.

Atunci, sacul cu musca e luat la spinare și scos din perdeaua de aer, care trebuie să rămîie liberă și întinsă pentru viitoarele aventuriere, către fund, unde, ca o provizie hibernală, e agățat într-un cârlig: gospodarul păstrează merindele conservate. Liniștit, el s'a întors la ploșniță, cu golirea căreia era ocupat cînd musca i'a lovit antena.

Priceperea și mijloacele păianjenului sînt sigure; sigură și tehnica lui, de constructor. Dar de unde știa el că în mrejele lui va cădea negreșit musca, fără să se ostenească să o atace peste fruntarii, dincolo de domeniul lui de artist și de bandit?

Laș dărîma cu mătura poligoanele trase la echer cu compasul abstract și frumusețea labirintului de borangic. Nu mă îndur. . . El pedepsește un plagiat, o àcvilă imitată, care, zburînd, bîzîie. Orgolioasă de o aripă acordată pentru mutarea orizontală între gunoaie, musca încearcă linia de sus, care duce la cer.

Un fir de văzduh străjuiește drumul la stele. . .

IEPURI ȘI ARICII

Pătru are, pentru zoologia nopții, științele lui: liliecii umblă după muște și fluturi, iar bufnițele după lilieci.

— De ce nu s-o fi ducînd, mă, la ei de-a dreptul, să-i mănînce, că stau la un loc: liliecii, lipiți de bolta turlei, și bufnițele, de-a-n picioarele pe clopote și schele?

— Fîndcă live dat și lor să se ostenească, zice Pătru.

— Bufnițele mănîncă șobolani și șoareci, Pătrule.

— Iacu, na! răspunde Pătru. Păi, zboară șoarecii și șobolanii?

Ariciul cu puii lui mai fost găsiți în surcelele unde spunea oamenii că i-au văzut ascunși.

— Să nu cumva să omori aricii, Pătrule. Mai înțeles? Și nu mai căuta cu furca, să nu-i înțepi.

Pătru a rîs din toată inima.

— Păi cine poate înțepa pielea ariciului? zice Pătru. Dumneata nu știi că-i cu ghimpi?

— Numai pe spinare, Pătrule. Aș vrea să nu-i înțepi în burtă.

— O să scape, va să zică, așa? Mîca mîncat nu mai puțin de treizeci și cinci de pui.

— Ariciul, mă?

— Păi, dracu?

— Ariciul nu mănîncă pui, măi omule, ți-am mai spus! Zice la carte că «el se hrănește cu plante și alte rădăcini».

— Nu-i adevărat! tăgăduiește Pătru. Pot să-ți mai spui, conașule, zice Pătru, că unde sînt arici și iepuri de casă nu se pomenesc șobolani.

— Tu crezi, Pătrule, îi zic, că și iepurele mănîncă pui?

— N-am zis, răspunde Pătru. Dar zic că poate că mănîncă șobolani.

— Fugi de acolo, Pătrule! Șobolanii, iepurii și aricii sînt frați, ca pila și fierăstrăul. Tu n-ai văzut că la mîncarea iepurilor vin și șobolanii și mănîncă alături de ei? Mai bine vezi de prinde dihòrul. S'a ivit un dihòr. Pune cursa.

— Am pus-o și nu s'a prins, răspunde Pătru. Am să mă ascund eu în coteț, cu un ciomag. Alt chip nu-i. Să n-apuțe să amețească puii.

— Ce vrei să zici, Pătrule? întreb.

— Parcă dumneata nu știi! zice Pătru. Cum apucă de intră, dihòrul lasă o duhoare, și găinile își pierd cunoștința.

— Ești un prost, Pătrule, să nu te superi.

— Ba mă supăr, și proaste sînt cărțile dumitale, conașule, că nu știu ce spun. Ariciul mănîncă pui, și iepurele de casă șobolani.

MURGUL

Ce vrei, Murgule, așa e progresul. Tragi de cîteva mii de ani căruța pe secetă și ploaie, și te-ai poticnit de-abia acum. Ți-a luat-o înaintea mașina: uite cum suie de repede dealul, pe care, tîrîș-grăpiș, gîfîim amîndoi: tu cu oiștea, eu cu biciul. Afurisită născocire are mașina asta înlăuntru. Și să nu crezi că e cine știe ce! Pornește de la rîjnița de cafea; o roată vîrîtă într-o roată mai mare, și tot roți, numai roți încîlcite. O roată ca turta, în fușă, dă mișcare roților pe dungă, și, pieziș, din roată în roată, înlănțuite unele de altele, mișcarea se duce la osii și roți încălțate cu gumă.

Omul, Murgule, de cînd a înțeles mișcarea rotundă, a pus stăpînire pe toată mișcarea. De o sută de ani el gîndește rotund și din ce în ce mai rotund, și din învîrtitura pe loc el scoate mersul înaintea, de-aîndaratele și în sus. L-a fost greu pînă ce a priceput cum se pot întovărăși roțile anapoda, în cercuri orînduite, și tot uitîndu-se în cer, de unde vin toate pildele pămîntului, a pus lumea pe mosoare și tăvălugi și a plecat cu ea repede și lin.

Potcovarii noștri, Murgule, au murit. Baroasele, foalele și vetrele în care scăpărau tăciunii — s-au dus. Ca să-ți pui un rînd nou de papuci de fier, cînd începe potcoava să se tîrască și să sune subț copită, noi trebuie să schiopătăm o poștă, pînă la țigan. Numai acolo mai putem vedea piciorul calului luat în poala omului și curățit părintește,

cu razul. Cu potcoave noi, ești, Murgule, vesel ca un copil în haine de Paști, nechezi a primăvară și te întreci cu automobilul.

Stai, Murgule, nu te zori: să treacă el întâi, că trece iute. Celor ce trec repede, și oamenii le fac de bunăvoie loc. . . O! am simțit la ce te gîndești, cînd în grumazul tău, povîrnit de oboseală, se trezește timpul, și coama ta sărăcăcioasă e despletită de vîntul haiduciei. Bărgănul era al tău, pînă la margini, și toate poveștile și cîntecele sînt ale tale. În povestire, și cînd nu vei mai fi tu, calule, pe lume, tot calului îi va șede mai bine decît mașinii. Am bătut pe Făt-Frumos să se facă șofeur și nu a vroit. L-am tuns și i-am pus o șapcă și un mintean de piele: îi veneau ca unei cătane neghioabe. Am luat-o pe Cosînzeana și am pus-o în limuzină: i-a stat prost. Să-i lăsăm în iarbă, Murgule, să se joace de-a bușile prin pelinurile și mușeteii mari: ei nu se grăbesc cu 120 km și 45 H.P. Pînă ajunge ăsta la Paris, pe drumurile mari ale Europei, în super-six, ei de-abia s-au întors pe partea cealaltă și le-au ajuns candelile stelelor, scoborîte prin întuneric, pînă la nas. Lăcusta le sare pe la urechi și cîmpia fluieră din clopoței i ieșiți la descîntecul lunii.

Nu vrei, Murgule, să te scot de la căruță și să-ți dau drumul slobod prin lume, să o colinzi? Vecinul meu m-a rugat să te vînd, ca să te înhame la poverile lui. Murgule, nu se poate. Uite. Să ieșim din uliți și dintre case și să ne ducem amîndoi pînă în locurile înfrunzite, unde înfățișarea lumii începe să nu mai semene cu asta. Și acolo, să ne lăsăm traista, hamurile și biciul și să ne ducem însoțiți, ca niște prieteni pribegi, pînă ce ne vom pierde amintirea, o zi, o lună, un an, o viață. . .

Vrei, Murgule, să fugim amîndoi, departe, pînă în pustietatea apelor, în jos, și pînă la deșertul Tărilor, în sus, către piscuri?

PROSTUL ȘI VACA

Ne-au venit în ogradă un om și o vacă. Greșiseră drumul prin grădina noastră.

— N-ai văzut poarta, mă? . . . Dar drum închis cu zăbrele și stâlpi ai mai văzut?

Așa întreabă Axinte.

— Hî? . . . zise omul cu vaca.

Omul era un bătrîn venerabil, și vaca lui roșie, bălțată ca o mîță pestriță, cea mai frumoasă dintre vaci.

— De unde vii, tată, cu vaca dumitale?

— Hî! zise bătrînul.

— Și unde te duci cu ea?

— Hî!

— Atîta știi?

Omul răspunse:

— Hî!

— Mi se pare că ești cam tare de o ureche. Să trecem la urechea cealaltă.

Și trecurăm la cealaltă ureche. Bătrînul răspunse cu un monosilab, cu neputință de rostit în scris, și care, tăgăduind, amestecă în cerul gurii litera *te* cu sunetul *ci*.

— Cît lapte îți dă vaca asta frumoasă?

Omul se piti, uitîndu-se la uger. Înțelegea că ugerii vacii curg.

— De unde ești, nu mi-ai spus. Cu cît se vinde o vită la tîrgul dumitale?

— Hî?

— Mîndră vacă, moșule!

— Hî!

— Nu știu ce să te mai întreb... Dute sănătos...

Țăranul întoarse vaca blajin, de căpăstru, și plecă.

— Apuci la dreapta și mergi tot înaintea!

Se opri și rosti un « hî ! » profund.

Bătrînul era tot atît de curat ca și vaca lui, pe mantaua căreia părul ruginiu, culcat în sensul catifelei, era păstrat cu o perie dulce. Opincile unchiașului, corect încinse pe gamba ciorapului de lînă albă, păreau că nu călcaseră, ca și copitele unse ale vacii, decît pe straiile din Ierusalim.

În dreptul porții, bătrînul puse mîna la gură. Se prinse cu trei degete de obraz, ca de un neg.

— Ascultă, moșule. Nu cumva ești prostul ăla marele și sfîntul, căruia Mîntuitorul i-a făgădui Împărăția?

— Hî! hî! hî! — Hîhîhî! — Hîhîhî! răs-punse unchiașul, rîzînd din toate izvoarele lui, cu o seninătate care răspundea în Homer și în Beethoven.

Și se duse, alături de vaca lui, înfrățită cu el ca o surioară, scoțîndu-și căciula și cu capul gol.

Axinte își arăta rînjetul și măselele vulgare, neștiind precis cărui sentiment trebuia să se asocieze și adoptînd hazul slugarnic.

— Închide gura și ascunde-ți gingiile, Axinte, că te bate Dumnezeu!

Amenințarea pentru motive neînțelese îndoieste autoritatea.

— Sărut mîna! răspunse Axinte și își ascunse luleaua aprinsă în buzunarul de la șorț.

— Axinte, poți să fumezi, nam cu luleaua ta nimic.

— Nu se *mai* cade, răspunde Axinte, ca și cum, pe neașteptate, s-ar fi trezit cu pipa-n gură într-un altar.

Pe la nasul lui gros trecuse un miros de văzduh înalt.

IREVERSIBILITATE

Ce bine mă simt între animale și cât le respect! îmi spunea ieri, la grajd, Ioniță Ciugulea, ridicînd cu furca și lopata băligarul. Și ce frumos miroase și baliga asta cinstită! Cînd mă trimiți, jupîne, cu laptele, în oraș, deabia aștept să mă întorc la vitele noastre. Acolo pute, jupîne. Și nu-i o puătoare simțită atît cu nasul, cît cu sufletul, jupîne. Nu-ș da o sută de domnișori cu carte pe o singură vacă proastă, care nu știe a scrie și citi jurnale.

Ioniță, netezind vaca pe spinarea mătăsoasă, încovoiată la mîngîierea cu țasala, a mulțumire, o întreba:

— Nu-i așa, Joiță? și Joița, părănd că înțelege, scoate un muget afirmativ.

Atîta știe să facă, lapte, dar îl face curat, fecior, relnic, bun de gust și alb. Apoi, găina își dă oul, — întotdeauna la fel și parcă venit din stele, jupîne. Ursu latră, — atîta știe, dar latră bine. Mîța toarce. Cocoșul cîntă. Bibilica își grăiește cuvîntul ei: știe numai un cuvînt, dar nu și l-a călcat niciodată. Coțofana se deosibește, ca și grangurul, ca și sticletele și privighetoarea, după auz. Cucu zice «cucu», — îi place să-și spuie numele tare, pe toată lunca. Iese bufnița din limba ei? Nu.

Dacă nu le vezi, le află de departe urechea. Curcanul face numai ca un curcan. Rața face ca rața.

Se arată uliul dînd ocoale cerului din fundul Tăriei. Lău simțit pasările toate, și gîsca și-a întors capul cu un ochi către el, în sus. Își adună bobocii, cloșca își cheamă puii. Primejdia e pe aproape.

Ce mi place mie, jupîne, e că nici un dobitoc, cum îi zicem noi, deșteptii, nu ia pielea altuia, penele altuia, glasul altuia, și că fiecare rămîne ce este, știind că de multe ori i se trage moartea pentru că vrea să fie numai ca el. Cei pasă țapului din munte, cu coarnele întoarse înapoi, că-l urmărește vînătorul ca să-l prăvălească într-o rîpă, că se țin cîinii după el? Se apără cît poate, mai aruncă și el cîte un drumeț cu armă, prins între stînci și lovit cu fruntea și dat peste cap între prăpăstii, dar el e țap, cum l-a făcut Dumnezeu, pînă la moarte. E cinstea lui să nu se corcească, maimuțărind o fire ce nu-i a lui și tînjind să fie ce nu este.

Așa, dacă mă duc la porci cu hîrdăul, știu că-i găsesc la locul lor. Nu dau la troacă de înger. Și, iarăș, dacă mă duc la înger, știu că nu dau de porci. Poate că rîtul, ca o pecete, le-ar fi stat mai bine, decît acelora, altor dobitoace, și că o țacălie cu zîmbet s-ar fi potrivit mai frumos cu obrazul dolofan. Dar porcul ține la rîtul lui și nu-l dă pe nimic, nici pe aripa columbei, nici pe spicele cu bătaie verdeaurie din coada rotită a mîndrului păun.

Dobitoacele nu se iau unele pe altele cu împrumut, făptura lor e aidoma întotdeauna — la muncă, la adăpat, la joacă și la moarte. Datina e pe vecie. Nici un asin chemat la judecata din urmă nu se va ascunde în alte straie și nu se va tăgădui. El va răspunde cinstit: « Mai chemat, Doamne. Eu sînt măgarul. Fă cu mine ce vrei, nu mă privește. Asta-i boieria mea: cinstea și adevărul. »

CÎMPIE

Purceii vegetali, ai cartofilor, au tăbărit cîte o sută pe ugerii scroafei pămîntului cald. Cu hîrleșul dezvelești un cuib și*i* găsești grămădiți pe o singură țîță apucată pe întuneric de sugacii orbi ai țărînei. Beți de binecuvîntările care pătrund sfiala și poezia și se urcă prin Sfintele Scripturi pînă la Dumnezeu, puii cu șoric cenușiu, acoperind o carnație de ivory, comunică între ei și cu Mama lor, Maica noastră, muți și immobili, prin telefonie cu fire capilare. Pe cele două măsele ale hîrleșului cu coada lungă, Paraschiva ia cuibarul întreg și*l* aruncă în coșnița căsniciei.

Mai trebuieșc pentru fiertură patru căpățîni de ceapă cu țacălie. Se caută prin partea cîmpului, unde, în vîrfurile cîtorva biciuști înalte, vegetează aștrii noi, rotunzi, cu gămălii, ai semințelor culese de toamnă. Ploștile umflate, în care sună mărgelele macului, ca niște alice pentru împușcat noaptea lăcustele și cărăbușii, nu dau loc la nici o confuzie cu bășica de ceapă, și gospodina albă, pestriță cu halatul ei între lobode roșii, lavandă brumărie, crăițe și cîrciumărese cu florile ca niște berete și bășci, gătită fiecare cu o culoare personală, se apleacă numai la zarzavaturile ce*i* trebuieșc.

Inima tomatelor (*pomidoro*) crește văzînd cu ochii, spînzurată pe haraci, și, primprejur, castraveții scot capete prin frunză, chemați în cete și mînați către găvanul de cristal pentru saladă.

Un cuțit lunecos îi va dezbrăca longitudinal de piele și le va reteza treptat substanța cu sămînță transparentă, în discuri fine de sidef, cu mijlocul de gelatină. Și, în șorțul alb din poală, Paraschiva, cu scîrlionțul pe sprînceană, disociază căței de usturoi cu învelișul crustant.

Ascunși în evantalii, dovleceii așteaptă pipăitul gospodinei. Dovleacul, curcanul grădinii, și-a concentrat voința ca să se umfle peste calibru, pe cînd chelia marmoree a pepenilor, fătăți dintr-o dată, răcește la moalele capului în horbota groasă, tîrîtoare, decupată cu foarfeca boantă, după modele stilizate pe contur întortochiat. Mărarul și-a deschis umbrelele în iarmarocul izmei și pelinului cenușiu, și, dedesubtul lor, greierii negri, traficanți, vînd o mirodenie trecătoarelor albine, cu a căreia reclamă nereușită sînt însărcinați frații lor bălani, cei buni de gură și iuți de picior.

Am așteptat șaisprezece pui și a ieșit în cuib unul singur. A fi cloșcă de asemenea progenitură e o rușine pe care găina cu pistrui și moț nici nu o simte. Nimeni nu a mai văzut, niciodată, o cloșcă ieșind la plimbare ca o guvernantă, cu un singur copil. E ca un pepene urmat de o corcodușe de aur. Ochii puiului, strălucitori de o istețime de care cariera lui de viitoare găină va fi dezmințită, învață atent ce trebuie să facă în viață și se află în treabă pe lîngă ciocul explorator al cloștii. Ca în figura naivă, ironică și luminoasă a unui copil omenesc, este cu neputință să prevezi că el va deveni, ca și măgarii lui de părinți, adeptul minutor și conservator al unui program de lașități cotidiene: culcare în amurg, cotcodac, cucurigu de trei ori pe noapte și deșteptare la 5.

— Cocoșul are optsprezece neveste și nici una nu e supărată. Ia te uită! îi zic Paraschivei.

Ca o săgeată cu cioc și barbete, într-adevăr, cocoșul s-a repezit, pe cînd ciugulea un ciucalău, și schimbîndu-și gîndul. Găina gălbuie a înțeles și l-a primit din fugă, pasivă. El a pierdut un ban, ca din buzunar găurit, și nici n-a băgat de seamă.

— Ce folos! răspunde Paraschiva. Nici n-au vreme să se cunoască. . .

Prin datină, în obscenitatea lui publică, înfierată de moravurile severe, cîmpul deschide anual o expoziție de te miri cîte obiecte evocatoare. Nemaiajungînd să le facă din carne și să le lipească la copii, el își scoate bamele din materialul verde obișnuit, din care își răsucește și ardeii cu vîrf. Odată și odată, trebuie să-i explic băiatului meu, intrigat și nelămurit, cîteva mistere care-i rod simțul de analiză. Asta vine după abecedar și după Ienăchiță Văcărescu.

BAIA VRĂBIILOR

De-a lungul drumului grădinii, floarea crîșmăriței s-a ridicat, în vârful baghetelor înalte, florile ciufulite, cu înflăcărări și nuanțe. Tulpina zveltă, dintre pămînt și corolă, măsoară pe firul ei plătînd și totuș rigid, însă fragil ca un pai, corect perpendiculară, o distanță, pe care bobul de rouă diamantin o parcurge, alături de vaca lui Dumnezeu, pînă la prînz. Din desimile florii, bătută ca un puf de pudră pentru poșetă și ruj « Rachel », cînd scoboară gămălia lui cărămizie pestriță, gîndacul rotund pare inima chiar a crîșmăriței, trimisă pe fir în jos, în pețit. Rîndul întreg are atitudinea și detaliul echilibristicii chinezești — o farfurioară de porcelan pe sfîrcul unei nuiele de bambus.

Autoarea sîrmelor și țevilor vegetale are materiale personale pentru fiecare soi, între linoleum, utilizat la verze, și zmalțurile textile ale dovcicilor, unși cu apă de mătase și retușați, cu opal lichid și uleiuri de atlas. Iată-i dormind naivi, cu burta în sus, toți dovcicii, ca puii cățelei, improvizați din catifea și borangic, iar mai departe, scroafele negricioase și alburii ale bostănăriei, adunate în turmă deosebit. Gamele olăriei cu glazură sînt expuse în panouri de tivgi pe toată întinderea gardului de sud.

La crîșmărițe, gătite cu căciuli și berete de solzi, materialele mate au consistența postavului dur și a hîrtiei sugătoare, lucrate după un desen

decorativ individual și împrumutînd boielilor o ștofă care se vopsește frumos, de la stinsul dulce pînă la aprinsul violent, cu o paletă de excepții. Roșurile prezintă o ținută în intensități și un accent care fac fragedul aspru iar vișiniul exprimat cu sînge cald. Pastelul, pe care nu l'izbuște zambila mortificată și suav maladivă, și pe care l'au încercat și trandafirii, pentru Zinia cîrciu mărița, e o jucărie și un secret de mult depășit. Le Verrier era, de la vîrsta de patru ani, un matematician și, ținut în brațe, dinaintea tablei, de profesorii Politehnicei, el dezlega cu un tibișir, aproape onomatopeic, problemele grele ale Universității.

Indomptabilă ca pantera și lipsită de slăbiciunile pentru mediocritate ale rozei și de docilitățile ei blajine, crîsmărița nu se supune buchetelor și ceremoniei, care face coroane și glorii, deopotrivă, și pentru geniu și pentru imbecilitate. Cristalul îi stă rău, și majolica: numai oala de lut poate să-i dea înapoi ceva din prestigiul ei de sulită cu funde și de sentinelă. Voinicia o prinde iarăși în picioare.

Pe înserate, florile trebuiesc adăpate, și lucea fărăul scapără în stropitoare, din care curge ploaia scînteii. Am îndreptat țeava cu apă în crîsmărițe și în aștrii portocalii cu genele negre ale heliantei. Se înnopta lin, și fumul vetrei, împînzit în aerul de jos, aducea mirodeniile gătejelor rășinoase și miresmele crăcilor uscate, de vișini, puse pe foc.

Dar cineva se juca în dreptul firului de apă aruncat la rădăcini, pitindu-se pe aripi, ridicîndu-se pe aripi, dansînd între mărgelele de răcoare și ciripind în graiul ei, înțeles de floarea-soarelui, de crîsmărițe și de dovlecii ascunși sub umbrele. Am socotit că fuge și am mutat din loc aruncătorul de apă. Era o vrabie, o vrabie civilizată, care primea izvorul idilic din pădure prin mijlocirea unui cauciuc.

— Face vrabia baie! au strigat bucuroși copiii. . .

SUBIECTIVUL

În gospodărie, fetița are atribuțiunile gingașe, tăind florile destinate buchetului din ulcea, de la prînz, cînd familia se adună la masa albă, cu farfurii albe, cu tacîmuri lucii, pentru fiertură. Ea pune șervetele și paharele și aduce pîinea cu două coltuce, din cămară, umple solnițele și, cu vârful rotund al cuțitului, întipărește sării un desen din succesiuni de urme. Tot ea pune scobitorile în jgheabul de sticlă, și în mijlîcul șervetului îi pune Măicuții o surpriză și Tăicuțului o pupătură nevăzută, pe care clientul părintesc al mesei totuș o cunoaște și o ia de la locul ei cu o pupătură a lui. Gospodina cea mică are o mie de scrupule și de griji, ca nu cumva să sufere careva de o lipsă, — de puțin piper, de o maslină sau de niște ardei pisat.

Dimineața, fetița Tăicuțului, care se scoală mai devreme fiindcă se culcă de timpuriu, îi aduce somnurosului cu mustăți strachina cu ouă din cuibarele vizitate. Cîte zece minuni imaculate, pe care le face zilnic găina, fără vanitate și cu simpla publicitate a unui strigăt revelator, se suprapun în strachina de pămînt. Satisfacția îngrijitoarei de ouă e incomparabilă: lecția învățată îi provoacă un simplu sentiment de spălătoreasă care a clătît o batistă spălată și de alte spălătorese. Oul e o lume nouă, la fiecă răsărit, o lume cu soare pe dinlăuntru, cu lună pe

din afară, fragilă ca o petală de camelie, și în
care stă închis, subiectiv, un pui cu ochii negri,
de aur...

CANICULARĂ

Zveltă, tu ești ca o ramură legănată, cu ci-reși în sprîncenele frunzei. Încovoiate de vîntul Dunării, îmblînzit în papură și catifelat în undă, ramurile aleargă-n zarea de azur, după tiparele pe stofă de peruzea ale meșterului zugrav japonez. Așa te tot scobori și tu și te ridici, alergînd în timp după un fulg, împresurată de boance sau depășită de mătrăguni. Tu ești șopîrla cu două cozi a cîrșitelor din mușuroaie, domnița neagră a greierilor, a cărăbușilor din amurg și a tuturor gîngăniilor cu aripa de scoartă ori străvezie.

Te conace noarele moșiei, laolaltă cu porumbul, — și adierile ostenite, din depărtare, te răsfoiesc lin, și pe tine. Între porumburile de cinci ori mai înalte decît fragedul tău dulce trup, despărțit în dragoste și bucurie, din fagurii mei plini, alergi ca o divinitate minuscule printre flintîni. Iată cucuruzii noștri, într-adevăr, ca niște izvoare ce-și aruncă spicul sus și apele-n lături, țîșnite drept și întoarse rotund. Și din vîrful ștuleților strînși pe subțirimea șoldului lor, ca niște zuvelci, curge fum de mătase...

Iubirea mirelui nu este mai frumoasă la cîntat decît îndrăgostita grijă, temere și milă suavă a părintelui tău, țigancă din sînge și columbă din suflet, din sîngele și din sufletul meu.

Numai pentru tine s-a trezit vioara pămîntului meu îngropată și limpeziimea zborului de sus.

Făptura ta instantanee și nouă, mai ușor de rănit ca piersica și mai fragedă decât carnea strugurilor și decât polenul, s'a zămislit între minunile de fiecă oră ale vieții, din giulgiile luminii, și păzită, ca să nu se strivească, de zăvoarele și încuietorile cu lacăte neclintite ale munților de cremeni.

Sai de grumazul meu, ca să te duc atârnată prin grâu, prin lăcuste și brotaci. Luminile ochilor tăi rîd în luminile mele, și gurița ta spune jucării. Umărul a început să cadă oblic și să capete linia unei aristocrații, a căreia taină o cunosc bine jivinele nevăzute, cu clopoței în glas, din pomi și buruieni. Subsuoara ți se rușinează și se închide cu o cocoșare naivă a spinării, și pe piept ți-au încolțit două boabe de orez. A! te-am prins și o să te mănînc. . . Așa, pupă fruntea, pupă ochii și mîngîie cu degetul tău, imposibil de mic și articulat dumnezeiește, ocolul urechii, căci ea te aude și ea mă îmbată de tine.

Te-ai speriat de o viespe care te-a găsit în flori și nu a știut bine să aleagă: o viespe galbenă ca helianta, cu inele negre și corset. O să pupăm de trei ori și o să treacă; fiecare o să pupăm de cîte trei ori, — și dacă vom mai pupa încă de trei ori, ce are să fie? O să treacă de mai nainte și înțepătura viitoare. Mușcătura viespii trece, fata mea. . .

Și te-ai mînjit toată cu nisip și țărînă, cu buna noastră țărînă, care ne dă pepenii, prunele și cartofii. Fiindcă te sfîiești, n-o să mă uit deloc, și o să te scald, de sus, cu ploaia stropitorii de trandafiri. Și n-o să mă uit nici cînd vei pași din albia de subt caiși în peșchirul tău albăstrui, întins pe iarbă. O să te învelesc, chiorîș, întreagă, și o să te iau învelită, și o să te duc să te șterg, tot fără să mă uit. Dar ce o ieși din peșchire, — talpa lungă și de pe acum ondulată, călcîiul bălțat de arșiță, unghiile și moalele tălpii, și mîinile și coatele, și cît se vede din coapsa, rotunjită, —

vai! -- de pe acum; -- ce-o ieși e al meu și va fi
mărutat cu de-a mărunțișul. Poți să râzi și să te
gledii numai la gândul că măruntaiele mici sînt,
luminate de mază, ale mele.

Te-ai jucat cu busuioace și ele ți-au împuțit
pălmile cu mîroz de sănătate. Ai rupt cu dinții
o prună cu brumă și ți-a umplut nasul și bărbia
de dulceață. Aici o să te șterg cu batista. Și
vrei puțul cel mai mic și mai nou de rață, să-l
ții nițel la sîn...

Despre tine, copilă, autorii de cărți și piese
de teatru, și poeții fără mîzgă, au scris că minți
și că trădezi. Rîzta lor, ofticată de orgolii nesă-
tute și de iluzii anemice, s-a răzbunat de inocența,
de puritatea și de nobila ta castitate. Fiecare
chelnier și pedichiur al cugetării a aruncat în
frăgezimea ta, nevinovată de-a fi sacră, o furculiță
și un briceag. Emasculații, șasiții, meschinii și
maimuțoi cu floacă la chelie și cu pălăria de
trubadur științific-literar, au făcut în jurul zîm-
betului tău de garoafă un tărăboi sentimental
de fiară gonită. Tu ești pantera, vipera, otrava,

nefericirea acestor monștri care nu știu să iubească și nu pot fi miluiți cu un devotament; zgîrciți, sărăcăcioși, necăjiți din stîrpiciune, pizmași, grandilocvenți și deșerți.

Dar filosofia și cumînțenia mascată mor, odată cu ipocrizia și lașitatea generozității. Dacă nu au murit de tot, vor muri pe curînd. Pagubă lor este bătrîna. Biruitoare e cinstita dumitale naivitate, fetiță; dreptatea stă întreagă în piciorul tău legănat în soare, în peșchirul tău de baie și săpunul cu care te-am albit de pămînt și pe care l-am pus pe capătul copăii; ca să te spăl și mîine cu apă rece, face mai mult decît roșmanul, teatrul și filosofia.

La urmă de tot o să-ți pui o pupătură și în pantofi...

SPECTACOLUL

Dacă reluarea la Operă a lui *Faust* constituie la vremea lui un eveniment muzical și un prilej de comentarii, nici reprezentarea de mare gală a tuturor orchestrelor continentale și de văzduh, ca la miezul nopții de Luni în capitală, nu este de trecut cu vederea. Mai ales, că grădinile sînt încă emoționate, auzul nostru a rămas sonor și însufleșirea e de atunci în frămîntare.

Rareori s'au adunat mai multe instrumente ca să celebreze o ieșire din sărite a duioasei naturi, atît de gingașe cu florile și atît de brutală cu monumentele mari. Viorile ei sînt vînturile încrucișate pe coarda fină. Contrabasiștii, artiștii tobelor și elementarului saxofon și de trompetă, au căzut pur și simplu de la pupitru, înlocuiți cu gurile de foc. Trăznetul plin, despicat, sau de finale rapide și descrescînde, sînt indicații de șef de orchestră, meșter în amestecarea tuturor uneltelor în punctul unic al unui sunet subit.

Războiul ceresc a durat două ore. Probabil că simțul urechii, căpătat la necesitățile încete ale experienței, nu a făcut parte din primul proiect, și exploziile zgomotului au interesat numai în schița lor decorativă, de linii universale știrbite și de tresăriri de lumini. Căci natura s'ar fi sfiit să alătore de un timpan vibrător torentul gemetelor rupte de scrîșnire ale hăului mare, — și ar fi renunțat, de bunăvoie, ca un poet de neam, la un efect.

Poema dărîmării simulate a Gomorei a început prin cojirea bolților de cîteva rînduri de cuirase subțiri suprapuse. Mii de valuri de asemenea tinichele de nichel și platină au fost zmulse și zvîrlite de sus, în hohotul haosului entuziasmat și hilar. Mii de ciocane de lemn netezeau materialul în foi zbîrcite de zmunciri în prăvălire, — și cuiele ploii se înfîgeau de la sine, pornite de sus. Cînd venea fierul roșu și albastru să cositoarească pe margini negura cu orizontul, tabla era întinsă precis. Atelierele de potcovărie, cu cleștele lungi, vîrîte în rugul de jar, construiau o dată pentru anul întreg pingecele cu măsele, ale armăsarilor Sîntului Ilie, care aleargă zi și noapte pe crestele de cremene ale lumii, ca să orînduiască neconținut sentinelele oboseite de veghea pe lănci, în piscuri. Între Himalaia și Alpi se tocește repede opinca pînă la copită, și depărtările trebuiesc străbătute la timp. Ce s-a întîmplat că întunericul a fost sfîșiat pe toată lungimea lui și că bolțile au crăpat odată?

— Mi-e frică! plînge copila, trezită de lună, care s-a izbit de părete și s-a spart.

— Nu e nimic, bunul Dumnezeu face repetiții pentru un sfîrșit adevărat. A scos recuzita din Apocalips și mai adaogă cîte ceva.

— Ce-or fi făcînd rîndunicile și porumbieii? întreabă copila.

— Fiecare la postul lui, ca să nu-i fure somnul, străjuiește. Auzi? În streășini puii stau de vorbă cu vrabia lor.

Cînd împuia natura lumea cu uriași, se gîdea că ei or să înfrunte mai repede fenomenul, dar toți acești uriași au pierit. Muntele nu putea să-i ascundă. Dar i-a venit Naturii ideea mai bună, a lucrului mic, din ce în ce mai mic, pînă dedesubtul puterilor ochiului, — ca să scape ceva orișicum, dacă evenimentul muzical din noaptea trecută s-ar putea încheia cu un răsărit într-o baltă.

SCRISOARE DE PRIETEN

Omul își plătește greu dreptul la inteligență: cu conștiința că este muritor.

Indiferența față de moartea proprie poate că este reală, și probabil că este, în împrejurările de eroism, când moartea devine o regulă, ca într-o revoluție și într-un război, — înlesnită, bineînțeles, și de speranța excepțiunii. Dacă există într-adevăr omul din doctrină, dezlegat de pământ și de viață, și dacă acest om poate să primească ideea morții personale, în timpul unei inspirații sau în cursul unei activități sau al dragostei pentru ființele care prelungesc și amplifică ființa.

Viața urmează pînă în amănunte o perfectă ordine, dar moartea iese din stăpînirea echilibrului matematic, stabil și păstrat impecabil în fenomenul vieții, ca un act fantezist de dezordine și anarhie. Cărturarul cade pe linia întreruptă a unei activități și mai totdeauna în momentul unei deslușiri mai clare a conștiinței de sine, — și de cele mai multe ori moartea trădează așteptările părintelui, ale copilului, ale soțului, ale fratelui, și gingășiile lor. Este monstruos ca acelaș puls de viață, care i-a întocmit extraordinara urzeală, și care creează continuu anatomia psihică și materială a lumii, de la gîză și de la aștri la om, oglindirea gîndită a lucrului fizic și a celui misterios, să se dezintereseze de moartea unui

Pascal sau Goethe și să sufere insulta unei înlănuțiri și logici limitate.

Adolescența se ispitește să creadă că moartea vine la timp, ca o consecință de activitate isprăvită și cu sentimentul creatorului că și-a finit resortul. Bătrînul fabulei, simțindu-se, spune basmul, că i se apropie sfîrșitul, își adună copiii la pat și, înaintea de a închide ochii, le dă povețele următoare... Acest fel de a termina viața ar fi de o tehnică admirabilă, ca botezul unui transatlantic, în ceasul de a fi împins din șantier în ocean. Nu suferă nimeni și nu rămîne dezolat. Aproape că mai trebuie să povestească basmul, că, după primirea binecuvîntării și a poveștilor, sufletul părintelui s-a depărtat în aplauzele familiei, fericită de secreta armonie a lucrurilor din lumea asta.

Natura s-a îngrijit ca dragostea carnivoră, care-i altă dragoste decît a prieteniei, a înfrățirii și a sentimentului părintesc, să se ivească la o vîrstă cînd inima nu funcționează de acord cu capul și cînd pauzele spiritului critic, înșelat de tertipurile vampirului, sînt favorabile înmulțirii. Natura are nevoie de tumult. Toate compartimentele ei, pline ca niște corăbii ale lui Noe, cară belșuguri uriașe de indivizi ai speciei anumite. Ca să fie sigură că progenitura e garantată, ea fabrică miliarde de masculi și de femele, căci, în cazul catastrofelor, cataclisme, continuitatea nu se oprește. Cum? Orbește? Viața, care se zămislește pe o scară atît de vastă, are dreptul să se dezintereseze și de libertatea lipsei de răspunderi? Zice psalmistul, adevărat, că Dumnezeu este etern, bun și drept, dar tot el a cîntat că viața omului e ca pleava în vînt. Nu este de crezut că în psalmii pe care nu i-a scris, ci numai i-a gîndit, firea lui David, contemplativă și violentă, nu și-a zis că, decît un așa Dumnezeu, mai bine lipsă.

Copiii mei dacă mi fac vreo supărare, m'am obișnuit să întîrzli și să nu mă trădez, ca să nu le las nici amintire dizarmonică, și mă silesc să dau unui act soluția pe care sensibilitatea lor o acceptă. Tăcerile lor subterane, din care apar ca niște vegetale delicat complicate, la suprafață, sentințe și judecăți rezumative ale unei vieți interioare cu neputință de urmărit, mă turbură. Lacătele sufletului se nasc și rămîn încuiate. Toate încercările de alunecare cu o rază fină în obscuritatea în care germinează gîndurile, dau în zid opac. Nu ajung iscusințele și subtilitățile pentru a prinde din florile ascunse, ce și-l cern, un praf de polen. Pentru că dragostea noastră, dureroasă și gentilă, e fără închipuire de adîncă, uneori, cu intuiția preocupărilor secrete, copila mea îmi pune pe obraz mîna ei ușoară și mă sărută.

Te gîndești că mori la netimp și că-ți lași copiii fără neîncetatul sprijin mai ales moral. I-ai crescut fără principii și fără dogme, cunoscînd din vreme că zestrea fundamentală a rezistenței și a echilibrului o au, dar evenimentele neînterupte ale zilei și săptămînii sînt raportate, fiecare din ele, la un criteriu ce se descifrează insensibil singur: lipsa de prejudecăți. Nici o dorință nu ia forma obligațiunii și nici un fapt nu este gîndit după o codificare.

Cîteodată, o aluzie la dispariția noastră e destinată să rectifice eroarea eternității. Aș vrea să-mi intercalez sugestia într-un episod sufletesc vesel, dar nu pot nici pentru mine, nici pentru copii, de teama cinismului, care rănește mai mult decît realitatea, învăluită în ambalajul lui murdar. Legănîndu-mi fetița pe un genunchi, subț un vișin, i-am vorbit, încet, cum are să fie împărțită casa ei între frați. Ea o să se mărite odată, și odată și el o să se însoare... Aș fi de părere să nu se

despărtească niciodată unul de altul... Fratele cel mare s-a înstrăinat și e un om în afară de rînd și un artist: el nu are să le turbure viața...

— Dacă totuș ar veni vreodată înapoi în țară, ostenit și deziluzionat, ceea ce n-aș putea să mă gîndesc că poate să se întîmple, o să împărții viața în trei, i-am șoptit fetei.

Ea se uita, dintr-un timp, la degetele ei, care deveniseră nervoase. I-am spus:

— Ia uitați-vă la mine, voi, ochii ăștia frumoși. Ochii nu se ridicară.

Și am strămutat ideea brusc:

— Trebuie să mai punem un vișin în locul ăsta gol.

Dar capul copilei mi se aplecase de tot pe piept.

— Iar o să fie o zi caldă astăzi, am mai spus.

Și am simțit atunci lacrimile ei pe mîna cu care îi mîngîiam fața pe dedesubt. Și ca să nu apară și ale mele, care s-au trezit deodată, m-am sculat cu ea în brațe și am pus-o într-o pătură de iarbă.

— Nu, nu-i adevărat... Tu n-ai să te faci niciodată mai mare decît atît, și amîndoi rămîneți la zece și la nouă ani. Și tata nu mai pleacă niciodată de lîngă voi, pentru că trebuie să vă dea în fiecare zi o ciocolată și o carte.

Și copila mea, zîmbind ca de un vis fermecat, scouse din secretele sufletului un suspin.

ZDREANȚĂ

Ograda e un refugiu al tuturor animalelor prigonite de concetățeni, aruncate, alungate, bătute, flămînde, cu care nu se onorează omul în herghelii, turme și cirezi. Cîinii și mîțele fac ce fac și ajung pînă la noi, dar nici un cal, nici un porc, nici o vacă, nici o oaie, nici o capră nu ne-au sărit niciodată zaplazul, să vie să caute adăpost. Ne-ar fi dat și aceste cvadrupede, în schimbul tratamentului de prietenie, cîte ceva: nițel lapte, nițică lînă, o leacă de slănină, un ajutor la arat. Ne vine numai poezie, numai durere, numai dragoste, numai sentiment, dar nici un sac de mălai, pentru mămăliga lor.

Vine o pisică pestriță ca un Luchian, albă ca o statuie, cenușie. Mama Fatalitatea o prevede pe fiecare cu o particularitate. Uneia-i stă bine pata pe un ochi sau cărarea simetrică din frunte; alta, mînjită cu galben și roșu, ori vînată pînă la două labe cu ciorapi, se apropie, — pis, pis! — și, elegantă, se sucește cu pîntecul în sus, pe spate. Un pisic în mizerie tîră după el o sfoară de coadă frîntă, apucată de o ușe: acum e frumos, e proprietar și ciordește ca un țigan, cu o seninătate de înger.

Cred că am ajuns între cățelei și mîțele din lume celebri. S'a răspîndit vorba între ei că sîntem și noi niște cîini și pisoii deghizați. Sîntem speranța lor. Ne urmărește pe fiecare cîte un pribeag,

confuz într-o răspîntie, înfricoșat de larmă, de automobile și tramvaie. O vorbă e de ajuns: se agață de ea și vine.

Pe Zdreanță l-am găsit prăbușit în irișii aleii. Era ca o sarică flocoasă, bălțată, cocoloșită. Și-a ridicat capul pătrat, năpădit de buruienile unei chici, carei acopereau ochii și botul cu barba încîlcită. Cînd un cîine nu mai seamănă cu cîinele, e cîine «de rasă». Îmi aducea aminte de fotografiile din cărțile canine englezești și de ființele de lux, purtate prin parcurile din străinătate, cu o curea spînzurată de un deget de mînușe. L-am mai văzut în Champs Elisées și pe la Kursaal pe Léman. S-a muncit să se scoale: fusese desigur bătut în spinare. Șovăind într-un șold, ni se arată în mărimea lui, cît un miel, dar ca un clovn împiedicat în nădragii de cîteva ori mai largi decît măscăriciul. Părea ca un copil îmbrăcat în izmenele părintești, rupte de jurîm, prejur. Schimonosita făptură s-a lipit numaidecît de noi.

— Adoptat! zise cineva.

— Aprobat! răspunse unanimitatea.

Tonul l-a ridicat moralul. Apucînd-o înaintea noastră, l-am putut cunoaște în toate amănuntele lui internaționale. Înainte de toate, am căzut de acord tacit că e băiat. Asta se vede fără document scris. Și era tînăr. Era ca un animal ieșit din așternutul lui cu o țoală tîrîtă după el, cu o plasă cocoloșită, de pescar, în spinare. Trebuia botezat. Să-i zicem: Ursuleț. Diminutivul era moale și inexpressiv. Să-i zicem: Mai muța. Ar fi fost ceva. Trebuia o poreclă mai zvăpăiată. Ne uitam la peticile și cîrpele de cîlț bălțat, spînzurate de el. L-am zis: Zdreanță, — și s-a prins. L-a plăcut și lui.

Într-o lună de zile rufăria i s-a primenit. Unde-i albă e albă pură, unde-i neagră e de ciucuri de catifea. S-a schimbat și masca și încălțăminte. N-a mai rămas din zeghea lui nimic, și straietele noi îl îmbracă într-un costum duminical, croit pe măsură.

Și-a luat rolul în primire cu un spirit totalitar, și într-o săptămână s-a instalat uzurpator. Hoțu, care a mai apucat câteva dictaturi și a mai fost scuturat de ceafă, e sceptic. Mîrîie a neîncredere și îndoială. Dar Zdreanță are priceperi și chibzuiele și a mai învățat ceva la noi, ceva pe care-l știa numai el și l-am aflat și noi. Înțelege cotcodacul găinilor din bătătură, și-l interpretează exact. Pîndește locul de unde se laudă găina indiscretă că a mai făcut un ou, și o ia într-acolo. Așteaptă. Se uită în dreapta, în stînga, de-l vede careva. Se mai oprește. Tiptil, se furișează, se strecoară, intră în stușuri. Știe că oul nu-i al lui, ci al nostru. Îl fură și-l mănîncă.

Ieri încă nu-l mîncase pe cel găsit în mărăcini. Se ducea cu oul în gură, să-l guste la umbră. M-am întîlnit cu el și l-am întrebat: «Ce ai în gură?» și n-a mai avut ce face. Cu băgare de seamă l-a pus în iarbă, jos. Știa că se sparge.

HAIDUC

Neputînd să ajungă în climele calde, unde crocodilii răcnesc la soare și șopîrlele zac înmuiate în arșiță, broasca s-a vîrît în pămînt și a postit șase luni pline, de schivnicie. Am căutat-o cu plugurile și cu sapa și nu am dat de dolmenul ei ascuns, în care a dormit în genunchi, metalizată de o voință de fachir.

Dacă astăseară picioarele ei au uitat să sară, și pasul șovăielnic și tiptil, de șoarece gros, duce împleticita povară a unui trup în care se găsește mai mult văzduh decît plămădeală, Haiduc, tu nu trebuie să te miri. Ochiul tău consternat se deprinsese anul trecut cu broasca broască, sprintenă și rapidă, e adevărat, dar și asta tot broască e, numai că modificată. Pămîntul a tescuit-o, și o foame venerabilă i-a uscat resorturile și uzat încheieturile. Cînd te uiți tu, ea se întinde și se încearcă. Nu știu de ce i-a ieșit în cap un cucui cocoloșit, care-o face să semene cu un ciorchine, și n-aș putea să presupui pricina pentru care i s-a boboșat spinarea. Opărită la subsuori, ea merge, vezi bine, ridicată în patru labe, și tocmai cîrjile jivinii te interesează.

Nu mai lătra-o, că nu te aude: urechea e încă nedestupată. Și nici nu te mai feri: puiul ăsta de mîță berc nu-i în stare să-ți facă nici un rău și nu știe cel puțin să-ți răspundă. Și dacă te repezi să pui gura pe ea, te păcălești și te

sperii și poate că te vei simți obligat să fugi din ogradă, izgonit de un morb senzațional. E rece, Haiduc, rece ca nimic din toate cele reci de pe fața pământului, rece și moale și ~~scarbădă~~ și inconsistentă. Îți strepezește dinții prin simplu contact, bagă de seamă. Ai mai pățit-o tu o dată, vara trecută, când te-ai dat la omidă și ai crezut că o poți birui. Îți aduci aminte ce ți s-a întâmplat. Te-ai gîdilat pînă jenișul ei și ți-a rămas lipit de nas, ai strănutat și te-ai simțit nebun.

Lumea e plină de lucruri care nu se mănîncă, ia aminte, dragă Haiduc. Discursul meu instructiv e experimental: nu te mai încrede în asmuțirile creierului tău zănatic și primitiv, ia-te după creierul meu, căruia nu i-a chelit pieptănătura degeaba. Eu am citit și am observat: tu nu citești, și ție îți lipsește spiritul de observație obiectivă. Ești un animal cu coadă și păr și n-ai dezlegat încă nici o enigmă. Auzi?

De unde naiba să mă asculte Haiduc! El m-a auzit și atît, și de înțeles, să mărturisească Axinte, că nici el n-a înțeles. A dat ocol de mai multe ori broaștei, care venise să ceară luminii niscaiva muște și țînțari ademeniți de lampa streășinei și fulgerați. Și-a arătat măselele splendide, a sărit în sus de cîteva ori, dintr-o bucată, și broasca,

răbdătoare cu lungimea și rigorile monastice ale sezonului, și-a pierdut răbdarea cu Haiduc, s-a pus în poziție și l-a stropit pe bot... Terorizat de un amănunt și stupefiat de asemenea armă, care seamănă cu o șotie de bîlci, cîinele a căzut îndărăt și, sculîndu-se cît a putut mai iute, s-a pus pe goană și nu s-a oprit pînă în fundul grădinii.

— Am uitat să-ți spui, strigai în gura mare, ca să mă audă Haiduc, că avea pulverizator.

LA MOARTEA LUI CUCU

Nu era un om politic. Nu era un literat. A fost ceva mai mult, prietenul meu. Și a fost mai mult, a fost un câine mic, un câine adevărat, cu inima de aur și numele păsăresc.

Noaptea trecută însă am stat de vorbă cu el, toată noaptea, pînă către zori.

— Cucule, îi ziceam, fă-te mai iute sănătos, — și Cucu, slăbit de șapte zile de boală și nesomn, înțelegea că bolise prea mult și se găsea vinovat, dacă judec după mișcarea smerită ce-o făcea grumazul lui alb, cu o pată aruncată, palidă cum e chihlimbarul, pe toată spinarea lui. Atunci pe figura lui tristă și spirituală se întîmpla subit o imprecisă schimbare.

Fără să-și fi modificat așezarea urechilor, imobilitatea pleoapelor ulcerate și a buzelor înăsprite de acel rău misterios și diavolesc, numit în popor « jigodie », și care în zeci de forme contradictorii chinuiește ființa gingașă, carnea plăpîndă a unui câine, mic cît o pălărie și abia mai greu decît o carte legată, expresia lui se transforma și ghiceam că tonul ei nou și impalpabil purcedea din altă taină, de la suflet. Împotriva suferinții care îi răgușise vocea, îi umflase plămîinii și gura și-i uscase limba, neputincios să se mai ridice din păturile lui fierbinți, liber numai să-și poarte capul prin odaie, împotriva convulsiilor, demne de un Prometeu, care îi scuturau membrele,

invariabil, de patruzeci de ori pe minută, de patru zile și patru nopți în șir, Cucul nostru își păstrase neștirbită vigoarea sufletească. El ne iubea ca mai nainte, și poate că mai mult. Atent la gesturile noastre, el înțelegea că tot ce se făcea în jurul lui era pentru el, — băi, cataplasme și ceaiuri. . . Și se supunea cu speranța că poate mâine va putea să-și reînceapă viața zglobie, întreruptă subit.

Singur veterinarul, un domn cumsecade și îndatoritor, venea să-i turbure starea cu care sfârșise să se obișnuiască. Bănuia el că știința doctorului este mărginită și intervenția lui de prisos? El avea probabil sentimentul că sticlele cu etichetă roșie, din care turnam, la ceas, o linguriță, erau născocite de domnul gros, cu mustața mare, căci, pe dată ce domnul acesta apărea în odaie, Cucu își aduna toată băgarea lui de seamă și, blînd îndeobște și copilandru, îl primea în patul lui, improvizat pe fundul unui coș de rufe, îndulcit de perina de puf, cu o sălbăteacă învierșunare și destul de puternic încă să-și mîrmure înjuriile și să-și arate armele dinților.

Pentru noi, boala cîinelui nostru lua importanța ridiculă și gravă a unui eveniment. Stagnare de treburi, dezordine în gospodărie, urgente datorii neîmplinite. Pentru că iubirea de «dobi-toace» scuză, mai puțin chiar decît dragostea de oameni, abaterile de la avantajele sociale, care se cuceresc cu nesocotirea drepturilor și inimii streine, eu ascundeam cu grijă adevărul meu motiv și, închis într-o odaie întreținută caldă, cu cîinele meu, totul se rezolvase într-o singură problemă: scăparea lui înaintea de orice. De fapt, în spațiul mic al unui coș de rufe duceam o luptă cu moartea, despre care îmi aminteam că autorii clasici, într-un limbaj liniștit, scriseseră că «seamănă ruine».

Această idealizare a datoriei, într-un vulgar caz de moarte de cîine, schimba noțiunile întemeiate și consistența impresiilor, vechi. Fără dezgust și ca și cum slujeam o cauză mare, examinam supurația ochilor lui frumoși ca diamantul și, cu tampoane de vată umede de acizi tăiați cu apă distilată, evacuum conținutul purulent al pleoapelor bolnave. Organelor genitale, umflate, le asiguram un strat emolient de unsoare și bumbac. Balele gingiilor erau neîncetat șterse de mîna mea, devenită abilă.

Lupta mea adevărată se concentrase însă asupra excrementului, lichid, continuu. Am înțeles că acolo se strînsese toată problema și, cu o tenacitate fenomenală, de fiecare clipă și tot mai dîrză, urmăream efectele tratamentului meu în diaree; și cum noaptea, propice faptelor rele ale naturii, îndoia energia simptomelor, și îndîrjirea noastră creștea în raport.

În două nopți de studii căpătăsese capacitatea științifică a unui medic care intervine prea tîrziu. Cărțile îmi explicau la fața locului evoluția fiecărui simptom. Mă deprinsesem cu ideea că am să pierd pe Cucu și totuș făceam supremele eforturi...

Bolnavul îmi arăta, de altminteri, o încredere care trebuia cu prisos răsplătită. Cînd îi atingeam părțile dureroase, el își încreștea fruntea între ochi, și limba lui arzătoare îmi căuta mîna să o țină în loc, cu o dovadă inutilă de adîncă prietenie, și în tot timpul cuvintele mele, rostite cu duioșie și mutilate ca pentru un copil, îi întrețineau auzul desfătat, ca în zilele lui bune, cînd, isteț ca un hoț și zburdalnic, făcea din casa noastră un spectacol pe lîngă care jocul artistic și talentul literar erau niște încercări neizbutite și o mistificare.

Cîtă vreme trebuia să dureze tovarășia dintre un om în toată firea și un cățel bolnav? Cînd

mă depărtam într-altă odaie, gemetele lui se înmulțeau și tînguirea Cucului nostru se făcea stridentă: bolnavul se vedea singur și simțea că moartea se va folosi de lipsa prietenului ca să-l răpească.

Într-o șaptea noapte de veghe, simptomele păreau că cedează. O liniște nouă alterna cu crizele, aproape învinse. Capul bolnavului apărea ca un portret înprospătat de o gumă. Am plecat să mă odihnesc aiurea, pe o canapea. Familia, surmenată de mai multe nopți de îngrijire, adormise. Era cea dintîi tăcere, pe la orele 4 din noapte, pe care puteam, de-atîta timp, să o cunosc. Îmi adusei aminte că Europa se bate. Citesc într-o carte un cîntec de-acum cîteva mii de ani. Ascult... Mă înșelasem. Cucu doarme, în sfîrșit, și el. O nădejde bucuroasă îmi intră în cîmpul sufletului, deodată înseninat.

Totuș, pînă să mă culc, mă îndrept în vîrfurile picioarelor către odaia bolnavului meu. Mă opresc și mi pui urechea lîngă cheie. Deschid încet și intru. Cucu se uită la mine, însă nemișcat. Nu vreau să cred. Îi așez mîna pe frunte. Cucu murise. Și ca să știu că ultimul lui gînd a fost tot pentru mine, el a murit cu ochii deschiși, întorși către ușa, prin care se aștepta, în clipa morții, să mă vadă intrînd.

Nuș putea să scriu ce am simțit... Slăbii în toată conștiința mea și în toate puterile mele. În nestare să mi stăpînesc ochii de-a plînge și inima de-a suferi străpunsă ca de o lamă, deschisei fereastra, în primul revărsat de lumină candidă al zilei. Noaptea se strecura urîtă printre case. Pe marginea streșinii cîntau rîndunele.

GIONI

Aș vrea să-i scriu corect fonetic numele, și mă împiedică ortografia *i*-ului scurt.

Dar e vorba de un pisoi, alb, de patru luni, nu de gramatica română. Un mormoloc orb, ivit într-o seară și ajuns în gospodărie o personalitate cu neputință de înlăturat. Nu folosește că nu ții socoteală de el. Îl dai pe ușe, se întoarce pe fereastră; îl lași la fereastră, se luptă cu geamul, și trebuie să-i deschizi. El se amestecă în toate, cu o siguranță și o autoritate atotbiruitoare. Această voință humoristică nu-i mai mare decât o șchioapă, și răstoarnă, pe lângă obiectele ce-i stau nainte, când își alege un drum imposibil printre flacoane și figurine de bibliotecă, toate principiile și regulile întemeiate ale gospodăriei, fără să ție seamă de trecut, de civilizație, de artă, de cultură, de stiluri, de tradiții, de nimic.

Prea puțin îl privește pe el că ești om serios, șef de familie venerat; vrea să se joace cu tine, și dacă refuzi, nici asta nu-l interesează: te atacă. Te pîndește din față, din spate și din profil, ca pe o vrabie, se frămîntă nițel pe brînci, și a izbucnit. Ți-a sărit în obraz, îți roade nasul, te mușcă de urechi, — și-l lași. Nerușinatul a găsit o lume gata făcută pentru fanteziile lui, și totul îi aparține acestui autocrat de un kilogram. L-am pus de zece ori în balanță să-l cîntăresc și i-am spus: «Stai, măi Gioni, numai

un minut, să văd cât atîrnă cei o mie de draci din tine ».

— Dă-mi-l încoace, să-l junghinesc, cere fie, care din casă.

Dar îl păstrezi pentru tine, ca să-l junghi, nești pe seama ta, pe genunchi, pe masă, pe canapea, pe covor. Junghineala e să-l întorci pe spate, să-l împungi cu degetul, să-l apuci de o ureche, de coadă, de un picior. Afurisitul se apără și te junghinește el. A fugit și se întoarce. Îi place.

Naivitatea lui, nelămurită între unghii, cu care nu știe încă ce trebuie să facă, și între dinți, a învățat să muște ca un cățel și a uitat de gheare.

Cîtă vreme trece din mîna'n mîna prin aer, el se supune și atîrnă moale, abandonat, ca o zibelină de grumaz cu ochii de sticlă: singura lui tihnă între mii de acrobații. De unde atîta invențiune la un cap cît un ou și atîtea puteri neastîmpărate la un pumn de viață? Uite cum îi arde căutătura! A mai văzut ceva! Iar a sărit! Un ciucure al perdelei se mișcă alene în deschizătura balconului de peste grădină. Și se mișcă și salcia. Dar Gioni e deștept, nu se aruncă pînă'n frunzele ei: știe că trebuie să treacă peste o prăpastie. Gioni știe tot.

Ce e grav și solemn a hotărît natura să fie și prost. El convertește totul în joacă: țigarea pe care o fumez, agățîndu-se de fumul ei, condeiul cu care scriu, cartea în care citesc...

— Fii cuminte, Gioni, asta e un volum gros, iscălit de doi filosofi și scris de nici unul din ei. Lasă-mă, vreau să mă adîncesc în monumentală ei măgărie.

De unde! Gioni nu gustă filosofia și-i roade pagina substanțială.

Dar m-a compensat cu o săritură anapoda, de artă japoneză. Înțepenit pe labe, din pricina

unui dop legat cu ață, pe care voia să-l ocolească, și, cu coada vîlvoi, a dansat lateral, ca și cum ar fi fost de cauciuc și pus în mișcare cu mașul comprimat de o bășică. Această figură genială i-a fost plătită lui Gioni cu o bucată de cîrnat.

BOB

A venit, ca toate pisicile din cronicile gospodăriei, de o șchioapă, bolnăv, urduros. Coada îi era strîmbă, prinsă într-o ușe. Culoarea lui galbenă ne amintea de unul ca și el, defunct de vreo douăzeci și cinci de ani.

Un pisoi pribeag n-are ținută și toaletă. Pentru luxul blănii și spălatul cotidian e nevoie de răgaz, de siestă, de întinderea confortabilă pe canapea, pe o pătură moale și caldă de soare și iarbă. Cînd vinezi, flămînd și pribeag, fărîma de hrană urîță, din maidane, te lași murdar și cu straietele mînjite.

Problema e întotdeauna aceeași cu fiecare nou sosit. Mîțele și cățeeii ne știu prin instinct problematici și sentimentali. Nici un cîine, niciodată, nicăieri, nu ne latră, și o vorbă rostită cu accent ne trădează: sîntem de ai lor. . .

« Ce facem cu el? » sau: « Ce facem cu ea? », după ce o indiscreție a cozii le-a determinat genul exact. Înșelarea e rară: cînd vizitatorul e prea de curînd născut. Poate că nici natura nu e încă bine hotărîtă ce să ceară de la prunc: egoism sau obediență?

Întîi, lui Bob i-am dat să mănînce lapte de la capră. Indiferent, orice nou-venit îmbucă numai decît orice-i pui dinainte: ardei copti, fiertură de fasole, mămăligă. . . De-abia după cincisprezece zile începe să aleagă, să prefere și să insiste. Atunci

și mantaua i-a ieșit la lumină. Cojocul boțit a căpătat moliciuni și lustru.

Am căzut de acord să-i fie numele Bob. Nu ne-am gândit la *boabe*, la *bobi* sau la *bob*. Ne-am gândit că *be*, *o*, *be* sună bine în *Bob*, ca să-i învețe numele mai iute. De altfel, când strigăm cataalogul, fiecare vine de-a fuga la apel, fără să se împiedice de polisilab. Fetița, Baci, Zdreanță, Hoțu, Jia, Schia, Musca etc. aleargă precipitat. Ultimul fel de mîncare: tărîțe cu varză.

Pisicile, admise la prînzul familiei, te fac să înțelegi, pipăindu-te prin partea scaunului, cu ghearele crispate. Bob e acum o gogeamite făptură: trebuie să-l ridici de jos cu mîinile amîndouă, greu ca o dășagă de porumb, dar bun ca un ieromonah. Violența nu-l impresionează; nu o înțelege, nesimțitor la strigăt și zîd! Dacă ai ridicat un șervet să-l alungi, Bob închide ochii și rezistă, — și cedezi. Și i-a redeschis puțin, o crăpătură: nu s-a întîmplat nimic. Era sigur.

Bob are dreptul să ia loc la masă, cîștigat prin atitudinea lui filosofică, de gînditor. E o personalitate. Se ridică din scaun cu labele în dreptul farfurierei și, ca un președinte, se uită vag, distrat de o reverie. Întinde mînușa dreaptă și trage blajin un crîmpei de miez, pregătit de prevederile gazdei. Cînd s-a păcălit, a tras o țigare sau cutia cu chibrituri. . .

Ignoră adversitatea cu cîinii, din temperament. Între Bob și Baci, prevăzut cu un bot de mare calibru, s-a încheiat un contract. Baci poate să-i apuce în gură capul, să i-l mozească și să-l tîrnuie cum îi place, pe brînci, pe spate, culcat pe șold. Numai că, din cînd în cînd, Bob îi aduce aminte anume clauze din contract, scăpate din vedere, cu o semnătură: o rapidă unghie pe nas, drept în vîrf. Baci ezită, pricepe și schimbă procedura. De unde îl înșfăcase de ceafă, acum

îl ia de la coadă. Îi place și lui Bob, dar și asta pînă la un punct. . . Bob e rezonabil. Ține să se respecte măsura.

Întrebarea familiei privește un eveniment încă nepetrecut: Ce s-ar face Bob dacă s-ar întîlni cu un șoarece, Doamne ferește?

ȘOARICELE ȘI MÎȚA

— Trebuie rectificată eroarea că pisica prinde șoareci, zise Bunica. Sînt femeie bătrînă și am avut, Dumnezeu să le ierte, poate că zeci de pisici. Niciodată, nu a prins un șoarece nici una. Se prea poate ca unele mîțe să se ia după șoareci, însă nu pentru însușirile lor de șoareci, ci din pricină că șoarecele e un lucru care sare și fuge. Pisica vînează mișcarea, în general, și nicidecum pe șoarece în particular. Dacă ar fi mai inteligent, șoarecele ar umbla la pas; ceea ce l strică pe el, ca și pe hoți, este că fuge fără motiv: criză de psihologie. Și, evident, pisica s-ar lua și după locomotivă, dacă n-ar avea intuiția că locomotiva este exagerat de mare față de ea. În timpurile preistorice, trebuie să fi existat vreo panteră sau un jaguar, destul de uriaș, ca să doboare cu laba expresul, dacă ar fi existat în timpul preistoric drumul de fier.

Pisica preferă mișcările lucrurilor mici: se ține după o muscă toată ziua. În lumina ochilor ei nu cred să încapă nici trenul, nici locomotiva.

Ca să ne demonstreze exactitatea punctului ei de vedere, Bunica puse să i se aducă pisoiul nostru răsfățat, un pisoi negru, înveștmîntat în lutru, și purtînd în ochi niște mărgăritare palide, cu orientul verzui. Ea dete drumul ghemului de lînă să circule pe covor, și cotoiul nostru, repezîndu-se de zeci de ori în el, ne făcu să cunoaștem cele mai autentice facultăți adversare ale mișcării.

— Acum fă ghemul la loc, ne zise Bunica, și nu-i mai da drumul de-a rostogolul. Așează-l încet și nemișcat jos, ca o călimară.

Într-adevăr, pisoii rămasese nepăsător, și privirea lui piezișă era acum interesată de mișcările pendulei de părete. El își schimbă atitudinea și concepțiile în momentul cînd a sunat de 12, pendula noastră imitînd soneriile clopotelor catedralei Sfîntul Marcu și fiind prevăzută cu dispozitivul de a repeta de cîte trei ori cele douăsprezece bătăi, — treizeci și șase de note și o nebunie de sonorități exasperante.

Cu acest prilej am aflat că pisicii îi displace muzica și că în special îi dis plăceau *clopotele*, cum zice Bunica.

— Singur pianul îi place, zise o cucoană mai tînără.

— Mofturi! răspunse Bunica, o cititoare, pasionată de *Fleurs du Mal*: ai auzit-o de la Baudelaire, care murea, în versuri, după pisici, dar le da din casă afară cu biciușca.

Nepotul nostru, locotenentul, se simți vexat de înfumuratele credințe ale Bunichii, și după ce a căutat prin toată casa un șoarece, fără succes, dat fiind că în casa noastră lumea e cinstită și că șoarecii se prădesc numai la domiciliile cu hoți, și-a procurat o cutie cu șoareci.

— O să-i dau o mare deziluzie babei, zise nepotul. Nu numai că șoarecii vor fi prinși, dar ei vor fi și mîncăți, adaose el cu un elan didactic și conferențiar.

Complotul fusese realizat de acord, împotriva Bunichii. Adusesem pisoii, care, gîdilat de copii și mîngîiat de mătuși, se înmuiau pînă la ultima formă, cataleptică, a lenei, și rămasese culcat și desfăcut, cu pîntecul în sus, în mijlocul odăii. Dintr-un colț, se dete drumul pe covor unui șoarece, care, luînd-o în direcția pisoiiului, se duse de-a dreptul subț sofă. Pissoiul mișcă rotund

din coadă și își zbîrci căutătura. Al doilea șoarece fu pus pe drum: pisoii se ridică în picioare, zbîrlindu-și spinarea și transformîndu-se într-un animal de soi necunoscut.

Atunci ieși din cutie al treilea șoarece. Pisoii scoase un miorlăit de mare descurajare și o luă la fugă.

— Vezi că-i este frică de șoareci? zise rîzînd Bunica.

Nepotul locotenent ieși din încercare înfrînt. Ba ceea ce-i mohorî inima și mai mult era prezența șoarecilor, de aci înaintea, în casă.

— O să-ți roadă încălțăminte de lac! zise Bunica. Dacă pisicilor nu le plac șoarecii, în schimb să știi că șoarecilor le plac cizmele elegante...

— Nu înțeleg, analiză în șoaptă locotenentul, vărul meu. Nu numai că pisoii nu s-a repezit, dar a luat-o și la fugă. Eu cred că e altceva, zise el: motanul n-are experiență, e ignorant: nu cunoaște șoarecii, nu a mai văzut. . . O să constatăm pe viitor, de vreme ce acum el își cunoaște clientul. Ai răbdare, peste două-trei zile o să-i prindă, și peste o săptămînă îi mănîncă.

Pisoii însă nu s-a mai întors de atunci acasă niciodată. Probabil că, mutîndu-se într-altă parte, i-a fost frică să nu-l mănînce șoarecii pe el.

MADONA NEAGRĂ

Pisica noastră neagră, cu ochii de sîdef și sulf, a fătat. Fantoma ei de catifea a scos din sîn și i-a pus în coșul căptușit patru boboci orbi. Lumina pornită din Vega n-a putut încă ajunge și scăpăra în ochii lor absenți. Tricotăți din lînă pestriță, neagră, gălbuie și cenușie, ei par niște tîrligi despărechiați, rămași prea mici în leagănul unui prunc, și, prinși cu gurile de țîțele darnice ale mamei, sînt ca niște viermi mari îmblăniți, ieșiți din pămînt, de sub coș, ca să mănînce mîța de vie.

Copiii sînt fericiți de noul eveniment și, aplecați deasupra cuibului cu furnici păroase, ascultă vocile lor de vrăbii, împletite subțire pe murmurul tors de pisică, sîinx răsturnat leneș pe orizont și aupt de pantere. Ei sînt uimiți de venirea ciudată a tusalpatru pisoilor deodată și nu s-au lămurit, de cînd îi examinează, nicidecum. Imaginea supărătoare a berzei aducătoare de pisoii o resping amîndoi, cu necaz: ciocul imens al pasării de apă, pe care o cunosc din balta Cernavodei și din poze, nu i-ar fi putut purta decît găuriți, ca într-o furcu liță, iar zborul celor patru berze s-ar fi auzit în văzduhul casei, ca zgomotul covoarelor scuturate. Altceva este aci. Ei știu că puii au fost « înnauntru »; cum se găsesc fără semn, acum, pe dinafară? Foarte tîrziu, Baruțu, cu o violentă sinceritate, afirmă că pisica i-a « vă'sat » și deci fenomenul s-a petrecut pe « guhă », — și afirmația lui îl

satisfacă, și a satisfăcut întrucâtva și pe Mițu, care, mai mistică și mai apropiată de instinct, rămîne dubitativă și visează cu ochii duși. Tăriile misterelor întinse străbat lumea, înlănțuite unele de altele și încovoiate, ca niște fire telegrafice cu mărgăritare fugace.

A doua seară, pisica s-a strecurat în odaia noastră și ne-a găsit la masă, întâmpinată de cuvinte mîngîietoare, diminutive, pentru a fi mai fraged înțelese, și de muștrări.

— Cum ți-ai lăsat singuri copiii? . . . E obosită, mîța mamei. . . Papă puțintel sosuc cu pînă soară. . .

Dar instalată pe un scaun, madona neagră și-a uitat pisoii de tot, și această lipsă de sentiment, brusc revelată, ne vexează.

— Du-te repede și vezi ce faci o îndeamnă Măicuța.

Insensibilă, mîța își ia firul de unde l-a lăsat și toarce.

O descoperire: cuibul e gol! O presimțire: i-a mîncat! O dereticare generală verifică presimțirea. În odaia pisicii toate obiectele au fost răsturnate, întii cu delicatețe. Șoapte la ureche, ca să nu bănuiască de pe acum copiii celelalte mistere, criminale, ale naturii, argumentează în sensul că, după cum s-a mai auzit, mîțele și cățelele își mănîncă puii cei dintii. Pîntecul pisicii este, evident, mai mare decît era acum un ceas. Trebuie pedepsită. Frumusețea jertfei de a naște este pătată de un asasinat, care nu trebuie uitat nici la pisici. Renaște teoria cîinelui mai bun sufletește și mai devotat decît pisica, reputată dușmănoasă. Murindu-i stăpîna, o pisică flămîndă i-a mîncat beregata; cîinele moare lîngă cadavrul stăpînului ucis. Dar calul! Cine se mai poate îndoi de virtuțile lui, comparativ cu pisica? Calul însă mănîncă ovăz și fîn: n-ar avea ce face cu carnea de mînz.

— Stai că-ți arăt eu ție! amenință o femeie.

— Să nu te mai prind pe-acasă, că te omor cu cleștele, făgăduiește altcineva. Ticăloasa! Blestemata! Ieși afară!

Copiii nu pricep, și lacrimile lor sentențioase se ivesc și pentru puii pisicii, care au dispărut, și pentru pisica în primejdie. Cu multă greutate, împiedicăm o crimă nouă. Pisica a fost dată afară, și acum se tînguie la ușă.

Ceasul de culcare coincide cu descurajarea. Cu capul plecat pe umăr, copiii străbat odăile, ducînd în mîină, triști, părechea lor de papuci. Un oftat de dureri confuze le scapă printre lacrimile abia reținute.

— După culcare, ai să vezi, nimic nu-ți mai poate stăpîni, și vor plînge toată noaptea, zice Tătușu.

— Ce să le fac? răspunde Măicuța.

Aprindem lampa, dezbrăcăm copiii, nesimțitori ca niște manechine, și, neputincioși ca și ei la surseuri și jocuri, părem un personal indiferent, de sanatoriu, manipulînd copii de clienți. Cînd ridicăm plapuma patului Mișurii, dăm un strigăt cu toții. Pisoi dormeau adînc, încrucișați, unul peste altul. . .

Mui iertătoare ca noi, pisica se întoarce de-a fuga, de-a lungul coridorului, pe unde își transportase puii la mai cald, se culcă împrejurul lor și, lăptîndu-le setea, ne mulțumește cu ochii, deschiși în paftale de aur. . .

BĂBUȚA

Evenimentele gospodăriei se petrec fără publicitate; nașteri și morți, boli inexplicabile, mai adevărate și mai de aproape decât asemuirile lor cu oamenii participanți la bufona istorie universală. Numai găina are un sens exagerat al conștiinței de creație. După fiecare ou, dă de știre și alarmă că a mai realizat o capodoperă nouă. Are dreptate. Oul ei, perfecțiune totală, nu l-a putut face nici Dante. În marele lui orgoliu de schimbător al destinelor, omul se satisface și cu creația unui găinaț.

Dobitoacele sentimentale din curte slăbesc. Nici boțul de mămăligă, la care au ajuns treptat, nu se mai ajunge și trebuie raționalizat. Cea mai încercată din toate e pisica Linx, cu toate că, pe subț ascuns, ca să nu vadă celelalte pisici și să fie vexate, mai ales prințesa Alba, îi dau din porția lor câte ceva și copiii și părinții.

Cu mare greutate acceptăm ideea că Linx a îmbătrânit.

Conturile i se topesc, laba șovăie, desenul admirabil în care a încheiat o natură, al pleoapelor aproape triunghiulare și al detaliilor trădătoare, ascunse în fine cusuturi cu o invizibilă ață de mătase, dispare lent în ceața săracă a blănii cenușii. Purtată zece ani, scurteica s-a uzat ca biberul scump din căptușeala mantoului unei cucoane bogate, decăzută din avuții. Mîța care odinioară

sărea pe noi și ne mușca a joacă pe fiecare, s'a resemnat la atitudinea ghemuită și ea ca pe o pavură de biserică rotundă. Coada, subțiată, și-a pierdut elasticitatea, mustățile s'au tocit. Gîndeste cu ochii închiși, ceasuri întregi, strînsă lîngă apă, și doarme cu nasul în ea. De la culcuș la farfurie ar obosi prea mult. O sete continuă arată boala misterioasă și temperatura de care, de patru luni, suferă Linx.

E băbuța casei și o ferim de toate neplăcerile existenței, o înfofolim. E cald, și pisicii e frig. Pe vremuri ni se suia pe umăr și ieșea la plimbare, agățată de unul din noi, cu preferință pentru bicicletă. Din fugă, ochii alunecau după vrăbiile din pomi. Se pitea mîrînd lîngă adăpătoarea zburătoarelor din streășini, — un ghiveci în care se adună ritmic stropii proaspeți, în ei cu o scînteie, de la un robinet. Știa unde-i cămara și la ce folosește. Fura din cămară. Se lingusea de picioarele pescarului și de cobilița lui lăsată din apinare, și fugea cu un pește sfeterisit din coș. Știa uşile, ferestrele și sensul de a se deschide. Știa ce se găsește în anume dulap, încercat cu mînușa. Linx știa și pricepea o mulțime de lucruri. Înțelegea unele fraze, înțelegea o situație. Uneori ne așiam să vorbim de rău, în auzul ei, o pisică, un cîine, pe curcan, rațele, de teamă să nu comunique mai departe, prin cifrul secret al curții, totdeauna solidară: o cățea îngrijea de puii unei pisici, o mîță alăpta copilandrii unei cățele, un porumbiel dormea în cotețul cîinelui celui mare.

Linx nici nu mai aude. A rămas și surdă.

PEȘTELE ROȘU

Într-un urcior de cristal rotund, plutesc pe dungă, imobili ca niște frunze de aramă, peștii domestici ciți ai aurorelor depărtate. Închiși în trei elemente, care sînt numai felurile deosebite ale unei singure și aceleiaș divine materii: lumina — ei licăresc în aerul invizibil, în lichidul diamantin, în păretele vasului, construit în curba unui reflex; ca și cum viața lor împăratească s-ar petrece într-un punct astral, străjuit cu luceferi. Rareori s-au alcătuit laolaltă mai multe și mai ciudate însușiri dezbinăte, ca să dea naștere unui corci mai neasemuit.

Metalele, pietrele scumpe și florile adunate la strigarea unei fantasme vrăjitoare, prin domnitarii lor, pitiți în peșteri și scorburi, și prin trîmbițași, s-au învoit într-o zi, pentru o singură dată, unele cu altele, să se căznească să dea la iveală o frumusețe nouă, iscată din închipuirea lor. Fiecare din dobitoacele alese ale pămîntului, văzduhului și apelor a pus firimitura lui din ceea ce avea, știa, dorea și putea, pentru săvîrșirea minunatului mare lucru mărunt. Ele veneau ca rînduneaua cu bobul de lut în cioc, pe care-l strivește pe marginea cuibului început; căci, după zapisul scris pe o coajă de mesteacăn și iscălit cu zeci de mii de nume, care de care mai gingăse, făpturile și jivinele aveau îndatorirea să aducă, la cîte un ceas din noapte, pe rînd, prafuri și mărgеле.

Muncindu-se cu stîncile, tîrîş, paralyticul şarpe, osîndit să umble fără picioare, să se sprijine fără genunchi şi să se arunce, din păduri în păduri, fără aripi, ca o nălucă mlădie, lungă, a venit cu cel mai scînteietor solz al neamului lui de rube, denii multe, şi l-a pus dar, în tiriziile de foi de aur ale vraciului, însărcinat cu strîngerea materiilor prime. Şi şarpele a plecat ca un pîrîu care ar merge cu izvorul după el.

Într-o pungă de borangic, părăsită de o crislă, fluturii au adus cîte puţin din aproape nepăpăta făină cu care ei se pudrează, în faptul serii, pe spinare şi pîntec. Contribuţia fusese duminică cu economie de pe aripile tuturor fluturilor cu mustaţă de chiciură catifelie şi talc, această pulbere fiind cea mai scumpă şi mai rară din toate gătelile necîntărite ale lumii: ceaţa sufletelor călătoare, cu care gîzele se ciocnesc în zborul lor prin haosul ultramarin. Silicate, bicromate, fluorură şi oxalaţi de azur. . .

Păuniţa şi-a scuturat de scînteii arămii coada, mop cu spicul rotund, cu cinci curcubeie, în mijlocul cărora fulgeră ochiul de zmarald, cu lumina de micşunele, al fiarelor din Apocalips.

Mal darnic şi mai jertfitor, sticletele şi-a dat ochii amîndoi, care au şi fost păstraţi neatinşi pentru peştele roşu şi puşi de-a dreapta şi de-a stînga obrajilor, deasupra penelor înotătoare. Şi cum se făcuse beznă deodată, şi sticletele orb rămase locului, nemaiputînd pleca, milostivituşa de dînsul piticul, care şi-a scos mărgăritarele negre din paftale şi le-a împrumutat sticletelui ca să vadă.

Ariciul şi puii lui au fost aduşi pe o tavă cu lustru, rînduiţi unul lîngă altul, ca periile berce într-o trusă de voiaj. Ei au dat undrelele şi acele cu gămlie pentru şira spinării şi oasele fine, fără să cugete la undiţi.

Din tabachera uitată printre arici, s'a ivit capul broaștei-țestoase.

— Mulțumim de bunăvoință, au grăit piticul și vraciul; nu avem ce lua de la dumneata.

Și broasca-țestoasă a purces devala, ca un sărac.

Columba vișinie a dat puțină mătase din ștofa pîlpîitoare de luciri a gușii. Ursul, intrînd în încăperea muntelui cu țurțuri de piatră, învăluit într-un nor albăstrui de muște, ținea o labă ca o mînă, în care ar fi păstrat ceva prețios.

— Am un bob de zmeură pentru el, zise ursul, gîndindu-se la chipul ce trebuia să se nască din daruri și meșteșuguri.

— Pune-o aci, în foaia de aur, răspunse vraciul.

Dar prostul o pierduse pe drum.

Ca o mireasă, învăluită pînă la grumaz cu zaim-furi străvezii, apăru Efemera, zeița verzuie a libelulelor nocturne, îmbrăcată în aripi de patru ori mai lungi decît ființa ei de neființă. Ea se aduse toată, și toată se dete, ca un lucru în întregimea lui puțin.

Lebăda ceru pentru viitor locul de profesor de înot, cu condiția să-l prindă plutind și să-l mănînce. Ea trebuî să se depărteze dimpreună cu tovarășii ei, barza cu ciocul portocaliu, rața și gîscanul coxalgic, alungați de cobolzi.

Florile fură nespuse de gentile față de viitorul băietan, pus la cale de puterile zămislitoare de frumuseți.

Primele-sosite, într-un șir de lungi legănări, au fost lalelele, ca niște fecioare zvelte cu ămforele purtate pe creștet. Fiecare a vărsat în tidva de sîdef a vraciului diamantul unui fulger de rouă, din cofele lor fragile și multicolore, brăzdate de rîuri de cămeși românești. Leandrii aduseră garoafele lor, trandafirii ca miezul de pepene verde. Măceșul s'a desfoiat ca o ninsoare moale.

Păpădia dete bumbacuri pentru o saltea cît latul mîinii, care avea să fie cuibul de născocire.

Mușețelul, chimenul, sunătoarea și muștarul aduseră, în ploști cît bobul de mazeri, doftorii și unsori. Izma dete picătura ei glacială, pentru ca apele să fie de-a pururea proaspete și reci. Lavanda — sucul ei de zilnică întinerire. Tiparoasa — făclii pentru botez. Salcia, trestia, papura: panglici au adus și funde.

Apoi au sosit din pămînt viermii tuturor metalelor și pietrelor, viermele de fier, viermele de plumb, viermele de agată, viermele peruzelii, și fiecarele din ei cu prinosul lui potrivit: cîte o scînteie.

În pofida ghiersului lor oftător, pasările cîntărețe nu aveau ce da, afară de bună vestire, ca niște lăutari ce ar fi trebuit răsplătiți la urmă cu semințe. Proiectul cerea ca noul-născut să fie splendid, însă tăinuit.

Întîrziatii cerbi și rușinoasele ciute ajunseră tîrziu la staulul cu daruri. Ei aduseră pe coarnele lor înalte fixia ștergarului albastru întinsă, care trebuia să fie acutecul cel dintîi al unui prunc, visat omenesc.

Și se opriră înșelați în pustietate și mării, care porniseră cu totul într-altă parte din țările lor parfumate, către Nazaret, însoțiți de șapte cîini cu lătrătura de lup. Vraciul și piticul încercară să-i lămurească.

— Duceți-vă mai departe, peste mare, în țara lui Irod. Noi nu facem răscoală, ci numai artă japoneză. Ne-am pus de gînd să urzim limpezimile înghețate și să dăm universului de ape un peștișor cu icre de cilic și cu tricou de purpură, bătînd în verde-struguriu. . .

Peștele roșu, nemișcat în linia undei, înfățișează munca inspirată a miilor de bijutieri și zugrăvi neștiuți, care au luat parte la făurirea

făpturii lui de carne minerală, hrănită cu străluciri și adăpată cu luciu. El doarme, îngropat în soare, curat în zalele lui, rece și senin. Zămislit fără bărbat și femeie, podoabele lui nu sînt făcute ca să placă unei părechi, aleasă din fuga unei strechii de jigăanii. Giuvaerul lui mistic are o destinație în ipoteză, în aparență și în supraghicire.

Ceasuri și zile întregi, el zace în echilibru, cu ochii fără pleoape, în acelaș punct, spînzurat în ața apei, ca de o undiță din stele. Din făptura lui, care nu mai poate să contempleze, de cînd reveria i s-a făcut fință și l-a învăluit, pornește, ca din toate clopotnițele și din toți oamenii, un fir în necunoscut, pieziș, încurcat de vînt și netezit de bănuială. În rînd cu semenii lui, el trăiește, dus cu mintea și nesimțitor, ca și cum s-ar afla singur în univers și mulțumit de singurătatea lui. Sînt doisprezece pești în borcanul de cristal, ca doisprezece episcopi liturgisitori, în odăjdii, și nici unul nu-l cunoaște pe celălalt, care-i stă alături, inflexibil, de cîteva luni. Zămisliitorul i-a scutit să se caute după adieri și miròs, păstrîndu-le intactă silueta prestigiului ceresc.

Numai mîța izbutește să le supere suprema imobilitate și distanța. În zmaraldul galben al ochilor ei, sihaștrii borcanului de cristal s-au ogîndit ca niște адаose crepusculare. Bărci ancorate la marginea vasului cu lumini, ei se desfac și trec încet la fund, scufundați în rigiditate, în vreme ce norul fumuriu cu coama umflată filșie vioi împrejurul liniștii imaculate. Ticăloasa ar face din atîtea tezaure, îndesate într-un trup sfînt și geometric, o îmbucătură. Ea socotește că, vrăjită, fința de văpaie va ieși ca un șoarice roșu din borcan și va veni să fie mîncată din dragoste și devotament. Ideea o îmbată și-o face seducătoare.

Cu botul trandafiriu, cu tîmpla, cu grumajii, cu șalele și cu coada întreagă, pisica mîngîie vasul de jurîmprejur, se strecoară dulce. Nădăjduind că poate fermeca auzul, ea își drege un glas lingușitor și mic, ca pentru privighetori. Însul nu va întîrzia să iasă și să vie: vocea care-l cheamă este prea insinuantă ca să-i reziste. Peștele trebuie să fie un pui de papagal, iar borcanul o colivie, din acelea de care pisica a mai jefuit.

Mîța s-a ridicat pînă la marginea vasului de cristal și privește înlăuntru. Își duce laba albă înaintea, ca să prindă. Ca o cucoană catolică înmînușată, și-a udat mîna în aghiazmă. O scutură și fuge.

În naivitatea ei științifică, mîța crede că și-a ars o labă în acid sulfuric și că unghiile îi vor cădea de suferință.

Apa rece i-a carbonizat-o.

PUSSY

Cățelul predilect, ființa răsfățată a căsniciei, prietenul totdeauna oportun, care cu surîsul în colțul buzei mă provoacă la joc și, malițios în privirea lui neagră, mă necăjește când citesc și mă scoate din scaun ca să mă tăvălesc cu el pe covor, sta trist de câteva săptămîni, bolnăv de o maladie de piele. Blana lui de mare lux, confecționată pe șolduri dintr-o mătase albă cu firul imens, și pe urechi din două șuvițe largi de velură neagră, se rărise, pieptul ieșea dezvelit și vînat la iveală, burta lui roză, pe care dintr'un precoc învăt și o expunea benevol mîngîierii, se decolorase. O invazie de puncte negre se manifesta progresiv cu căderea părului pe trupul ca petala de trandafir a camaradului meu. Testiculele umflate erau înconjurate de o purulență ciudată, pe care medicina veterinară i-a diagnosticat o gangrenă și i-a tratat o cu pensulări exasperante, de arnică și tinctură de iod.

Salvarea băiatului au fost foarfeca și unsoarea de sulf. Pussy a fost tuns la domiciliu, după un model primitiv, cu cărări, trepte și jgheaburi.

L-am regăsit pe Pussy, vindecat, cu carnea lui de ivoriu și perlă de altădată și în plină posesiune a adevăratului temperament. Numai că tunsoarea i-a redus individul la sfert, și capul mare și gîtul gros sînt așezate pe un monstru mic, impresionant ca un copil dezbrăcat. Pulpele

lui pline, șoldurile lui grase dau un preț ridicul sutelor de mișcări și atitudini pe care le traversează într-un minut, într-un vârtej nebun de jocuri cu câinele lui mare, care sînt eu.

Pussy nu mi datorește în conștiința lui nici un soi de respect, și, în ce mă privește, e un iconoclast și un ateu. Cu capul dat pe spate și culcat în pat, cu buza spînzurînd ca o margine prea largă de buzunar, cu ochii lui șireți, populați de intenții de canalie și de farseur, Pussy pare un liliac catifelat, domesticit pentru uzul agreeabil al apartamentului. Cînd se scoală cu o ureche întoarsă pe dos, căptușită purpuriu, ca un sfînx de talia cămăriciei, el se oprește puțin în mijlocul odăii și se gîndește, cu permanentui surîs în masca lui fermecătoare, se gîndește o clipă la o lovitură nouă, la un program după indicațiile căruia se va conduce un sfert de ceas întreg. Ca și cum a găsit o idee, sarcasmul persoanei lui de păpușă îl duce spre o muscă lăsată pe o pată de soare pe covor, către care năvălește deodată convins, ca să o gîdile cu botul. Pe drumul către muscă, Pussy își părăsește însă planul, brusc, în fața unei inspirații subite, și se întoarce către pantofii aliniați sub horbota patului, ia unul în gură și mișl aduce cu mișcări ritmice și amenințătoare. Figura lui spune: « Poștește de-l ia, dacă poți ». Atunci se încinge o cursă

nebunească între Pussy și câinele mai mare din apartamentul lui. Îl urmăresc pe brînci printre picioarele mesii, pe sub scaune. El se oprește, măsoară spațiul cu ochii, apreciază pericolul din ce parte mai mare și sare prin partea opusă.

Cînd izbutesc să-l prind, el refuză papucul, strîngîndu-l din toate puterile cu dinții și mîrîind cu un glas plin de inflexiuni și cuvinte.

Acum, bijuteria asta a murit.

CÎINELE

Deasupra mormîntului, învelit cu frunză de toamnă, a trecut o noapte, a trecut o zi. M'am dus azi să îl privesc, cu adîncă turburare. Iluzia că a fost cu neputință; uimirea că totuș el a murit, că a murit pentru totdeauna, că nu o să îl mai întîlnesc ascultîndu-ne pasul, ridicîndu-se în două picioare, vorbind și anunțînd sosirea flaș netei, — sentimentul că toate acestea nu se mai întîmplă doare.

Mă duc la farfuria decorată cu flori, din care se adăpa; mă aplec și mă uit în apă să îl văd. . . La masă, nu mai pot să stau decît cu picioarele zgîrcite sub scaun, atent să nu lovesc amintirea cîinelui, care aștepta la toate prînzurile la picioarele mele. Cînd îl loveam nițeluș, fără voie, el venea repede să cerceteze dacă a greșit cu ceva și dacă l'am lovit ca să îl pedepsesc: lua o înfățișare de « nu știu să fi făcut ceva, în orice caz, nu m'am gîndit să ți fac rău », și nu se mai întorcea la locul părăsit, decît după împăcare. Ne împăcam așa: el surîdea din ochi și legăna coada, eu mă lăsam pe capul lui și îl puricam la rădăcina nasului, în gaura din frunte, îi morfoleam urechile ca pe niște zdrențe mari de catifea și, în sfîrșit, cîinele ridica și botul, ca să îi scarpin beregata. Dosul mîinii pe beregată și pîntec, la încheietura pulpei, erau dovezile supreme de plăcere pentru el și de prietenie fără umbră.

Ca să fie pipăit pe pielea trandafirie a pîtecului, constelat cu cîteva grăunțe de țîță, rînduite pe marginile unui buric negricios, cîinele căuta canapeaua din dormitor, și între perinile canapelei se întorcea cu burtă'n sus, deschidea simetric picioarele dinapoi, și pe cele dinainte le strîngea, ca să facă loc, lăsîndu-le moi din încheieturi.

Figura în atitudinea lui exprima o mare mulțumire, arătîndu-și reversurile și devenind un cîine nou, cîinele cel de pe dedesubt, pe care îl cunoștea numai familia lui. Buzele negricioase, întoarse cu căptușeala lor trandafirie, pestriță, mătăsoasă și uscată, înfățișau o gură de pește. Organ cu organ, construit cu delicatețe și belșug, el era desfătăt cu mîna, cu obrazul și cu vocea. Singur buricul se gîdîla. Masajul energic al pieptului proeminent și chilug îi da sănătate. Strîngerea ușoară a vîrfului labelor dinainte în podul palmei, îi stîrnea un zîmbet satisfăcut, în auzul mîngîierilor fără sens, derivate din numele lui sau dintr'un cuvînt scîlciat: Muța... Maimuța... Țușcanu... Fușculanu... Țușchi... Mușchi... Fușchi... Muțanu... Muțan... Danu... Fanu... Panu... Muțanescu... Muțanski... Muscalan...

Labele lui, puternice în talpă și fine în gambe, aveau pufuri între degete, variate... Cînd se întîmpla, în stradă, să calce într'un scuipat, de care-i era o evidentă scîrbă, el venea în trei picioare, scuturîndu-și-l pe cel umed, ca să fie șters cu o frunză, cu o bucată de jurnal.

Mîngîierea continua cu pipăiri variate pentru fiecare mușchi, cu un oftat gemut cînd i se apăsau brațele, mai cărnose, și pulpele între palmă și degetul mare. La punga neagră și rece, dacă i se atîngea din eroare, cîinele scotea un mîrîit care însemna: «Interzis!». Pe mijlocul burții, o pensulă groasă de stuf îl consacra bărbat și voinic. Inocentă lipsă de rușine.

Ceremonia nasului se petrecea de cîteva ori pe zi, pentru cercetarea temperaturii și a sănătății lui inegale. Capul, prins în palmă, era ridicat cu botul în sus, obrazul ni se apropia de el și primea sau un tampon de gheață, sau o senzație de aspră uscăciune pe piele. Notele de liceu stabileau gradele de competență. Căldicelul se cifra cu 7—8. Recișorul cu 8—9. Frigul cu 10. Înghețul cu 12. Numărul polar era rostit sacramental, cu vocea mare, ca să-l audă toată lumea.

Natura împodobise pe Pussy cu cîteva varietăți de păr alb și cu o a șasea calitate de păr negru, velur, rezervat urechilor, lucrate din ibrișim și dublate cu atlas de nuanță. Alb pe toată manta, culoarea herminei se termina în creștetul capului, subțiată ca o cărare între urechi, pe frunte, și lățită din nou dedesubtul ochilor, cuprinși vioi, negri și adînci în petalele negre ale urechilor. El semăna cu o viziune albă, mascată cu ochelari de motociclist. În jurul gîtului, valul părului suprapunea patru-cinci rînduri de gulere Stuart, argintii. Pe spinare, lîna devenea rigidă. Pe șolduri se friza în scîrlionți de mătase, pe pulpe aluneca ondulată, și coada, groasă, era ca un scul bogat de bumbac și mătase, desfăcut în vîrf. Pe picionarele din față firul devenea metalic pînă la labe. Deasupraabei se desfăcea un pinten mare, sincer, din care unul într-o zi s-a rupt.

În mers, învîrtită, coada atingeja jumătatea spinării, și tictacul cozii devenea rapid și elocvent, îndată ce drumul îi era tăiat de un cîine simpatic. De obicei el frecventa tot atît de puțin semenii lui, ca și Tătuțu pe alți tătuți. O vizită sumară în jurul cozii îl edifica imediat asupra străinului, ca o singură frază citită dintr-un autor. Dezgustat, el pornea înnainte.

Dar în vreme ce coada manevră sprintenă pe șolduri deasupra, urechile căpătau o expresie de

inteligență analitică. Firele urechii se ridicau încurcate, zbîrlite creț, șifonate, făcându-i cîinelui un cap de dantelă. Ochii, deschiși în întregime, se rotunjeau în negura pletelor capului, în cercuri de un efect de ametist și aur. Cîinele cocheta în jurul unei domnișoare din căței.

Momentele lui de sarcasm și spiritualitate! Uneori, răsturnat, el își răsturna și volumul urechilor, odată cu capul. Urechile i se deschideau lungi, terminate cu vîrfuri ascuțite, desfăcute ca niște aripi de liliac. Și ochii se strîngeau cu o dorință de șiretlic și haz.

Apoi, înfățișările lui de seriozitate, de melancolie, de filosofică interioară scrutare, de contemplare, atunci cînd, pe covor și răzimat în picioarele dinainte, strîmbate fiecare în cîte o parte, lua înfățișarea unei statuete compusă caricatural! Căutătura lui fixă, de bleg înțelept, de « moș ».

Plimbările lui, întotdeauna supravegheate și moderate de o chemare la realități, erau urmate de o scăldătură lungă pe țeale, de aruncături subite pe o parte, de o răsturnare, de o ridicare bruscă, urmată de altă cădere bruscă, urmată de tăvăleli imense, de gemete, de sforări rapide, încheiate cu o îngrămădire generală a velințelor de pe parchet. El sta un moment pe spate, cu picioarele în aer. Cu o labă distrată își sîcîia o ureche. Cu labele dinapoi sprijinite de un scaun își făcea vînt să alunece cu covorul pe parchetul ceruit sticlos. Sau, culcat pe o parte, imita șarpele călătorind tîrîș, ca un înotător lungit pe umăr.

Din acest exemplar genial al formelor, al mișcărilor și al vieții sufletești, a rămas un mor-mînt învelit cu frunze gălbui. Și va rămînea, poate, o povestire, pe care Tătuțu ar vroi-o frumoasă, la care va scrie cu gingășie și durere, ca să-i lase amintirea întreagă. Și poate că această literatură fără intrigă și peripeții va face pe cititor atent

față de căței, bun față de câini, milos pentru lumea prietenilor statornici, a tuturor tovarășilor cu patru picioare ai nefericitului și sălbatecului om.

Povestirea unui câine frumos e povestirea tuturor câinilor; a câinilor părăsiți, izgoniți, pribegi din orașe și sate, bătuți, bolnăvi, ocărâți de câte un gazetar fără cămin, fără familie, fără țărână, cu aversiune față de un animal care nu se mănîncă și nu cîntă.

Și nu e nevoie ca un câine să fie lup, mops, doberman, șpiț, setter, griffon, ca să merite o atenție respectuoasă. Toți câinii sînt câini, de neam și ne-neam, și cei mai de preț îs câinii boemi, fără vatră, fără patrie, fără ogradă. . .

PIETRELE

Ce asemănare este între voi și oameni, că de zeci de ani mă uit cînd vi se vor deschide buzele să grăiască? Voi tăceți de mii de ani și de veacuri, hrănite cu împărtășania luminilor adînci, care nu murdăresc nici nu îmbată, izvorul și văzduhul. În piscul alb sîntëți aceleași ca în Bărăgan: ouăle înghețate ale unor vulturi ce au trecut, și din plodul vostru dur nu va ieși niciodată pui pentru colivia împăraților sau pentru circ, unde rîde burta poporului, căscată între urechi.

Cel mai frumos monument, la care a contribuit vecia voastră, la Roma și Atena, e grămada de bolovani vărsată din șase căruțe, mușuroi, în bătătură. Sunetul răsturnat, neasemuit cu nici un alt glas decît al hohotului dintre munți, era potrivit cu opintirea potcoavelor cailor de povară. Clătinate pe roțile groase, de fier, zmulse din drumul uriașilor, v-au lăsat în crăițele noastre. Oprit de frumusețea ovalului tău dezarticulat din cremene, un mare artist te-a ridicat din albia Argeșului, te-a pus pe un soclu și te-a iscălit, bolovanule aruncat.

Din flori, noi ne-am ales crăița și « cîrciumărița », care umplu cîmpul nostru cu bulgării lor ușori, cînduri înflăcărâte și portocalii, insule pestrițe, lanuri pătate, velințe cu vârgi, în care roșul e de unsprezece feluri și violetul de șapte tării, galbenul aprinzîndu-se și stins în fețe multe. Am găsit în

cărți numele boieresc al acestor frumuseți, pe care grădinarii de lalele le cheamă, cu o mîngîiere de glas, Zinia. Tricotate mărunt și egal, scûfiile lor repetă tiparul de serie, inventat cu simplitate, înaintea industriei, de către o natură care, indiferentă la principiile economice și tehnologice, face frunzele, spicele și firele de iarbă, cu ploaie, cu soare și cu pămînt, în miliardul de exemplare. Desenul, de altmîntreli, se simplifică, la modelul primitiv, pînă la floarea din patru și din opt suvițe, croite în ștofă vegetală de postav. Un parfum de cedru bate dintre cucuruze și înfrățește secunda crăiței cu vecia pietrei. Și cînd se ridică porumbieii, care au ciugulit pe sub tulpini, grădina toată, — florile și pietrele, — întraripată de un avînt subit, pare că zboară, stoluri, la ceruri.

— Nu ofta, copila mea: și florile și columbele și pietrele se vor întoarce. . .

HOTU

Îl vezi? Vrea să vie și s'a izbit în trandafiri. I s'a întâlnit nasul cu ghimpii și s'a oprit. Se gîndește pe unde să apuce ca să ajungă la mine. A ocolit, s'a mai lovit de un picior de scaun, a mai stat nițel și a venit. Sînt și Tătuțul lui, tătuț de copii, de cîini, de pisici, de porumbiei și de vrăbii, — și trebuie să fiu tată bun pentru toți.

Îi place să-i pui bărbia în palmă și mîna pe frunte, să-i strîngi moale botul și să-i cînti legănat: «Hoțu mamii... Hoțu tatii... Băiatu... Mumosu...», simțitor la vorbele scîlcite, care se lipesc de inima lui, ca un arcuș de o vioară, pe o romanță sentimentală. Cît l'ai dezmierda de mult, Hoțu vrea să-l mai dezmierzi, să-i spui tot felul de graiuri gîngăvite și peltice, numai să nu rămîie singur cu întunericul lui, prin care calcă de-abia, cu mare băgare de seamă, de cînd a orbit.

În sufletul lui s'a petrecut catastrofa căderii din lumină în beznă, ca o scufundare. A zăcut un timp de boală, pînă ce i s'au scurs luminile ochilor de tot, și a mai zăcut un timp de nedumerire, crezînd că nu a trecut încă noaptea, că a fost noaptea cea mai lungă din viața lui. Auzea glasul că-l chema, ca dintr'altă lume, dar nu înțelegea că lumea s'a despărțit pentru el în două, și că el a rămas numai în lumea cealaltă, care aude și nu răspunde. Aștepta să se facă ziua pe lîngă el. Ar fi voit să se scoale. Se ridica din culcuș, silindu-și

ochii orbi, ca un om care s-ar deștepta prea devreme și iarăș ar adormi.

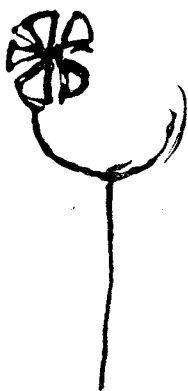
Cînd s-a desfăcut din somnul lui, a înțeles poate ceva, cu priceperea lui de cîine mic. A început să calce, cu sfială, să nu cadă cumva într-un gol. Și-a dat seama că, dedesubtul picioarelor pe care și-l duce înaintea, se împărechia pămîntul cu groapa, și trăgea laba îndărăt, scoasă din spațiu. O ținea suspendată și iar și-o pune ușor să calce. Apoi se întorcea pe sfert, pipăind să-și facă o altă potecă, și se lăsa pe brînci. Nerăbdător și consternat, se scula de zeci de ori de jos, ca să dibuie un drum prin întunericul lui, fără să știe că noi îl vedem chinuit, și nu-l putem ajuta. Simțindu-ne în apropierea lui, ar fi dat să se miște și nu putea.

O larmă de cîinărie a trezit pe Hoțu vechi în Hoțu zbîrlit, impetuos și gata de atac. Cu toate că mărunț, Hoțu e luptător și viteaz. A sărit din lada cu paie, sigur de puterile lui, ca și cum i se întorsese vederea, și s-a pomenit în mijlocul grădinii, ca un prost. Jurîmprejurul lui nu mai era nimic. A lătrat în deșert. Hărmălaia trecuse, și Bursuc, care nu-l mai văzuse de patru luni de iarnă, îi mirosea botul, ca unui cunoscut pe jumătate uitat, și-l mirosea și Hoțu, fără să-l zărească. Poate că atunci Hoțu a înțeles: de aici înainte va trebui să stea între ai lui pe nevăzute. În iarba de mătase, el a rămas în picioare, împietrit ca de o revelație șoptită, absent dintre toți prietenii lui.

L-ai văzut?... Ar vrea să vie... Mă aude, întoarce urechea ca un surd care încearcă să priceapă chiorîș. Merge de luni întregi așa, cu capul plecat, îngreuiat ca o buturugă, și nu mai caută în sus, cu ochii lui vioi de altădată în ochii mei, pe care s-a învățat să nu-i mai deslușească. De luni întregi merge pe întuneric, doar pe

întuneric, străbate grădina pe întuneric, răsturnat,
cu picioarele scurte, de un bolovan, de un mușu-
roi. Se uită numai în pământ. Dă din coada lui
stufosă, bine legată de șira spinării și despică
frumos, de o cărare ca de pieptene, pornită din
ceafa leonină, prin blană, până la vîrf.

Hoțu e trist. S-a resemnat.

O DESPĂRȚIRE

Eram în vacanță, la țară.

În gospodăria improvizată, ni s'a pripășit o cățea.

Ni s'a înfățișat a treia zi după debarcare, cocher tînd, apropiindu-se cadențat și pieziș, cu o expresie a fizionomiei, care semăna cu surîsul. E un cîine de țară, românesc, din neamul oropsit: botul fin, de vulpe, gleznele dinapoi nervoase, căciula urechilor retezată din naștere, o cărare dreaptă de-a lungul spinării alege belșugul blănii pe mijloc.

În douăzeci și patru de ore, de cînd scoborîserăm din vagon, s'au ivit mai mulți solicitori, aparținînd varietăților de cîine din împrejurime. Ei se arătau la zăbrele, ca factorul poștal, cunoscînd instinctiv inima noilor locuitori și, ceva mai puțin romantic, atrași de un mirîs de bucătărie nou. I-am fi primit bucuroși pe toți în gazdă, dacă insistența lor dură, și i-am fi adoptat pe toți. Ocupăm o gospodărie izolată, ca o acvarelă, cu iederile uscate peste hornul vetrei și marcată cu acel caracter de posomorîre pe care îl poartă casele pustii, tipărit aproape sufletește, plumburiu, pe toate zidurile, pietrele, lemnăriile, în arbori ca și în pămînt și chiar în țesătura luminii, ca pe ștofa veștmintelor mînăstirești de utrenii și în cărțile de strănă cu frăgezimile dizolvate. Lătratul unui cîine în aburul nopții ar fi stat bine rusticului nostru așezămînt.

Au venit să se uite în curte cîini bătrîni, căței și cățelandri. Cel mai personal dintre dulăi, cu o zbîrcitură de om și de goril dedesubtul frunții, arbora o chică severă, de muzicant, îngrijită cu cosmetic, afectat, măsurat și pedant. El ar fi stat zece ore la zăbrele, cu condiția să nu-l invităm să intre, poftitor și năzuros deopotrivă. Ne îndreptam spre poartă: el se scula în picioare; o deschideam: pleca, depărtîndu-se ca un ins turburat. Cînd i se părea distanța suficientă, rămînea pe loc. Închideam poarta: se arăta la zăbrele. Această înaintare cu retrageri s'a petrecut de cîteva ori și s'ar fi putut repeta, după aprecierea noastră, un an și jumătate, cu aceeași sterilitate, fără să ajungem să vedem cîinele de aproape, fără să-l mîngîiem. Dar dacă noi îi eram indiferenți, cadourile noastre nu erau refuzate. El disprețuia sentimentul, însă căuta friptura, ca fetele contradictorii și fanteziste, preocupate de căsătorii opulente, — dificile, calculate și orgolioase, — care pierd de mai multe ori ceasul cel bun, și, în așteptarea unui doctor, a unui general sau a unui milionar, într-o noapte de călătorie cu vagonul de clasa treia, sînt violate, într-un hotel puturos, de către șofeurul domnului subprefect.

Un cățel cafeniu, lung cît un sul cu burtă, cu picioarele scurte și strîmbe, ca niște rotile, și-a prezentat aerul lui de coropijniță, prostănac și ironic, zgarda și limba; o limbă imensă și spînzurată, pe care s'ar fi zis că a găsit-o pe drum și se duce cu ea să o mănînce. Era un simplu amator de porții suplimentare și nu se gîndea să ne fie de nici un ajutor: cîine de bani gata, proprietate a unui morar din vecinătate. Deprins să fie satisfăcut la comandă, el intra în bătătură fără să fie poftit, triumfător, ca o lingură de scos ciorba, cu coada în sus și cu un cîrlig în vîrfurile cozii.

Lătra imperativ o dată și tăcea o dată, și mai lătra o dată și mai tăcea o dată. Poate că și din pricina fuduliei lui nemotivate, poate că și din pricina stăpînului, cu care se asemena și pe care nu-l puteam suferi, cîinele mi-era antipatic. Ca să scap fără violență de vizitele lui, mi-a izbutit numai amenințarea. Ivindu-se încă o dată în curte, m-am aplecat repede la pămînt, ca și cum aș fi cules o piatră de jos. Aceste animale știu că pămîntul prezintă la suprafață fragmente vulcanice care pot sluji de proiectile. Vanitatea cîinelui șopîrlă s-a prăbușit imediat. L-am văzut schimbind automatic atitudinea eroică a cozii, l-am văzut luîndu-și coada subsuoară, ca și cum și-ar fi închis umbrela, și precipitîndu-se cu maximum de viteză, orbește, înapoi. Și l-am auzit răcnind în triluri de groază și de durere, parcă i-ar fi rămas coada la mine. Mă cunoaște. De cîte ori trec pe la moara lui, mă latră, mă înjură, păstrînd însă depărtarea la care jivina știe că piatra nu mai nimerește sigur.

Unui alt cîine, care ar fi voit să intre în raporturi cu mine, îi lipsea vremea ca să înceapă. Blana lui bălană suferea de o perpetuă mîncărime de purici. Abia sosit, el se și învîrtea, se încovoia în loc, și gura lui, rînjită ca o mașină de tuns, pornea de-a lungul spinării, pînă la coadă, pe care de-așijderi o melița amănunțit, ca un mănunchi de cînepă aspră. Sau, îmboldit de puricile ce-i întepa șezutul, cădea paralizat pe unul din șolduri și nu ieșea biruitor decît ca să intre în luptă cu puricile următor. Cu toată mila inspirată de acest boem, neliniștit de purici și înnăbușit de mîncărimi, ca un profet de idealuri, a trebuit să renunțăm la el, cugetul lui fiind mereu distrat, și tortura lui, iremediabilă, tîrîndu-l dincolo de poarta noastră, dincolo de scopul în dreptul căruia se oprea o secundă.

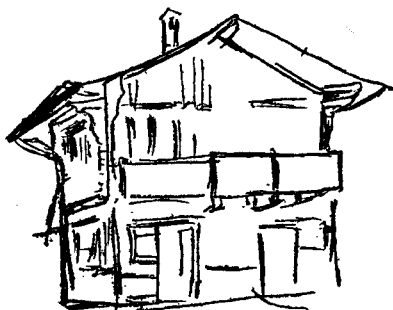

Nu ne-am putut împrieteni nici cu aerul de fată mare tristă al unui ogar corcit, uscat ca o prăjină. Capul lui aparținea altui animal, și coada lui de mizerie, — un deget negru, de cincisprezece falange, — atârna ca o sfoară cu noduri și coinac. Singur pieptul, proeminent, lângă deosebita concavitate caracteristică a pîntecului, aducea aminte rasa, din care aproximativ el se trăgea, ca un corset scump, luat la purtare în mahala, după ce cucoana l-a lepădat. Nimic nu pare mai odios ca o corcitură fizică sau intelectuală, care neputîndu-se exprima individual, ci numai imitativ, servește, cu emfaza pieptului sau cu linia cozii, sila căști aduci aminte și compari. Ogarul din satul nostru aducea cu părinții lui depărtați, ca acei copii nefericiți, destinați ospiciului sau penitenciarului, concepuți la un ceas de sinistră beție a boierului, în pivniță sau în privată, cu femeia mută, căpie sau cocoșată, care spală vasele la bucătărie. Ogarul semăna leit chiar cu un conferențiar de filosofie mistic, pe care îl cunoșteam; mi se părea că este însăș progenitura lui directă, și nu mi era plăcut ca fiul filosofului să mi servească de cîine, să mi lingă farfuriile și să se joace cu copiii mei.

« Fetița » însă a fost imediat și unanim acceptată. Spontan, am numit-o cu toții Fetița, în suvenirea unei cățele grațioase și inteligente, care ne-a murit. Genul avea, schematic, stilul primei Fetițe. Aceeaș ondulare de umeri, aceleași ritmuri de temperament. Întinzînd mîinile, mici cît niște crăițe, copiii, căteaua veni la ei intimidată, pudică și gingașe, ca subț o binecuvîntare de îngeri vii. Ea înțelese numaidecît ce i se cerea. Veni la fiecare din noi, ne spuse ceva tăcut și emoționant, se opri în fiecare odaie, stete în mijlocul ogrăzii. Apoi luă în primire proprietatea, inspectînd-o în toate ungherele, grădina, livada, șura, podurile, grajdul. Lătratul ei inaugural se auzi rostit sonor

în încăperile goale. În treacăt, se cunosc, pe gunoi, cu găinile. Cercetă de jurîmprejur vaca negricioasă, delicat încornorată, cu cinci robinete trandafirli la pulpă. Avu o mirare dînd cu ochii de vițel — puiul cu fruntea frizată, cu pielea de căprioară și cu botul mînjit cu lapte, desfătat de copii, incert pe picioare și inocent. Singurul personagiu pe care nu l-a înțeles nici pînă azi, a fost măgarul.

O săptămîină mai tîrziu, Fetița dete naștere, în fin, la șapte căței botoși, scurți ca niște cîrțiți. Activitatea mamei se împărechia cu vigilența caraulei. De două, de trei ori pe oră căteaua face și acum înconjurul gospodăriei, se asigură că pasările și vitele dorm, și stăruie să capete convinșeri în privința copiilor noștri. Îndată ce unul din ei se trezește, fugărit în vis, Fetița iscodește pe subt ferestre. Cîtă vreme a trebuit unei măsele să străpungă gingia copilului mai mic, căteaua, ca un infirmier pregătit, a stat de pază pe prag.

Cad frunzele și plouă, fumurile încep să se ridice din coșurile așezate ca niște morminte pe case. Noaptea vine devreme, locuitorii gospodăriei trebuie să plece. Încă nu s-au închis cuferele și geamantanele: familia caută o soluție: viitorul Fetei și al cățeilor ei. Copiii sînt de părere să facem un tren cu opt vagoane mici, învelite cu vată, pentru cîini, și să-l agățăm de trenul mare. Părerea proprietarului nostru este să aruncăm căteii și să năpustim căteaua în gospodăria pustie, dacă nu vrem să-i tragă el o bătaie și să o silească să fugă. Să o luăm cu noi, acasă, nu se poate, și să plecăm fără ea nici cu neputință. Cînd va sufla vîntul, la iarnă, prin obloanele noastre, copiii ne vor întreba ce face Fetița. . . În tăcere, ne gîndim la crima noastră și nu sîntem în stare să făptuim.

O despărțire întristează sfîrșitul toamnei. Copacii se scutură pe acoperișul nostru de țigla neagră, ca peste o gară mică, depărtată în cîmpie. Un tren cu păpuși, peronul plin cu păpuși, care plîng în batiste mici de mătase, parfumate cu lămîiță. Un orologiu de zahăr bate minutele de ciocolată. Oștează și hamalii. . . La picioarele noastre stă culcată pe covor căteaua, cu șapte cîini prinși de ciorchinul țîțelor ei negre. Are încredere în cînstea și omenia noastră. Sufletul ei senin nu se îndoiește.

Mai stăm o zi. . .

PAPUC

Motanul Papuc, poate că cel dintâi din neamul lui de jaguari degenerați pînă la prinderea șoarecilor domestici, suferă de strabism. Privirea lui șășie, orientată anapoda, îi dă un aspect ciudat și o autoritate de gravură chineză. Pestriț ca un șal și ros ca un ghiozdan, în toate colțurile, — la bot, la ceafă, la genunchi și în vârful urechilor, — discret și taciturn, el își petrece timpul, construit pe marginea mesei rotunde, ca un animal decorativ, și examinează viața apartamentului, chiorîș.

Infirmitatea lui se traduce, credem, prin dificultăți de văz și printr-o nevoie monastică de nemișcare și tăcere. Capul lui imprudent se ciocnește ca un pumn de picioarele mesei, de scaune și de geamuri, și se pare că Papuc vede cîteva ore mai clar și cîteva ore mai puțin. Mîțele îl admiră mult mai puțin decît noi, și de cîte ori iese din casă, el e victima unui fapt divers regretabil, condus de o pisică sau de un cotoi agresiv.

Cunoscut printre mîțele din cartier ca pisoiful prost al mahalalei, cu Papuc s-au suprimat formele și nuanțele care se succed între întîlnire și bătaie. Nici un adversar nu mai găsește util să se imobilizeze la o distanță de atac față de el. Dialogul a fost suprimat; ocara miorlăitului, care durează între doi luptători pe casă o jumătate de noapte, nu mai e necesară. Nimeni nu mai are nimic să-i

spuie, și toți trec de-a dreptul la căile de fapt, repezindu-se, înșfăcînd spinarea, rupînd cerbicea și trîntind în dreapta și stînga, alternativ și sonor, capul trist al lui Papuc.

Pe toată fața pămîntului, Papuc, părăsit de toți, are un singur apărător, pe stăpînul lui, și sigur de această unică însă eficace ocrotire, înaintea chiar de-a fi simțit maseaua dușmanului după ceafă sau laba cu cinci unde în cojoc, el dă un strigăt deznădăjduit, care, ieșind din accentul vocal normal al pisicii, conține jalea unui prunc atacat de hienă. În scris, apelul lui ar putea fi reprodus cu cîteva silabe vorbite, la lectură, din gîtlej și cu gura căscată: Aoa, Oaoa, Ioaoa, Oiaio, leioieioe.

Numaidecît, stăpînul erumpe cu geamurile deschise brusc în afară, producînd o panică și un tumult pe acoperiș, al cotoilor, care fug; sau se aruncă în curte cu o stinghie cu care izbește într-un coteț de cîteva ori, alarmînd pisicăria. « Papuc! », cheamă stăpînul, — și Papuc sosește răspunzînd: « Miorlau », ceea ce însemnează și: « Mulțumesc », și: « Am mai scăpat o dată », și: « Viu imediat ». Poate că pisoi procedează cu Papuc sumar și din pricină că-l știu protejat neobișnuit de sistematic, în dorința de a-i trage bătaia pe care niciodată n-au dus-o la capăt, și de cele mai multe ori nici n-au început-o, înainte de a se produce marele tîmbălău de geamuri, de tinichele lovite, de bulgări și de voci injurioase. În ajutorul lui Papuc, amenințat cu tăvăleala, sar cîteodată toți părtașii familiei stăpînului, și servitorii, fiecare cu ce se găsește în mîna, — un vătrai, un clește, o mătură, un baston, — și orchestra care izbucnește, cu alai de vînătoare, înspăimîntă urechea cotoșmanilor adunați, ca niște lași, zece pe unul, și acela chior, cu un zgomot haotic de meteori dezlănțuiți.

Nimeni nu se deprinde cu infirmitatea lui, și nici Papuc. El crede că, orișicum, inima lui caldă și pasiunea naivă de a mîngîia farmecile îndrăgostite ale unei speranțe vor găsi, dacă nu azi, mîine, o corespondență zadarnic visată și căutată.

— Papuc, Papuc! resemnează-te o dată pentru totdeauna și rămîi lîngă sobă, unde ochiul stăpînului tău cu barbișon, se ridică uneori de pe hîrtii, la tine, și surîde blajin ochilor tăi încrucișați.

IDILA

M-am apropiat nesimțit de gard, unde auzeam un murmur de răsfățare, și m-am uitat pe gaura unui nod căzut din uluci. Idila era în plină desfășurare și alesese locul potrivit pentru taina ei, nebănuită, în buruienile mari dintre salcîmi. Nu trece nimeni prin bozii, și chiar de ar fi trecut cineva, nu se putea vedea nimic.

O femeie bătrînă, bunica lui, și un băiat de vreo patru ani. Au căutat amîndoi timpul și locul, ca să-și ia fiecare din ei o porție de fericire. Femeia mi-e cunoscută: o bunică mică, îmbrăcată într-o fărîmă de cojoc, fără mîneci, ca bondița bucovinească. De cîte ori copiii mei, care acum sînt mari, o domnișoară și un domnișor, dau prin fața casei unde stă ea, bunica se desprinde, la ducere și întoarcere, din peticul ei de grădină, și le iese în mijlocul străzii înaintea. Le ia obrazul între palme, îi sărută pe ochi și le urează, după timp, noroc, poftă bună, noapte bună... Și le zice bătrînește: «Mîncă-i-ar mama să-i mănînce!» și se uită după ei, pînă ce pier într-o sită de colb.

— Buni copii, ajută-i Dumnezeu! zice în surdină bunica.

Cînd lipsește din drum, le lipsește și copiilor ceva. Întîmpinarea cu o vorbă bună, dimineața, face bine la suflet. Cei care se scoală și înjură, umblă și înjură, muncesc și înjură, sînt năpăstuiți

dimpreună cu toți ai lor. Lucrul bun se face cu cîntece și voie bună.

— Ieri nu te-am văzut, îi zice fata, și mîsa părut rău.

— Am întîrziat la pîine, bată-o-ar focul.

Incidentul se lichidează cu sărutările rămase din ajun.

Am stat de partea buruienilor mele, pitit în iarbă, pentru ca băbuța și nepotul ei să știe că nu-i vede om. Afară de Dumnezeu, care se juca și el prin albăstrimi cu niște fulgi de nori pe undeva.

Copilul, cu picioarele goale, cu o cămașă scurtă, de subț care se zărea ghinda lui trandafirică, se da cîțiva pași îndărăt de locul unde-l aștepta bunica și se întorcea furios, ca să o prăpădească, făcînd pe urîtul, deschizînd o gură mare și spetindu-se a luptă, dar rîzînd cu hohot, pe cît ajungea mai aproape de ea. Gropițele din bărbia grasă și din bucălarea gurii, ochii albaștri și rîsul lui dădeau o imagine adevărată de înger lăsat de norii albi ai lui Dumnezeu prin bălării.

Bunica se apăra din răsputeri. Ori voia să fugă, să nu o ajungă balaurul, ori umbla să-l

împuște cu un vrej de dovleac, ori se împotriva, hotărîtă să-l sfărîme bucățele, să nu mai rămînă din el nici atîtica, — îl amenința maica-mare, arătînd cît un purice între două unghii.

Dar tragedia se isprăvea, căzînd copilul cu brațele deschise în brațele și în poala bunichii. El se culca acolo cu burta lui albă în sus, știind ce urmează, că mai făcuse așa de cîteva zeci de ori, de cînd îi spionam de după zaplaz, și, ostenit de mîngîieri, sta nițel să se odihnească și începea din nou.

Atunci auzeam:

— Hai, purceluș... pupă-mă, purceluș... ia-mă de gît, purceluș...

ALBA

Penița se încurcă în ortografie și ar trebui readus pentru susceptibilitățile ei semnul chirilic. Dacă scrie mîța, ochiul citește *a*, iar circonflexul pe un *i* dă ochiului mița: ochiul obsedat de etimologii și de litera pură nu se poate lepăda de reminiscențe. A latin și I latin rîgîie și sughit în circonflex.

Dar, orișicum, pisica e albă, din vîrful cozii în vîrful unghiilor, albă de jurîmprejur și peste tot albă, ca tibișirul. Între toate pisicile și'n toată lumea ogrădei, Alba e o personalitate. Numai porumbicul cu coada rotată, la care se uită, ca la un coleg, mai mult ca la ceilalți, e alb ca Ducea. Îl vede căși ia zborul, din fereastră, și că se întoarce după o spirală prin aer. Poate că-l admiră. Am auzit-o spuindu-i ceva, abia perceptibil. Bagă de seamă: vrea să-l mănînce! Nu-i cu puțință alb pe alb: există o solidaritate a culorii. . .

Echilibrul acestui exemplar definitiv de mîță, descoperit pe maidanul unde fusese aruncat într-o noapte de frig, puțin mai mare ca un ou, te lasă confuz și visător, ca o stea cu pîlpîirea misterioasă din ungherul depărtat, în care răsare pe neștiute. Un contur de floare cu amănuntele stilizate pînă la fir, ocolește simetriile caligrafiate. Picioarele fine sînt puternice, și labele de catifea viguroase. Grumazul elastic nu putea să fie nici mai lung, nici mai subțire, nici mai scurt, fără

să strice ceva. Spinarea ondulată și coada groasă, înrădăcinată nervos, șerpuiesc în mișcarea umbletului, după un ritm elegant. Nimic nu-i improvizat și nedeslușit în extraordinarul animal, leneș ca noaptea, agil ca o săgeată și zvelt. Ochii sînt de aur adevărat, și fața, suavă, e limpede și senină. Ptiu! bătute-ar norocul!

Și cîte detalii, migălos îmbinate pe fericitele tipare ale perfecțiunii, năzare, centimetru cu centimetru, portretul și giuvaerul gurii, scris cu nasul alături, ca două litere ornate. Desinată cu o linie trandafirie, sucită cu meșteșuguri de filigran, buza singură poate să preocupe idealul de expresie al unui artist o viață, ca zîmbetul Giocondei aninat de pensula lui Da Vinci. Îi examinezi punctele care trădează mecanismul infirmităților inexorabile ale naturii, conștientă că trebuie să le ascundă slăbiciunea și accesul: totul e închis și cusut cu cheotori de mătase, lucrate meticulos, ca petalele învelite, ale ciorchișilor albi de salcîm.

Nobila făptură m-a vizitat în zorii zilei, și-mi dă bună dimineța, torcîndu-și rugăciunea murmurată, cu privirile în căutătura mea. E ca o statuie, scoborîtă din piatra ei, și, animată de un spirit subtil, nu suferă să-și vadă pe unul din prietenii casei furat de o carte sau de un condei. În privința asta pisica are intuiții exacte și nu greșește prea mult: omul e falsificat și superficial, refuzînd să se supuie destinului îngust și căutînd o scăpare în cotețul cu cărți și în moara de vorbe goale a tipografiei.

De mai multe ori, am înlăturat-o cu blîndețe:

— Du-te, Alba; te așteaptă-n iarbă un șoarice glumeț, ca să se joace cu mustățile tale, zbîrlite ca spicul de grîu. . . Du-te că te caută porumbielul, să te ciugulească de purici. . . Lauzi, la bucătărie

se ascut cuțitele. . . Nici nu știi cîtămai peștele
spintecat își dăruiește mațele la mîțe. . .

Nu vrea să plece, orice i-aș făgădui. S-a hotărît. . .
O săritură o aduce pe masa cu cărți.

— Nătărăule, nu mă vezi? M-am gătit cu o
blană și mai albă, mi-am lustruit unghiile pentru
tine și mi-am pus ochii de rubin.

FEMEIE ÎN GALBEN, CU BERBEC

Epistolă către Timotei

Pentru situarea subiectului în tablou trebuie precizat raportul dintre femeia zveltă, îmbrăcată în galben de morcov, și miel. Nu l-am numit de la început, pentru că subiectul implică sex, și ne-am ferit de diminutivul « berbecuț », pentru că ne displace și pentru că e rimă la « drăguț ». Diminutivul e cuvântul înmuiat în dulceață zaharisită și prezintă facilități neliterare, de fetiță prostuță și de cavalier palid.

Un berbec mic e tot un berbec; « berbecuțul » e de vată, înfășurat cu foiță de mătase, în surprizele oului de Paști, jumătate ciocolată și jumătate noroi, încins diagonal cu panglici.

Va să zică, Timotei, o femeie în capotă galbenă avea un berbec, rămas de la o stână, în ziua în care fusese fâtat în dreptul grădinii. Neavînd copii, ea îl luase de la baciul din Teleorman, care va umbla toată vara cu oile și cu măgarul lui după iarbă, pînă la Borcea, și nu se întoarce decît după seceriș, cînd cîmpurile slobode primesc turmele înapoi. Și îl iubea ca ochii din cap, hrănit cu lapte de vacă, giugiulit și înflorit cu funte roșii, pentru deochi. Un clopoțel își sună limba de sticlete la gîtul agnețului alb și creț. Poate că singurul cusur al mielului nevinovat era căcăreaza, un cuvînt neobișnuit în graiul de salon din pricină că e fără diminutiv. O domnișoară i-ar fi zis odată mazăriche, pentru că mazărea

seamănă cu duiosul excrement de mielușea, dar nimeni nu a înțeles sensul lui de arpacaș. Însă considerat în sineș, cusurul avea o însușire bună, că putea să fie măturat ca alicele, fără urmă.

De multă vreme, în trei luni de viață, berbecului i se urîse cu închisoarea desfătătoare a stăpînei lui, femeia în galben, și proiecta în capul lui cu două cucuie boante o evadare, care de trei ori a dat greș, iar a patra oară a izbutit. Printre fustele galbene ale femeii din tablou, berbecul a scăpat pe poarta de zăbrele, sărind ca iezii de vîrsta lui, și mai șireți, de cîteva sute de ori. El sărea dintr-o bucată, ca un porțelan de Copenhaga și cum sar în basoreliefurile antice caii, cu două picioare odată, împinși de picioarele de dinapoi. Numai Napoleon se asemana, la saltul lui înțepenit pe armăsar, cu berbecul femeii în galben. La o panoramă de tragere în țintă, de acum patruzeci de ani, unde copiii își exersau preciziunile geometrice și balistice ale unui ochi închis, dacă puteai să izbești cu glonțul bumbul porții unei cetăți de tinichea, se auzea un clinchet, apoi o muzică și o tobă, porțile se dădeau de părăsi și ieșea, înaintînd pînă la țintaș, împărțitul călare, complimentînd rigizi, calul și călărețul, publicul trăgător, și pivotînd pe un cui cu bielă din pîntecul animalului găurit.

Berbecul ingrat și-a uitat femeia în galben în cea dintîi cîmpie de trifoi, unde, pînă la nasul lui turtit, veneau mirodeniile stînelor depărtate și ale oierilor, care, printr-o îndelungată viețuire cu oile și cu cașul lor, le capătă mirîsul, ca englezii la Bombay limba indiană și cearșafurile naționale. Iar femeia în galben și-a lăsat poarta și casa deschisă și, deznădăjduită, a urmat după berbec. Neapucînd să-și ia în vîrful picioarelor goale măcar papucii, tălpile grăbite și gleznele ei subțiri, de mahalagioaică frumoasă, au trebuit să se rupă

de bulgări și de măracini, pînă ce femeia în galben a dat de berbec.

El fugea cu ochii micșorați ironic, ca după un vînat nevăzut, căutîndu-și oaia, de care fusese despărțit. Cînd ajunseră la noi, în Chanaan, femeia în galben era istovită. Ea se ruga de berbecul care nu voia să priceapă mîngîierea și durerea omenească. Pășea tiptil, cu brațele întinse pe din dosul mielului oprit la o saladă, și șoapta ei îi spunea cît îl iubește și că inima ei nu mai poate răbda să trăiască fără el. Dacă ar fi avut un ochi la spate, berbecul n-ar fi văzut mai bine și mai exact. În secunda în care brațele ei însetate credeau că l-au cuprins, berbecul și sărise mai departe, ca o lăcustă. Și batjocura ochilor sporea cu zefle meuua jignitoare a căcărezei, aruncată ca un pachet de capere negre desfăcut. Coadă frizată, și cu un puf de panglici la vîrf, tremura satisfăcută.

— Femeie în galben! vino și te odihnește puțin. Iată, din puțul lui Abraham îți voi scoate un urcior de apă rece, și din pomul de alături voi rupe pentru gura ta o smochină cu mîzga de miere. Lasă berbecii mici să pască și să-și vadă de drum, și rămîi să mulgi oile mele și să te joci cu mieii mei. Sînt tot atît de plăcuți ca și berbecul tău țicnit, și, pe deasupra, la noi, ai și pe baci lîngă miel. Nu vrei să-ți cînte oierul cu cavalul sau să-ți sufle din fluier?

Femeia în galben, nemaiputînd să umble pe picioarele-i frînte, pășea ca broasca după berbec și se ruga mereu de el, ca de un domnișor. Pe toate hotarele Chanaanului nostru s-a văzut trupul ei îndoit, cu șoldurile pline și cu mijlocul lung, de leoaică, pînă la scăpătatul portocaliu, și haina ei galbenă, lungă, s-a tot sfîșiat de buruieniste și ghimpi. Se întuneca, și genunchii ei mai cotro băiau la marginile luminii, iscată pe albia pîrîului

cu sălcii. Berbecul trecuse de mult în altă lume, prin bezna cîmpului fără sfîrșit.

Genunchii și palmele pe care se tîrîse femeia în galben, au strivit în drumul ei căpșunile și spaș ranghelul și au frămîntat salada, rămasă ca niște șomoioage murdare de cîrpă. Tocmai pe la miezul nopții, veneau călări niște soldați cu sulii. Caii lor au trecut, atît fugeau de sus, peste bordeiele și clăile noastre de fîn. Și i urmărea un fulger de mai de sus, și despica din cînd în cînd, ca să-i zărească fugind, cerul, prin zarea crăpată, mai departe, de un bici de foc. Clopote multe, strigăte multe.

— Da' bine, ciobane, asta-i noaptea Învierii! De ce n-ai spus nimic, tu care umbli cu zodiile și te joci de-a crugul anului și de-a Pascalia?

— Și-o fi găsit Smaranda berbecul?

LUNA PARK

Simțindu-se concurate mie la sută, teatrele lirice, de dramă și comedie au închis la timp. Singur varieteleul rezistă, naturii, din toate artele, repugnându-i meșteșugul scabros al porcăriei și caricaturizarea actului sincer și naiv, exploatat verbal pentru veselia stupidă. Încolo, natura bate toate dibăciile și rușinează toate performanțele, cu artiști născuți miliarde pe oră și înzestrați spontan cu darurile acrobației și vitezei. Piciorul are geniu și fenomenalitate. Cât privește costumele, croiala, culorile, bogăția și rafinamentul lor, ea reprezintă o garderobă, o perucărie și un depozit de farduri, cu neputință de căpătat în comerț. Izbucnesc de pretutindeni și gratuit, cu o amploare și o risipă dezesperantă pentru artele, științele și esteticile omenеști reunite, clasice, simbolice, moderniste și imprevizioniste laolaltă.

Pe un metru de pământ cu iarbă, miracolele se succed rapide și scînteietoare: între fluturile mascat, omida de catifele giuvaerizate și lăcusta cu capul bont, de motan lest, joacă în ape și străluciri actorii și actrițele moleculare, și în vreme ce artiștii sar și fac tumba peste boabele de mărșăritar de rouă, trece în aer trombonul gros al cărăbușului rinocer, prevăzut în creștetul nasului cu un corn fioros și inutil. Toba lui se întrerupe spartă de un părete.

Greierii în uniforma neagră și greieritețele blonde se joacă de-a capra, ca niște clovni muzicali. Într-un mușuroi de o sută e zarvă și păruială pentru o figură inexact executată, și totul se reia de la început, lângă floarea de mușcată împădușchiată de mucegaiuri mobile verzi. Și s'a făcut tăcere: vin scarabeii cu motor, o escadrilă. Jos, broaștele, cu ochii ridicați la luna becului electric, înghit, de o oră, întreaga recoltă a luminii, care fulgeră și paralizează viermii întraripați. Beregata lor lată, de piele de portofel, bate de activitate, și mîta, care ar voi să se joace cu obiectul de marochinerie vie, șovăie să puie laba pe rece, covîrșită de flori.

Furnicile? dorm în lagăre fortificate. Albinele? visează o miere cu gustul pentru pliscurile fine, de dălii piperate cu o nuanță de crăiță.

Am inaugurat cercul universal: Luna Park. E lună într-adevăr, dar albinele ei îngheață pe fața de masă albă, arena, în care încep să intre, val-vîrtej, numerile senzaționale. Din burlan, pe vîntrele diafane de superfir, construite din supermătase, atîrnă regele echilibriștilor, gros ca buricul degetului mare și cu picioare de schelet. Un gust particular îl face să prefere musca, musca vînată și albastră, supărătoarea imitație minoră a columbei și a vulturului, special destinată deșeului naturii vertebrate, exterminată cu lăcomie.

Una, două, trei! Pofțiți: Domnișoarele cu vълuri străvezii, de logodnice pudice și pure, au intrat în circ. Sînt șapte purtătoare de candelă, și gambele lor fine abia deplasează povara de atlazuri și crepurile de zaimf. Iată insecta-brotac, insecta-cal, insecta-pește, insecta-elefant. Tiparele vieții se repetă transpuse în reguli și elemente și micșorate după scumpetea materialelor prime. Aci, avem de-a face cu o colaborare a stelelor cu florile. Dincolo, azurul e amestecat cu sideful, pielea

periei îmbracă un șarpe de trei milimetri, girafa insectelor e deghizată cu polen. Unele înnaștează comic, pe laturi, altele cunosc singura mișcare de așandratele sau se dau numai peste cap toată viața: un secol și jumătate: nouăzeci de minute. . . Arena nu mai încapă. Publicul se îmbulzește cu figuranții; zeci și sute de seminții și popoare s-au prezentat să ne placă, aplaudate entuziast.

Până acum, o singură formă se ascunde: insecta cu două picioare, o copie de cinci centigrame a omului, aproapele nostru. Îl așteptăm la Luna Park, să-l prindem sub un pahar de rachiu.

PICĂTURA

Binecuvîntatele strop din ceruri, te aşteaptă de o lună de zile ţara însetoşată. Arătura în agonie, păşunea moartă, vitele cu coarnele în ţărînă, oile triste, omul deznădăjduit, s-au înviorat. Amestecă-te cu bobul de grâu încolţit, cu sudoarea plugarului, cu lacrima femeii muncite, şi rodeşte spicele ieşite din aceste farmece adunate împreună. Viaţa s-a trezit deodată din cenuşe. Şi ochii cîinilor au căpătat o nouă căutătură.

O schiţă de vînt răsfoieşte copacii, cu un zgomot dulce de mătăsuri. E veselă frunza şi spune ceva. Ieri au cîntat mierlele pînă'n asfinţit, şi, noaptea, privighetorile grădinii. Auzi? . . . S-a trezit şi cucul, iarăş s-a ivit între ramuri pasărea galbenă, de aur, ca un procovăţ cu aripi de fir cusut cu acul Domniţelor din vremea lui Dositei. Ea umblă din pom în pom, în căutarea potirului mistic, pe care să-l acopere cu penele desfăcute. În patru ani de zbor rătăcit, prin toată lumea, de cînd nu s-a mai arătat, s-a întors, să-l caute tot la noi, unde liturghia nemaiisprăvită ţine de cincizeci de ani, pentru pogorîre pe pîinea trudei şi pe vinul din vinele noastre, dăruit, a columbei pure, a Sfîntului Duh.

Ce-mi cereţi voi, vrăbii din vişinul subt care citesc în zodii cu creionul? Ploaia şi aşternuturile de soare v-au făcut guralive. Cîte din voi mai trăiesc, de sînteţi încă atît de multe? Credin-

cioase cuibului vostru, voi nu vă duceți în țările calde și nu vă lăsați patria pustie. Voi rămâneți cu noi, să suferiți cu noi, să înghețați cu noi, să vă zbateți ca noi, să muriți ca noi. Când se întorc frumoasele călătore la grîul românesc, să ne povestească de fericitele lor absențe sătule, de ce nu le alungați îndărăt, să rămînă acolo, dacă n-au fost în stare să stea pe loc, să răspundă de negură și furtună laolaltă cu noi?

Altădată, v-am rînduit străchinile cu mei în pridvoare, în fiecă zi de două ori. Nu mai are taica sămînță și nu s-a mai făcut. Au degerat și gîngăniile puricate la subsuoara crăcilor cojoase. Ce-mi cereți? Ce să vă dau? Vorbe? Iacăt-le destule și de prisos. E flămînd și Baci, cu pasul încetinit, cu laba lui, odinioară puternică, șovăitoare. Mă doare să văd că răbdați cît și mine. Dar a plouat, și de un strop de ploaie atîrnă cîtă, mai tot pămîntul și cîtămai toată omenirea, de un strop de ploaie, de un bob de grîu, de un grăunte de porumb. . . asta e și gîndul și scrisul și cititul și cartea și știința și veacul, — atît cît ții pe palmă: o lacrimă, o boabă de sudoare, o picătură de ploaie. . . Mai rămîne ceva, omule nesățios și fudul? O picătură de sînge.

OUĂLE

Cînd se întoarce Măicuța de la găini, și numără ouăle pe masa învelită cu o față de cîneapă groasă, e o sărbătoare. De lezar fi scos din cer așa de frumoase, bucuria ei n-ar fi mai îngerească. În coșul de răchită rotund, adus pe sus și jucat în palmă, stau grămadă cîte cincisprezece, douăzeci, treizeci de ovale de faianță. Găinile albe le dau albe; galbenele și roșiaticile: ca fildeșul și pestrițe.

— Așa e al Boghetei! fac prinsoare. Îl cunosc după picățele! strigă Măicuța. Cestălalt e al Coțofenei. (Avem o găină coțofană...) Pe astea le-au făcut picherile...

Măicuța nu și-a stricat graiul de-acasă într-atîta încît să-i zică picherei bibilică și picheroiului bibiloi.

— Fetele mării! cum se îngrijesc ele să nu dăm bani pe ouă, de Paști. Dacă ești, Baruțule, cuminte, o să roșesc pentru tine unul, ca să le spargi pe toate.

Într'un coș, deasupra, iacă un ou de patru ori mai mare decît celelalte.

— Cei cu asta?

Familia e în dreptul ei să fie mișcată. Crezînd că avea un gîscan și căutîndu-i o păreche vrednică de obîrșiile lui occidentale, ginerele s-a dovedit gîscă. Strigîndu-l Costache, și el răspunzînd la numele de Costache bucuros, acum o să-i trebuiască numele schimbat. E tot atît de greu să-l

treci dintr'un nume într'altul, ca pe creștin să-l lepezi de legea lui și să-l faci papistaș. . . La noi în casă nu se taie viețuitoare: gîscanul e om, cîinii sînt oameni, oameni sînt și cotoșmanii.

— Știți ce să facem? Să-i zicem tot Costache! a hotărît Barutu.

Boghiata e o găină cu pălăria trasă pe ochi, peste un bariș, ca o beretă ciufulită, tricotată mărunt pînă la cioc. Ca să zărească puțin, ea trebuie să caute pieziș, să cerceteze de aproape, cum zice Măicuța, ca o « nioapă », cu o sfințenie încremenită a uitării de domnișoară farmacistă. . . Foarfeca încovoiată îi tunde ea cu băgare de seamă ochii de jurîmprejur, acoperiți cu barbă, o dată pe săptămînă, dar nu izbutește să biruie năvala.

Picuța neagră dă oul cel mai glumeț, mărunțică și de neam pitic. Bărbatul ei, plin de nazuri și cîrcotaș, e puricile neastîmpărat al cîrdului de găini, mic cît pumnul și necredincios, dar ibovnic înfumurat al marilor mătuși înfoiate, cu patru fuste la crinolină. Are o pană'n coadă de douăzeci de ori mai lungă decît el întreg, o creastă roșie aprinsă și harțag. Pune pe fugă corciturile vestite, de viță nobilă uriașe, orpingtoni și brahma, cocoși molii, ventriloci, și-i de temperament publicitar. După ce și-a scos dușmanul din ceea ce i se pare circumscripția lui, piticul se lungește din picioare, bate din aripi, se proslăvește și face evenimentul cunoscut, aruncînd în văzduh o proclamație trîmbițată. Niță din Vlașca, un dulău de cocoș, care n-a venit de pe la Videle, iar fi scos ochii și mațele de mult, fără o pază severă. Fanfaronada marsilieză a domnișorului scoate din fire vlăjganul, învățat cu personagii depline, cu bivolii și berbecii de-acasă.

« Madam Anescu » e o găină anemică, palidă, ca o profesoară nemțoaică, iar mahalagioaica dur

dulie, cu cațaveică și în târligi, e « Cucoana Sultana ».

Sărbătoarea ouălor cotidiană s-a potrivit cu floarea vișinilor, adunate în buchete mari date în leagăn, înaintea și înnapoi, de vînt, cu frînghia de rufe, cu peșchirele, cu năframele și șervetele, steaguri prinse între catarge de prăjini.

Am vroi să ne deprindem fără emoții cu prezența ouălor în gospodărie, cu fabricarea lor în serie; să nu ne tulbure forma și substanța. Am vroi și noi să cuprindem aceste miracole cu gălbenuș în mărfurile alimentare. Regularitatea predestinată a elipsei, cutia ei rotundă, de piatră transparentă, căptușeala de mătase și catifea fragilă, totul lucrat cu meșteșugul secret din întocmirea gingașei petale, al subtilului polen, al parfumelor, sînt de-o seamă, pentru uimirea și temerea noastră de nevăzut, cu giuvaerele de lumină ale ochilor tăi, fiică a Maicii Fecioare, pensulați cu safir.

Cîteodată, Măicuța descoperă pe undeva, într-un loc ascuns, o puzderie de ouă. Strigătul imprudent al tăinuitoareii, satisfăcută că și adună comoară, o trădează.

— O să rămîie Picuța, zice Măicuța, cu gura căscată, mîine, cînd n-o să le mai găsească unde și le-a pus. De două luni știu că mă înșeală și m-am ținut după ea. Își pusese, hoța, de gînd să cadă cloșcă și să ne întîmpine într-o zi, din buruieni, cu douăzeci și cinci de pui de aur, ca niște diaconi. Dar mă răzgîndesc. O să fiu mai șireată decît ea. Mă duc să-i pui ouăle la loc.

MISIUNEA

Cu conștiința că împlinesc o misiune sacră, găinile Boanca și Boghiata au clocit douăzeci și una de zile, nici o zi mai mult, nici una mai puțin. Termenul a fost hotărît din eternitate, pentru toate țările și climatele, și, probabil, și pentru cel de-al șaselea continent, dispărut în Atlantic. Printre alte multe reguli, poruncite în prima săptămînă a lumii și uitate din Cartea Facerii, profetul poet, care a romanțat activitatea Demiurgului Făcător a toate, a scăpat din vedere și legea cloștilor gospodăriei. E senzațional.

Ciclul, cu toate că banal pentru superficialitatea cetății, e cît se poate de bizar, situat în sfera esențială. Găina, spune vorba, cade cloșcă, apucată adică de o halucinare, care pe fecioara din Domremy a luat-o din turma de oi și a dus-o la glorie pînă pe rug. E jertfa ei supremă de creator, trecînd de la opera de artă, care-i oul, la viață, care e puiul, prin mucenicie. Vrei să știi cîte ceva despre Dumnezeu? Uită-te-ncoa.

Într-un ascuns ungher din ogradă, ales după lungi meditații, ca să nu fie descoperit de foamea nevăstuicii sau de ochiul nevestei, Boghiata își alesese din timp locul viitorului cuiabar, pentru douăzeci și patru de ouă, ouate unul peste altul. Frumusețile ei rotunde sau adunat zi cu zi, pînă ce gospodina s-a întors odată din grădină cu bijuteriile de opal într-un coș de răchită, cîntînd. Pe

lîngă Boghiata și Boanca, ea mai are patruzeci de artiste, tot atît de harnice, purtătoare de acelaș har de a construi o capodoperă cotidiană cu viață vie înlăuntrul ei, de-a dreptul, fără dibuirile preliminară ale lui Michel Angelo în argil, și mai înzestrate ca el, de vreme ce Boanca și Boghiata dau și marmora pură de la ele. Pesemne că, totuș, nu se poate artă fără cabotinaj. Artistele bătăturii, îndată ce și-au pus giuvaerele la loc sigur, își dau în petic și se laudă cu o insistență care face pe gospodină atentă. Dacă nu s-ar trăda și n-ar fi indiscrete, nu s-ar fi adunat însă în cămară, de Paști, cîteva piramide de ouă.

Boanca se face cloșcă orișicum, că i le lași, că i le furi: în faza de Bună Vestire ea nu și le mai deosibeste pe ale sale și le adoptă pe toate, cu un spirit al colectivității, pe care insul, raportat la nație, nu știe nici să-l presupuie. Prin urmare, în douăzeci și una de zile, găinile, resemnate și ascetice, și hotărîte să moară la datoria chemării, de foame și sete, au început să dea la lumină cîte un puf de aur cu cioc.

Îl auzi spărgîndu-și sfera eliptică, ciocănită de cîteva ori, și l-ai văzut ieșind în lume pe acest neverosimil lucru admirabil. El a stat în coaja lui pînă și-a cheltuit toată punga cu aer, de care avea trebuință să răsufle, de cînd a început să miște, în chilia lui, sigilată de jurîmprejur. A piuit! Gospodina îl ia cu băgare de seamă și-l ascunde într-o căciulă, la cald, unde puiul a tăcut. Cum s-au putut face ochii lui vioi, expresia lui naivă și cutezătoare, nu mai întreba... După o viață de întrebări fără de răspuns, gospodina se mulțumește să se uite și să nu se mai sature vîzînd că, de sute de ori în zeci de ani, fenomenul se repetă identic. Ajung un cuib, douăzeci de ouă și o căciulă, ca la panoramă, — și ai douăzeci de pui.

Către seară, căciula e plină de ei. Au dormit unul lângă altul, și cei mai bătrâni cu câteva ceasuri s-au și făcut mai mari și au și căpătat obiceiuri și deprinderi. Unul s-a scărpinat după o ceafă de catifea; dacă nu s-a ivit ființa parazitară odată cu făptura creată, atunci a preces. Altul își ciugulește cravata de borangic. Fiecare vrea să fie mai frumos decît frumusețea lui de dantelă și de broderie pe mătase, și s-a rostit și individualitatea, de cum a fost sfărîmată coaja. Cei negri nu sînt negri la fel, nici galbenii toți galbeni. Numai în faptele mele cască și somnolează monotonia.

Din douăzeci și patru de ouă au ieșit douăzeci și patru de vieți și de noi sprinteneli. Cel care s-a suit în căciulă pînă sus, ca să vadă peste ea și mai departe, e un aventurier. A fugit și a fost adus îndărăt, lângă blegii de la fund, disciplinați. Domnul gospodăriei e de convingeri pacifiste și mîngîie o teorie de înfrățire universală. . .

— Dragă domnule, au început puii să se bată în căciulă!

MOARTEA SUAVĂ

Cînd ai cunoscut găinile, găina nu mai e găina din vocabular, o noțiune și un semn verbal culinar. Găina e o persoană; participă la viața universală, din care și-a rezervat un sector, și la sensul filosofic. Ea nu știe ce se lucrează dincolo de lumea găinii, scufundată în visul ei particular și închisă în cercul de fier sigilat al vieții, raportată integral la găini. Eu citesc, și ea ciugulește. Cînd i s-a întîlnit ochiul inexpressiv cu ochiul meu, nu a scăpărat nici o scînteie. Ca să mă vadă, trebuie să mă iau după ea. Atunci se pune pe goană. Fuge de volum și de mișcare masivă.

Totuș, ce-i trebuie ei, găina vede. Vede uliul și coșofana cu frac. Gătita cu negrul și albul cere moniei, țarca fură puiul cu o simplitate comercială, indiferentă la estetica înscenării. Dintr'un pom, ea zboară oblic pe cartofi, stă puțin, și fură puiul într'un tempo de liniște egală, renunțînd bucuros, dacă prinde de veste cloșca. Se mulțumește cu puțin și se mulțumește orișicum: tîlhărie mică, de hoț de ciorapi.

Uliul înțelege să se cheltuiască. Pentru o găină de lîngă coteț, el se ridică în slavă, părăsește pămîntul și lumea. Foamea lui are noblețe și stil: întîrziază. Felul direct și nereticent îi displace. Mai bine o mie de vîrtejuri cerești inutile, decît o demonstrație de bîlci cu flămînzii. El utilizează distanța. Uliul iese la vînătoare cu sentimentul că trebuie

să-și merite prada. Și n-ar avea decît să se apropie
tîrîș prin buruieni, cu aripile adunate: ce aromă
mai rămîne vînatului, masacrat fără eroism? Trei
sferturi din prețul prînzului vulturilor îl face
metoda: pregătirea. Păcatul că suprimă viața în
folosul unei nevoi îndelungate și al unui stomac
este izbăvit cu două ore de navigație istovitoare
vastă în azur. De sus, dintr-o constelație, în care
și-a pîrlit aripa, hultanul cade ca săgeata, neșovăș-
tor și drept. Dar găina poate cunoaște și ea, în
ceasul jertfei, petrecută în orizonturi de lumină,
un crîmpei de eternitate. E un rapt de călător în
zale. Poți să mori pe pieptarul cu oglinzi, legănat
în cerul albastru. E altceva decît asasinatul fiarei
tiptile, pe patru labe, ivită, ca dihòrul, din bozii,
și decît moartea casnică fără de năpraznă, a bu-
cătăriei.

FAMILIARITĂȚI

Moartea găinii a bîntuit o lună. Acuzarea cade asupra infinitului mic și mijlociu.

Noi am hotărît că vine de la păduchi. Am zis o vreme *poux*, ca să mă feresc de vorbirea otova și de evocarea scabroasă. Cînd ziceam *poux*, Axinte se uita, fără să simtă că era vorba de familia lui *merci* și *bonjour*.

— *Sacrebleu, mais ce sont des poux, mon cher. Encore des poux, et toujours des poux. . . Ces sales poux. . .*

— Ce-ai zis? întrebă Axinte, încercînd să înțeleagă cu lumina ochilor, lăcrimați de emoții filologice.

— Ziceam pe franțuzește. Așa-s găinile astea. N-ai auzit? Leghorn, Viandote, Crève-cœur, Minorque. . . Ce te miri?

El răspunde: « Pu », ca să-mi facă plăcere. Ca un siamez.

— Uite-l, Axinte, ăsta e « pou »!

Axinte se lovi cu palma în frunte, clarificat. Identificase păduchele în limba lui Lamartine și s-a bucurat, ca și cum i se conferea bacalaureatul.

Un zootehnic saxon mi-a explicat odată, la o conferință avicolă, cum se stîrlesc *les poux*, rostind și ixul final. Științificește, sistemul era sugestiv, dar, aplicat, se dovedise nul, nul nedelicat. M-am dus la ferma lui, să văd efectele sistemului pe loc. Pe toate găinile și pe toți cocoșii domnului Kreps

colcăiau, după rostirea lui, foneticii *pux*. Adversar al « sistemelor », am ținut să-l offensez:

— Ține, domnule Kreps, un păduche cît o ploșniță, i-am spus, și i l-am pus în palmă. Și mai poftim unul: *Noch eins*. Și mai ține unul. Pot să-ți dau un *Tausend*. Vezi de ce sînt așa de slabe găinile dumitale selecționate?

— Măști *omilit*, răspunse rușinat domnul Kreps pe românește. Eu un *profesionel*, și dumneata un *amateur*...

Zicînd *omilit*, am înțeles *ombilic*. Domnul Kreps nu știa ce-i ombilic, și am pierdut efectul unei ofense suplimentare.

Crescătorii profesioniști sînt cei mai sinceri mari mincinoși și niște extravagante ai pasiunii, între toate viciile și virtuțile profesionale, figurînd o pasiune a găinii, iscată din facilitatea multiplicării materiei prime.

Problema logică se pune lapidar.

Am 100 de ouă și le fac 100 de pui, din care voi scoate 100 de găini: primul an și primul capital derizoriu; 100 de găini dau în anul al doilea cîte 250 de ouă de cap, 25.000 de ouă. Doi lei oul, egal 50.000 lei. Dar mai bine le vînd 8 lei bucata la crescătării de rase: de 8 ori 25.000, egal 200.000 lei. Evident, ca să nu-l poată concura cumpărătorul și ca să-și asigure monopolul regional, profesio-

nistul va fi determinat să scufunde ouăle în apă fierbinte: o secundă.

Pentru o înnavuțire rapidă, profesionistul inventează, în locul cloștilor lente și contradictorii în economia politică, o mașină. Mașina clocește nu mere pare, odată 60, 600, 6.000 sau 60.000 de ouă, care în jargon se numesc « bucăți ». Toate mașinile merg întâi admirabil în America, apoi merg admirabil în Europa. Din pricini care sînt totdeauna dovedite științific, mașina nu dă în intimitate nici un rezultat, dar orgoliul profesional ascunde, crescătorul refuzînd să-și facă o reputație de naiv. Pe furiș, după faliment, el se întoarce la cloșca de fulgi, cu ambițiile retractate la 25 de găini și un cocoș. În sfîrșit, « se retrage », din cauză de boală sau bătrînețe, dar găsește numaidecît un succesor. Neofitul repetă experiența, în convulsii enorme dintre o speranță patetică și o fractură de amor propriu definitivă.

Clocitoarea, amplificată cu complicele ei, crescătoreea, a rămas ca niște doage vechi, într-un dos de curte. Dacă un butoi de « Malaga » poate deveni un boloboc pentru petrol, dintr-o clocitoare nu mai poți face decît tot o clocitoare, de amator entuziast.

Fenomenul fatalității operează în serii de calamități, ca la ruletă și alcoolism. Pentru că ai o mașină

din care nu poți face altceva nimic, te crampezi de ea, împrumutînd neputințelor tale tema grupelor de cuvinte cu semnificarea: energie, străduință, perseverență, statornicie, pentru ca înfrîngerile dumitale să capete caracterul victoriei, care vine bine și unui crescător de găini. Sute de ouă, mii de ouă, cu certitudinea că vor fi coapte, răscoapte și flambate în cuptorul ei cu termometru, trec, prin mașina de clocit, la gunoi, și pe cînd lexiconul sincer și lapidar al conștiinței îți deschide pagina pe care stau descrise pe larg și ilustrate mania, încăpățînarea, arta de a deveni idiot, dumneata moderezi sau sporești flacăra lămpii, o cauți, învîrtind șurubul, mai albastră, mai apropiată de acel albastru ideal, prevăzut, în broșurile internaționale, drept unica sursă a temperaturii și a succesului în avicultură.

Negreșit că și terminologiile au rolul lor antrenant în mîngîierea personalității. « Avicol » sună ca un titlu de poemă, și prin « avicultură », care-i îndeletnicirea găinăresei, ai senzația sublimă că în plodul cu coaje militezi pentru Cultură, și pădurile sufletești dau repetarea muzicală a cuvintelor specialității, compuse din vocale deschise, asociate cu consune galeș sonore.

Altfel vorbești și cu Axinte, dacă ai adoptat credința că faci avicultură și nu crescătorie de găini. Poți să te abonezi la revistele franceze și englezești, care divulgă secretul cum a pierdut eminentul Baron de la Motte Barjaque trei milioane de franci în șase luni, instalînd o superavicultură pe o sută de hectare. Apoi, avicultura implică aparat fotografic și publicarea în gravură a marilor amatori pe hîrtie de cretă, cu o rață indiană în palmă dinaintea unei oglinzi.

— A ce mai seamănă, Axinte, mașina noastră?

— Nu ș'ce să zic, domnule. Dar parcă nu mai seamănă cu nimic.

— Axinte, gura ta grăiește adevărul. Când mai vine domnul Krepș pe la noi, o să te pui să-l împuști și-l îngropăm în băligar.

Axinte are fecioriile lui; cade pe gânduri și caută o formulă. N-ar vrea să fie autorul unui asasinat comandat.

— Lasă-mă să isprăvesc, Axinte. Ai să-l împuști cu ouă clocite de clocitoarea lui.

Axinte e nerod. S-a luminat.

Un profesor, care de cincisprezece ani își duce de două ori pe an la groapă curcile și găinile cu roaba, are o concepție proprie a stîrpirii detestabilului parazit, inspirată de la Alphonse Allais, care a propus suprimarea șoarecilor prin castrarea masculilor transportați în laborator. Cursiv și didactic:

— Întîi, păduchii sînt de trei feluri: mari cît bobul de linte, mijlocii cît bobul de mei și invizibili. Cei dintîi se stîrlesc prin decesele găinilor, automat: inutil să ne ocupăm. Cei de-al doilea nu mor odată cu găina, ci trec după moartea ei la

găinile în viață: gen de păduchi ineluctabil. Invizibilii însă pot să fie radical eliminați prin metode raționale.

Moravurile invizibililor sînt cele mai cunoscute, invizibilii fiind mai bine studiați. Ei stau noaptea pe găină și ziua în coteț. Seara vin, și dimineața se întorc.

— Ce fac eu? spune profesorul. Bețele pe care stau găinile le despic longitudinal cu fierăstrăul, așa fel încît să pară duble, cu un interval în lungime. Ca să nu se obosească și să cîștige timp, invizibilii renunță la pelerinajul normal și se cuibăresc în intervale. Ei bine, ce-ți spune spiritul dumitale de sinteză? Foarte simplu. Scoți bețele o dată pe săptămîină din coteț și le strîngi de capete brusc și puternic... Invizibilii mor striviți, milioane de invizibili, și, noaptea următoare, găinile au un somn liniștit...

Axinte a modificat metoda rațională, cumpărînd ciocane de lemn, de tinichigiu. Intrăm cu ciocanele duminică, în cotețe, pentru carnaj, și tăbărîm pe păreți. Numărul invizibililor cifrîndu-se la miliarde, omorîm miliarde.

Și, după ce iam desființat, reparăm cotețele.

— Axinte, i-ai văzut murind?

— Nu pot să zic. Știu numai că am dat serios.

— Minunat, Axinte. Asta și trebuie. Rețeta noastră este că lucrăm rațional, mai bine în imperceptibil decît în văzut.

FURII

Zoologia misterioasă a grădinilor de abia trebuie învățată. Întîi e viața, și pe urmă sînt hòții, numaidecît, o altă viață. Ceea ce ziua clădește, jefuie noaptea, la umbra lunii, a căreia lumină vînătă dă ochiului făcător de rele zăre cîtă îi trebuie pentru pradă. Hoțul începe odată cu viața. Iată șoimul, iată uliul, iată eretele, mai vioi și mai mic: ei vor să ne răpească avutul, pe care l-au ochit din fundurile mari ale bolții hoți leali, de soare deschis.

Ieșind din pătul, Pătru s'a izbit în piept cu vultûrul negru, pogorît la pradă, și s'a încins o luptă între ei, omul strîngînd în brațe hultanul cu aripile întinse. O clipită pasărea s'a măsurat cu el, ca să înțeleagă. Întîia oară ochii omului erau atît de apropiați de ochii reci ai vultûrului, și ciocul acestuia, voind să-i găurească, i'a rupt sprînceana lîngă nas. Pătru s'a prăvălit cu hoțul, s'a tăvălit cu el, și, cînd s'a ridicat de jos pe un genunchi, mîna lui dreaptă tîra vultûrul de beregată, sugrumat, și amîndouă ghearele zburătorului, deprinse cu piatra cerului, spînzurau în pulberea de cenușă.

Măgelele crunte sau senine din cutiile naturălistului, care a împăiat vultûrul, fabricate după natură, n-au putut să exprime în nici o nuanță căutătura fulgerătoare a tîlharului, izbit în

pieptul lui Pătru, iar Pătru a zis, cu înțelesul
instinctiv al cioplitorilor de statui din vechime:
— Să-i lăsăm, conașule, ochii goi. . .

COCOȘUL

Undeva prin apropiere cîntă în zorii zilei un cocoș. E un cocoș tînăr, a căruia formă o ghicesc, cu creasta roșie abia încolțită și care își încearcă și el, deasupra planetei deșteptată de soare, răgușitu-i soprano. E o voce nouă, naivă, care sună ca o farfurioară de porțelan ce cade și se sparge de mai multe ori, neadaptată pe tonul naturii, discordantă, în armonia solidară a universului, ponderat și grav. Ca un copil cîntăreț, el debutează în strană, după fantezia lui îndrăzneată și negatoare de puiandru, și probabil că, auzindu-și cu sentiment glasul, se miră.

Dacă tăișul bucătăresei nu va interveni să curme acest gîtlej de viitor și să prepare mîine frigarea stăpînului care-l ascultă, cocoșul își va desăvîrși urechea, și-o va face muzicală, și, peste cîteva săptămîni de studiu în roua dimineții, va cînta ca toți cocoșii, cu toți cocoșii, în mijlocul pestrițului său harem, și vocea lui, banalizată, nu va mai impresiona pe nimeni...

Cocoșul revoluționar va deveni poet bătrîn și clasic.

DECEPTII

— Axinte, păduchele e un principiu al naturii, unul din șaptele-i mistere și legi. Creația n-a putut avea în vedere decît păduchi. Restul... *c'est de la blague*. Regele naturii e un păduche care sugă pămîntul și care se scarpină de păduchii lui, scărpinăți și ei de alți păduchi. Orice păduche are un păduche. Crezi tu că nu-i și găina un păduche? Și creierul meu nu-i tot un păduche, evoluat? La ce te gîndești, Axinte? La un avans. Vrei leafa pe trei luni: întîi ca să te asiguri, și al doilea ca să-ți mai faci o bucată de șură la tine acasă. Trebuie să te mănînce negreșit ceva, ca să știi că trăiești, să te gîdîle, să te usture, și, cînd îmi spui că muncești, eu știu că te scarpini și tu, în felul tău.

Blak se rîcîie toată ziua, adîncit în problema puricilor, a căpușei și a rîiei. Din douăzeci și patru de ore, cîinii se scarpină douăzeci, cu piciorul dindărăt și cu dinții, și unde nu ajung, acolo se instalează păduchele fix. Scapă ori nu găina de păduchele din coteț, dar nu-și poate distruge păduchele din creastă. Ea se fugărește, dementă, pe sine, închipuindu-și că fuge după invizibil și că invizibilul se găsește înaintea ciocului ei.

De ce atîtea muște, atîți bărzăuni, atîtea viespi, atîtea gîngănii? Vaca noastră muncește numai ca să rumege și să se apere. Ai numărat tu de

cîte mii de ori biciul ei bate şoldul şi alungă tăunul? Natura rîde de noi, Axinte. Nesa pironit cu nasul în păduchele nostru individual, plictisită de întrebările pe care i le punem de cîteva mii de ani, în toate cărţile noastre. Nu eşti mulţumit să zaci, să mănînci şi să te reproduc. Bine. O să te fac să te scarpini: pînă la sînge şi pînă la oase. O să-ţi dau păduchi pe dinafară şi păduchi pe dinăuntru, de care nu te mai poţi curăţi, şi din păduchi şi infrapăduchi o să-ţi faci o ştiinţă documentară, ca să înveţi să te fereşti. Degeaba! peste optzeci de ani nu durează nici o reţetă. Ți-am vîrît păduchii în plămîni, în sînge şi în măduvă, şi, peste toate, Ți-am împlîntat în piele şi un păduche cu hău. Dar cu cît ochiul tău şi luneta Ți se măresc, cu atît păduchele Ți se micşorează, pînă cînd, ridiculizat şi dement, ai să te lupţi cu el, cu aerul, cu vîntul, cu mirîsul, cu praful şi cu întunericul, căutînd în ele să pipăi păduchele pe care nu-l poţi vedea, nici dovedi.

Axinte adormise cu seringă şi injecţia în mînă. Genul lui nu primeşte generalizarea, demonstraţia şi concluzia, şi, ca să nu-l supere, doarme.

— Poruncîţi? Întreabă Axinte, trezit.

Nam poruncit nimic, vînturam nişte amărăciuni. Tu Ține găinile cu burta în sus. Doi centimetri cubi de aer în piept. Vezi? Seringa face plăcere, ca un cocoş.

Admiraţia lui Axinte pentru cunoştinţe şi dialect îl lasă confuz. El uită să-mi zică « boierule », « domnule », « conaşule », căutînd un titlu mai conform. După importanţa suferinţelor pe care le dezbat cu el, mă numeşte, gradat, « domnule inginer », « domnule profesor », « domnule doctor ». Iar cînd rămîne cu desăvîrşire consternat, şoapta lui îmi zice « domnule general ».

— Mătură curtea, Axinte.

— Am înțeles, să trăiți.

— Mi se pare că o să ne cam învoim amândoi...
Ai făcut armata?

— Am înțeles, să trăiți.

— Iar ai umblat haimana și iar ai venit beat.

— Am înțeles, să trăiți.

— Știi ceva? O să te dau afară.

— Am înțeles, să trăiți.

PUII

Dintr-o sută de sfere au ieșit șaizeci de heruvimi de borangic. Unii cu ciocul ascuțit al găinii, alții cu botul gros și cu ochii satirici ai raței, și cei mai puțini, niște păianjeni vineți, aparțin oului curcii. Guvernanta mecanică e de tinichea și se prezintă într-o formă necunoscută puericului turii umane și pedagogiei, de umbrelă cu moțul tăiat. Subt acest abajur încălzit, puii trebuie să învețe să ciugule și să crească. Pentru o iluzie în care fabricantul are naivitatea să creadă, un cerc de ciucuri de lână ocolește marginea rotundă, destinată să deștepte, în reminiscentele obscure ale pensionarilor înmbrăcați cu o vapoare de puf, analogii de pene și fulgi.

Puii se uită unii la alții cu un sentiment că se cunosc din eternitate și că s-au frecventat adesea. Numai decît, mașina devine proprietatea lor, nedelicată; parchetul sălii de 2 m², în care sînt constrînși să înconjure flacăra lămpii și adăpostul pîlniei cu ciucuri, e maculat.

Am fost de două ori director în învățămînt, o dată al unei «școli» de salcîmi, în care elevii mai bine crescuți se arătau ca niște bețe cu ghimpi, și acum al acestui pensionat de mormoloci. Nu pot vindeca mecanic melancolia lor evidentă. Ei așteaptă ceva ce lipsește, — o directoare cu creastă și cu ciocul ca lumea. Cuprins de singură tăți sufletești, fiecare, dus pe gînduri, stă locului

nedumerit. Inginerul, care și-a brevetat instalația în toate țările civilizate, a scăpat din vedere să adauge aparatului o găină.

Ne făgăduisem să facem puici și cocoși de trei neamuri de pasări, și ne-am ales cu șazeci de filosofi individualiști.

— Nu merge, Axinte, deloc, am judecat văzîndul pe Axinte intrînd în odaie. Să-mi cauți cloștile, pe care le-am pus deoparte.

Aveam în rezervă cîteva găini în criză de maternitate. Chibzuiala naturii le îmbolnăvisese de acel dor sentimental ciudat, care apucă pasărea ca o exaltare cu lingoare și o pune să zacă, după un număr de ouă ouate, silită să nu-și mai părăsească douăzeci de zile cuibul.

În timpul nopții, cînd bunacredință poate fi ușor înșelată și speranțele se pot realiza miraculos, s-au distribuit cloștilor teoretice cîte douăzeci de pui, cloțiți în vis. Profesoarele și-au luat rolul în serios, conducîndu-și clasele, izolate în pîlcuri personale, prin cînepă și bozii, și elevii se găsesc în linia naturii și a unui ideal, învățînd limba găinii și geologia pămîntului la suprafață, care-i comestibilă toată.

Scăldătoarea de țărîină, în care găina se frămîntă frenetic, scuturată de extaz, nu o putea fixa în noțiunile sigure de viață ale puilor nici

inginerul. Și mijlòcul de apărare, prin înțeleapta fugă a pasărilor de spirala răpitorului, încă nedezlegat de fundurile albastre ale văzduhului, cine-i putea învăța?

Ieri, uliul a căzut cu pliscul întins, din creștetul cerului senin, în curte. Pe toată întinderea bățurii, pierite instantaneu, nu se mai afla nici o găină, nici o rață, nici un pui. Dar uliul, care și greșise ținta, s'a izbit în zăbrele, s'a împleticit și a pornit ca un zmeu cu o spetează îndoită. oblic și tangent pe nuci...

DOI ORFANI

Într-o strachină cu ulei mineral au căzut doi pui și s-au înnegrit. Spălăturile ușoare nu au putut să dea un rezultat la niște făpturi abia mai mari decât vata cu care au fost tamponați. Tăvăliți în tărîțe, în mălai, ei rămîneau incurabili, culoarea lor rămînea castanie-închisă, și un beteșug de atitudine le da o ținută și o linie depărtată de silueta găinii, cu o tendință către girafă și cangur.

Contemplîndu-i pieziș pe laturea de profil, cloșca i-a eliminat. Sentința unei găini e definitivă și prestigiul autorității la cloșcă nu suferă apel. Totuș, mai nenorociți, tocmai în ceasul cînd infirmitatea avea mai multă trebuință de atențiile mamei, puii au insistat, intrînd în ceata fraților care nu căzuseră în ulei. Solidari cu găina sau servili, puii se feriră să stea în rînd cu ei și, renegați de tovarăși, castanii se văzură alungați de toate ciocurile din trib. Încercînd să modifice sentimentul găinii și să demonstreze eroarea, ei fură primiți cu o energie de ură care i-a intimidat, și, dîndu-și seama că sînt izgoniți, în mintea cît bobul de linte a puilor găinii s-ar fi strecurat o senzație de frig moral. Neputînd totuș renunța la drepturile inimii, ei urmau cloșca și ceata din depărtare, piuind unde piuise găina și ciocănind locul ciocănit de tovarăși. Ca într-o povestire pentru copii cît puii, puii au dormit noaptea afară din coteț.

A doua zi, exclușii se hotărîră să înfrunte cu orice risc rigorile sentinței și, alungați de mai multe ori, ei nu s-au mai putut hotărî să plece. Încăpăținarea dragostei scoase însă cloșca din fire, și din două ciocuri, îndreptate în moalele capului, drept, puii căzură pe spate, și pîlcul trecu înaintea, scobind în troscotul proaspăt.

Cadavrele puilor tăgăduiți, culese din iarbă, neau fost aduse de copii în palmă, și lacrimile care le-au plîns nevinovatul deces și mîhnirea stîrnită de cruzimea găinii au rămas fără mîngîiere și cu neputință de a fi răzbunate, aruncate în rămășițele și firimiturile de prisos și de fiecă zi ale naturii.

— Axinte, ce le spui tu copiilor de asta? Caută o vorbă bună și duse la ei, că plîng. Trebuie să le spui ceva, ești om bătrîn.

Axinte e înțelepciunea veacului și a țării. Vocea lui mută nu se clintește din lut în zadar, și limba lui de clopot se mișcă puțin. Să bată găina, nu are cum. Să o persecute la grăunțe, să o scuie, să o înjure, cloșca nu pricepe nimic. Și mai sînt douăzeci de pui care au nevoie de mamă.

— Tot erau să fie tăiați odată și odată, zice Axinte, scăpînd în criteriul poștei de mîncare.

Lui Axinte îi lipsesc, ca și găinii, sensul relativ, măsura și capacitatea treptată a unui eveniment, gramele și centilitrii. El cîntărește totul la kilogram și măsoară la întreg, în cifră rotundă...

PARALITICII

Începe viața, a început suferința. Nici o discipplină și austeritate nu împiedică atacul perfid al infinitului mic și al larvei. Vatămă întunericul și vatămă lumina. Vulturul căzut în ogradă avea în aripa lui astrală un păduche, și gheara de cristal l-a scărpinat și-n piscul inundat de seninătățile Ceahlăului pleșuv. Noaptea, cîinii își mută din loc în loc fantomele somnuroase, și cucuvaia geme, pișcată de molii. Viermele face parte din viață și se înmulțește în scînteierea luceafărului depărtat.

— Ai auzit, Axinte?

— Știu, răspunse Axinte, ca și cum jucăm iadeșul împreună și i-aș fi dat în mînă un tîrn.

În poala șorțului, ca pe un brancard, mi-aduse cinci pui neisprăviți. Unuia nu i s-a născut o pulpă din șold. Îl examinăm, și degetele noastre, prea grele pentru întoarcerea delicată a trupului fragil și dezarticulat, sînt neputincioase. Remediile și pansamentele impalpabile ar avea nevoie de un medic păianjen.

— Că de crescut, tot n-o să mai crească, judecă Axinte.

În masca de piatră a omului din curte, brădată des și strînsă, e ceva de Sfinx cu nasul digerat de vînturi.

Al doilea infirm se tîrăște pe pîntec, ajutat de un penibil efort al subsuorilor, utilizate ca

niște cîrji. Anatomia lui caricaturală e intactă, dar magma oaselor și guma zgîrciurilor n'au avut substanță destulă ca să fie desăvîrșite. Puiul cocoșat din spinare, ca un copil cu scolioză, ține pe picioare o schemă miniaturală de mai-muță, și pleoapele lui, neobișnuit de mari, pe o vîlvoare a ochilor exagerată, se ridică și se închid, ca la un animal cu genele stufoase. Orice ajutor e inutil.

Să vedem ce are al patrulea: un picior de două ori mai scurt decît părechea lui. Îi dăm drumul să umble, și pasul lui întrerupt dă intuiția invalidității unui om de laborator, înalt de cinci centimetri, lăsat să meargă singur pe masa de experimente, printre capsule și eprubete. Capul celui din urmă e țeapăn și strîmb: infirmul a încremenit.

Pe nici una din aceste stîrpituri nefericite nu o recunosc găinile clocitoare. De cum au fost zărite în cutia de adăpost, semenii lor s'au lepădat ca de niște arătări străine, fără corespondență grafică în inventariul abstract al selecțiunii genului și varietății. Emancipați de o carceră, pe care au avut curiozitatea validă să o încerce și să o spargă, viața îi refuză, zoologia îi descalifică, și pisica pîndește să puie laba pe ei.

Doctorul, vecinul nostru, are despre viață o schemă cu circonferința perfect închisă și fără nici o pauză în funcțiunea curbelor ei, afirmând principiul că materia circulă și se reintegrează... Pe jumătatea cercului se ramifică sistemul canalizat al intestinelor în colaborare, și materia se redeșteaptă simetric pe jumătatea următoare, incitată geometric de fermenți și electroni...

— Ai auzit, Axinte?

— Știu, răspunde Axinte.

Copiii au corectat însă priveliștea științifică exactă a existenței, cu cinci morminte mici ale paralizicilor mici, morți către seară, cu suspine mici.

FILOLOGIE

Puii de găină încredințați creșterii curcii sînt supuși unei pedagogii dificile și vor deveni ele, mente de turburare. Curca nu cunoaște din îndatoririle didactice nici una, preocupată în spleenul ei inexplicabil de un punct în spațiu fix și cu un ochi îndreptat din cînd în cînd în cer. Rebarbativă la orice cochetărie și protestantă în gustul gătelii, ea se mulțumește cu șorțul de toate zilele, pestriț, în care se complace, ca o servitoare de predicator, săptămîna și duminica la fel. Ea nu-și curăță niciodată penele și picioarele, nu-și fardează mărgелеle, nu-și concentrează căutătura fără flacări, absentă din sine și din natură, ca un băț uscat. Ochiul ei zbîrcit, capul fără culoare, penele, fac parte din serii vechi de obiecte inactuale și uzate, neutre, cenușii, de pod. Izolată sau în pîlc, curca seamănă cu altă curcă leit, ca o mătură cu altă mătură și ca două cîrpe de sac. Ce poți aștepta pedagogic de la o ființă inexpresivă în toate actele ei perimate?

Arnăutul curcan n-a învățat din gama dragostei decît să se umfle și să-și arate de subț un evantaliu punctul cel mai puțin interesant. Își albăstrește mărgелеle, de la roșu la peruzea, și, crezînd că face o ispravă de amant, întinde un moț indecent, lungit pe cioc.

Între auzul curcii și vocea puilor de găină e o depărtare care exclude intimitatea și șoapta la

ureche, permanentă lângă ciocul copiilor. Distantă, guvernanta exotică își lasă elevii să învețe singuri botanica și entomologia, surprinși să se vadă singuri în abecedar. Unde-i mama curcă? Se uită'n cer și nu scoate din cer nimic, ca un ogar la o vioară, pe care cel puțin o latră. Ce-ai văzut, mamă curcă, în văzduh? Mama curcă nu a văzut nimic: nu-i destul că s-a uitat?

Cîteodată, glasul ei cîrîie o silabă, care nu răspunde la nici un sens cunoscut. Pui se grămădesc, și ochii lor ar vrea să priceapă. V-ați ostenit de-a surda: curcă n-a spus nimic și nici nu se gîndește să spuie ceva. Nici împăratul cu zoroane nu vrea să spuie nimic cînd pleznește de încordare și, pregătît să ridice în slăvă un glas de bariton, încheie elanul cu un fîsîit.

O să vă scot de la școala acestei domnișoare îndoctrinată și rigide. Ea vorbește esperanto, și numai în prepoziții. Vouă vă trebuie clonc, clonc, cotcodac și cucurigu. Simțului vostru de inflexiuni îi trebuiesc nuanțele, declinările și conjugările toate. Trebuie să fiți informați cum se caută un vierme, preveniți că nu trebuie să vă speriați de lăcustă, care se mănîncă și ea, și să nu vă temeți de șopîrle, un fel de bucate destul de rar, însă delicios. Ați văzut că pentru tînăra salamandră, înșfăcată de pielea spinării, găina galbenă a trebuit să se lupte de-a fuga cu o sută de Leghorn și Crève-cœur, ca să o poată înghiți cu noduri. Dar puricii din blana cîinilor, prepeșița voastră fină și un regal cu sînge la mîjloc? Tot găina trebuie să vă învețe cum să-l căutați în cojoc și cum să-l scoateți din încîlcirile lui, fără ca Grivei să se supere, ci, dimpotrivă, să mulțumească și să vă lase, dormind, să-l scar-pinați.

— Curcă, hîș!...

— Pui, pui, pui, pui!...

IONIȚĂ

Ioniță e un cocoș. În toate vremurile gospodăria a trebuit să aibă un cocoș Ioniță; e o tradiție păstrată de la Costîna, unde Burzii și Macaveii din partea femeiască aveau întotdeauna un Ioniță cocoș, ca turla castelelor franceze un *coq gaulois*, blazon purtător de noroc în bravură.

Cuțitele noastre nu se întâlnesc niciodată cu gîtul pasărilor din ogradă, și dacă tragediile ei, — dihorul, ciuma, uliul și holera, — le cruță, ele mor lîngă noi de bătrînețe. Cucoana Zinca, Mademoiselle Flo-flo, Madame Sorel, Țuguiața, Bearca, Franțuzaica...

Toți Ioniță ai noștri au fost numai albi, singura culoare îndătinată pentru numele de Ioniță, ceilalți cocoși, adeseori mai frumoși, neputînd dispune, după pravila casei, de numele lor împărătesc. Ei se mulțumesc cu poreclele ce vin în gură, potrivite cu penele și cu temperamentul: Verdele, Focosul, Nastratin... Că se amestecă actele de botez, că vine unul în locul celui alt la firimituri, nu e mare lucru, căci, orișicum i-ai chema, ei vin și nepofțiți cu toții, val-vîrtej, cu haremurile respective, cocoșii fiind maritalmente musulmani, și cadînele fiind întreținute (ce rușine!) pe cheltuiala noastră.

Un Ioniță pitic, de neam exotic, avea în coadă un fulg involt imens, de zece ori mai lung ca el. El venea la geamul meu cel dintîi, acum vreo

zece ani, trimițându-mi cucurigul lui matinal, răsplătit cu o mână de orz, păstrată într-o oală zmălțuită, pe masa de lucru a literaturii. Cu gușa plină, el mă mai saluta de două ori, a mulțumire, și se ducea să-și vadă de treabă, nesuferind, ca un mușchetar, ca un alt cocoș să-și rotească eleganțele și aripile desfăcute împrejurul persoanelor lui feminine particulare. Acest Ioniță a insistat într-o seară să intre în casă cu un entuziasm nemaivăzut, a cîntat neobișnuit de accentuat, a dat cîteva ocoale gospodinei, s-a suit pe un dulap și a murit acolo numaidecît.

Ultimul Ioniță, actualul, e de-o rasă cu picioare roange, cu gîtul ca o jumătate de covrig, dezvelit și roșu. Două barbete mîndre îi atîrnă decorativ, ca niște urechi clăpăuge, de ciocul orgolios. Vitejia lui la început n-ă dat de gîndit: ne ataca din față și din spate, după cum i se părea mai prompt. Îl căpătăsăm de la prietenul nostru Antonie, care ni l-a adus legat, ca pe un bătauș. Într-o zi, bănuindu-l după penele tocate, l-am căutat de păduchi, și, tăvălit în praf de piretru, l-am ținut arestat două zile într-o cutie, cu capul scos prin capac. Tratamentul l-a înviorat și, la largul lui, Ioniță a rupt din fesele tuturor cîte o fărîmă.

Dar, ajungînd la maturitate alți cocoși, Ioniță a mîncat în fiecare zi o bătaie, două, de la ei. Își abandonase nevestele, luate de cocoșii mai tineri, se resemna pe după cîte un colț de casă, de unde ochea van cîte o găină, și, în sfîrșit, a intrat în bucătărie, unde s-a simțit mai bine și mai sigur, dedesubtul mașinii de gătit, și mai la cald. A făcut pace cu noi, și o pisică doarme lîngă el, dimpreună cu o bibilică și un cățel.

Iată-l, bravul și prudentul Ioniță. S-a făcut bucătăr, s-a îngrășat. E fericit.

MIRACOLE OVALE

Aducînd din cotețe coșul cu ovale albe, imaculate, de alabastru și opal, Floarea zise:

— Patruzeci și două... Și mai sînt șapte pe cuiburi.

Pătrunse de o chemare mistică, găinile își apără ouăle, făcute pentru Dumnezeu. Mîinile Floarei au de înfruntat pericolul ciocurilor, iritate de necunoscuta destinație a bijuteriilor din coteț, și găinile de temperament și de natură independentă, rupînd tradiția așezămintelor confortabile, se duc să se ouă între bîrne și surcele, ca să răspundă creației misterios... Ele se socotesc supuse unei puteri căreia noi îi slujim de simpli agenți hrănitivi și curățitori de găinaț. Dar entuziasmul lor de a fi izbutit să satisfacă legea și să se realizeze îl trădează publicitatea; Floarea știe numaidecît, se duce, dă lemnele la o parte, fură oul și-l pune în coșul de nuiiele. Politica pentru găini consistă în grija femeii cu fote să nu lase nici un ou pribeag în băătăură, prezența lui slujind, în ungherul unde a fost ascuns, de nucleu unui cuibar viitor, și farsa, puțin onorabilă, dar eficace, a gospodarului, o completează. Cu cincizeci de ouă de faianță, care țin loc de ouă adevărate, societatea ogradei se organizează după dorință, activitatea găinilor, seduse de suprafețe și aspecte, e, fără să știe, util amăgită, și ritmul ouălor proaspete asigurat. Numai un profet,

născut dintr-un ou excepțional, prea bine tănuit, ca să nu fie consumat la pahar înaintea izbucnirea vocației, ar putea să explice găinilor lamentabila tragedie a oului zilnic făcut, și zilnic pierdut, și reluat zilnic de-a capul. Dar asemenea profet nu se va mai naște, și dacă totuș s-ar putea ivi, el este numai decît mîncat cu orez și nu-i rămîne răgazul să turbure metrica și să dea sfîcterului găinii preocupări intelectuale.

— Pune, Floare, coșul jos. Ia te uită, Axinte, ai mai văzut așa ceva?

— Cum să nu, domnule. Ouă! răspunse Axinte, ouă de găină! — Și se uită nedumerit, voind să mă aducă la realitate din reveria în care mă socotea pierdut. — Le-aduse Floarea, de la cotețe...

Din cuvintele care le designează în vocabular dau toate lucrurile pe dinafară, și alcaloidele lor nu pot fi constrînse la încelulare.

— Vreau să spui altceva, Axinte... Și nu știu...

— Dumneata să nu știi?! se miră Axinte.

— Cum te văz și cum mă vezi, Axinte!

— Dumneata știi toate, zise Axinte, sfios în superstiția pantofilor cu șireturi, a pardesiului cauciucat și a cărților necitite din rafturi.

— Afară de ceva esențial...

Cuvîntul «esențial» îi făcu intelectul să se bîlbîie, și pleoapele lui Axinte clipiră precipitat, ca și cum i-aș fi trecut peste ochi flacăra unei oglinzi de buzunar.

— Ia, o vorbă, Axinte, ca toate vorbele, fără nici un înțeles... Ca să nu zic «Dumnezeu să-l ierte» sau «Doamne miluiește»...

Perfecțiunea oului și facultățile unui intestin orb — te descurajează. Mintea și cărturarul laolaltă nu sînt în stare să facă de la șaiszeci pînă la două sute cincizeci de opere definitive și egale în douăsprezece luni, ca găina, animate de un

embrion de viață interior întreg. Poema e totdeauna mai slabă decât năzuința, pagina nu e niciodată bună, și viața trebuie zilnic remaniată.

Văzînd frunza și iarba, am pornit și noi de la frunză și iarbă, cu visul de a construi măcar un singur mugure deplin, măcar un ou de furnică, douăzeci de cuvinte vrednice de albul hîrtiei, într-o viață de copist.

Și nu s-a putut...

CEASUL RĂU

Ocolindu-se o vreme, cocoșii s-au găsit față în față, brusc, la un colț de casă. Răfuiala prestigiului ar fi putut desigur să mai întârzie, dar acum nici unul nu mai este permis să dea îndărăt fără să-și riște reputația de spadasin. Unul venea pe la dreapta și celălalt din stînga, fanfaroni, spirituali și glumeți, escortați de cîte zece cucoane. Dacă ar fi simțit la timp, se schimba toată împrejurarea. Un pretext: cîrdușii și-ar fi ales un drum mai potrivit, fără să se cunoască nimic, și cinstea profesională era salvată.

Explicația nu mai admite amîinare, și strămoșeasca vrăjmășie a bărbaților trebuie lichidată. O regulă cavalierească poruncește, într-adevăr, ca doi cocoși să se măsoare numaidecît. . . Dar era timp și de excepții, mai ales că nici un cocoș nu este garantat, și slăbiciunea nobilului adversar constituie o problemă. Ah! și ziua era frumoasă, găinile se arătau drăguțe, primăvara era dulce. . . Că ar fi dacă, cedînd unui sentiment de prudență, ne-am face amîndoi nevăzuți? . . . Tu te-ai face că te scarpini și că ai uitat ceva, eu aș închide ochii. . . De la o distanță suficientă, ne-am arunca o sfidare binevenită, — tu, de la miazănoapte, eu, de la sud.

Ce ticăloșie le-a putut trece cocoșilor prin cap! Faceți loc!

Femeile, în scurteici de pene, se deteră deoparte și, în mijlocul parterului de jupînițe, se desfăcu

de la sine arena. Victoria dăruiește haremul cocoșului doborât cocoșului biruitor, și marchizele se supun atunci ca niște spălătorese. Cadavrul stăpînului, ucis pentru slavă, e abandonat. Gătît cu turbanul și arborînd în coadă pana lui cea mai lucie dintre verzi, întoarsă ca un hanger cu licăriri albastre, noul sultan ia imediată posesiune, imobilizînd moșata unui capriciu de cuceritor.

Loc s'a făcut de ajuns.

Opliți puternici, împovărați de zale, de odăjdii și pinteni, cocoșii se provocară, ridicînd fruntea și dîndu-și coifurile pe ceafă. După datini, ei puseră ciocul la pămînt, ca doi luptători antîci săbiile întîlnite în punctul vulnerant. Aprinseră ochii. Se învîrtoșară. Proptiți în grinda pămîntului și răzimați pe picioarele crăcănate, pentru păstrarea stabilității, orice s'ar întîmpla, ei deteră lupta.

Întîia năvală s'a isprăvit cu eleganța amatorilor experți, savanți în demonstrarea subiectivă a unei figuri dificile, fără angajament personal. Un clăbuc de fulgi, o forfotă de sărituri fără desen, — și ciocurile s'au aflat încă o dată vîrf în vîrf, precis, ca două stilette. Diamantul plăselei scînteia întu necat. Ura scăpărase.

A doua repriză, fragmentată în trimiteri de săgeți în creste, nu dete rezultat. Combatanții căzură în transa contemplării decorative. Numai aripile, umflate și desfăcute de subsuori, ca niște scuturi, atingeau tîrîș, cu marginea, arena. O bravură leală nativă interzice atacul din spate și lateral, iar cînd adversarul face înconjurul tehnic, cocoșul respectă pregătirea și permite răgazul recompunerii pozei.

Al treilea act, parcurs într-o secundă, s'a terminat cu sînge. Pe lîngă ochi, se strecura, ca dintr-un baton de peceti, un fir de mocirlă. Ceara galbenă a picioarelor era pătată cu carmin, și croiala, cu o intenție de stilizare florală, a crestei,

fusesse știrbită. Pleoapa clipea și rămânea închisă sub prelingerea de ulei a sîngelui fierbinte. Îndîrjirea jucătorilor nu mai admitea ca mijloc decent și unic de viață decît exterminarea. Prețul victoriilor definitive este vînătoresc: prin gaura craniului, învingătorul se împărtășește cu creierul proaspăt al antagonistului bătut.

Al patrulea act nu l-am lăsat să fie dus la capăt de cocoși, intervenind colaborarea prozaicului pahar de apă, în aristocratica dispută. Cocoșii au bătut din aripi, s-au întins, și s-au depărtat cîntînd, fiecare cu trîmbița și cu femeile lui.

COCOȘUL COTONOG

Cocoșul șchiop calcă-n trei, ca oamenii șchiopi. A șchiopătat în ogradă cocoșul exotic, cel fără trup nici coadă, cu pene de surcele. Arătarea lui de păpușe verticală, cu creastă, pășește acum ca două umbrile, legate împreună de mînere. Patru pași îi face ca un compas deschis, mutat, la sfertul de cerc, pe unul din vîrfuri, iar ceilalți patru pași aparțin invalidității. Pare că ar avea un genunchi și că a încălțat pantofii de bal cu numărul mai mic decît al tălpii, însă cu talpa despărechiată, groasă, a cetățenilor cu « mașină ».

Legănările lui oblice pe cioc aduc aminte de un camarad uitat, din copilărie, și reapare în ureche, după patruzeci de ani, scîrțîitul de fierăstrău, amestecat cu o voce de greiere, de subt bancă. Băiatul se născuse șontorog, și proteza năzuia să corecteze cu gratii de fier nichelate piciorul stîngaci, sucinduși de-aîndoasele copita dureroasă, prinsă în ortopedie și medicină ca o labă de vulpe în cursa cu măsele. Cîți cocoși s-au născut și au murit de-atunci încoace și cît să fi năpîrlit coama creață, de păr clăbuc, tradusă în chelie, a căpăținii vechiului camarad, destinată geometriei, contabilității, științelor naturale și limbii latine?

Cocoș accidentat, tu ești evocativ. Și o să-ți dovedesc că ești și idiot.

Am umblat o zi întreagă, cu argați și neveste, prin garoafe, printre ridichi și mărăcini, ca să

prindem cocoșul « cu binișorul ». Avem o farmacie pentru dobitoace, jivine și orătenii. Pe un șoarice bătrîn l'am vindecat de blefarită și l'am dat drumul, ca să prăsească naturii pata lui stacojie din spinare, alăturată de o pată albă. Ne mîncase niște pui de fazan și ne-am gîndit că, în abstract, un exemplar original de șoarice echivalează cu un fazan. Cocoșul nu a putut să fie însă prins tiptil, cu pitulări în cînepă și bozii, și rana lui se putea să se infecteze, cum scriu autorii.

Cînd l'am putut ajunge, l'am prins de piciorul bolnăv și mi-a rămas piciorul în mînă. Căci cocoșul s'a tras, și l'a rupt și a fugit într-un picior. . .

O RĂZBUNARE ISTORICĂ

Am făcut deunăzi o mărturisire, hotărît să devin gazetar liric, și m'am apucat să încerc. Am citit într-un manual de specialitate că poezii își culeg lirismul ca urzicile, de unde îl găsesc.

Am onoarea să vă prezint astăzi pe Herr Gitzuk von Edelschwein. Nu vă emoționați. Nu e vorba de un nazist, cu toate că la fizic ar părea reacționar. În ce privește intelectul, asta e altăceva. Excesul Sa, ca și scribul prezentei tablete, nu a făcut nici o politică niciodată. Numai că, dintr-un păcătos de instinct necontrolat, păstrează calea proștilor, dintre cardinale, mijlocia.

La Nüremberg, nici una din marile puteri nu l'a acuzat; dimpotrivă, el a participat la majoritatea aperitivelor locale. Nu e decorat și n'are uniformă. N'are caschetă, n'are centiron, n'are teacă și revolver la brâu. Indecentul umblă în pielea goală: e nudist, ca doamnele la Tekirghiol. Nu e măcar un adept al principiului «Drang nach Osten», indiferent la «Kultur». E lipsit și de concepții, de idealuri. Cum a putut totuș să ajungă pînă la București, arată că expansiunea la răsărit este oarecum în temperamentul lui.

L'am primit cadou. Că poți primi în dar un nobil personaj, e neobișnuit. Unui gazetar liric i se întâmplă cîte toate. Mi l'a dat un inginer. E adevărat că prințul, cînd l'am luat în gazdă, era mic.

Căutătura feroce și energiile lui masive îmi aduceau aminte pe Arminius, descris de Tacit, marele nostru strămoș prezumat, în *Anale*. Nu le rezista nici o fruntarie, că le dărâma pe toate. Oricum le-ar fi asaltat, cu ceafa ori cu șoldul.

La ivirea primei zile de vară, când se auzeau prin azur cocorii, ne-am pus de gând să-l scoatem la plimbare și să-i dăm o iluzie de fericire: însă cu mare frică despre ce ar fi putut să se întâmple la întrezărirea razelor de soare, am operat cu prudență.

Era evident că năzdrăvanul se va comporta ca un bolid, că va răsturna toată familia, că va trece prin ziduri și prin păreți ca o explozie, și că ne va prăbuși gospodăria.

În consecință, ne-am armat cu scule contondente, am studiat o strategie de stat-major bine organizată și i-am dat prințului drumul pe ușe, atacându-l din spate cu hauniri și stridențe. Vlăstarul locuia într-un coșar, pe care-l făcuse cum se zice la Urziceni: harcea-parcea. Îl așteptau rețelele, ca la jocul de golf, dispuse în careu.

Fulgerat din toate părțile de lumină, Gitzuk a rămas un moment năuc. Nu mai văzuse așa ceva. I se părea că este la teatru și că se reprezintă *Electra* tradusă după original.

A sărit brusc, dintr-o bucată, și a pornit-o ferm.

— După el!

Încolțit, Gitzuk s-a uitat la noi adânc: era fioros.

— Să știți că nu ne mai face nimic! a zis cineva.

Ba ni se părea că se sperie el de noi.

Atunci i-a venit Paraschivei o idee. S-a apropiat pe nevăzute de Gitzuk și l-a atins, *à tout hasard*, cu o scărpinătură între urechi. Gitzuk a stat. L-a plăcut și a mai cerut. Mîna Paraschivei dînd

de mijlocul spinării, Gitzuk a îngenunchiat, s-a culcat pe o parte, s-a întins voluptuos, cu indicația să fie atins și pe burtă. Ne-am aruncat ciomegele și i-am aplicat lui Gitzuk un masaj sistematic, rezervându-ne fiecare un sector. Eram patru, — Gitzuk a leșinat între delicii. Pe urmă s-a luat el după noi, s-a trântit, nu ne-a mai lăsat să ne vedem de treabă. Ne aștepta, ne provoca. Simpatia lui totală e consacrată însă Paraschivei, îmbrăcată în capot albastru. Într-o jumătate de oră, el s-a familiarizat, ca un pictor, cu toate culorile, prefecrînd, ca un expresionist, albastrul.

Nu e greu de aflat că Gitzuk e un porc. Un porc adevărat, incult, dar un porc distins, artist și sentimental. La două mii de ani după înfrîngerea lui Varus, Arminius a fost învins, în ipostaza lui actuală, cu două silabe de valah și cu o frescătură. A fost asimilat. Latinitatea e răzbunată, în punctul de pe planetă Mandravela.

O NUMĂRĂTOARE

A număra e o facultate superioară simțului de a deosebi? Unele triburi, scria un explorator, nu aveau cuvinte pentru numerele dintre unu și zece, dar numărau unu, unu, unu, grămădind la un loc câte zece sau o sută de nuci de cocos sau de colți de elefant, apreciind, probabil, numărul prin volum. Țăranii noștri au căpița de paie, snopul de coceni, cioacla de lemne.

Pare că a deosebi e un simț de substanță, pe cînd a număra, a numerota și a aduna sînt facultăți de mecanică simplă, ca bătutul cuielor cu ciocanul, ca zmulgerea cu cleștele, ca spargerea lemnului cu toporul. Totuș animalele și pasările pot să deosebescă și nu știu să numere. Se pare că « a ști » nu este în funcție de « a fi în stare ».

Găina nu știe niciodată câte ouă se ouă și cîți pui au ieșit după clocit. Numărul celor trei săptămîni și o zi, câte-i trebuiesc să scoată minusculele minuni de borangic, e constant, invariabil și precis, ci se pare că nu-l cunoaște cloșca, dar instinctul, inconștientul, misticismul ei.

Din patru cloști, una a scos douăzeci și doi de pui, și cea din urmă patru, din acelaș număr de ouă. Ca să le repartizăm pedagogic, egal, am trecut, noaptea, la o cloșcă fără pui mulți, puii de prisos de la alta. Dimineăta, nici una din ele n-a simțit că i s-au înmulțit sau împuținat. A fost însă de ajuns ca doi pui albi să-i calce uneia în

catran și să se întoarcă negri în cîrd, ca să fie repudiați. Cu ei intrăm într'altă problemă a psihologiei și a milei, nici una din cloști nemaiprimindu-i în circumscripția personală.

O purcea fătase cinci purcei. Numărătoarea nu era mai dificilă ca la zuluși, iar numărul de cinci nu se mai socotește, fiind ușor de cuprins cu ochii. Purceaua putea să gîndească simetric: am doi la dreapta și doi la stînga, și în mijlocul lor unul. Memoria ochiului a slujit tuturor popoarelor primitive să construiască dólmeni și bordeie, prin imitație. I-a murit scroafei un pui: nici n-a simțit. I-am mai înstrăinat doi din patru: nu a știut. Ea își oferea plosca țîțelor cu aceeași liniște ca tuturor celor cinci.

Cățeaua Fetița suferă dacă, după principiile lui Maltus, îi furăm puii. Trebuie să-i lăsăm cel puțin unul, și nu mai e îndurerată. Îl păzește împotriva tuturor: a factorului poștal, a încasatorilor, a vizitatorilor necunoscuți. Nouă, scîncetul ei, melancolia ei ne face imputarea: « Unde-s copiii mei? » și ne cere să o consolăm cu litanii, repetînd mereu: « Fetița, Fetița tatii, Fetița mamei » și se răstoarnă să-i punem mîna pe tetinele nesupte.

O experiență tragică am făcut cu pisica Alba, cea mai fină și mai aristocratică din cîte am avut în aproape șaptezeci de ani. Socotind-o indiferentă la progenitură, i-am luat puii după naștere îndată. A dispărut zece zile. O credeam sfîșiată de cîini. A unsprezecea zi am găsit-o tîrîndu-se slăbită, să guste apă, lîngă fîntînă. Căutătura ei de aur ajunsese haotică. Am pus-o acasă într-un cuib, în care a murit a doua zi.

Nu știuse să numere, dar putea deosebi între « a fi avut » și « a nu mai avea ».

GREIERIȘUL

Odată cu stelele, se ivește nevăzutul glas al clopoțelilor, ca un sunet al lor. Explicarea că greierii sînt niște gînganii negre și iuți, care scot un șuier monosilabic din frecarea unor surcele anatomice proprii, științifică și aparent exactă, nu satisface nici copiii, nici pe Tătuțul pedagog. Obişnuiți din instinct că nu sună decît materiile metalice sau cristaline sonore, sau sufletul întraripat al cîntecului, aruncat prin fluierul unui cioc sau prin trîmbița vocii, imaginea scobitorilor de dinți frecate pînă la melodia punctată, pare o stupiditate de zoolog.

Căutăm alte pricini și alte imagini, mai bine primite. Clopoțelul face parte din muzică și este acceptată și ideea stelelor cu clopote mici. Ele sună chiar în cer, cele mai depărtate, ca niște boabe de diamant în găocile stelare. De alte stele, spînzură pînă la fereastră, pe fire de argint, clopoțeei minuscule, în felul acelor, de nichel, cusuți pe cingătorile cățelului cîrn. Un vînt slab mișcă beteala firelor și leagănă sunetul în întuneric.

Dar mai repede, greierele e o pasăre care colindă întunericul cu un clopoțel legat la gît cu o panglică albastră, ca la porumbieii tipăriți pe cărțile poștale, destinate felicitărilor anuale, porumbiei mărunți ca niște colibri, sau și mai mici, ca niște fluturi. Ba nu! clopoțeei, de mărimea gămăliilor de ace

negre, sînt legați cu o bucată de mătase la grumazul de catifea al fluturilor chiar. Nu a intrat într-o seară, pe cînd Tătuțu spunea povești, un fluture mare pe geam, urzit din funingini aurii și negre, cu ochii ca mărgelile de briliant cărămiziu, și în creștet cu scîrlionț de agată? El trebuie să fi avut un clopoțel atîrnat pe piept. Dacă nu a sunat intrîndu-se pe fereastră, este că se găsea la oameni buni, unde fluturii mari și mici intră fără frică. Dar afară, în spațiul cu bufnițe și cucuvăi, care sînt și ele niște fluturi cu pene și cu ochii de gheață, nu se știe ce se întîmplă, și domnița Pulheria, regina de o șchioapă a fluturilor, vrea să știe, cu auzul, cîți clopoței, la cîți fluturi, zboară în lume, după ce mîna ei, deschizînd cuferele de sticlă, le dă drumul la fiecă scîpătat.

Zurgălăi singurateci și nebuni nu pot să fie, umblînd pribegi ca puful de păpădie, după vînturi, mînate lin de-a lungurile lumii. Poate să fie, — cine știe? — cîntecul cobzelor mici, din vitrina magazinelor de jucării, unde o mîță cenușie cîntă, și o mîță albă, cu tamburină, joacă după cobză, — dar cine știe dacă o fi adevărat? Tătuțu spune și minciuni. . .

Adevărul este că nimic nu se localizează mai greu ca sunetul greierilor de noapte. E o voce fără hîiță, fără loc. Ți se pare în acelaș timp că pleacă din zece cuiburi din pămînt și din văzduhul de jurîmprejur. Toate sunetele au o localitate, afară de greierișul universal și unanim. O sută de greieri în cîmpie par o sută de mii de glasuri, care se frîng și se întind neîncetat, ca niște degete de cleștar, cu cîte zece falange, cutreierînd pe dîra cîrțișelor și printre tulpini. Metaniile de chihlimbar se deșiră și se înșiră, și noaptea pare locuită și colindată de călugări mici, mii de călugări mici, care ziua stau în mînăstirile sobolilor, ridicate ca vîrfurile căciulii, în căldura fierbinte.

Dacă ar fi prin apropiere niște sălcii, cu petale de măgean, ciocnite în răscolirea sforilor verzi cu muguri sunători, am crede că a intrat în lac luceaș fărul să se scalde și că sălciile s-au înfiorat. Dar nici sălcii, nici ape încete nu sînt în bătaia auzului, în zarea pridvorului nostru.

PISICA

A intrat acum două luni, în casă, cu tihnă și simplitate. Venea întâia oară, și totuș s-ar fi zis că a mai fost și că i aparținuse ceva din casa noastră, atît de familiară îi era căutătura galbenă, atît de sigur pasul, mut și lin, cu care își ducea catifeaua siluetei prin odăi. Împărăteasa pămîntului întreg nu putea să aibă o gleznă mai fină, o liniște mai princiară, o stăpînire de sine mai liniștită și un stil mai suav decît pisica noastră streină.

— De unde vii tu, neagră ca bezna tare și suplă ca o ceață din întunecime, și cum s-a întîmplat să-ți alegi tocmai căminul nostru sălaș? Ai mai fost vreodată pe la noi, pe cînd lipseam, în timpul somnului nostru, sau al călătoriilor noastre pe lacurile dintre trestii? Cum de-ai nimerit aci? Poate că te-ai trimis cineva, pe care nu-l cunoaștem și care se gîndește la noi. . .

— Miau! răspunde pisica, și luminile de aur ale ochilor ei lunatici se ridică spre noi, cu știința că ne întîlnesc privirea.

Dumnezeu a dat un semn de înțelegere lumilor pe care le-a născocit, ochii, suvenir de ceruri, reminiscență de infinit. Întocmit în afară de urzeala singelui cu carnea, ca o floare, ochiul duce cu sine o firimitură de stea.

— Fiindcă veniși neașteptată, fi binevenită, mîță. Uite sofaua: ți-o dăruiesc. Uite oglinda, în care ai să te gătești. În farfuria de porțelană cu

două vișine de zmalț, vei avea un izvor de apă pentru gurița ta, ca o foaie de garoafă palidă și roză. Copiii ți-o vor umple în fiecare zi cu donița lor de cristal. Uite și copiii. . .

— Miau! răspunde pisica, miau!

Blana-i de lutră se desface de-a lungul și, încet pînd cu tîmpla și sfîrșind cu sfîrcul cozii, trece de cîteva ori și se întoarce, frecîndu-se caldă de picioarele copiilor, goale pînă la genunchi.

Baruțu, care n-a mai văzut pisică, e mișcat adînc, și Mițura, care a mai văzut pisicile peștițe, e impresionată de culoarea ei negru-n negru, de mînușile de velur ale labelor, moi ca niște pensule de pictură. Bunica știe mai multe lucruri adevărate ca noi, și tîlmăcește pisica și culoarea ei, purtătoare de noroc.

Pisica nu a mai plecat. Pe o perină ușoară, de mătase, ca o umbră cu broderii de fir, ea doarme zi și noapte, ca și cum trebuie să se odihnească toată viața de grelele corvezi, pe care le-ar fi îndurat din răspuțeri într-altă existență. Și pentru că noi muncim fără nici răgaz, ne bucurăm că putem adăposti idolul inefabil al repaosului și al lenei surîzătoare, în gospodăria noastră de unelte. Camera unde doarme pisica ne-am împodobit-o cu moaștele noastre de preț: candela, cărțile, icoanele, amintirile de la bătrîni, ceasornicul cu bătaia rară, de dom, preșurile de lînă tărcată, ca niște drumuri scurte, boite cu soare. Un ciucure de borangic al șervetului mesii gîdîlă urechea pisicii, oprită ca un fluture negru pe tîmpla ei cu mustăți.

— De ce face așa pisica?

— Toarce ca fusul și ca marea, cîntă ca vîntul, suieră ca grîul. Așa bocește pădurea, așa curge apa, așa geme salcia și bombăne furtuna. În somnul ei, cu auzul la pămînt, mîța ascultă lăuta lumii, care cîntă pretutindeni, în cele de sus și-n cele de jos, în prăpastie și-n piscuri și-n creasta Tăriei, și visul ei se aude ca un ecou al murmurilor din țărîină și ape. . .

CUTIA CU VIEȚI

În așteptarea tînărului obținut la borcan, fabricăm pui de găină la cloșca de petrol. Hotărîrea zămislirii artificiale a vieții adevărate a fost luată cu răzgîndiri și sfială, scîrbită de actul amestecului voinței în tainele mascate. O carte de știință antipatică ne-a dat amănuntele pe termometru și ornic și tehnica gramaticală a clocitului numerotat în rînduri și compartimente.

Aveam impresia, dinaintea învinovățirilor naturii, că săvîrșim o ticăloșie încurajată de bibliografia internațională și de bilanțurile dezgustătoare, în vagoane și miliarde, ale unui continent motorizat, și, cu toate că trei sferturi din creația unui pui de găină aparțin puterilor iresponsabile și fără greș, ni se părea că nici colaborarea la despuierea principiilor de o coajă hermetică și delicată nu poate să fie permisă. Gestația trebuie să înceapă cu clasarea ouălor într-un sertar contabilizat și cu o flacăra de chibrit, mutată pe un fitil. În duhoarea fumului de gaz trebuie să se întrupeze eternitatea în provizoriu și subtil. De cîte ori am atins lada cu o sută de vieți trezite prin mașinații și tertipuri, am avut emoția călugărului care șterge altarul de praf și lovește cu încheietura degetului chivotul cu carate de pîine sfințită. Nu se știe ce se petrece înlăuntru... Mai bine stăm nemișcați, pentru a nu turbura, din întîmplare, un echilibru plătînd...

Sentimentului nostru rafinat îi corespundeau integral îndoielile jignite ale omului din curte, greoi în gândire și muncă, însă gingaș înlăuntrul lui, ca și oul. El trecea încruntat pe lângă mașină și fericit în speranța că va primi ordinul să ia lada americană în brațe și să dea fuga cu ea la gunoi.

— S-a stricat lumea de tot, zicea Axinte, coșcoană. Vine Antihîrțul.

Omul ură din instinct obiectele de cauciuc, țevile, roțile dințate, motorul și toată lumina artificială, mînat ca un vultur și întors ca un urs între noimele soarelui și rînduiala întunericului opac, — și așteptînd la capătul tuturor răbdărilor lui, ofensat de viața superficială a omului, ieftin sufletește și prea puțin întristat ca să se refuze plăcerilor hoinărelui, răzbunarea neomesianică a lui Antihîrț. Cînd a intrat clocitoarea în gospodărie, el a și crezut momentul biblic sosit și a cerut să facă baie, ca să nu-l găsească trîmbișile murdar.

Au trecut cincisprezece zile fără alt eveniment decât întoarcerea și aerisirea ouălor și adăparea lămpii cu combustibil. Văzînd că mașina nu scoate puii într-o singură zi, cum era temerea lui mistică, și că se adaptează la programul obișnuit al cloștii, trebuindu-i și ei douăzeci și una de zile, Axinte a găsit în această întîrziere o compensație morală concretă, afirmînd că « nemții » n'au făcut gaură în cer, imitînd cu o instalație pretențioasă, însoțită de un volum ilustrat, moravurile din coteț ale găinii. El se îngrozea că nașterea ar putea să fie instantanee, ca pornirea unui automobil, care ajunge de o mie de ori mai repede decât calul și fuge ca glonțul.

— Mam mai liniștit, zise plugarul, dar tot îmi vine, cînd o văz nemișcată, pătrată, cu sticlă și rînjită, să-i dau un topor.

— Mi se pare că o să-i dăm amîndoi un topor șandramalei, Axinte. Să mai stăm, să vedem ce iese. Poți să știi?

DUMINICĂ

Fiecare mîță, cîine și pasăre din ogradă are dreptul la o biografie și la un necrolog. Persoanele necuvîntătoare participă la istoria universală a gospodăriei cuvîntătorului cu slove și la poezia vieții urzită pe un petic de grădină, din bucurii delicate și întristări. A murit un cîine, a murit pisica albă, o vrabie a căzut din streășina casei, încercîndu-și aripa plăpîndă în văzduh, ca înnotătorul hotărît să înfrunte oceanul cu pieptul. Porumbielul șchiop, vindecat cu chirurgia domestică, în zbhenghiuri de aur violet, presărate pe fulgi, pribeag, înfrînt, aruncat de o furtună între cotețe, a fost primit de semenii lui samariteni ca un strein bătut de năpastă. E fetiță. Iată cloșca mare, urmată de o caravană de borangicuri și gheme cu cioc: merge la pas, cu un pui în spinare, ca o cămilă, mînată de un beduin minuscul, alb, așezat pe cocoșe.

Din pliscul unei zburătoare a căzut miracolul egiptian al unui scarabeu verde metalic, o bijuterie de zmarald. E cea mai neașteptată frumusețe exotică, adusă poate de un curent din sud, de pe la Memfis, tocmai pînă în grădina noastră. Uneori ți se pare, cînd se încurcă vînturile deasupra cașilor cu portocale imitate, aninate prin frunză, că aroma uscată a pămîntului de Bărăgan se împînzeste cu parfumele Arabiei și Smirnei și cu șoaptele de noapte ale marelui Sfinx.

Ghionoaia cu zborul scurt, pestriț, fuge din pom în pom, și, agățată vertical pe trunchiuri, ca o scoabă, ciocăne coaja după gîze, mutîndu-se în sus ca un atlet de o șchioapă pe prăjină. Dintr'un zarzăr răspunde și întreabă părechea ei, ghionoiul, soțul de toată vara și de toată iarna al căsniciei dintr-o scorbură de undeva.

Un păianjen nu poate să iasă dintr-o apă: trebuie ajutat să scape. A scăpat. I se cade. . . Confratele își scoate din suflet mătasa, pe care se ridică peste sine, peste făptura lui de pămîntean. Un vârtej de epistole albe vine din cer: tot porumbieii, — și dedesubtul lor, stîrnite de o legănare, se apropie de crini, dezlipite, timbrele în stol ale plicurilor trimise mînaștirilor de albine de Cel de Sus: fluturii, — ștampilați cu vîrgătura neagră. Unul e albastru.

Umbra foilor de nuc aduce a miros de tămîie, și în vișinii negri au mai rămas cîțiva cercei atîrnați, cu boaba șlefuită, de rubin.

Îl vezi cum sare ăla? Pune mîna pe bondoc! Te-a păcălit greierele pătrat. Uite-l, te așteaptă mai încolo. Vrea să se joace cu tine.

Da, e adevărat, e ora de nserat. Cîte una, ies cucuvăile gingașe din firidele coșurilor de fum. E o familie de cinci, — s-au înmulțit și încep să ne cunoască și copiii lor: niște pisici cu capul turtit ca niște călugărițe cu comănac, cu ochii galbeni, cu aripi grele de catifea, cu zborul molcom și pitit.

Evenimentul zilei e puiul de găină orfan. Născîndu-se negricios ca un harap, de altă seminție, maicăsa nu a vrut să-l primească. Lui nu i-a fost încuviințat adăpostul aripilor ei calde, ocrotitoare. Încercînd să se cuibărească laolaltă cu frații lui, a fost alungat de cîteva ori din cetate, și sta, singur atec și rătăcit, lîngă o mătură care nu l-a refuzat.

— Nu e nimic! a strigat Paraschiva.

Lea luat de jos și lea pus în sân. Nu mai piuie
și se simte bine lângă țița rotundă, din care au
supt altădată și puii ei omenești.

Vorbiți mai încet, că puiul doarme, cu capul
culcat pe dantelă...

ANGHELACHE

De două ori pe an, cîinele, scos din artificialitatea civilizației, trebuia izolat cu cățeaua într-o insulă a naturii. Aveam o insulă pentru ei, în apartament, și timp de cincisprezece zile fiara se bucura de drepturile pustietății. O baie caldă și o săpuneală minuțioasă puneă capăt sălbăteciei, cîinele nu-și mai aducea aminte nimic, se întorcea la culcușul lui, la farfuria cu apă și vocabularul vieții curente. Indiferent la solidaritatea neamului din care își trăgea coada și lătrătura, el sfida din fereastră, ocrotit de geamuri, pe fox, pe setter și pe dulăul cioban. Educația formelor îl făcea agresiv cu picioarele goale și cu fustele crețe ale servitoarelor, încheiate sus, ca la păpuși, aproape de sîni, și, corupt ca un noctambul îmbătrînit între cabinele artistelor și șampania localului internațional, el știa să aleagă între mătase și stambă. Cucoanele fardate, cu vîrful piciorului încălecat peste genunchi, strîns în pielea fină a unui pantof adînc la scobitura tălpii, îi plăceau ca unui amoretz uman. Permițîndu-și tot ce acestuia îi era public interzis: mirosirea îndelungată a ciorapului rotunjit pe gambe, cercetarea leneșă a volanelor de tafta, ochiade adînci și profunde îmbătări ale căutăturii, cîinele se învecina sufletește cu ghitaristul.

O fată neagră i-a dat numele curios de Anghelache, și cîinele a rămas identificat cu acest pseudonim de fantezie. El răspundea cu gudurelele

obișnuite, ridicîndu-și botul cîrn în văzduh și cîrîind ca o cioară și ca un păun.

Niciodată Anghelache n-*a* cîntat ca aseară, după zece zile de flirt, de astă dată inutil. Insula din dosul ușii ajunsese o celulă de tortură. Căteaua s-*a* opus cu mîrîitul, cu labelle și colții, înverșunatelor lui repetate impetuoziități. De cîteva ori a trebuit să intervenim, de teamă ca unul din partenerii idilei să nu fie mîncat: lupte demne de pana de vultūr și de cerneala de granit a lui Homer, se isprăveau îndărătul ușii. Cîinele, pironit și amoros intimidat sub labă puternică a cățelei, pusă pe pieptul lui ca un pumn, era mușcat de maxilarele ei, deschise ca un clește cu măsele.

Aseară, Anghelache a sărit sprinten pe mese, pe scaune, pe canapele, de la unele la altele și înapoi, povestind înflăcărat o situație nouă. O agerime suspectă îi întinerea făptura uzată de vîrstă, și o scăpărare de aramă i se ivea în ochii catifelati și melancolici. El a vorbit aseară cu toată lumea din casă și cu fiecare deosebit, împiedicîndu-ne să citim, să fumăm, să tricotăm, și limbajul lui avea silabe necunoscute și articulare transcendente. A doua zi de dimineață a vărsat de cîteva ori și, titubînd, s-*a* apropiat. Ridicîndu-l în brațe, și-*a* pus, ostenit, capul pe umărul meu, cu o încredere de mare suferință. L-am strîns puțin la piept și a oftat. Nu era suspinul lui de mai nainte, era un oftat de copil rănit. El a primit să rămîie pe canapeaua jocurilor din trecut, obedient, supus ca un bolnav adevărat și convins.

Toată ziua de marți a băut apă și a vărsat-o. După o încruntătură de prunc supărat și care venea bine frunții mari, boltită peste o gaură a rădăcinii nasului și păzită de fluturii mari ai urechilor negre, cu ciucuri, privirea lui căpătă o strălucire cleioasă.

Am telefonat veterinarului nostru, descriindu-i bolnavul, atins, după părerea lui, de tifos canin, totdeauna mortal. Rețetele telefonate au fost executate numaidecît. Apă cloroformată, picături de iod, fricțiuni. Trebuia administrată o injecție de ser artificial cu adrenalină.

Ca niciodată, zgomotul torentului de apă caldă, din aparatul de baie, nu l-a impresionat. Nesimțire manifestă. Fricții cu alcool i-au lăsat carnea nepăsătoare. Repetată, soluția cloroformată a fost aruncată înapoi. Toate apele curate și medicale au fost înghițite și aruncate. S-a sculat din așternut în două picioare, împins ca de un resort brusc. Diagnosticul veterinarului: colici. Înfierbîntat în culcuș, Anghelache căuta răceala cimentului din baie; i-am înfășurat pîntecul într-o ștofă de lînă, înseilată pe spinare. Anghelache nu-și mai ridicase de două zile piciorul. De două ori a căzut pe o latură a corpului. În cîteva ceasuri s-a subțiat la sfert. Injecția de dimineață, împunsă de trei ori cu seringă, nu mai găsește corp în schelet.

M-am întors într-odins acasă tîrziu. Pe masă, medicamente noi și un clistir: două spălături cu permanganat. Mîngîi fruntea lui cuminte și o așez în podul palmii. Părea că adoarme, învelit cu cearșaful. Uneori se ridica pe coate și tremura. Era mulțumit cînd își simțea obrazul culcat în mîna mea. I s-au crispat labele strînse: erau rigide și reci.

În genunchi lîngă el, i-am ținut mîna sub cap o jumătate de oră. S-a sculat. A făcut doi pași. A căzut. L-am dus la loc. Picioarele dinapoi avură un cutremur. Botul aluneca lent în palma mea. Ochii, privindu-mă, nu mă vedeau. I se porniră umerii să se miște singuri, dezlegați de trup. I se deschise mută gura de două ori, ca să spuie ceva. Mîna mi-a stat cum a dorit el, lîngă botul lui negru, lîngă sufletul lui. Sfirșit de floare istovită.

Am venit de la înmormântarea lui, petrecută în ramurile dese ale grădinii.

Un om a săpat, pe întuneric, o groapă adâncă, în care am pus lada cu Anghelache. . . Au fost de față trei copii, unul cu cazmaua, unul cu o velință și altul cu brațele goale, — și nu se vedea nimeni unul cu altul. . .

MĂȘ RUGA...

Măș ruga tare de voi, bineînțeles, să-mi spuneți cîte ceva. Dacă mi-ar spune fiecare ceva, capra nițel, picherea nițel, și nițel turturica, și tot atît și cîinele și brotacul, nu aș mai ieși din domesticitatea ogrădei ca să aflu și să mă instruiesc. Pentru că nu cred să știe ibisul mai mult decît rățușca mea din copaie, care se bălăcește și rîde. Uite barza: se ridică din turla casei ca un plocat cu ciucurii de ibrișim și purcede la baltă, după ce s-a strîns ca o umbrelă japoneză. Mașina ciocului ei pentru desfăcut pe dinăuntru degetele de la mînușile de bal se duce să lăbărțeze șerpii din mostiște, — și n-are mai multă unsoare în punctul unde scîrțîie foarfeca portocalie decît vrea creierul ei să-i dea, întocmai ca o pompă turtită, cu ulei, la cuiul plăselei.

Și mi-ar mai povesti și cărăbușul hilar și fioros cu cornul lui de rinocer, dat pe spate ca să nu poată împunge, cîte ceva. N-am să întreb chiar privighetoarea, a căreia perlă din gușă trece atît de rar prin pomii noștri, nici cucul, tîrgoveț de abecedar. Pot să stau de vorbă, cîte un crîmpei, cu bufnița și cucuvaia, care vin adeseori la fereastra de răsărit, a icoanei de argint și de foc. Cucuvaia trebuie să știe ceva mai mult, avînd răgazul să iscodească și întuneric de turlă.

Dar tot ce știe, fieștecare ține pentru el, păcatul de moarte al vieții fiind limbuția și trîncăneala.

Bunul Dumnezeu le-a pus un ac în gură și un cui în gât. Aș vrea să se destăinuiească miresele și semințele. Un cuvânt de ici, altul de colo, m-ar învăța, și poate că aș căpăta o pricepere sau un soi.

Nu este permis! Dumnezeu, când era să țipe pasările și jivinile emoționate dinaintea peizajelor lui, le-a prins de ciocuri și de bot și le-a strâns și le-a spus, cu degetul pe buze, ceva. Ziduri, ziduri, ziduri! De la ins la ins, păretele mai pleznește, și sunetul odăilor închise poate tremura în dunga luminii: între neamuri încelulate, zidurile sînt groase pînă la cer. Nici în vîrfuri, nici în rădăcini! un trunchi și un copac, o tulpină și o floare, un om...

Odaia mea goală a fost clădită într-un turn, și pe geamul ei din dreptul soarelui stă lipit, pentru îngeri, un bilet de închiriat. Pămîntenii nu se mută atît de sus, chiriașii suferă de picioare și cord. Odaile noastre umblă goale și după ce s-au pogorît pe scări, între oameni și dobitoace: saloane, fride, temnițe și chilii.

— De ce ai rîs, Axinte? Că ți-am spus că și găina e o cameră goală? Păi așa e. Ea nu știe totuș că e de închiriat. E gol și Martin măgarul, nu te uita că zbiară: are o gumă. Mai Marele, știi tu cine, le-a scobit pe toate de miez și le-a umflat cu întu-neric. Crezuse întîi să li le lase, dar s-a răzgîndit și a oprit miezurile la el. Bunînțeles, știu ce ai să spui, că din cînd în cînd ia și cîte un sîmbure, și-l pune în bobîrnac și ne lovește-n cap cu o firimitură de aluat. Te uiți și tu în sus, și mă uit și eu în sus. Și nu vedem nimic.

Le-am cerut o firimitură de drojdie, ca să mă dospesc, și nu mi-au dat-o, nici pasărea-paradisului, nici vrabia, nici corbul. Făina se usucă necrescută.

Foaie de măghiran, nici tu nu știi nimic...

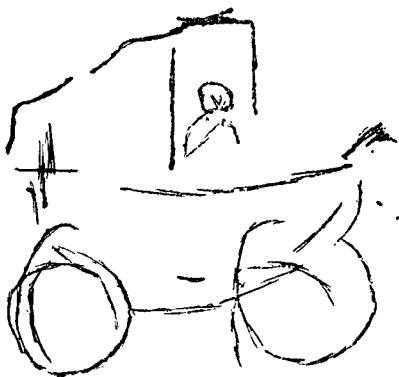
ȘTOFELE

Dacă, migălind printre litere, ouă, flori și albine, ai descoperi mijloacele de zămislire ale lui Dumnezeu, care, dezgustat de belșuguri, de unanimități și roade, s'a oprit la ziua a șaptea și a rămas în eternitatea ei, nu ar fi de ajuns să faci numai viață brută, ca el, din nimic.

Ai născoci, dacă ai putea, forme monstruos de numeroase, de carne și de frunză, din nou, trăgînd cu ochiul la albumele în culori, imitînd extravaganțele, reeditînd individualitățile fenomenale, desinate de mîinile lui abstracte și gîndite din echilibru și din demență. Ai reface taurul și crocodilul, coarnele și copitele, dintr'un material adaos la un contur masiv, cu spinarea orizontală, și le-ai înveli în cașmir. Celuilalt i-ai lipi de-a lungul, din ceafă pînă'n vîrful cozii de șarpe, bucăți estetice de linoleum, negi și solzi, și i-ai construi un bot cu fierăstraie. Ai face pisica de mătase, ca o umbră fără zgomot, și i-ai izbuti fosforul rece al căutăturii, unghia fină și încovoierea. Ai nimeri curca, porumbielul și găina, cîinele, apterixul și broasca. Și încă n-ai făcut nimic.

Le-ai pune să umble, ființele, și le-ai trimite în viață. Ele nu ar pleca, nu s-ar deosebi, ar trăi laolaltă, încălzindu-se unele pe altele, speriate de lumină, în spațiu: menagerie de dobitoace stranii flămînde. Axinte ar trebui să le hrănească și să inventeze o ciorbă universală pentru toate, servite

de două ori pe zi în troacă și cu găleata. Ai ajunge să faci viață și să recoltezi bălegar. Dinaintea creației tale ai fi ca un autor de fapte din miez de pîine, pe care le-ai anima cu degetul, mișcat pe dedesubtul velinței.

Funcționează, exact după scheme, toate aparatele de os și de mușchi. Măduvele sînt la locul lor, hermetic pecetluite în ciolane. Dar te-ai oprit la materia materiilor, la sfintele sfîntelor. Vietățile tale nu vorbesc. Ai găsit tiparele originale și vopselile, compuse pe cantități cumpănite, de molecule, dar dacă vrei să chemi pisica, vine girafa, și vrînd să ți se culce la picioare cîinele, ți se urcă în pat porcul sălbatec. Între cocor și șobolan nici o diferență. Harpele ar cînta ca fluierile, sau toată natura de jurîmprejur ar sta mută. Va să zică, ai fabricat maldăre și cadavre. Aveai nevoie și de o sută de mii de feluri de glasuri, nu numai de o sută de mii de calîpuri de carne.

Hai să ne punem ochelarii, că barba ne-a crescut. Să căutăm cu scara prin rafturi și dulapuri. Ni s-a uscat limba întorcînd cu degetul foaia și ne-a venit sîngele în gura înnăsprită și pe degetul ostenit. Nimeni n-a scris niciodată cartea care îți trebuie acum.

Și ne mai lipsește o carte, cartea de subtilități și daruri imprecise, după care ar trebui să punem în viețile ieșite din mîinile tale nedeslușitul și ceva inconsistent. Un instinct deosebit de fiecare vietate, de fiecare iarbă, dar un instinct de specie, care să facă gol total în teritoriul speciei și să o pornească grămadă și precis, într-o unică destinație; siguranța stăpînirii și a luptei a toată specia, concepută în unicitatea ei fracționară.

— Auziși cum se face lumea, Axinte? — Da, ai amestecat bine. Două apă și una tărîțe, și la urmă sare, un pumn.

RÎMA

Găina bine informată se ține după săpători, atentă la lopeți. Broboada de dantelă albă, picioarele palide, indică neamul de civilizație trăită. Părintele ei cu barbetele grele și cu coiful înflăcărat, covârșit de prestigiile variate ale căutăturii, ale pintenului iconografic și ale odăjdiilor aurii, e un armăsar britanic autentic, transportat de pe Tamisa la Argeș, în avion. Scoborât din văzduhul continentului între sulfină și pelin, el a primit diferența climatului și a longitudinei, cu camara derie. Primul lui act în patria nouă, pe când mai murmurau motoarele înfierbântate, a fost galant. Darnică de sine și blajină, cumătra comunală s-a lăsat la pământ, de cum l-a zărit, consimțitoare. Scuturându-se bucuroasă de un contact heraldic și instantaneu, ea dete numaidecât fuga după un greiere negru, al căruia gust aspru s-a încrucișat, în personalitatea gospodărească, fericit, cu savoarea colorizatoare a Nordului, stăpîn pe insule și Ecuator.

Lopata scoate rîmele pămîntului pe brazde. Ca o creație nouă, începută de la anatomia inferioară, elasticul subteran pregătește un Adam viitor, de complectat în veacul ce vine. Lacomă și voluptuoasă, găina l-a înghițit.

— Cum n-ai e milă, domnule? întreabă Axinte. Ne purtăm noi cu găinile cum se poartă găinile cu viermii? Cînd vrem să tăiem un pui, plînge și nu ne lasă domnișoara. . .

— Dumnezeu a zis, Axinte, să nu-ți fie milă de făpturile fără oase, lipicioase și moi.

— Vreo sămânță de șarpe, domnule? . . . gîndesc.

— Ți-ai găsit! . . . Niște bale și niște scuipat cu piele.

VOCI

Ca să audă clopotele, care au murit în clopotnițe și în turlle și nu mai supără somnul de lumina zilei al cucuvăii și liliecilor, lipiți cu pielea arîpilor de bolți, ascultătorul de pe vremuri, de cîntece de bronz duminicale, și-a cumpărat un gramofon. Marea voce a corurilor de metal, tremurătoare, se naște din cauciucul ebonitei și din zgîrîitură.

Arama face gălăgie la treizeci de metri deasupra asfaltului, și înaintea cu ani de zile de-a se organiza bășica de automobil și trompeta, pusă în stare de guiț cu ajutorul electricității de la motor, a murit și toaca. Pe la 4 după amiază, venea din biserica mahalalei cupletul mărunț, bătut într-o șină cu două chei, al vecerniei. Fraged și vioi, chiotul ciugulit în fier, al ceasului de rugăciune, era un derivativ; industria și comerțul primeau din aerul cerului o vizită muzicală, decorativă pentru auz, și nu-i sta rău perdelei de azur, din lumina caniculară, tighelul firimițat în arabescuri ale opalului din crepuscul.

Iar către seară, în liniștea apusului, se auzea și trîmbița soldaților, repercutată în patru orizonturi așternute de culcare. Era pe vremea cînd Roty schiță cu o pensulă gînditoare neuitatul lui *Angelus*, în cîmp, unde ajungea chemarea clopotului din cătun, de departe, și cei doi plugari, soțul și femeia, îl ascultau în picioare, cu capul plecat.

Două muzici care nu se mai aud. Biserica tace și cazarma e mută. Cine s'a supărat atît de tare și a fost atît de puternic și de nesimțitor, ca să oprească de două ori pe zi răscolirile de suflet ale omului, trezit în ureche?

A! bine! ai sosit, motocicletă. Lipsea cîntecul tău. Tu știi să urlî ca o uzină și să tragi cu zece pistoale, din nerușinatul tău evacuator de gaze, întors cu exploziile către public. Iată-l cum fuge domnul cu bască, stînd călare pe vine și lansînd artificii de mai jos de proeminențele unui pantalon întins. La vecernie, la liturghie pocnește auspuful cu dejecții de fum. A trecut vreme de cînd paracliserul cocoșat, cu țacălie roșie, suia treptele învîrtite ale clopotniței, răslescărît ca un broscoi, pînă la toacă și clopot. Funiile atîrnă din toarte, ca niște șerpi spînzurați. Cîntă alte unelte, tramvaiul, automobilele, camionul de cinci tone și autobuzul. Cîntă filmul și rotativa, ca un mîrîit al pămîntului.

Cînd a venit vîntul, clopotele au pornit singure, bătute din dungă. . . Cine trage clopotele în furtună? întrebă paznicii mormîntului închis, și s'a aflat că'n ziua aceea le'a tras Dumnezeu, pentru vecernia vijeliilor sale.

Dar dacă ziua nu mai vorbește vocea bronzului la nici un timp, noaptea n'a uitat să cînte cocoșul. De trei ori, întocmai ca în ceasul lepădării lui Petru, de două mii de ani, trezit din somn, el strigă înălțimilor: cucurigu! Pe tot întinsul țării, din mare la munți, izbucnește trîmbița cu aripi și creastă. Cei face pe acești întîrziiați să cînte în acelaș timp, ei care, de cîte ori se întîlnesc, duce lează ca niște mușchetari jigniți? Bezna, somnul prea lung, sau vreo chemare de sus? Cocoșii albi, ieșiți din găoci, acum patru luni, sînt în rîndul cîntăreților unei datini, păstrată din eternitate.

În noaptea de-acum, au stat glasurile mecanice, adormite în țevi și motoare, și au stat și viorile oamenilor triști, mințiți la viață cu vin și romane. Vremile foarte vechi s-au întors, așa cum au stăpînit începuturile lumii, în troscot și bălării. Buruiana încălțită cu întuneric a fost tovarășa mută, cu broaștele mute, care umblă pămîntul pe brînci, a suferințelor pămîntului. Făți urechea subtilă și prinde vocile mici din bozii și mătrăgune, tictacul ierbii, șoapta de carte răsfoită încet a lipanului, mișcarea de la sine a lobodei și a urzicii, martorele biruitoare ale tuturor cetăților și împărățiilor strălucite, căzute dedesubtul rădăcinii lor.

Vocea celui care vorbește în tine ai voi s-o cunoști. Un glas fără sunet și-a putut alege cuibul în sufletul tău, în care intră toate vietățile lipsite de dimensiune, ca într-o pustietate deschisă pe deasupra. E teritoriul umbrei mici și al umbrei mari. Cînd corpurile trec și se topesc, le rămîne umbra, ca un suspin, refugiată în teritoriul insulei din oceanul uscat.

LĂPTĂRUȘ

Casa familiei era clădită, ca un schit, în fundul unei grădini de pomi, cu câțiva stupi risipiți în livadă. Un drum interior, de crișmărese, cu floarea de douăsprezece culori, croită din postav vegetal, ducea, printre boancele portocalii și garduri de zăbrele, de la poarta mare pînă la porțile mici. Ca să fie deschise, trebuia tras clopotul din stîlp, așteptat lătratul cîinilor, glasul din pridvor: « Cine-i acolo? » și momîia lui Petre, șchiopătată de lene, cu cazmaua pe umăr și bombă, nind de un necaz inexplicabil și permanent. Gura lui Petre, născută strîmbă, mesteca toată vremea și rîdea fără socoteală.

Cineva sunase odată la stîlp, acum vreo zece ani, de dimineață, o jumătate de ceas. Petre era în serviciul gospodăriei de mult: sta ce sta, cerea dreptul lui și pleca. Se întorcea după un timp, zdrențuros și murdar, afirmînd: « M-am învățat cu dumneavoastră și nu mai am rost nicăieri ». — « Bine, Petre », era răspunsul, și numaidecît îi părea și rău că s-a întors. « Dacă te căiești, du-te cu Dumnezeu și te-i mai întoarce altă dată », și iarăși nu-i mai părea rău cîteva minute.

Îl ținea pe om la poartă pentru că era cu căciulă.

Sunase un sătean cu o găleată mică, un înce-pător în meseria de lăptar. Săteanul își cumpărase

o vacă și căuta, stîngaci, mușterii. Intra înția oară cu marfă în București și venea de la doisprezece kilometri pe jos, visînd un faeton, un cal vioi și o baterie de găleți licăritoare.

— Faceți-mi safteaua... N-am mai vîndut la nimeni pînă azi. . .

Sfiala lui n-*a* plăcut, și nu puteam să nu-l ajutăm să calce cu dreptul.

— Dacă ne aduci lapte bun, te faci lăptarul nostru și vii în toate zilele. . . Zici că ești om sărac și că ai doi copii — să-ți trăiască! Te-ai gîndit bine să-ți faci un venit. Dacă ești om cinstit, ți-ai ales o meserie bănoasă.

Omul își începea negustoria cu un surîs, arătîndu-și de subț mustață un rînd de dinți frumoși, ascunși de buzele fine.

— O să vedeți!

Vedeam întîi un gospodar îngrijit. Cămaș*a* albă, cu gulerul prins într-un nasture roșu de sticlă, îmbrăcăminte*a* curată, din țesătură de casă, ciorapii de lînă întinși subț genunchi, bocancii bine încălțați, căciula nouă. Lăptarul nu mai era un om sărac, dacă avea mîinile și deșteptăciunea dibace.

— Cît ți dă vaca pe zi? . . . Avem și noi o vacă, năzuroasă ca o cucoană. O ținem de patru ani, și nu dă nimic. E prea buiacă. . .

— Vreo zece chile. . .

Asta făcea tocmai o sută de lei, pe care îi mînc*a* pe jumătate vaca. Ce mai rămînea pentru oste*a* neală?

— Mi-e destul, spuse lăptarul. Dacă dă Dum*ne*zeu să-l vînd pe tot, sînt mulțumit.

Vedeam și noi un om mulțumit cu puțin, și asta ni l*a* făcut și mai simpatic.

— Știi ce? Lasă-ne azi cinci litri, că mai punem și la prins.

Surîsul frumos al lăptarului se mai ivi o dată. Petre, ca să se afle în treabă de-a surda, se uita la el.

— Te învăț și eu ceva, spuse Petre. Să faci dintr-o vadră două. Ai grije să treci pe la fîntînă. . .

Lăptarul se roși posomorît. I se cuvenea o compensație sufletească.

— Nu te supăra, Lăptăruș, zise gospodina, găsindu-i numele potrivit, care i-a și rămas. Băiatul vrea să glumească. . . De ce nu-ți tace gura, Petre? Aș vrea să-ți umble mai bine mîinile decît ea. Ia să vedem, cînd ai să mai pleci o dată de la noi, o să fii în stare să-ți cumperi și tu o vacă și să te duci și să te întorci în fiecare zi cincisprezece kilometri, cu noaptea-n cap la tîrg? . . . Slujește de zece ani la noi, are tot ce-i trebuie și nu și-a pus deoparte un ban. . .

Lăptăruș zîmbi, bucuros că se vedea prețuit.

După două săptămîni, a venit cu lapte nevasta lui Lăptăruș, legată la cap cu basmă neagră, în papuci cu nițel toc și îmbrăcată cu simplitatea femeii simțite. Toate pînzele și hainele de pe ea erau țesute de mîinile ei nervoase. Era o femeie sprintenă, pieptănată cu cărarea pe mijlocul creștetului, și părul avea luciul spălatului des. Bărbia osoasă, gura strînsă și chipul tras dovedeau, ca și trupul, zvelt în fustă, rasa bună. Nevastă-mea s-a uitat la gleznele subțiri. . .

— Ce neam frumos de oameni sînt sătenii noștri, mi-a șoptit nevasta.

— Repeți ce ți-am spus cînd te-am luat pe tine. . .

Trecuseră peste căsnicia noastră douăzeci de ani, din treizeci și doi cîți s-au făcut, și harnica mea țarancă de odinioară, din Costîna, subțire pe vremea ceea ca o helge, dedesubtul brîului încins pe șolduri, a mai crescut.

— Lăptărușii noștri au și ceva sînge răzleț. Mi-a spus el că sînt Pavlicheni. . . Nu-ți zbîrci nasul de atîta lucru. . . Ai făcut și tu ce se cheamă

o eroare științifică. . . Atîta pagubă. . . Rasa nu-i totdeauna pe neam, ci de multe ori după om. Și pe la voi, răzeșii, e cam așa. Numai că voi, ai nai-bii, sînteți toți boieri, despicăți ca dintr-o tulpină, ca florile de liliac. Panaș violet lîngă panaș violet...

— Faci atîta vorbă, zise nevasta, de la o « ocă » de lapte. Pe voi, cărturarii ăștia, cum vă pretindeți, va stricat învățătura. . .

Adevărat. Pentru că a crezut că ar fi jignit în mine o diplomă, și ca și cum m-aș fi supărat vreodată pe ea, mi-a pus numaidecît o pupătură la ureche. . . Asta face orișicînd bine, chiar în bucătărie și chiar după douăzeci, și mai tîrziu, după treizeci de ani de căsnicie. Însemnează că țîsa rămas nevasta tînără și voioasă și că te iubește. . . Copiii aveau numai cinci și patru ani. Erau de față, cîrni amîndoi, au rîs cu poftă și au cerut să fie sărutați și ei.

— În casa asta nu mai poți face nimic, zise nevasta, îmbucînd din obrajii lor, cam de pe subt bărbie.

După cîteva luni, Lăptăruș a mai cumpărat o vacă și i-am dăruit și noi vaca noastră, pe care o căpătasem și noi. Lui Lăptăruș nu i-a venit să creadă, văzînd ieșind din grajd pe Joița. Se mira că nu se mai isprăvește, de lungă ce era.

— Dar te jur pe ce-ai mai drag, să nu o vinzi niciodată, să nu o înstrăinezi. E de la noi de-acasă, zise gospodina cu patriotism regional și parcă Joița noastră ar fi făcut parte, într-adevăr, pentru toată lumea, din familie, ca pentru noi.

Vaca venise de pe la Rădăuți, din vacile unchiu-lui Burdea, care ne-a trimis-o, odată, de Paști, cea mai chipeșă din vitele lui, fără să știe că-i seacă laptele pe drum. Mai avusesem din partea locului și un voinic de taur, pe care nu l-am putut stăpîni

multă vreme. Nu putea să sufere cioarecii ardele, nești, strînși pe pulpele dindărăt, mai ales cînd pulpele erau prea lătărețe. Pe un ungurean, pe care îl cam ghicise, rumen și bine îndesat, din gospodărie, l'a luat într-o bună zi în brațele coarnelor, cu fruntea, de subt șezut, și l'a mutat peste uluci, la un vecin.

Pe furiș, Bombeș da în taur cu latul lopeții de băligar, și nici Joița nu-i recunoștea autoritatea, încredințată că trebuia disprețuit. Lua în zeflemea tot ce voia să facă, scrutat de căutătura taurului cruntă. Ea se apăra de poruncile lui Bombeș, cu cornul. Cînd îi puneă, pe înghesuie, ghiontul în șale, Joița îl zvîrlea cu copita de dindărăt, și l'am găsit pe Bombeș, odată, la un muget de chemare al vacii, luptîndu-se într-o puțină, din care nu mai putea să iasă, cu picioarele și brațele afară și zgîit. A fost nevoie de toată familia ca să fie zmulș jerpelit din doage.

— Nu vrea să se lase să o țeșul, se văieta Bombeș, frecîndu-se cam peste tot.

— Ia te uită cum se lasă la mine, răspundea gospodina. — Subt peria de sîrmă, Joița se încovoia ca o pisică, arătînd unde trebuia scărpinată mai mult. — Mai bine primenește ieslea, că pute.

Apropiîndu-se cu furca de vacă, Bombeș a mai primit un vîrf de corn în burtă.

— Ce ți'a făcut, Joița mamii? Spune-i mamii ce ți'a făcut.

Vaca și-a ridicat grumazul, a mugit și a spus.

— Asta nu mai e vacă, e dracul, cocoană. . . Vorbește ca un om. Eu nu mai stau, mă duc, că și-au pus amîndoi de gînd să mă deznoade.

Bombeș se ferea de ochii taurului, care, înțeleș gînd situația, îl încremenea cu o sumbră căutătură hotărît.

Plin de rotunzimi peste tot, sănătos ca o buturugă și trîntor, pe cît îi plezneau bucele, la pleoape, de

rumeneală, Bombeș rîvnea la uniforma cătăniei, convins că nu o să aibă de făcut nimic și că o să dea din trîmbiță toată ziua.

Pe taur, botezat Bourul, îl dăruisem, tot cu jurămînt, unui vardist, care s'a retras cu el acasă, prin văile Buzăului, de unde n'ea scris ani de zile că taurul îl procopsește. Se făcuse mirele ținu-
tului, și țărani se cinsteau să și-l încuscrească.

Cu Lăptăruș, Joița s'a dus parcă l'ar fi cunoscut de cînd era vițică. Numai din poartă și'a întors o dată capul, drept urare: « Să vă găsesc sănătoși! », iar noi, familia, i'am trimis cu brațele ridicate, ca după un tren, salutări. În mîinile lui Lăptăruș, Joița s'a hotărît să se și mulgă.

— E simțitoare ca vacile armeanului din Zaharești, spunea Paraschiva.

Un mare proprietar armean, din mulți pripășiți prin Bucovina, ajunsese, an de an, cu moșia lui, rășluind grădinile cu plugul, pînă în casele locuitorilor, datori la el cîte un sac de porumb. Ținea patruzeci de vaci și un văcar din sat. C'avea omul ăsta, că vacilor le plăcea. În ciuberele grajdului laptele curgea ca din izvoare. Armeanul făcea unt și brînză și-i creștea neconținut averea. Prost plătit, văcarul Gavrilă a cerut o simbrie mai mare, și armeanul l'a dat afară. Gavrilă și'a mîngîiat vitele, le'a spus ceva de la inimă, vacile l'au simțit că se desparte de ele, și laptele s'a oprit.

Era pe vremea Austriei, și armeanul, bucurîndu-se de trecere mare, din pricina avuției, s'a dus la jandarmerie, plîngîndu-se că Gavrilă le'a furat vacilor laptele și le'a vrăjit. Nemții au rîs de el, armeanul s'a supărat și, în cele din urmă, văzîndu-și cireada zăprită, a trimis să vie Gavrilă și i'a dat de două ori mai mult decît ceruse. Vacile au dat un muget de bună întoarcere și s'au pus iarăș pe lapte. A intrat în staul fluierînd, le'a strigat pe nume. . . Sta de vorbă cu vacile, le

cînta legănat și le zicea, fiecareia, «dumneata». Le răsfața lin cu țasala, dormea între ele, le spunea povești și, în schimb, vacile îi dădeau tot avutul lor, de mărgăritar. Dacă stăpînul ori vre un argat se întîmpla să intre în staul «stropșindu-se», numaidecît Gavrilă îi alunga. Nu era voie să strige nimeni. Cu vacile lui Gavrilă trebuia să vorbești frumos.

Lăptăruș avea, mai tîrziu, douăzeci de vaci și trei copii. Venea cu faetonul, cu căldările mari, și ne aducea, nouă, un lapte într-un bidon deosebit, de la aceleași ugere în fiecare zi. A cumpărat pămînt, s'a înstărit și, bunul de el, a crezut că iam purtat noi noroc. Pusese și zarzavat și ducea legume proaspete pe la case. Cu caii și cu plugul lui da primăvara o arătură și peticului nostru de cîmp. Nevasta i se făcea tot mai frumoasă, belșugul intrase darnic în băătura lor, și Lăptărușii începuseră să capete o distincție și o ținută pe care o aveau și în sînge, dar pe care obișnuința cu averea le întreiește.

Odată, Lăptăruș nu a venit patru zile. Venea de zece ani la noi, și anii noștri de căsnicie crescuseră la treizeci. A cincea zi a intrat în bucătărie, neras și cu zăbranic la căciulă. Îi murise nevasta...

— Cum se poate?... Nu părea să aibă nimic!... Sărmana femeie!... O femeie așa de iscusită!... Cea avut?

— Ce să aibă? — Diagnosticul țăranilor e lapidar. — Păcate muieresti... S'a înnegrit... A luat-o cu frig... Nu știu cum s'a spuzit, că ardea ca focul... A cerut să vie preotul, noaptea, să împărtășească...

Lăptăruş era ca un stejar prăbuşit. Nevastă sa îi fixase un ideal de femeie, care nu mai putea să fie repetat. Avea trei copii fără mamă...

— Nu mai există, plîngea Lăptăruş.

O necesitate care vine odată cu averea îl silea să se exprime în limbaj ales.

Cîteva luni l'a ajutat soacra. Nevasta, la 4 dimineaţa, curăţa cu argatul grajdul, da la porci, mulgea vacile, punea laptele în gărniţile spălate şi lustruite ca oglinda, pe cînd Lăptăruş pregătea meticulos faetonul de plecare, întotdeauna curat, spălat cu apă multă, frecat cu unsoare, primenit cu paie noi.

La un an şi-a luat a doua nevastă.

— Mi-a adus-o tot soacră-mea, că o cunoaşte, spunea Lăptăruş, cu ochii în pămînt. N'am avut ce să fac, despre copii: unul de paişce, unul de doişce, altul de cinci...

— S-o aduci să o cunosc şi eu, zise gospodina.

Destul de înţolită, dar greoaie, deşi mai tînără, a doua nevastă a lui Lăptăruş nu putea să semene cu cea dintîia. Gospodina i-a dat cîteva sfaturi.

— Vezi dumneata, e vorba de copii: să-i iubeşti ca pe ai dumitale... Lăptăruş mi-a spus că eşti desfăcută de întîiul bărbat şi că ai şi dumneata un copil, — să-ţi trăiască.

— Era un beţiv... Venea beat şi mă bătea...

— Lăptăruş nu bea. Nu ştie nici să bată. Nu l'am auzit nici iuţindu-se, necum înjurînd. E un om de toată isprava. Îl cunoaştem de zece ani şi îl iubim. Ai mare grijă de copii, să nu faci între ei deosebire... A fost o nenorocire... Fă-l să uite... Pune bunătate în tot ce faci. Fă-i şi pe copii să uite că au avut o mamă, care a murit...

Ea primea poveţele în silă. Nu o interesau prea mult.

După alte cîteva luni, Lăptăruș nu se mai rădea deloc, îi creștea iarăș barba, dăruită aminării nevastei. Și-a pus și zăbranicul din nou la căciulă. Cămașa nu-i mai era proaspătă. Hainele-i erau cocoloșite, încălțămintele cojite, faetonul stropit, roțile încărcate cu noroi învechit.

— Vezi de Lăptăruș, i-am șoptit gospodinei. Pare demoralizat. Mai stai cu el de vorbă. Mi se pare că a nimerit-o prost. Se gîndește din ce în ce mai mult la nevasta lui adevărată, și asta înseamnă că începe să moară și el. O femeie divorțată, care mai are și un copil, înțelegi... Două Betleeme într-un staul... nu merge...

— Cînd vine mîine dimineață lăptarul, să-i spui să mă aștepte, Floareo.

A doua zi, Lăptăruș a fost oprit în bucătărie. Cu un tibișir bont și ajutat de scoaterea vîrfului limbii, se silea să desineze corect pe latura ușii, în alfabetul clasic al lăptarilor, covrigul care contabilizează litrul și linia jumătății.

— Bună dimineața, Lăptăruș...

— Sărut mîna, cucoană...

— Ia stăi colêa, jos, și să bei un ceai, să te încălzești!... Să nu mai îmi spui «dacă nu vă deranjez». Vorba asta de ciocoi nu le stă nici cioclovinelor bine... Ai ceva pe inimă, Lăptăruș...

Ochii lui Lăptăruș se umplură de lacrimi... Lăptăruș luase încă de mai demult frica Paraschivii. Ea nimerea uneori atît de exact, că ne zăpăcea și pe noi instinctul ei de vrăjitoare. Știa, fără să știe, lucrurile ascunse, și le spunea cu inocența și sinceritatea cu care își cleatină grîul spicul și șoptesc frunzele revărsate ale popușoiului înalt.

— Hai, Lăptăruș, vorbește...

Lăptăruș tăcea, uitându-se speriat, ca șobolanul încolțit.

— Nu știu să fi avut ceva de tănuit de dumneavoastră, zise în sfârșit Lăptăruș, dar din ochii lui înghețați, ca din pleoapele oarbe ale unei statui de bronz, curgeau două râuri de lacrimi.

— Ai nemulțumiri în căsnicie?...

— Ce să zic, nemulțumiri nu aș prea avea... Își vede de treabă, spală, gătește... Mi se pare, v-am spus că a mai ținut un bărbat...

— Și că are un copil de la el...

— O fetiță...

— Copiii dumitale țin la ea... ca la o mamă...

— Nu pot să zic că nu țin... dar ca la o mamă... nu prea... Cei mai mari își aduc aminte de Dumitrana... dar cel mic... are cinci ani... Păcatul meu, că îl răsfăț mai mult, seamănă cu Dumitrana leit...

— Ce să facem cu copiii, dacă nu să-i răsfățăm? zise Paraschiva.

— Caut să-i fac pe plac, că este mic... ăl de paișce și ăl de doișce s-au făcut mari și acum se înțeleg împreună; n-am atîta grije de ei, că se mîngîie unul pe altul... și se mai duc și pe la Dumitrana... la cimitir. Dar ăl mic, vedeți...

— Te temi de cel mai mic și nu te temi de cei mari...

— Să vedeți... Nu o ascultă ăsta micu... Se ceartă cu ea...

— Așa sînt copiii mici... Lăsați-l în pace pînă-i vine minte...

— Cum să nu-l las, mîncă-l-ar tata?... Nici vorbă că-l las... Dar are niște vorbe... că te seacă la ficați... Parcă nici n-ar fi copil... Și, vedeți, asta o îndîrjește...

— Ea nu știe să-l ia cu binișorul?

— Nu zic... e blîndă... dar, să vă spui drept, nu-i ca Dumitrana...

Lacrimile, ce și le oprise pe buzele ochilor, nu și le-a mai putut ține Lăptăruș. Un geamăt viscolii pe sub lacrimile lui.

— E departe, cucoană, departe...

Paraschiva simți că inima lui Lăptăruș nu va mai fi bună de nimic toată ziua și-i păru rău că i-o zgîndărise.

— Ascultă, Lăptăruș, nu e bine să plîngi și să oftezi, că ți se usucă sufletul, și copiii au nevoie de el... Ceva fost a fost, nu știu de ce a căutat Dumnezeu să vă despărțească, dar bărbatul e bărbat, și gîndește-te înaintea de toate la copii...

— Așa am zis și eu... ce-o vrea Dumnezeu... Dar nu plîng dinaintea lor... mă duc la vite, cînd îmi vine, și mi dau drumul acolo... Cîteodată, cucoană, trebuie să plîng, nu se mai poate...

— Ești un om bun, Lăptăruș... să-ți ajute Dumnezeu...

Lăptăruș era preocupat de la început de un gînd, care nu se strecurase încă în vorbirea lui cu Paraschiva și care îi da tîrcoale.

După o tăcere, zise:

— Ce m-ar dura mai mult vă spui dumneavoastră... Dacă aș afla că scoate din casă...

Bănuiala că-l fură nevasta nu mai era o bănuială... și a rămas fără răspuns.

— Bietul Lăptăruș! zise nevastă-mea în pauză, ca să umple un gol cu neputință de pardosit cu alte vorbe...

Lăptăruș se apropie, șovăind...

— M-a bătut Dumnezeu, cucoană, dacă vreți să știți... Îndur acum toată pedeapsa.

— Vai de mine, Lăptăruș, dar ce să aibă Dumnezeu cu un om bun ca dumneata? Să-ți iasă asta din cap.

— Tocmai asta îmi intră în cap din ce în ce mai mult... Am jurat... am pus jurământ... și nu m-am ținut...

— Ce ai jurat? Ce jurământ ai pus?... Lai jurat Dumitranei că n-ai să te mai însori? — I se părea Paraschivii că judecata lui Lăptăruș se împleticește.

— Nu...

Lăptăruș se uita în jos și nu-și dezlipea privirea din dalele de piatră ale bucătăriei. Distrat de contrastul regulat al pătratelor negre, împărechiate cu pătratele albe, ca pe o masă de șah, el se ducea cu ochii pe zigzagul geometric pînă la perete și se întorcea pe rîndul următor. Le număra, fără îndoială, automatic și absurd... Tăcerea se făcuse lungă... Se auzea tictacul ceasornicului de pe dulapul cu vase, ritmat ca și mozaicul de plăci, pe care alunecau ochii lui Lăptăruș. Paraschiva nu mai știa cu ce să o întrerupă.

— Nu aș fi dat-o, zise Lăptăruș, urmînd cu graiul o idee ce-i colinda în gînd. Martor mi se Dumnezeu...

— Ești ostenit, Lăptăruș, muncești prea mult... zise Paraschiva. Ar trebui să te hodinești...

El își continua gîndul, fără să mai audă:

— Nu murise încă, bunînțele, Dumitrana... Și poate că nici n-ar fi murit... Nu, n-ar fi murit... De-aia a murit... Știu eu bine...

Nemaiavînd cu ce să potolească doșpirea, umflată mereu, a sufletului lăptarului, pe care îl socotea ieșit din drumul bunului-simț și înnămolit, Paraschiva deretica masa, ca să-l facă să înțeleagă să plece.

— Pe viața copiilor mei, cucoană, vă rog să mă iertați și spuneți-i lui Dumnezeu să nu mă mai pedepsească... Sînt vinovat, dar nu așa de mult...

Aplecîndu-se pînă la mîna Paraschivei, Lăptăruș începu să i-o sărute, ca pe o icoană, fără să se atingă cu mîinile lui de ea... Paraschiva voi să se tragă îndărăt.

— N-am avut ce face... zise Lăptăruș.

— Lasă, că mi spui altă dată, Lăptăruș. Du-te, că te așteaptă mușteriii...

— Zău, să nu apuc ziua de mîine...

Paraschiva credea că Lăptăruș n-are altceva de spus decît să se învîrtească în jurul unui gol, în care căzuse mormîntul Dumitranei.

— Nu înțeleg nimic, îi răspunse Paraschiva.

— Vaca! zise tare Lăptăruș.

Se părea că nebunia lui Lăptăruș a izbucnit întreagă.

— Du-te, omule, că întîrziezi...

— Am dat vaca la măcelar... I se rupseseră două picioare.

— Care vacă?

— Vaca pe care mi-ai dat-o dumneavoastră... pe care am luat-o cu jurămînt... De-aia a murit Dumitrana...

— Bată-te norocul, Lăptăruș, zise Paraschiva, că tare m-ai speriat! abia aducîndu-și aminte de Joița. Așa vine vorba, cînd dai un suflet de la casă... Eram sigură că ai vîndut-o de mult...

Trăznit de uimire, Lăptăruș ieși de-a-ndara-tele...

Cuvînt boieresc: Te jură, și nu-și mai aduce aminte...

1 OCTOMBRIE 19...

E o dată fără nici o semnificație în calendar. Atîta doar că vine popa, cu pieptarul de aur lăsat de-a lungul reverendei pînă la poale, și botează locuința cu aghiasmă, scuturată cu un mănunchi de busuioc. E zîntîi, sărbătoarea sufletului, îndulcit cu o smerenie și o nchinăciune, de douăsprezece ori pe an.

Întîiul de azi e totuș o mare sărbătoare a pomilor și a luminii. Frunzele n-au căzut nici una, și zîmbește fiecare foaie de nuc poleită, suflată cu soare, jumătate soare, jumătate umbră. Florile visează ca-n cele mai curate după-amiezi de iulie, fierbinte și alb. E un cîntec toată culoarea livezii, ridicată pe ramuri către cer, și soarelui îi pare bine că limpezește zece orizonturi pe rînd, pînă la hotarele cele mai din fund ale lumii.

E vechea toamnă românească, turburată altă dată de viscole și cutremure negre. Ni s-a întors, ca să ne bucure inima îngrijorată, odată cu stolurile de porumbiei aruncați în văzduhul albastru. Am rămas cu vrăbiile, cu sticleții, care și sulesc ghiersul pe un fluier de sticlă cu trei atingeri, cu scatii, cu pițigoii. Dacă ar fi știut berzele și rîndunelele că la întîi octombrie vara se va întoarce exuberantă, binefăcătoare și senină, ar fi rămas pe clopotnițele noastre și-n cuiburile de lut, și le-am vedea în zare, cînd botează popa și magia, pe unele înălțîndu-se leneș, ca niște

șaluri cu chenare negre, și pe celelalte săgetînd spațiul dintre grădini.

— Dacă nici broasca-țestoasă nu și-a făcut așezarea ei de iarnă, să știi că toamna o să fie lungă, spuse cineva.

Într-adevăr, ciudata făptură, printre plantele cu măciulii galbene și roșii, e ca o copaie întoarsă, de dedesubtul căreia își scoate capul de șarpe spre oameni. Probabil că a-nvățat să-i cunoască și că din punctul ei de vedere nu se deosibesc prea mult de ea, împovărați de carapacele lor, decît prin lungime.

— Bună dimineața, broască-țestoasă. Ce ascunzi subt dumneata, de stai într-o parte?

Ne gîndeam că ar fi putut să fie niște pui de ai ei, născuți gata îmbrăcați, în paltoane încheiate pînă la gît, și am fi vrut să-i ținem în mînă și să-i întoarcem pe față și pe dos.

Broasca sta pe un ou de găină, ouat în buruieni.

— E cinsprezece lei oul! strigă Zamfira.

— Dă-i și Zamfirii patru ouă, hotărăște gospodina, și poștește părintele să intre.

Popa se uita, prin zăbrele și dalii, în grădină.

CALENDAR HORTICOL

La zîntîi octombrie, dăliile dumitale, domnule grădinar, sînt în plin lirism și mă uit la ele de peste garduri. Parcă pe fiecare tulpină, încornatată cu floare albă, violetă și vișinie, s'a oprit, cu aripile deschise, un porumbiel. Foaia lor de leuștean, anul acesta ț'a izbutit: cu ce îngrășă, minte i'ai îmbrăcat cartofii? Lai rupt, firește, ramurile răzlețe, la timp, și le'ai rărit: ț'am văzut foarfeca nichelată șovăind în desișul decorativ adeseori, și neștiind ce ar trebui ales de preferință, avuția frunzei sau luxuria floarei. Ai învățat că scopul naturii nu este concentrat, acestora ea le'a rezervat culoarea și aroma, minuțioasa luare aminte și fantezia rafinată a croielii, a desenului, a crochiului și a schiței, amplificîndu-le la frunză, la foaie, la ramură și tulpină. Variația liniei, a conturului, a unei atitudini și a buchetului pe care îl compune o plantă e o preocupare esențială a misterului vegetal.

Între buruienile pe care le calci în fiecare zi și le dezrădăcinezi, ca să placi acurateței din ghidul profesional, se ivesc, în nonsensul spontaneității și al dărniceiei pămîntului, bizarele modele ale unei inspirații fără comparativ cu puțință. Buruienile dumitale nu mai au însă nici un nume, și silința botanistului de a le aduna în clasificări judecate dă greș. *Cirsium lanceolatum* numără peste două sute de solzi în

gulerul lui de subt floare. Dar sîrmele înnalte, apărute subit în grădina dumitale ăst an, nu aparțin nici de *Onopordum*, nici de *Cirsium arvense*, nici de *Carduus nutans*... E o buruiiană nouă, cum cresc în țarină cu miile, fără paternitate nici alianțe. Principiile dumitale sînt, de bună seamă, contrariate, neadmițînd strămutare bruscă, evoluție dementă și generație de la sine... Faci înaintea! Cucoanele frumoase din Calea Victoriei vor avea mîine, fiecare, o columbă răstignită la piept.

Într-o zi ai voit să ascuți mai de departe ceva; distrat de o reverie, te-ai lăsat dus cu mintea și, vrînd să tai o dalie mai mare, ți-ai retezat degetele cu foarfeca mare: hîrț. Bună ziua! Dă mîna încoace cu trei degete rămase, murdare de pămînt: pămînt cinstit și mîna cinstită. Un pol bucata mi se pare mult, dar e dreptul dumitale.

De unde ai căpătat heliantele mici? aș vrea nițică sămînță. Pe fire curbe nevăzute, de doi metri și trei, ele dau o singură floare într-un vîrf: steaua galbenă cu punctul din mijloc negru-castaniu. A venit o viespe și s-a legănat în ea. O să stăm de vorbă odată și odată despre puterea firului elastic și rigid, care pornește liniar și corect din rădăcină pînă la floare, fără nici o frunză, nud, imens și echilibrat. La iarnă, cînd încă vor fi heliantele minuscule în picioare: botanica adevărată e lucru de bibliotecă și de gura sobei.

Desigur că ai supărat cu de-amănuntul cuișburile coropijniții, urmărit de găinile de vînătoare. Larva ei boantă și cocoșată e o delicatesă a Leghorn-ului alb; ici lopata și întorci gunoiul: poți găsi o avere! Bestie antipatică: Vezi Courtilière.

Dar zveltele tuberoze, candido lumînări de ceară, una la sfeșnic, dau floarea lor de mărgean alb, otrăvită de un parfum sepulcral. Această

puritate care se acordă cu tămăia și cu savoarea aerului închis din anticamera unei săli de disecții, se obține din cel mai ignobil excrement al familiei și al societății. Seria crinul, nenufarul...

Cel puțin sfeclele nu te-au amăgit. Sînt aproape de cules și nu te-au ostenit prea mult. Au ieșit din pămînt ca niște damigene și s-au așezat pe fund. Ia-le de păr, pur și simplu, și du-te cu ele: dar vezi că atîrnă una cinci kilograme, și patru fac numaidecît douăzeci. Ai mai văzut ceva așa? Să semeni în brazdă o dudă chircită, și la 1 octombrie să iasă și să vrea să plece singur un urcior cît un porc?

Cotețele le-ai mai vărut o dată, negreșit, — și le-ai înneecat cu petrol. Ca să pricepi toată importanța păduchelului microscopic în viață, trebuie să ai găini și să le fi căutat noaptea, la becul electric. Infernul, Siberia și hardleburul englezesc sînt niște inofensive jucării, măsurate cu miliardul de furnici în masă tăbărite pe un cocoș. Anemiate de o tuberculoză exterioară, cloștile mor pe ouă, cu devotament.

Umple șura bine cu mătură și mei; socotește de cap de vită atîtea care cîte picioare are, mai puțin unul: trei munți de fîn pe patru roate, de vacă, pînă la martie. Podurile vor fi pline de nutreț, și laptele distilat din lușternă va fi împărțit gospodărește între vițel și copii, unora crescîndu-le coarnele, și celorlalți genele groase și lucii. Să nu răcească vițelii! bagă de seamă.

Te-ai îngrijit de lemne?

Nu uita albinele, care hibernează afară, ascultînd, îngrămădite mușuroi în stupi, ca să se încălzească, vîntul de șase luni neîntrerupt, de zi și de noapte, în colibe. Ridică acoperișurile, lasă miere pe toată iarna, îndeasă cu paie și astupă cu lut de jurîmprejur. Iarna, singur omul lucrează: albinele, aricii, șerpilor și rădăcinile dorm.

Vezi de cîini. Vezi de pisici.

Și, ca un bun grădinar, odihnește-te, căci ți-ai strîns și cartofii, fasolea, ceapa, usturoiul, și ți-ai făcut mălai și făină de grîu. Dumneata n-ai să mănînci carne tîlhărită. Brînza ți-ai pus-o bine, linteia e la sac, merele sînt așezate pe lăviți. Și citește, bunule grădinar, pînă la primăvară, știi, cîteva cărți. Ca să-ți mai rămîie pînă la anul de împlinit numai o ultimă datorie: să faci un copil, o fată ca o dalie sau ca o heliantă, ori un băiat cît un vițel. Sînt de trebuință. . .

OCTOMBRIE

La 10 octombrie, din perdelele diafane de ceață, lăsate unele după altele peste priveliști, zărilor se mai desfac pînă în linia unde se înneacă malurile pămîntului în cer. Toamnă lungă, toamnă frumoasă, soare cald: țara și tristețea primesc și de astă dată sfintele daruri ale mîngîierii.

Oricît și-ar face omul o patrie din cetate, oricît s-ar înmulți cărțile în rafturi, oricît s-ar amăgi el cu o viață de apartament, de spectacole, de vitrine și de trotuar, un singur fir de iarbă îl turbură și-l răstoarnă. E pămînt și dedesubtul orașului, clădit pe rînduri, suprapuse ca niște lăzi și coșciuge, dar acest pămînt, poluat de scursori și lătură, spurcă lutul și-l jignește.

Consolările vin de unde începe cîmpia curată, șesul cu sălcii și răchita. Un val de pădure coboară, altul se ridică și, cît ai merge cu ochii, jurîmprejurul depărtărilor se face tot mai dulce și mai liniștit. Care civilizație și cărturărie pot să-ți dea emoția frunzei clătinate la o adiere, împăcarea cu sine, simțirea că nu trăiești în deșert, că faci parte mai mult din lumină decît din ziduri și categorii?

Florile ultime ale gălbioarei se răresc, șovăie și cad. Ce a mai rămas? Din loc în loc mai biruie sfîrșeala risipită în aer ca un venin subtil boancele de lînă vopsită ale cîrciumăresii. Dar petala din

toate mai delicată, a trandafirilor, e cea mai puternică totuș: la 10 octombrie, după recolta de fiecă zi, ei deabia reîmbobocesc, amăgiți de o tinerețe secretă, și către prînz se deschid și dau parfum.

Poate că poezia și cîntecul sînt singura compensație valabilă a cetății și a sufletului silit să se zvîrcolească tîrîș prin viața convențională. Întrucît nu povestesc pățaniile și conflictele dintre oamenii metropolei, aflați în conflict neîntrerupt; întrucît nu reproduc, ca să fie veridice și reale (o estetică scăzută la model), viața falsificată în ipoteze, înșelăciune și rapt, ele n-au coincidență cu vulgaritatea tristă a existenței. Indescifrabile după gramatica pieței și a înțelesului gros, motive și le iau, ca să exprime o culoare, o mireasmă, un ecou, o turburare, o înviere, din întunericul virgin; ca floarea, ca pădurea, ca izvoarele și stelele înfiripate în mister. Restul e administrație, cod, regulament, ordonanță, contabilitate.

Dealtfel, pe măsură ce se turtește vîrfurile teafăre ale moliftului, schimbat în scînduri, în mucava și scobitori de dinți, și se nivelează relieful speranței, crește și poezia, numărul poeziilor sporind nestăvilat de păreți, de uliți și bulevarde. Din ce în ce mai mulți, tinerii, fetele, băieții, îmi trimit sau aduc manuscrisele încercării de a încrucișa coarda nevăzută cu un arcuș nepipăit: poezia se găsește în punctul în care taie firul struna, în care încolțește grîul, în care răsare tufănică.

Lini dor de orizontul care nu se mai zărește de ziduri, de cerul ascuns, de iarbă, de pămînt, — și evadează.

MOTIVE CAPRINE

Poate că v-ar interesa să vă dau vești de la Vasilică.

Locuitorii cu patru picioare ai bătăturii, câini și pisici, au sporit cu un strein, cel mai fantastic personaj și cel mai plin de vervă. Vasilică e numai de cîteva luni, dar are barbișon și coarnele de o palmă, și a mai crescut... Vine, pleacă, își aduce nu știu ce aminte și se întoarce, și sare pe neașteptate peste curcan, peste masă, peste o găleată. Îl apucă oarece și, din serios, zvicnește brusc într-o parte și lateral; și iarăși dă în seriozitate. Apoi, îl interesează o mătură și se bate cu ea, o greblă.

Cînd s'a întîlnit întîia oară cu Baciul, dulăul mare și copilăros, a fost pentru amîndoi o secundă de consternare... Iedul nu mai văzuse cîine și cîinele nu mai văzuse țap. S'au întîlnit în bot. Au clipit din ochi, ca și cum descifrau niște chirilice schimonosite. Și-au pierdut vocea amîndoi și s'au examinat cu o curiozitate adîncă și imobilă. « Cine naiba mai e și ăsta? », se gîdeau amîndoi. Țapul s'a eschivat și a dat buzna în porumbiei.

L'am explicat lui Baciul:

— Mă, Baciule, ăsta vine tocmai din mitologie, auzi? Satirul Pan a dansat cu el, sculat în două picioare bifurcate, la sunetul naiului cu șapte țevi. El știe multe și a văzut multe. Fetele pădurilor,

ieșite goale din apele agitate, i-au pus flori în coarne și au învîrtit horele împrejurul lui. L-au tras de țacălie. E cam năuc de atunci și i se năzare. Ar vrea să alerge și să gîdile fetele frumoase de altădată — cu cornul. Zărindu-le într-un abur de amintire, dă cu ochii cînd de tine, cînd de curcă, și cade pe gînduri. Ia înșfacă-mi-l nițel de după coarne, și să vezi cum se aruncă în sus și deasandaratele, ca un diavol. Dar bagă de seamă să nu-l deteriorezi, că are rude în Olimp.

Baciu e cuviincios cu Vasilică românizat. Origginile lui divine sînt evidente și în mărgelele aruncate prin ogradă: cîte un șir de metanii negre, rupte și risipite. Și, vezi, el nu face din gîtlej nici ca găinile, nici ca gîștele, nici nu latră.

Toată vorba lui, o vocală, un *e* repetat după virgule și cîteva puncte, îl face pe Baciu să presupui, în incultura lui, că întrebuițează o limbă cu o singură silabă, că vorbește, poate, grecește, ca Anacreon. În orice caz, analizează Baciu, glasul lui întrerupt urmează estetica perlată a hapurilor din coadă. Ca observație de fiziologie generală, Baciu are dreptul să se mire cum a făcut Dumnezeu principiul ca toate fapăturile să se exprime prin extremități opuse și ca între cele două puncte de manifestare, între nas și punctul al doilea, să încapă o rezonanță distanță decentă. Regretatul meu dascăl de științele naturale, — « *naturalia non sunt turpia* », — Fană Constantinescu, l-ar fi lămurit mai bine și i-ar fi închis gura cu maxima lui: « Minunile naturii, domnule! ».

Vasilică era adineaori pe bancă. Pe urmă, numaidecît, făcea un salt strîmb peste butoiul cu varză. La jumătatea cercului descris s-a răzgîndit și s-a răsucit în aer, și oricum ar face, după geometria lui anapoda și alandala, Vasilică

ajunge tot în patru picioare pe pământ, fără să-și scrîntească nici un mădular.

Acum a deschis ușa cu fruntea și e în mijlocul tipografiei, citind inscripțiile nemțești de pe mașini. Și nu mai vrea să iasă nici de coarne, nici de cotorul din spate. Puneți mîna pe el, că se interesează de motor!

Pe naiba! Vasilică a plecat pe fereastră.

VORBE N DOI

— Plăcerea durabilă a vieții e descoperirea lumii din nou. Cu adevărul sau cu eroarea ei; nu interesează... Pentru mine nu există nici eroare nici adevăr: situația critică nu aparține descoperitorului direct, ci unuia care se intercalează mai târziu între tine și lume, și de care n-ai datoria să ții socoteală. Mie îmi trebuiește, în satelitismul universal, o planetă, și mi-o frământ și o fac gogoloi, ca să mi dau drumul călare pe această minge...

O declarație atât de clară a uimit pe Axinte... Când nu-i înțelege capul ceva, el și-l scarpină pe subt pălărie. Și pe urmă scuipă, ca să se scape parcă, din creier, de o mîzgă otrăvită. Mă apucă fără să vreau, plimbîndu-mă cu el pe cîmpul ud, cu cîinii după noi, o streche a expresiei și a împărtășirii, și, călcînd mocirlele, sufletul meu limbut se face liric.

Important în atitudinea lui Axinte este că el tace și că nu are niciodată punct de vedere personal. Gîndul merge fără știrbire, rotund ca un cerc lăsat să circule, să se răstoarne, să se scoale singur și să cadă. Poate fi ceva mai nesuferit decît omul contra-discursiv, care crede onorabil să-ți opui argumente și să transforme o plimbare pe cîmp într-o sîcîială filosofică verbală?

Ieri nu eram cu Axinte. Venise la mine o personalitate și mă plimbam cu purtătorul ei prin fosta porumbiște. Ca un automat în care de câte ori pui 2 lei iese o pastilă, dacă aveam ceva de spus, el avea ceva de răspuns. La două mii cinci sute de cheștiuni el a produs două mii cinci sute de opinii personale. Prea multe. Se vedea că am de-a face cu un om informat cel puțin în toate, și care, identificat cu onoarea obiectelor, ținea să nu cedeze asupra integrităților complete.

Sufletul îmi șoptea: « E un idiot ». Și-i răspundeam: « Să crezi că nu te înșeli. Dar e un idiot instruit, trebuie să-l suport. » Sufletul zicea: « Nu vrei să-i cârpești vreo două palme? Împrumută-mi-le pe ale tale și-mi iau răspunderea eu. » — « Nu e permis, îi răspundeam. Numai lui îi este permis să te exaspereze. Așa se petrec lucrurile în regim cultural. Răbdă. »

Însă l-am pedepsit pe autorul de idei și senzații, ținându-l nemîncat, la țară, și trecînd peste toate orele în care putea să fie prînzul servit. Pe la 4 după amiază el dîrdîia de frig și zise distrat :

— Mi se pare că a trecut de 12.

— Dumneata să fii sănătos, i-am răspuns. A trecut de 12 de cîteva ore.

— Te-am întîrziat de la masă, zise el.

— Eu nu mănînc niciodată, i-am răspuns. Eu discut.

— Să-mi dai voie să nu fiu de părerea dumitale, mi-a spus.

— Nici nu mă îndoiam, i-am răspuns.

— Discut și eu, a răspuns, dar mănînc...

Du tac au tac.

Am tăcut. A tăcut și el. Am tăcut amîndoi o jumătate de ceas. Dacă aș fi cunoscut mecanismul, tăceam de la început, surdomut inflexibil.

Stătui în loc: stătea și el. Inaugurai atunci o metodă mimică, să văd dacă mai răspunde.

Întinsei iute mîna și i-o trecui pe dinaintea ochilor, ca și cum i-aș fi alungat o muscă de pe nas. El clipi și nu înțelese. Mă uitai în sus și în jos de cîteva ori. Mă apropiiai de figura lui și scosei limba ostentativ... El clipi des de cîteva ori, ca și cum ar fi tras repede cu guma în două sensuri, ca să șteargă dintr-un caiet o injurie marcată cu creionul. Nu-i venea să creadă. I se părea că visează. Făcui odată: «Ham! ham!» a cîine. Credea că am înnebunit. Dar aveam nevoie de un preludiu, de atmosferă. Apoi făcui ca un curcan umflat și, în sfîrșit, ca pitpa-lacul. Uitase să vorbească, i se epuizase dicționarul.

«A venit momentul să-i trag și zisele vreo două palme», răspunsei tîrziu sufletului meu. — «Țiam spus și nu m'ai ascultat.»

Ridicai tulumba de jos, întorsei robinetul, — și mă pusei cu apa pe el, ca să-l congelez.

În mai puțin de zece secunde, vizitatorul se salvă din zona pluvioasă și trecu prin grădină cu pas accelerat.

«De ce nu te-ai gîndit mai devreme?», întrebă sufletul.

— Axinte! Dacă tinerețea sfîrșește odată cu pierderea curiozității spirituale și cu căpătarea sentimentului fals că nu ți-a rămas nimic de aflat, viața încetează exact la momentul cînd copilul din personagiul nostru a murit, căci întîi descompunerile și hoitul se rostesc în sufletul viitorului cadavru. Ce lungești gîtul așa? Ce, tu n-ai un copil în tine? Ba da! îl văd în ochii tăi bătrîni și albaștri. Stă în două coate, ca un înger în balcon, și se uită la cîini.

A priceput bine? I se pare că l-aș acuza că ar fi rămas borșos.

— Nu-mi vine să bănuie, zice Axinte.

— Ți-am mai spus, mi se pare, că ești un prost, însă ești un prost adevărat, care îmi convine și mă tonifică, întocmai ca o mare inteligență. Nici nu te gîndești cîte haruri zac în dovieacul tău. Nu dau pe căpățîna ta cinci tidve universitare. Tu ești omul și cinstea pămîntului. Cînd te văd că scoți zăpada din ograda caprelor, lopata în mîinile tale mă satisface: e plină și grea și mare cît un cozonac. Cînd mături, tîrnul merge apăsător și radical. Aduci apa în căldările mari, cu vîrf. Așa pui și tutunul în luleaua îndopată cu degetul tău, ăla grosu, gospodărește, și iese din tine un fum compact, pe care l-ai băut pînă în burtă: parcă scoți din gură părechi de ciorapi de lînă întregi și cioareci. Ți-e sete și sorbi ciutura pînă la fund, ca vaca: unde a intrat atîta lichid, cum zicem noi ăștia? Dar frumos a intrat!

Mă uit la tine. Cei în mîna ta o pîine de un kilogram? Nimic, Axinte! Ai ciupit-o de miez dintr-o dată, și, dacă mai pui degetele de două ori, i-ai mîncat și scorbură. Îți place pîinea caldă, hoțule! și rîzi că i se sfărîmă coaja lustruită. Te-ai gîndit cum a putut să o găsească omul, să puie grîu, să-l culeagă, să-l facă făină, să o frămînte și să coacă coca. Tu ai născocit pîinea, mă Axinte! și numai pentru atît și tot aș avea de ce să te iubesc și să mă încred în tine, ca într-un zăvor. Dacă n-ai fi tu aici, pămîntul ăsta ar umbla pribeag și s-ar răzvrăti în buruieniș. Hîrlețul și tîrnăcopul îl stăpînesc. Te știe pămîntul de frică, Axinte!

PAPAGALUL ȘI RÎNDUNICA

Din colivia lui, Cocò se uită pe fereastră la slobodele rîndunele. Lui, libertatea nu i-ar folosi nicidecum, și-i pare rău. Ca să se bucure de aer și zare, el ar trebui să fie în țara lui de rodii și banane, unde văzduhul, mai pictural decît în exilul european, și-n penele pasărilor pune culori de floare vie; în alte continente, întu necate.

Pămîntul lui, cu adevărat de aur și de rubin, în care pădurile cu ramuri și frunze sînt în întregime de cristal, se gîsește la sfîrșitul cîmpiilor semănate cu floarea-soarelui și grîu, în apropierea basmelor și vecin cu parcurile fermecate, cu moșiile și proprietățile lui Dumnezeu. Ca să zboare atît de mult, arlipa lui, adormită de umbra cețurilor și degerată în avînturi de lungile nopți mohorîte ale unui emisfer pizmaș, s-a dezvășat. Ațipirile fără sfîrșit și leac în colivia de fier, construită în colivia mare a lumii, i-au îngreuiat încheieturile și l-au îngășat, — și pînă-n patria visurilor, care acolo nu se mai visează, ci se trăiesc obișnuit, ca pe aci, la noi, suferințele și amăgirile, vulpile și pisicile așteaptă căderea unui papagal luminos obosit, ca să-l desfacă repede ca un ciorap de catifea.

— Rămîi, mai bine, Cocò, în colivia ta cu zăbrele, în care ți-am spînzurat de un cîrlig o jucărie și o minciună mobilă, făcută dintr-un

colac de os, pentru a te consola legănat. Prins cu ghearele sau cu ciocul de încovrigarea lui, închide ochii, fă-ți vînt, încet, între semințe și apa din ulcică, și mulțumește-te să semeni cu o cheie galbenă atîrnată de o verigă sau cu o lampă de dormitor de prunci.

Rîndunelele s'au adunat pe șoseaua mare, din toate streășinile împrejurimii, din bisericile bol-tite, din turlele ascuțite, cu cruce sau cu stea, din clopotniți, din gospodării și pătule, din grajduri și din școli. Nu știu dacă sînt cîteva mii, cîteva zeci de mii, cîteva sute de mii, cîteva milioane, căci ochiul se deprinde să numere numai pîlcurile, stolurile, roiurile. Sforile telegrafului, de-a lungul drumului, sînt ca niște metanii de negru chihlimbar, atîrnate între stîlpi, și, rînduite treptat, par un gherghef de socotit cu mărgele și boabe, înșirate pe un grătar.

O cale încă nestrăbătută de copiii lor începe din cătun și duce dincolo de Cartagina și Pira-mide, ale căroră și întemeietori și prădători, amestecați de sute de veacuri cu pulberea umflată de crivățul fierbinte al pustietăților de nisip, le'au văzut venind și plecînd și tricotîndu-și, din lînă de lut, cuiburi, ca niște pungi, pe șoldurii Sfînxului încremenit.

După cît se poate cunoaște, zburătorii au organizat rîndurile și au hotărît plecarea. Ascultătorii stau locului, întorși cu ciocul într-o singură parte. Apusul pune zăbranic de ploaie cernit, și numai cîteva ceasuri au rămas pînă ce fulgerele își vor arunca săbiile țandări din negura Tăriilor în rîpele trăznite. E o plecare nobilă, de îngeri, și tristă, de heruvimi săraci, fără merinde, fără bagaje, înveștmîntați în singura cămașă de fulgi. Totul e pregătît, și ora exodului trebuie să se fi rostit pînă la secundă. De cîteva ori, stolurile s'au ridicat, au voit să plece și s'au întors, prinse

pe firele telegrafului șoselii, ca niște cravate și funți. O întârziere, o îndoială...

Mirarea lui Cocò deveni atentă. Zburătorii erau agitați de o preocupare. Cîte un stol pleca din rînduri și ocolea de cîteva ori o streășină de șindrilă, în subsuoara căreia atîrna, ca un urcior, un cuib de pămînt, și, desfăcîndu-se din stoluri, cîte două-trei călătoare se opreau, grăbite, pe cuib, vorbeau din gura cuibului cu cineva dinlăuntru și se întorceau să comunice stolului știri. O gospodină mică a întârziat să-și deretice, peșemne, odaia pentru anul viitor, și surorile o dojenesc și o ceartă, — și o mai așteaptă cinci minute, ca să puie totul la loc. A treia oară stolurile s-au ridicat și, prin lumină, trecură laolaltă, dese, ca o velință lungă, — și nu s-au mai întors. Pe acoperișuri se iviră, cenușii, vrăbioii, bucuroși să puie stăpînire pe chiliile goale.

Am luat o scară și am pus-o în dreptul cuibului de sub șindrile, la care s-au oprit rîndunelele nerăbdătoare. A rămas o rîndunică, singură, cu ochii închiși, în agonie...

— Șșș! dați-vă jos încet. A murit...

COCORII

Moină, vînt și frig în miezul nopții. Prevăză, toarele rîndunele și-au luat rămas bun de la cuiburi de mult. De patruzeci de zile, de cînd au plecat, aripa lor de fluture a trecut peste Partenon, peste Fenicia și Cartagina, — clasice în zbor și în ideal și atașate culturilor mediterane, încă de pe cînd Pitagora zgîria pe treptele de piatră, cu nouă cifre, o sută de rezultate.

Plîng în cer cocorii, sau alte pasări drumețe? A trecut de șase ori zvonul lor peste somnul copiilor, adormiți în cearșafuri, — și încă nu a cîntat cocoșul, supărat pe răscolirea frămîntată a vișinilor, care se zmuncesc din pămînt, ca să ajungă cocorii. Îi ține rădăcina...

E bună casa noastră, pisică. Putem dormi la cald, într-o canapea de reps și în perini de mătase, și șoarecile mic, inteligent, ne poate trece pe la nas. Fabula ta rămîne încă o dată mincinoasă, iar gustul șoarecilor ți-a trecut, ca și mie gustul de citit. De ce nu cauți o excepție, ca să te văd sărind ageră de pe sofă și urmărindu-ți fostul adversar printre picioarele scaunelor clătinate. Uite-l la raftul cu cărți, oprit la cotorul roșu al lui Michel de Montaigne, care miroase a cocă de scrobeală și ar fi bun de mîncat. Pune gheara pe el! Să te văd!

Mai bine întoarce-te așa, cu blana dulce a pîntecului în sus, încovoiată a lene neisprăvită:

faci estetică aplicată, și oricum te-ai încolăci
îți șade bine, cu ochii de-abia deschiși, subțiri,
ca niște crăpături de aur lungi.

Au trecut toți cocorii, nu te supăra. Ți-a
miunat în vis piuitul lor din negura mare. S-au
dus către Egipt, unde doarme Pisiulul vostru
cel de piatră, pe salteaua lui de nisip.

Ai auzit ce a spus adineaori Roma, cu vocea
sensual guturală a fetei care a salutat Europa:

— *Buona notte a tutti.*

Bictule cocor, îmi vine urît să te plîng, după
ce zeci de ani m-am uimit de tine. Te urmăream
venind și plecînd cu ai tăi, departe de noi, prin
văzduhul de mai sus, de două ori pe an, pe
întuneric. Graiul cîrdului vostru mi-e cunoscut
din copilărie, și nu pot să mă înșele cînd treceți
peste casa și livada mea. « Vin cocorii! », am
strigat, primăvara, înviorat. « Pleacă și cocorii »,
mă întristam în lunile de umezeală și frig ale
toamnei întîrziate, după ce plecaseră, rînd pe
rînd, speranțele, iluziile, florile, prieteniile zadar-
nic așteptate.

Și nu era între mine și voi nici o legătură ca să
fi zis că mă despărțesc de niște zburătoare cu

care am trăit laolaltă, ca porumbieii roțiți împrejurul meu, ca găinile moțate, ca pisicile și cîinii grămădiți pe lîngă vorba desfătătoare, ca să ne mîngîiem împreună de viață și de suferința că sîntem. Noi ne-am întîlnit numai în fundul lumii, numai cum se întîlnesc pămîntul și cerul, și numai în scris. Neavînd aripi ca voi, rămîneam toamna la aceeaș masă de lucru, la care mă mai găseați, după șase luni, cu cîntecul meu, cu cîrîitul meu încă neisprăvit, risipit pe hîrtie. Zborul meu se ducea numai cu gîndul și cu închipuirea. Omul e un cocor care zboară pe dinlăuntru.

Socoteam că voi știți, frumoase cocoare, începuturile adevărate ale lucrurilor mari din lumea aceasta și poate că și de peste ea și de peste ceasloavele din rafturile mele, înghesuite între păreți; mai mult decît condeiul și cartea. De aceea am pizmuیت pasările cerului și crinii țărîinii, pentru că toate cîte cresc și rodesc, cîte dau rod și parfum, știu ceva pe care cărțile n-au de unde să-l afle. Socoteam că științele voastre nu pot să dea greș niciodată.

Mați dezamăgit, iubiții mei cocori. Anul v-a înșelat. Ați plecat, în septembrie, spre țările calde, și în noiembrie v-ați întors acasă. « Uite că vin îndărăt », spunea mirată stăpîna casei. Într-adevăr, voi veneați de către miazăzi, pe drumul pe care plecaserăți, cînd începea să tremure livada, drumul vostru de april.

Dacă se întorc așa devreme cocorii, e de crezut că iarna o să fie scurtă și dulce, ne-am zis. Dar, de Sfîntul Niculae, v-ați îmbulzit într-acolo și ați mai plecat o dată, fără rînduială. A plouat pe voi cîteva zile și nopți, și era frig. Cum țîiș fi încălzit, cocorule, picioarele reci, în pătura mea, dacă binevoiai să scobori în chilia deslușitorului de presupuneri.

Dar am căpătat din greșeala voastră o știință:
că voi sînteți ai noștri, nu ai Cartaginei. Patria
e aceea în care te grăbești să ajungi în viscol
și furtună, și cu icoana căreia îți place să te înșeli
și să te minți.

FLORILE DIN URMĂ

Există o limbă moartă, a numelor de flori. Vocabularul botanic e tot atît de plin ca și cîmpul, dar între dicționar și cîmpie corespondențele nu vor fi făcute niciodată. Silabe fără imagini și flori anonime, fetele bastarde ale luminii, logodite cu pămîntul. Cauți porecla petalelor delicate, croite din ștofa inexplicabilă, repede veștedă, urzită din materiale sufletești, cu adaosul fenomenal al unui parfum negăsit nicăieri afară de floare și cu luminile de candelă, în care doarme mireasma. Trebuie să colinzi hectarele și județele, ca bivolii care le pasc, și să răsfoiești paginile unei științe greoaie. Și toată această știință nu face cît un ochi galben, deschis rotund într-o roată de gene albe, pe marginea drumului, de mușetel. Pe firul tulpinii, cerul pune un mir impalpabil, și învățatul copita și potcoava. Pînă să le rostești numele latine, fabricate la lampă, în arhivă, frunzele s-au scuturat și plantele au fugit din conținutul lor. Cine calcă asudat prin lanuri? Botanistul, herborizînd în tolbă, scrutînd anatomia cu o lentilă. Ca să înțeleagă florile, el le usucă.

Un snop de flori din sălbătecia țării bucură casa, așezat pe așternutul proaspăt al velinței de in, spălată de curînd. Gospodina s-a pieptănat cu o garoafă. Farfuriile albe împresoară masa cinei, paharele sticlesc, tacîmurile sînt înstelate,

pînea cu miezul mare s'a împărțit felii, sprijinită subț bîrbie ca o vioară. Minuscula grădină e vie într-o oală cu apă.

Lunile din april încoace au adus belșugurile florilor fierbinți, coapte de arșiță, femei uriașe, cu șoldul puternic, cu gleznel fine, sprîncenate, spătoase și mari în sîni. Florile au venit în coșuri de papură, amestecate cu fructele dulci, vișine și cireși, caise, piersici; cu strugurii de chihlimbar și cu prunele grase, tăvălite în umbră și catifea. Au năvălit biruitorii, timp de cîteva luni, bujorii, transdăfîirii, și dragostele, ca și mormintele, au fost acoperite cu podoabele lor de amintire și de uitare.

Florile cele din urmă s-au cernut fărîme, de Sfîntul Dumitru. Singure vrăbiile și singuri copiii mărturisesc ivirea lor, după ce și cartofii au trecut în care și pe tărgi. Cum le cheamă? Dar cine le cheamă? Se întîlnește cu ele pisica bălțată, cu capul mascat, negru și alb, ieșită să pipăie pămîntul cu laba, în vreme ce botanistul, acasă, scuturat de guturai, soarbe ceai de surcele. Iată florile fără nume, scăpate de starea civilă și de clasificări. Rădăcina lor puțină și ața verde, scrobită, care le-a legat-o cu stelele din vîrf, sosesc după bilanț și inventar. De culcare, ochii cîmpului s-au făcut mici și șovăielnici. Ilicul roșu și mărgeaua albă, struie se sfîiesc să crească peste măsura gămăliilor de ac, despicate. Roșul atîrnă între două feluri de roșu, albul e palid. Desenul cu cinci petale îndoite se adună la strict. O floare violetă, ca un colț de batistă și ca un fluture strîns, aduce o reminiscență de liliac. O roțiță are cincizeci de spițe mărunte. O ramură de-o șchioapă, cu douăzeci de boboci și nasturi, e un policandru portativ la cheotoare. Frunza îngustă măsoară îngustimea zilei. Ziua sare ca o minge prin noapte, în zigzag, o dată mai sus, o dată pînă la streășini sau de-abia pînă la buchetul de pe masă...

CHILIA

Dacă asta e viață modernă, cuvîntul e suportabil după miezul nopții, cînd și vocabularul, mîncat de întuneric, prezintă profiluri incerte și înțelesuri știrbe.

Odaie de « intelectual »: scenă simplă, mobilier esențial: masă de lucru, pat alb, pregătit pentru odihnă tîrzie. Nasturii mari, de sidex gros, încheie plapuma cu cearșaful, de vreo douăzeci de ani, moșteniți din tată'n fiu și păstrînd intactă temperatura scoicilor din oceanul din care au fost pescuite de arabi ori de chinezi. Coapsa tînără a bunichii de acum o sută de ani i-a simțit reci, ca și genunchiul copiilor, veniți în fiecă dimineață să-și trezească din somn autorul cu o sărutare pe frunte. Autorul mai doarme, cu mustățile zbîrlite, și visează, neras de două zile și cu nasul pe saltea, la plecarea copiilor la școală, expansivi și zgomotoși.

Pînă mîine la șapte mai sînt șase ore, din care trebuiesc muncite patru cel puțin, lîngă patul alb deschis și sub un bec electric de 150 de wați și 95 decalumeni. Dioptriile lentilei care permite cîteva zeci de ani de lucru după noaptea « intelectuală » definitivă din vremea bunichii, sînt semnate « Zeiss ». Pana poartă marca unei fabrici din New York. Cafeaua din ceașcă e opera oamenilor despuiți în arșîța planetei: au muncit la boaba ei ovală, crăpată, două milioane

de negri, încinși la pîntece cu o năframă asudată. Zahărul nu mai e al trestiei de Jamaica: îl cristallizează sfecla, pe care o roade vaca din grajdul de lîngă casă. Mîine în zori, donița cu lapte toarnă în ceștile copiilor acest suav distilat, servit cu căldura ugerilor mulși. Degetele Paraschivei, împletite cu degetele țițelor Joiței, poartă un safir, pe care i l-a dăruit soțul ei acum douăzeci și cinci de ani. Trunchiul ei e tot atît de bine desinat ca_n ziua de nuntă, brațele goale tot atît de albe în mînecele scurte de borangic, șoldul ridicat semeț ca și atunci, și gleznele tot atît de sprintene. A trecut o viață ca o fărîmă de viață. I-a spus un papagal că o să trăiască o sută optzeci de ani, și papagalii se pricep la veacuri, ca noi la tutun. Cutia cu muzică aduce în odaia de lucru un cor de urcători în munți, cu gorgoane yodle. Adelsberg? Zürich?

Manuscrisul înnaitează încet și mărunț, ca ploaia. O mie de perdele și de păinjenisuri de fire fine lichide urzesc singurătatea cîmpului și a casei de jurîmprejur, pe cîteva mii de hectare negre. Neamurile bătăturii sînt la bune adăposturi. Un ciorchine de opt pisici, găinile, cîinii, femeile și oamenii casei dorm vrăjiți de bombănitul și farmecele strigoiului de întunerice cu ochii albi, ascunși în camilavcă. Frumoșii păuni caută climatul cel mai prost în acest climat și locul unde bate vîntul mai tare și ploaia mai drept. Nobila pasăre proastă a trebuit să fie dată jos de pe turla cu prăjina, ca să fie împărțită cu confortul din cotețe.

Numai Picuța a pierit alaltăieri, cea mai mică dintre găini. Nați cunoscut-o pe Picuța: o personalitate stingheră, fidelă primului ei cocoș, care a murit acum un an, cu gîtul întors, o personalitate și el. I-au plăcut mai mult oamenii decît semenii ei, și la masă avea un loc între

farfurii, ciugulind firimiturile de franzelă, sorbind un pic de vin dintr-un pahar și povestind monosilabice amănunte din biografia ei, nițel potîrniche, nițel columbă, nițel vrabie și foarte nițel găină. A venit în toate zilele la 6 dimineața la ușa de afară, a fost poftită în casă și a dat fuga în patul copiilor, șovăind dacă întâi face o vizită fetiței sau băiatului, în așternut. Fata chema: «Picuțo, vino la mine», și băiatul: «Vino la mine, Picuțo», și Picuța căuta un pretext ca să se gîndească: o muscă. Dar iarna nu mai sînt muște, și Picuța se uita un moment la un fragment de covor. Și nu se mai îndura nimeni să o supere, după ce s-a instalat între pufuri, cu ciocul afară și ațipind.

A venit în toate zilele, și într-o dimineață nu a mai venit. Bătuse în ajun neobișnuit de zglobie din aripi toată ziua, s-a jucat cu mîțele, care o respectau, a necăjit pînă ce l-a silit să o latre pe Pitic, — numele derizoriu al unui cioban uriaș, cu blana neagră și cu ochii gălbui, — s-a ținut după vrăbii, a fost prin poduri și beciuri, și a doua zi nu a mai venit.

— Unde e Picuța? au întrebat copiii.

— Nu e Picuța.

— Cum nu e Picuța?

— Poate că e la grajd... Poate că e în pătul... Poate că e în magazie...

Picuța murise cu capul subsuoară, în cotețul lui Pitic, care sta afară în ploaie și se uita cu ochii lui gălbui în coteț, întristat că prietena lui nu mai știa să se joace cu el.

Vezi tu, sufletule, ne împărechiem și ne despărechiem, — tu cu ploaia mărunță, eu cu slova înceată, cu așteptarea.

O imagine mă turbură, pe care nu ți-am spus-o. Cele două vaci slabe, care pășteau ieri rămășițele din cîmp, metalizate în chiciură albă. Ciorile

se lăsau pe spinarea lor gîrbovă și mîncau de acolo
ceva. Și cîteodată vacilor le treceau ciocurile
prin spinare și fugeau, și stolul ciorilor se ridica
în ceață de pe vaci. Și iar se aduna pe vaci...

PICUȚE

Am avut un neam de « puici », la care a trebuit să renunțăm. Sufletul le era lesne trist și puțin ca un oftat.

Copiii le-au numit « picuțe », pentru că întâia din neamul lor, aproape artificial de pitic, și-a dat singură numele ce i s-a păstrat, iuțindu-și toate mișcările de murmurul silabei. Și ca să nu le zică găini acestor soiuri de porumbiei, mierle și țărci, exprimate într-o corcitură gingașă, părinții au trebuit să le cheme « picuțe » și ei.

Cea dintâi, neagră, avea moțul negru, ciorapii, care o încălțau pînă la genunchi, negri, și toată era cît o mînușă despărechiată. Ne-a dat-o un grădinar, odată cu un snop de dălii albe, așezată între flori.

— Asta e tot o floare, l-am întrebat, de-i tot atît de blîndă?

— Luați-o pe deasupra, o dete grădinarul. De patruzeci de ani caut să fac o dalie neagră, și am nimerit-o cu pene. . .

Picuța ne-a venit în brațe cu florile odată. S-a scoborît din buchet pe mîna care îl ținea, s-a urcat înapoi pînă la umăr, a făcut înconjurul grumazului gospodinei, i-a numărat mărgăritarele din șirag, s-a uitat la gura și la ochii ei, și trebuie să-i fi plăcut totul, și capotul, că s-a culcat la încheietura cotului, în dantelă, ca într-un cuib.

Și n-a mai lipsit Picuța de lângă noi un an, decît atunci cînd știa că trebuie să se ceară. Ciugu-lea pe masa noastră la cină și prînz, trecea de la unul la altul și — pic-pic! — ne ținea de vorbă un ceas întreg la mîncare și toată ziua prin toată casa și ograda, pizmuită de mîțe, certată de cîini. Noaptea, dormea în bibliotecă, pe o coadă de perie lungă, pusă între două scaune, și, dacă întîrzia suirea bățului la locul obișnuit, Picuța țipa la noi ca o gaiță, ne urmărea prin odăi.

În ziua cînd n-a mai fost bună mătura și i-a trebuit coada înlocuită, Picuța a fost dusă la mazăgie și, nemaiauzindu-ne în apropierea somnului trezit de vocile noastre, și într-un decor urît, Picuța a murit de inimă rea.

Am găsit o păreche roșie pestrîță și am dăruit-o unor prieteni care aveau la munte un conac cu un balcon, potrivit cu două pasări ca niște papagali. Ne-am despărțit de ele cu părere de rău. Uliul le-a furat pe amîndouă.

Am făcut o altă păreche. Cocoșul, — alb cu o pană lungă, fluturată în coadă ca o banieră, — declarase război gospodăriei întregi. Punea pe fugă cocoșii mari, sculă cu ciocul dulăii din băta-tură, învrăjbea motanii, ciupea picioarele goale ale oamenilor, și venea totdeauna din față, onest, ager și hotărît. Cu o singură persoană știa să se facă disciplinat și curtenitor: cu gospodina. Se înfoia într-un rotogol și se pitea jos, ca să fie ridicat, pus în palmă ca un puf de pudră și purtat ca pe disc. Atunci puteau și copiii să se folosească de concesiile lui. Cînd se socotea satisfăcut, trebuia să se laude. Da o trîmbiță victorioasă.

Cuconița lui era galbenă spălăcită, dar simțitoare și susceptibilă ca o domnișoară anemiata de cloroză. Ea vorbea ceasuri întregi numai cu Paraschiva și gătea cu ea în bucătărie toată mîncarea. Ca să-i arate cît o iubește, într-o zi a dat un strigăt entu-

ziast, uitîndu-se la ea. A înconjurat-o de trei ori,
bătîndu-și aripele vesele cu precipitare, și, cîntînd
o cantilenă curioasă, s-a răsucit și a murit.

Moarte de sentiment și de bucurie.

SLOVELE

Tare mi place în odaia ta, în care stai și ți cheltuiești luminile ochilor la lumina lămpii. Ce faci tu? Când mă culc și când mă scol, tu ții o surcea neagră în mână și o duci pe o hîrtie albă. E tot ce-i mai negru în casa noastră și tot ce-i mai alb. Mă uit cum iei în ciocul condeiului o picătură de cerneală și cum mergi cu ea o bucată de vreme, pe foaia de hîrtie. Slove faci? Așa mi-ai spus. De ce-i fi făcînd slove? Și pentru cine le faci? Mai ai tu o fetiță pe care nu o știu, un băiat?

Nu-i adevărat. Tu faci slove pentru tine, fiindcă ești, cu toate mustățile tale și cu toată vocea ta groasă, un copil bătrîn. Tu nu ești serios. Dacă ai fi mai serios, te-ai fi apucat de alt meșteșug și ai fi plecat de acasă cu ghiozdanul, la catedră sau la tribunal, sau măcar ai vizită în fiecare zi niscaiva domni miniștri. Te-ai fi ales măcar deputat și ți-ai fi găsit și tu un stăpîn. Ai fi rîs cînd rîde el, te-ai fi supărat cînd se supără el, i-ai fi dus cucoanei lui cîte un buchet de flori, i-ai fi adus la nevoie o servitoare, un stacoj, un cantalup, și te făceai, Tătușule, cum ziceți voi, indispensabil. Sînt și alții, Tătușule, de teapa ta, care fac slove, dar slovele lor, mai bune ca ale tale, se dau cu chirie și se cumpără înaintea de-a fi fost scrise, ca niște cărucioare mici, care duc vorba cu tîlcuri

de colo-colo, cum ne aduce nouă lăptăreasa găleata ei dimineața, măsoară și face colaci și linii pe ușă cu tibișirul.

Peste drum de noi mai stă o fetiță, și Tătuțul ei face slove și el. Am auzit că nu le nimerește și nu le face frumoase ca tine, dar, vezi, el a cum-părat casele în care stă și încă vreo cîteva, și el călătorește prin minunatele țări streine, cu bani mulți și cu însărcinări pe care tu nu le ai. El e, Tătuțule, în zece comitete și cinci comisiuni, și ai văzut ce frumos stă cînd se întîlnește cu tine, după ce te-a înjurat pe nevăzute? Cum te mai laudă, cum te mai iubește, dar te cam întunecă lauda lui: el stă ca Benoni, și, pentru că nu are coadă, face codițe la ochi și la gură și dă din toate codițele lui.

Să te întreb ceva. Ori de cîte ori ai ieșit cu mine și te-ai întîlnit cu lume multă, de ce toată lumea asta te mîngîie și te face că ai talent? Este ceva, talentul, care se vede, că-l vede orișicine? Și n-am înțeles nici altceva, Tătuțule; de ce cînd ai tu nevoie de un lucru nu ți-l dă ție nimeni, cum îl dă altora, ci, bătîndu-te pe umăr, îți zice: «Lasă, scumpe maestre, dumneata ai talent». Ce înseamnă asta, Tătuțule? că ai dreptul să rabzi și să aștepti? Ce va să zică toate astea, Tătuțule? Tu n-ai nici o trecere nicăieri și la nimeni. Tu ești veșnic om de talent. Atîta tot?

Mia spus Măicuța, Tătuțule, că ai cerut și tu cîte ceva, din cînd în cînd, și că totdeauna ți s-a făcut jurămîntul că nu se poate. Ție ți se împotrivește, Tătuțule, totdeauna, o lege, un ordin proaspăt, o circulară, o pricină, o ședință, o Aca-demie, o adunare generală. Așa se întîmplă cînd ai talent? Ba ceva mai mult, dragă Tătuțule. Pe tine te și vorbesc de rău, într-adevăr, oamenii care sug toate grăsimile, și pe cele proaspete și pe cele rîncede, mînjiți de untură pînă la sprîncene,

pe mustăți și bărbii, neputincioși, cum zice vecinul nostru dogarul, de o faptă de dragoste cuvenită, și mișei că te urăsc fără pricină dreaptă și că strică înaintea ta potecile curate.

Dragă Tătuțule, fetița ta nu înțelege nimic. Ia-mă nițeluș, încet, pe brațe și leagă-nă-mă, să adorm, și plimbă-te cu mine printre slove, și cântă-mi cîntecul ochilor mei:

Foaie verde din pădure,
Are tata două mure;
Umblă ursul să le fure,
Să le pape. . .
Mîrîie peșaci, peșaproape.

Ursul să nu fi simțit
Căre tata și cuțit?

ZARE VÎNĂȚĂ

Nemaiavînd substanțe și culori picturale, ca să improvizeze fructe și flori, copacii își sacrifică sîngele și înfloresc din frunză. În amintirea boabelor carmine, vișinii au pus un doliu de purpuri variate și, în dimineța orizontului, tărcat cu giulgii de ceață, ei seamănă, fiecare pe piciorul lui, cu o colonie de fluturi cără-mizli, în care s'au intercalat colonii de viespi gălbenușe.

În ramurile întortochiate și noduroase, cu vîrfuri entuziaste, pornite pe nuiua dreaptă, se mai află o viață de noapte. Găinile, care s'au urcat în pomi aseară, clocesc oul de sîdef al lunii, răzimat în foi. Parcă cineva ne-a spus că și-a uitat puțul ciutura argintie, agățată'n cireși. Parcă un îmblînzitor de albine povestea că din prisaca lui Dumnezeu căzînd un stup, știubeiul apucă pe drumul văzduhului, unde a înghețat în miere de aur sleită. Atuncea, stelele ce s'Albinele risipite, — nu înțelege?

Și trebuie să fie un adevăr pe undeva, căci de ce ar ieși strugurii dulci, care se știe din bătrîni că își sug dulceața numai noaptea, din lumina lunii, ziua fiind a poamelor acre și amare?... N'ai văzut ochii pruncilor, albaștri? Ei s'au pomenit în ceasul de azur al Căii-Lactee, pe cînd ochii căprîi se ivesc la îngînarea luminii cu umbra, în amurgul acoperit.

Te strîng mărgelele roșii la încheietura mîinii,
încolăcită pînă la cot în coacăze de sticlă. Cînd
te vei culca, diseară, pe blana de vulpe așter-
nută'n cort, cineva și-a pus în gînd să-ți rupă
mărgelele cu dinții și să-ți rîme cu nasul sudoarea
de chihlimbar, de la subsuori la coapsa samari-
tencii, purtătoare a unei donițe de lut.

Cui s-a hrănit cu mărgăritare, poate să-i mistuie
rînza zece șiraguri de cleștar vopsit și părul mărunț
din gaura brațului, unde se ascunde șarpele inimii
și zvîcnește...

GOLUL MIC

Din cînd în cînd se face un gol în ogradă. Și un gol în lume.

La inventariul ochiului și al mîngîierii lipsește o floare, care a murit. Rozele mor, ca oamenii înveliți cu catifelinelor lor capsule. Cîinele negru, balaurul caricatural și cumplit al gospodăriei, dispăruse patru zile, dar s'a întors tîrînd un lanț de taur, lung, după el, în care puterile lui, îngenunchiate hingherește, fuseseră stăpînite. Blînd cu copiii și sentimental, ca toți uriașii, monstrul nostru, care poruncește infernului nopții și-l clatină cu vocea, caută de atunci, în vînt și ecouri, adversarul. Adversarul lui umilitor și, de acum înaintea, de moarte, e omul care l'a furat cu jbilțul și l'a vîndut unui gospodar de porci și văcărie. Cînd miròsul lui precis și documentar îl va descoperi, tîlharul ipocrit, în complicitate cu subtunitățile trădătoare de undiță ale sîrmei încovoiate, va fi atacat la înghițitoare, prăvălit și masacrat. Ochii lui, ridiculi în blana leonină a capului de fiară, fulgeră din gămălii o flacără verde vastă. Cîinele e neîmpăcat. Stă o secundă cu laba pe ciolan și bea cu nasul, pentru o descifrare de sinteză, vîzduhul vînat circular din orizont. Măselele lui zdrobesc scheletul fosil, de monument, al fostului rasol, cu o simplitate anodină.

Sălbăteciunile docile graiului și aliate cu instinctul intact sînt armele de aristocrație istorică

ale căsnicieii. Blazon orgolios: patru cîini flocoși, optzeci de măsele, o bufniță pe acoperiș, iar mai sus — o stea.

Cînd golul rămîne gol, el răspunde în suflet, adînc.

Cotoșmanii plecați în pețit s-au întors din lungi călătorii de nuntă, reduși la dimensiunea transparenței, bolnavi de epoca lascivă, ca să doarmă o lună de zile într-o bătaie de soare. Ultima mîță din seminția bărbătească era albă, plătîndă și cocoșată. . . Am adoptat-o într-o seară de milostenie, cînd s-a ivit în grădină, ca un păianjen cu păr, lovindu-se cu botul de picioarele mesei și căutînd pe de lături. Doi ani de zile am ferit-o de strivirea cu talpa și ușa, de banditismul găinilor gata să puie ciocul pe friptură și să fugă. Ca să ne dea în schimb gingășiile ei stîngace, mîța ne-a însoțit, pas cu pas, fără să ne vadă, după auz,

pe poteci, două veri întregi, ca o gospodină interesată la crăparea bobocilor și la plivit. Știind-o prin științele lor particulare neputincioasă și făcând deosebire între pisicile străine și ale « noastre », cîinii i-au respectat ființa mută invalidă, și cel mai înfricoșat din ei a culcat-o cîteodată, părăn-tește și iconografic, cu capul pe laba lui de fier.

Pisoii orb a pierit. . . L-am zărit îndreptîndu-se pe înserate, pe margini de jgheaburi și de umbră, către luceafăr. Dintr-o dragoste a mai căpatat un beteșug nelecuit: rîia părechii care l-a răsfățat — o mîță roșie pribeagă, leproasă pînă la umeri. El a iubit-o și s-a împărtășit cu suferința ei, bărbătește, slăbănog în toate măduarele lui, și mistic.

Tăcerile gînditoare se înmulțesc la masă, pe ploaie și vînt, întrerupte:

— Ești bună să-mi pui puțin sifon? . . .

— Nu vrei să-mi dai o linguriță? . . .

S-a mai făcut un gol. Și cîte un gol rămîne neîmplinit. . .

1 NOIEMBRIE

Acelaş peizaj din dreptul ferestrei trece prin cele patru acte ale anotimpurilor în cîte un alt fundal şi decor. Alte covoare s'au aşternut după al treilea act, alte cortine şi draperii tremură pe ogivele depărtării, şi, printre atîţi pomi şi copaci, se ridică singuratec, din cînd în cînd, scheletul negru al unui arbore transfigurat: stafia.

Încă, valurile verzi, livezile şi grădinile, care figurau nişte păduri, mai durau întîrziate. Azi apar schema şi schelăria după care se clădesc frumuseţile de catifea şi mătase provizorii, ale teatrului şi plasticei pămîntului în colaborare cu Tăria. Pe la sfertul zilei, cînd plugarii îmbucau, altădată, pe brazdele noi merticul de odihnă, caierul de ceaţă se deslînează, mutat dintr-o salcie într-un plop stingher, rămas ca o furcă de torcătoare lîngă o băbuţă de casă.

Solemne, au ieşit la iveală coşurile de fabrici pînă deunăzi ascunse, şi panaşele lor de fum. Printre ele, cîrdul fără sfîrşit al ciorilor, prigonite de un viscol apropiat, de pe la Dunăre, de pe undeva, trece ca o funingine opacă.

Actul din urmă începe cu tablourile schimbate repede, într-o zi, într-o noapte, într-un sfert de oră. Atelierele meteorologice au pregătit toate panourile, toată recuzita în magaziile invizibile ale marilor spectacole şi cicluri, mînuite instanţaneu şi automat. Fără sufleur, fără text, după

fantezia secundeii, piesa iese bine orişicum şi corect. Aş striga « Autorul! », dar l-am strigat şi altădată zadarnic... El e de părerea lui Flaubert, că trebuie să lipsească din opera lui şi să fie, — ghici ghicitoarea mea, — numai presupus.

Personajele au cam rămas în culise. Cîte un actor trece rareori, de-a fuga, zgribulit într-un cojoc. Piesa e mută şi jucată numai din perspective, unghere şi culori. Tabloul miercurei era hotărît să dezvolte aspectul prinzătorilor de scatii şi sticleţi. Doi băieţi au aşezat coliviile, capcane pe miriştea cărămizie. Nu s-a ivit nici o păsăruică, şi copiii îngheţaţi şi-au strîns uneltele şi au plecat dincolo de negura vînată a ţinutului pustiu.

După un flăcău chipeş, merge o capră, albă, fără coarne, chipeşă şi ea, cu o dăşagă de fîn în spinare, ca un cal mărunţ, cu ţcălie. Desen de ămforă greacă. E Biţa eleganta, dusă de căpăstru la ţap.

DRAMA DE LÎNGĂ PUȚ

Decor anual și totuș parcă instalat în cîmp acum înția oară. Știți cum e compus și cîte sînt elementele și culorile, bătînd în roșcovan; toți pictorii și-au frecat pensula de ceața lui și au strămutat-o pe un petic de pînză; toți poeții au suspinat că se scutură frunza și îngălbenește. Îl cîntă viorile, îl geme pianul și-l zvonește harpa. A venit toamna, cum se zice fără literatură. Ursuză și întunecată.

Patru zile și patru nopți s'a războit vîntul cu codrul și cîmpia. Căteaua noastră neagră, încă nu s'a învățat să-l cunoască, și timp de nopți întregi l'a lătrat, ca pe o fiară nevăzută. Și otrava ploii mărunte a intoxicat cu melancolii de lingoare tot ce se vede, pămînt și varză, flori și copaci. Ochii cățelei caută o mîngîiere morală, în ochii noștri, posomorîți de prezența în geamuri a peizajului catastrofal, — și tot ce le putem făgădui e un coteț mai bine închis decît cotețul iernii precedente, cu paie mai multe și acoperit cu carton asfaltat. O discuție argumentată cu căteaua, pare, după toate autoritățile culturale, exclusă, cîinii fiind lipsiți de cantitatea utilă sufletească și de acel geniu caracteristic omului, care i-a inspirat pluviometrul, călindarul și încălzirea centrală.

Mai nefericite decît cîinii, par găinile, jerpelile de umezeală, ca niște mături de pene, care ar

fi adunat, mușuroaie, frunzele palide, ude, surcelele și rumegușurile din toată grădina. Constrânse cu toate acestea să creeze, și pe timp și pe netimp, ele își întîrzie facerea oului, pînă în ultima secundă, cînd oul pleacă singur, fără să aleagă nici locul, nici distanța. Înțeleapta natură dă cîinilor să lingă, subț pătul, cîte un gălbenuș. A! reconfortanta vrabie s'a întors de pe drumuri la vatră și, ca o subretă în absența stăpînei, plecată în streină-tate, ea cochetează, pieptoasă și grasă, pe jgheburile de unde se ridică rîndunica. Și iată și amicalele ciori, apropiîndu-se de oameni, — și iată și binefăcătoarea momîie, cu pălărie de vară și cu barbă, mișcîndu-se retoric și parlamentar pe bățul unde a fost crucificată, ca să le alunge.

E singurul actor interpretativ al sezonului de mizerie și suferință, acest bărbat umplut cu paie și fin și încheiat la toți nasturii redingotei. În latura grădinii, el ia toate atitudinile din teatrul lui Ibsen și se dovedește artist mai substanțial și mai divers decît actorii vii, celebri, ai cronicii dramatice și revistelor ilustrate. Dacă mimează hazul și satira, momîia dintre crizanteme e neîntrecută, și accentul ei de viață pasională e atît de exact și de veridic pe tiparul instinctului, încît animalele ogrăzii, în pauzele de ploaie, — curcile, puicile, adunate admirativ să o contempleze, ca un parter de spectatori de premieră, — izbucnesc în aplauze, marcate de hohotul de rîs al rațelor hilare.

Un actor de asemenea talent se fabrică repede, din cîrpe și, va să zică, din paie. Copiii caută hainele nemaiumblate, de prin poduri, ca să organizeze, în vederea iernii, o trupă complectă de dramaturgi și comediani, pentru animarea cîmpului întristat. Jocul de scenă se ivește singur, în colaborarea diversă a vîntului și pe măsura perspectivei. Și piesa e sinceră și adevărată,

pentru că se naște în raport cu momentul și paralel cu împrejurarea, spontană, nescrisă și necugetată.

Am pus în scenă deocamdată o păreche: Momîia și Momîiul. Ea evoluează din fuste umflate cu crețuri multe și ține în brațe un măturoi de nuiele. Un simț autocritic redus a făcut-o să fie încălțată la un singur picior, păstrîndu-și, în legănare, o labă într-un ciorap cu dungi violete și albe. Partenera excelează în rolul Ofeliei, în viață într-un temperament de polcă mazurcă.

Folosul rolului de momîie în natură consistă în indiferența vîrstei și a cheltuielilor de garderobă. Se suprimă salariul, recuzita, croitorul, peruchierul, directorul, — mai mult sau mai puțin general, — și chiria localului. O! mai ales nu există regizor, regizor cu studii în streinătate și cu valoare determinată. Orchestra, ca totul, este gratuită. Și efectele în public sînt aceleași, ba întrecute, cu o tendință permanentă, și în zefle mea, ba mai ales în zeflema, către amărăciune.

La orele 6 dimineața, spectacolul a început într-un lan roșiatic, de crăițe. A venit o mîță și s'a suit pe împărat, pînă la barba lui, — și împăratul, care dormea de-a'n picioarele, înconjurat de adîncuri, s'a deșteptat și a început să joace, pe nemîncate, fără un ceai în stomac. Și lîngă el, din parul ei, s'a trezit și împărăteasa, care dormea cu brațele în jos. Din Australia, intervine, pe undele scurte ale aparatului nostru, o vijelie de dans de jazz. Și, găinile, momîile, cîinii, participă, lîngă movila de cartofi de la puț, la muzica din Melburn.

Dar soarele refuză și azi să-și facă loc prin durerile noastre vegetale...

ÎMPĂRĂȚIILE ALBE

De astă dată farmecul a izbutit și văzduhul s'a putut cerne întreg prin ciurul nopții, găurit cu stele. În zori, am găsit bordeiele acoperite cu măcinașul alb al morilor, pe care le mișcă luna și curelele vîntului de sus. Ca să știi ce este timpul și cît a durat secunda, ieși în cîmp, încins cu holdele de diamant la brîu. De aseară, înaintea ca bușteanul din vatră să se fi stins, cîmpia creșcu în sus cît se ridică popușoiul. Și coșurile bordeielor fumegă din pămînt. Și e duminică. Și din chivăra unei clopotniți, gătită cu horbote, cu bărbi și zulufi de bumbac, bate clopotul, — un clopoțel de sticlă și un clopoțel de hîrtie, ca într'un ceasornic.

Astănoapte au bombănit pe dinaintea obloanelor noastre oamenii de zăpadă, care sînt oameni adevărați, mai groși decît noi și mai greoi și cu sîngele rece. Ca să fugă, ei se lasă în patru labe, îmblăniți în oaie de chiciură și în ciucuri de zibelină, și se apropie ca urșii. Moartea lor e asemenea morții gîndurilor ivite în șesul sufletului cu zările tăcute: se ciocnesc cîte doi și se sparg amîndoi în funingine albă. Còlo, departe, o salcie, în vâluri de Tanagra, s'a oprit, încremenită, din dans, în ultima ei mișcare: e Sarah, aceea, știi, pe care a împietrit-o de vie Scriptura, pentru că și-a întors capul și s'a uitat îndărăt.

Ca să-ți zugrăvesc minunile de cleștar și argint, aș avea nevoie de scule necunoscute, mici, asemenea uneltelor de scris genele, pleoapele și unghiile, cu cristalul sădit în căpșuna degetului carminiu. Mi-ar trebui cuțitașe de lungimea unui ac, pentru săpat broderia fulgului și punerea fragilităților lui suave pe colțul unei batiste de păpuși, țesută din păinjenișuri fugare de mătase astrală. Mi-ar trebui crîmpeiul țepos al unui țurture și un ghem de fir de lumină fină ca să-l prind pe loc. Aș putea, înnădind fulg la fulg, să ajung să fac o ștofă pentru hlamida ta, palidă fantomă a unui vis veșnic fragil. Dar mi-ar mai trebui și o foarfecă, pe care nu o pot purta degetele mele, mari și groase, pentru croit pînza vrăjită, și lingurițe, de un model uitat, din civilizația țințarilor, pentru luat sare albastră din cer, de strecurat printre cusături. O pensulă cît ața mustății pisicii și o paletă cît petala rozei, cu puncte de cîrmîz, de aur, de zmarald și măr-găritar, dizolvate și frecate în ulei de rășină tămîioasă. Substanțe din ce în ce mai divizate și scule tot mai inexistente vor permite, poate,

înjghebarea unei imitații în stihia închipuirii, a iernii și a zăpezii. Iar după ce am isprăvit, am nevoie de un evantaliu frigorifer pentru păstrarea ciudatelor mele mici minuni.

Pasul iepurelui, în așternutul dintre bordeie și iaz, ca o foaie de trifoi, urcă dealul cu o înseilătură egală. Și au trecut pe lângă staulul nostru și lupii cu ochii lunateci: iată poteca lor. Și a trecut și țapul negru cu copita despicăță, care înjunghie fiarele cu două cârlige drepte, oprește creștetul lui împietrit. Și a mai trecut cineva, a căruia urmă nu se vede, dar se cunoaște, Hoțul cugetului meu, Furul gingaș al tăcerilor mele, Neliniștitorul; acela care se ivește fără sosire și pleacă fără să șadă.

MAMA

Pe șantierul pustiu, pregătit pentru o clădire de primăvară, a pus stăpânire un suflet mic din metempsihoză. Dintre scînduri, varnițe și betoniere, el a ieșit pe ploaie și a cerșit printre zăbrele. E o cățea flocoasă ciobănească, tăcută și tristă. Botul ei pestriț are nara fină, și capul, zmălțuit cu arabescuri și simbole, prezintă un caninism heraldic, de blazon. A mai fost văzut pe scuturi domnești, pe steaguri și însoțind pe Diana în scînteia de lună a unei nopți de vînătoare. Frumusețea înfățișării poartă accentul aristocratic al ochilor, încheiați în cheotorile prelungi ale pleoapei, ca doi nasturi de sidef cu tonul de aur. Podoaba de mătase a urechilor cu scîrlionțul negru, e pusă din creștetul frunții și strîmbată puțin, ca să-i stea mai bine, ca o funtă alsaciană, cu vîrfurile atîrnate. Gura ei puerilă păstrează nuanța de surîs a mîinilor unei ghitariste, care zîmbesc printre degete și din inele, la comisură. Laba, desinată cu detalii echilibrate, dă un sprijin just pieptului curbat ca la berze, — iar coada, ca o pană de struț, cu ondulări de salcie adiată, pare să fi fost la o pălărie medievală un panaș.

Totul e ales și gîndit, fir cu fir, mădular cu mădular, și exprimat în linia cea mai exactă, din cele douăzeci de conture în care se cuprinde un animal prins de pămînt cu patru picioare mutate de umblet. Blana întregă, vînată și albă,

pare să-i fi fost aruncată în spinare dintr-o căldare cu cocă de marmură topită, și căteaua cerșetore pare, în mersu-i cu ciucuri, învelită într-o broboadă spaniolă, tîrîta peste grinzi.

Pe o zi de ger cumplit, străina ieși pe sticla pămîntului împietrit, însoțită de șase perini de puf cu coadă, care se clătinau pe niște crîmpeie mobile. Fiind încă naiv depărtate unul de altul, ca picioarele scurte ale unui taburet, și neco-incidente, căteii se răsturnau ca niște tampoane, pe-o singură parte, dintr-odată, unul cu burta trandafirien sus, altul pe un șold, instabili ca niște mingi și greoi ca niște ipopotami. Înainte tînd pe buși, grupul se dărîma întreg și se reconstituia cu greu.

Apariția senzațională a precizat starea de materialitate a blîndeii cățele, și cei dinții vizitatori ai menajeriei fură copiii, care aplaudară familia ca un număr de circ. Fiecare fetiță și fiecare băiat avură cîteva zile taina lor fericită, dragostea lor ascunsă. În secret, bunătățile casei fură discret jefuite, învelite în hîrtii colorate, și duse cu nerăbdare la zăbrele și desfăcute. Mițu a furat o bucată de zahăr și oase. Am prins-o făcînd ca o persoană mare, surîzînd și așezînd într-o batistă o tartină cu unt, două bomboane și un ou, pentru familia ei de pe șantier. Însă am păstrat cu strictețe marele secret. Baruțu, într-un colț al lui, mai stîngaci și mai mic, se silea să adune într-un jurnal tot soiul de merinde, pe care le pierdea pe măsură ce le ridica de jos. Nu le mai era copiilor frig, și toată lumea își dete seama, după însuflețirea ochilor și șoaptele confidentiale, că se petrecea un lucru suspect. Într-un pachet era un săpun mic de toaletă și un ciorap. Descopeream fetița contemplînd tablourile și cărțile, preocupată de obiectele noi pe care trebuia să le mai ducă și să le dea căteilor ei.

Copiii din toată mahalaua procedaseră la fel. În momentul cînd am dovedit complotul, ne-am întîlnit în dreptul zăbrelelor vreo douăzeci de părinți, spionînd actele ficelilor și ale fiilor, absorbiți în opera lor de ajutorare. Mițu s'a gîndit să le aducă și o păpușă, iar Baruțu s'a lipsit de unealta lui cea mai activă, de biciul cu fluier.

Notabilități ale sectorului, ne-am salutat, ne-am prezentat, am făcut un schimb de intenții și am plecat acasă șase inși cu cîte un cățel în brațe, și unul din noi duse acasă și cățeaua, ca să nu rămîie singură și întristată.

CÎNTEC PE GHITARĂ

Vîntul ne-a bătut cu bolovani cetatea o noapte, muncindu-se să ne-o dărîme. Îl vedeam prin întuneric ca pe un om pornit să facă rău, înalt cît lumea, cu spinarea lată cît orizontul, cu un picior în mare și cu un picior pe munte. Îmbătat de valuri și de beznă, el ridica fundurile văzduhului și le împingea înaintea, scotea lespezile din adîncimile apelor încremenite, dezrădăcina obeliscuri și piramide și le arunca în noi răcnind.

Doamnel ce are Omul ăsta cu noi, să ne sperie și să ne ostenească sufletele peste toate puterile de răbdare? Pînă la ziuă el poate să ne piardă. Mîna lui a încercat de cîteva ori turnul, dacă se mișcă în gingia lui, și o aud scormonind în temelii. Mi s-a părut că zece mii de oșteni au descălecat ca să ne asalteze cu topoare și sulii. Ei nu țin socoteală și vor să intre de-a dreptul prin păreți.

Cuceritori viteji de ziduri fără apărare, stați puțin!

Vreți să plecăm? Copiii dorm, nu-i înfricoșați.

Un hohot de rîs deznădăjduit răspunse. Vîntului îi era frig, armatele lui furioase erau desculțe, săcurile și lăncile crăpau de ger.

Vino, vîntule, și te încălzește și fă-te pisica noastră lîngă vatră. Fă-te unchiașul căminului și povestește-ne viața ta neastîmpărată de răzbunări și răscoală, mutată din cuiburile tale din ceruri și din pămînturi.

Un miros de lavă și de pustietate trece prin geamurile și ușile mele încercate cu săbii pe dedesubt.

Tu trebuie să fii de departe și iute: încă nu s-au stins gemetele țărilor îngropate, din răsunetul tău. Ai luat din gura oamenilor în agonie cuvântul și ultimul oftat și-l duci cu tine repetat și nemistuit. Vocea vîslașilor cărora le-ai rupt lopețile și barca, zbierătul zimbrilor fugăriți cu stînci, țipătul gazelor, amestecate cu glasul slăbit al caravanei. Toate războaiele au rămas întipărite în tropotul haosului tău.

Te-am mai auzit, te-am ascultat: ce vrei?

Nu este de ajuns zilnica îndoială și spaimă? Sînt prea puțin chinuit de zădărnicia cumplită a vieții, ca să mă chinuiești și tu? Trebuie să fiu mucenicul și al soarelui și al furtunii și al zilei albastre și al nopții negre și al fiecărei ore, trăită fără alt rost decît pentru că m-am pomenit făcînd parte cu voi din timp? Cum să te farmec și să te liniștesc? Cuvîntul nu mi se zărește cu auzul, și cîntecul nu pot să-l înjgheb.

Unde s-au ascuns pasările ca să nu le ajungi, bufnița și cucuvaia, care-mi mîngîie de obicei singurătatea? Vrăbiile din streșini au simțit scuturîndu-se bîrnele și căpriorii și n-ar putea să iasă și să caute, bîjbîind cu aripi, un adăpost mai bun.

Ce să fac atunci? Mi-am deșteptat vînătorii și cîinii, am întins arcurile, am încărcat puștile și am pornit după tine, ca să te prindem înlăntuit sau să te ucidem. Și te-am urmărit, te-am înghesuit în îngustimi și trecători, și, pe măsură ce te ajungeam cu focurile și cu săgețile, întunericul se făcea mai mare și fuga ta mai cutremurată. Am doborît peste tine codrii și stîncile și nu te-am strivit, sîngele tău n-a făcut cheag și mocirlă nicăieri. Urîtule!

Stupii tac. Ce fac albinele mele îngrămădite pe fagurii închiși? Am pus urechea și am ascultat păretele dacă murmură. Am înconjurat știubeiele cu stoguri de papură și le-am legat ca să ție pînă la întoarcerea soarelui fierbinte. Cetățile lor nu se cunosc: moarte sînt, sau vii?

DE PROFUNDIS

Sînt silit să întorc velința sentimentală și să-ți arăt, acum, povestea mea de mătase și catifea, pe dedesubt, în căptușeală. Îți amintești de mama căteaua, cu puii frizați, pribegi, născuți în ulița noastră? Între lemnăriile schelei pentru o clădire viitoare, sălășluisse un trib de cîini, și copiii noștri le duceau de mîncare. Fiecare cățel fusese adoptat de cîte o familie vecină, și căteaua fusese luată de către un proprietar. A doua zi, iam văzut din nou adunați între lemne. Nedepriși cu covoarele și parchetul, puii s'au purtat prost, iar muma își cînta în urlete dorul și deznădejdea. Tiptil, părinții adoptivi aduseră puii înapoi, cîte unul, și le deteră drumul pe subt poartă, și căteaua, scăpată supravegherii stăpînului de peste noapte, veni de-a fuga în mijlocul lor. Ei și'au povestit cu toții, într'un grai de chiote, bucuria reîntîlnirii, și muma își puse darurile pline dinaintea lacomelor cîrțițe albe.

Au mai trecut cîteva zile peste bordeiul lor, și noaptea de ieri fu încremenită de îngheț. Ne'am gîndit pe tăcute la ei; pe tăcute, din pricina rușinii oamenilor mari de-a vorbi tare de niște căței, și ne'am auzit unii pe alții oftînd încet.

— Ce ai, Tătușule? întrebare copiii. Mi se pare că te'ai gîndit la *ceva*, zise fetița.

Și Tătușu, mincinos și grav, pentru că se simțea ghicit, răspunse Măicuții:

— Mi se pare că nu se mai face împrumutul... E o criză!... Dar mi se pare că voi ați oftat cu adevărat: vă e somn?... adaose Tătuțu pentru copii.

Copiii se uitară în ochii Tătuțului, și tremure de lacrimi nestăpânite sau ivit în luminile lor.

— Mergem mâine și luăm pe toți la noi, hotărî Tătuțu, covârșit. O să-i ținem întâi în bucătărie...

Copiii săriră pe el și-l pupară cu poftă.

— Ai văzut?... zise fetița. Tu te gîndeai la ei... Spune drept!

— Nu vream să știți că mă gîndesc și eu acolo... Sînt om cu mustăți, și oamenii cu mustăți nu se gîndesc la căței... O să vedeți voi mai tîrziu, că ei se gîndesc la datoriile cetățeanului față de Stat...

— Spui prostii, zise Măicuța.

Copiii, ca și mine, fură de aceeaș părere cu Măicuța.

— Nu vrei să mergem acum? întrebare viori și nerăbdători copiii.

— Viscolește: ascultați. Vijiiie vîntul și troznește piatra. E întuneric și nu putem intra la ei. Poarta lor e încuiată.

— Sărim peste zăbrele, propuse băiatul, stropșind consunele tari.

— Nu se vede nimic... Dar mâine, dis-de-dimineată, mă duc și voi aduc pe toți.

— Te duci tu singur? întrebă fetița.

— Nu-i totuna, dacă voi aduc vouă pe toți? Îi așteptați în casă, la cald, și vă jucați cu ei lîngă sobă.

O speranță atît de repede împlinită îi făcu să bată din palme, sfădindu-se cum au să-și împartă căței a doua zi. Le plăcuse ambilor copii cu deosebire cățelul cu o pată neagră la rădăcina frunții, care da iluzia că preferatul avea trei ochi, așezați la rînd.

M'am sculat, foarte de dimineață, ca să aduc căței și căteaua. M'am dus în dreptul zăbrelelor închise și am fluierat ca să vie muma, și nu a venit; am fluierat de câteva ori, și nu a venit. M'am aplecat și am chemat, cum se cheamă căței, bobocii de rață și purceii, prin imitații și onomatopee, și familia nevăzută nu a venit! Și m'am uitat mai bine. Cățelul cu trei ochi murise chiar lângă locul de unde-l chemam. Și toți frații lui căzuseră care încotro, în zăpadă. L'am numărat, împrăștiați, culcați pe o parte, scuturați, ca niște miei cu bomboane înăuntru, dintr'un pom de Crăciun. Unde era căteaua? Am stat și am cercetat un ceas.

Învățămă ce să le povestesc copiilor noștri; căci nu le pot spune că puii au murit. Și nu pot nici chema profetic puterile vechi din cer, din soare și din pustietăți, ca să învieze căței...

NEA ȘI PUZDERII

Zăpada, bineînțeles, e zăpada întinsă, cum e scris, ca un giulgiu, care acoperă, după starea sufletească a redactorilor de articole hibernale, sau ca un lînțoliu mortuar cîmpia, sau ca o blană de zibelină. Comparativul lînțoliului e oarecum exagerat, — natura în nici una din lunile anului nu-i prea macabră, — iar asemuirea cu blana și zibelina e nițel cam bombastică. Cîți strămutători în cuvinte ai fenomenului meteorologic au dezvelit corpul cu piele de lotus al adoratei, dintr-o mantie de hermină? Ca să îmbraci o singură cucoană, trebuiesc măcar două sute de piei de ale șoaricelui alb ca zăpada, cu sfîrcul cozii negru, — și dacă n-ar fi existat bunul iepure de casă, darnic și risipitor cu blana lui, mai pură în alb decît chiar a zibelinei, nici Curțile de Casație nu și-ar putea complecta de tot atributele rangului și prestigiului de solemnitate.

Dar mai e o zăpadă, mai sus de nămete și peste troian, zăpada dintre cer și pămînt, fulgul nepipăit fără să piară, puful transparent de cristal, inspirat, în broderiile lui ridicule și splendide, de la pînjenish. Aceeaș geometrie îl urzește, care cristalizează mineralele, înflorește mușetelul, circumscrie frunza, variază țesutul inferior al copacului și îngroașă laba cu trei lăbuțe a ramurii de brad. Și sînt mai multe zăpezi într-o singură

zăpadă, dacă le analizează din geam ochiul de fulgere stagnante al pisicii.

Mîța naibii se uită de un ceas întreg pe fereastră, simpatizînd cu ninsoarea. Și-a curățat unghiile, ca o mare prințesă, care nu știe să se spele, dar iubește contactul îndelungat cu persoana ei minusculă a cosmeticelor, destinate să-i catifeleze căutătura, să-i sîngere gura și să-i îndulcească grumazul, sînul și șoldul. Oglindită într-o peliculă reflexă de aer, pe care numai mîțele o zăresc, ea și-a spălat capul, de la urechi la bărbie, și-a pieptănat toată coada și, proaspătă ca o fetișcană cu barișul portocaliu, se joacă prin sticla lucarnei cu muștele albe. Zăpadă microscopică, ninsoare de pilituri de marmură și pulberi, o ediție pentru pisicile de serai, amatoare de mătăsuri cu ciucuri, de șaluri moi, de bibelouri și cărți cartonate.

Ascultă. Nu e adevărat că zăpada vine din ceruri și nori. Nu se poate. N-ar avea nici vreme, nici putință să cadă de-atît de sus. Științele dumitale de pisică nu se vor putea împăca ușor cu meteorologia. Trebuie să fie altceva și-aci, o vrajă, o ameteală, o beție. Ia te uită cum vin cu miile, cu sutele de mii, cu milioanele, din toate părțile, încrucișate unele cu altele, unele încete și plutitoare, altele rapide scînteii înghețate, depănate din sute de mosoare, învîrtite, în parte fiecare, într-un sens. Rîjnește, vîntule, rîjnește! Și tu, Marine, fă pîrtie cu lopata de lemn prin dantelă și zibelină.

DE CRĂCIUN

Vecinul meu, un căruțaș, are șapte copii, două vaci, trei cai și o căruță, cu care pleacă dimineața, goală, după mușterii. Seara, veselă, uneori căruța se întoarce plină: câteva furci de fîn, o dășagă cu grăunțe, o ultimă ediție de pâini calde, un colcovan de carne și o sticlă cu vin, două.

Dar aproape în fiecare seară, căruțașul mai aduce pe câte cineva. Vine vorbind cu el, făcându-i descrierea situației locului, prevenindu-l ce poate să-l aștepte și atrăgându-i de repetate ori luarea aminte să fie cuminte, dacă vrea să trăiască aproape normal. Străinul din căruță e întotdeauna un câine, un cățel cules de pe stradă și învelit în fîn. Vecinul meu oprește căruța, vede câinele, stă în fața lui, determină diagnosticul suferinței lui, se apropie încet și-i zice:

— Vino cu nenea.

Câinele vine și căruțașul îl aduce acasă.

În majoritatea cazurilor câinele este un câine aruncat, cum se zice la mahala, «din cauză» de rîie. Ceare a face! rîia se vindecă, și un câine mai mult la casa omului nu-i rău: câinele poartă noroc. Vecinul nu are în ograda lui decît douăzeci și trei de câini din toate neamurile, — corciturii, caricaturi, schițe și scheme de dulăi și cățelandri: un depou. Și proprietarul câinilor îi dăruiește oricui cere, cu condiția bine stabilită

să se poarte bine cu ei. Depoul se completează și se primenește continuu.

Nevasta vecinului, în permanență grea și prezintînd o graviditate neobișnuit de voluminoasă, îl muștră de fiecă cîine nou, și a doua zi se obișnuiește. Consiliul de familie al copiilor face botezul, cu nume alese așa încît să nu se înșele auzul colecției și să nu dea loc la confuzii, cînd un copil vrea să strige un cîine anumit. Vecinul se împacă binevoitor cu muștrările soției și încheie dialogul, care se petrece și la venirea neîntreruptă a copiilor, cu vorbele: «Unde mănîncă cinci mai mănîncă unul». Singurele cuvinte care îl supără, pentru cîini, este «jigodie», și pentru prunci «broască», — și supărarea lui e adîncă: vecinul se întoarce cu spatele și tace mîhnit, cu limba în fasole.

S-a întîmplat însă că vecinul căruțaș are și copii și cîini deopotrivă de buni; adică, să deosebim: copiii sînt buni pentru că sînt într-adevăr buni, iar cîinii sînt buni pentru că sînt răi... În satul nostru întreg, populat cu cîteva sute de cîini, nici unul nu se poate împotrivi cîinelui șchiop, o jivină neagră, cu unul din picioarele din față pe jumătate mai lung decît părechea lui. Îndrăzneț și rapid, el atacă deodată cu toate răcnitele lui și, fugind în trei picioare ca altul în opt, el își duce piciorul înțepenit și lung ca o cîrjă luată subsuoară.

Vecinul nu mai dăduse pe la mine de multă vreme. Mă vedeam cu el în treacătul căruței, el salutînd cu pălăria, și eu întrebîndul: «Bine?», și el răspunzînd: «Mulțumesc lui Dumnezeu». L-am găsit în ajunul Crăciunului la ușă, cu căciula în mîină, în mijlocul unei zăpezi de o frăgezime și frumusețe uimitoare.

— Ce vînt te aduce? l-am întrebat.

— Ca omul! mi-a răspuns.

— Întîi puneşti căciula, i-am spus. Văd că începi să cheleşti şi nu-i bine să stai în frig cu căpăţîna goală.

Vecinul zise:

— Aşa e, şi-şi puse căciula. Nu ştiu de unde să încep, adaose vecinul, îngîndurat.

— Fă şi dumneata ca mine, cînd n-am ce scrie şi scriu.

— Păi, cu dumneata este altceva! răspunse căruţaşul, confirmîndu-se cu un rîs care ar fi reprezentat opinia unui al treilea.

— Tot un căruţaş, îi zisei. Numai că de alte mărfuri.

— Pe dracu! Ce, parcă nu ştiu eu? hotărî vecinul.

— N-ai fi venit la mine să facem literatură, îi zisei. Hai spune!

El dete să-şi scoată iarăş căciula, ca o introduce la subiect.

— Căciula ne-am hotărît să stea în cap, zisei. Zi!

— Să vedeţi, zise el, apucat de o necesitate de plural... Am să vă spui ceva...

— Bunînţeles, i-am răspuns. Că altfel nu veneai la mine.

— Ceva personal! preciză vecinul căruţaş.

— Spune ceva personal! îi răspunsei, şi el se apropiă mai mult de mine şi nu spuse nimic.

Am înţeles că «personal» însemna că nu putem vorbi în curte. Îl stingherea, pesemne, cîinele meu, un ciobănesc măreţ, irezistibil, în război cu cîinele lui, şi care, printr-o mirosire insistantă împrejurul căruţaşului, prevedea o izbucnire.

— Haidem în casă, îi zisei.

— Sînt cam murdar, zise căruţaşul, cu cizmele de o puritate albă, înfăşurate în zăpadă, ca şi cum s-ar fi născut cu picioarele de porţelan.

— De la Dumnezeu, zisei. Nu-i nimic.

— Ei, ce e? îi zisei în camera scării.

— Ce să fie? răspunse vecinul. Bine?... Și se gîdea, făcînd, fără să vrea, stil: Vin de la nevastă...

— Cum de la nevastă?...

— Păi, nu-i acasă...

— Nu pricep!... zisei, speriat de un gînd.

— E la spital.

— La spital?!... mă mirai consternat.

— Dar nu-i așa rău, cum ați crezutăvă, zise vecinul, încurcat într-un optativ de nuanțe... Am să dau niște parale, și de! acum, în preajma sărbătorilor... Aș vrea să fiu scutit...

— Cui să dai niște parale?...

— Nu v-am spus? Spitalului.

— Nu mi-ai spus... Vrei să fii scutit de taxe?

— Uite, nu știam să spui vorba asta. De taxi.

— A fost operație? am întrebat ezitînd.

— A fost...

Cuvîntul operație simții că nu era înțeles...

— A fost tăiată?

— Păi, de ce să fie tăiată? zise vecinul, uitîndu-se cercetător în ochii mei.

— Zic și eu așa... Mă omule, îl întreb hotărît, e la spital nevasta dumitale, ori nu e la spital?

— Aș mai fi venit la dumneavoastră, dacă nu era la spital? zise logic vecinul.

El tăcea. Nu știam cum să ocolesc întrebarea relativ la afecțiunea de care suferea femeia, ca să nu-l contrarez. Mă uitam la el. Figura lui fără expresie nu mă ajuta deloc. «Hai să o iau de-a dreptul», îmi zisei.

— Dar de ce suferă soția dumitale? îl întrebai.

Mă așteptam să-l văd izbucnind în lacrimi.

— Nu suferă de nimic, răspunse căruțașul.

Vecinul mi se păru nebun.

— Ziceai că vrei să-mi vorbești personal, zisei.
— Vă vorbesc personal, zise vecinul.
— Ce fel de personal? îl întrebai. Că nu-mi spui nimic.

El mă pironi cu ochii, nedumerit.

— Văm spus personal! zise căruțașul.

— Ce mi-ai spus, omule?

— Văm spus, să nu mișc din loc, personal, zise căruțașul, că a făcut doi copii... Un băiat și o fată...

— Să-ți trăiască, vecine! oftai, în sfârșit liberat.

— Și-ai dumneavoastră! zise el, mulțumit deodată. Ziceam că dacă ați pune o vorbă la domn' doctor, că știu că vă e rudă... să nu mai plătesc... Diseară o iau acasă cu căruța... și-i aduc pe toți...

— Bine, dragă vecine. Mă-mbrac și mă duc la doctor numaidecât... Dar șapte cu doi face nouă, îi zisei.

— Sărut mîna, răspunse căruțașul, adresîndu-se scutirii de taxe. Ce mi-am zis? zise el învîrtindu-și căciula. Unde mănîncă șapte mai mănîncă doi...

OEUFS À LA COQUE

Dacă te-ai mîncat cincizeci de ani cu lingurița din coaja ta scobită, nu însemnează, Oule, că ți-ai pierdut metafizicul și subiectivul.

Să facem o fărîmă de anatomie și să ne mirăm de gingașa ta învelitoare de hîrtie minerală, căptușită cu o foaie de trandafir. Niște găini proaste dau la lumină, fără fanfaronadă, capodopera cotidiană, pe care nici o tehnică, nici un talent și nici o știință nu-l pot nici încerca. Dacă ar lipsi cotcodăcirea de la urmă, cu care strigă în univers găina că a făcut un ou, miracolul s-ar petrece necunoscut.

Oul s-a făcut, ca și soarele și floarea, în ignoranță și onestitate, departe de regulamente și puncte de vedere și fără să aibă nevoie să fie măcar descoperit. Subt o stivă de bîrne, găina și-a pus ouăle cîte unul, și, într-o zi, Paraschiva scoate din groapă cincisprezece și le aduce în coșul așternut cu o batistă albă. Avem tablouri, statuete și gravuri în culori, semnate cu nume ilustre, dar coșul cu ouă anonime, așezat pe velința mesei, e mai frumos. Desenul lui fără greș e mai pur decît al lui Ingres. Umblăncet, că se sparge!

Contimporan cu Babilonul, cu Fenicia și cu Praxitel, oul durează, cînd toate pietrele lor s-au învechit, tot atît de fragil, — și proaspăt...

Pe dulapurile noastre, în străchinile de pământ, stau în lumină mere și ouă, — rumene merele, palide-n alb ouăle. Și încă nu ne-am deprins să gândim și să credem ce zicem. Le ouă cu adevărat găina, proasta din hambar, fugărită pe bălegare de un cocoș ca orișice cocoș?

BURSUC

A venit și el să mă latre, zdrențuros și încâlcit în paie. Caricatură corcită, din zece dulăi, aduși din zece părți, de miròs. În căpățîna lui de cretin clipeasc ochii mici ai unui cîine cîrn. Labele din față, de patru ori mai groase ca finele picioare dîndărăt, aparțin unui tată care n-a dat nimic din ființa lui cozii, tăiată de natură scurt. Pieptul lupului se cîntărește cu șoldul ogarului. Are și patru voci deosebite în lătratul lui împrumutat, și a cincea șoptește: vocea inimii lui, adevărată, cu care mă recunoaște, după ce m-a lătrat.

Îi pare rău, oftează și se încurcă prin ciubotele mele, ca să mă întîrzieze și să se poată explica mai pe_ndelete. Era să-l calc: stîngaci și greoi, s-a răsturnat pe spate și era să rămîie așa, ca să-l mîngîi pe singura întîndere de piele curată din zeghea lui flocoasă. Dar a băgat de seamă că nu e vreme de glume și, cocoloșit ca o perină, s-a sculat de jos, șoldiu și diagonal, ca și cum ar porni cu două singure picioare.

M-a prins și mă ține cu dinții de geamantan. Și se uită la căciula mea. Îmi dă drumul și o latră. L-a păcălit căciula de oaie, cu care nu m-a mai văzut niciodată. Pe trecători îi latră întîi după căciulă. Îl supără moțul. Înțeleg și turtesc căciula. E mulțumit.

Cine știe ce fel de cîine ai să ieși! Te-am păstrat cînd îți era părul creț și făptura ca o tărtacă.

Acum, te-ai lungit și te faci. Spinarea anapoda, grumazul strîmb, botul mic, încheieturile cotoanoage, o ureche îndărăt, o ureche înaintea, ochii niște mărgelile caraghioase. Fugi, monstrule, și ascunde-te în paiele de unde ai venit!

Socotind că-i stă bine să cînte, el a scos a șasea voce din beregată și a dat un chiot nou; Bursuc experimentează, ca un fabricant de trompete de mucava, sonoritățile gîtlejului, contradictorii și hibride, cu o notă mai sus decît trebuiește.

Și după ce m-am scăpat de el cum am putut, Bursuc își caută de lucru. Se gîndește la ceva și mîșcă de jos. Și mănîncă zăpadă.

O să-i răcească toate coardele vocale și o să răgușească.

O ZI DE OPTIMISM

Tocmai soarele ce trebuie așternutului alb al zăpezii, pe care îl învelește, candid și fraged, cu altă velință, de aur. Aznoapte secera lunii a strălucit lângă luceafăr, într'un cer de senină catifea albastră, și azi mă întâmpină lumina pomilor prin zăbrele. Ramurile se joacă de-a minge cu vrăbiile sure și cu sticleții. Niciodată haina acestor fluturi de iarnă, purtată cu o zvîcnire cochetă de coadă, nu a fost mai curată și ciripitul mai cristalin.

Se țin după mine de-a lungul drumului grădinii stoluri de păsăruici muzicale. Pogoară și fug, se strâng și se desfac și se întorc mai departe. Toate se reped să-mi spuie ceva, și pornește graiul lor odată, de nu mai înțeleg nimic.

— Ce vreți, fetele mele?

Fug.

— Când o să viu la prînz, să mă așteptați. La unu și jumătate sînt acasă, negreșit, și o să vă dea tata mălai... Tu, mîță albă, fină și elegantă ca o lebădă, să nu-mi mănînci vreo vrăbie, că mă supăr și nu te mai las să dormi pe cărțile mele. Da, da, nu te uita așa la mine. Închide-ți ochii de aur, ca să plec liniștit.

Fetița din drum se grăbește să ajungă acasă cu o pîine mare în brațe, și ea albă ca mîța și ca zăpada și cu coaja de lustru. Puful de miez a ieșit ca dintr-o perină spartă, pe o gaură ruptă.

— Du-te mai iute acasă, că o mănînci pe toată pe drum...

O femeie tînăra și frumoasă îmi iese înaintea cu două căldări grele de apă limpede, de argint, — și rîde că nu a vărsat din ele nici o picătură. De cum iar cădea pe ciorapi, stropul de apă iar ajunge pînă'n vîrfurile tîrligilor, înghețat într-o boabă de mărgăritar.

— Să trăiești, vecină, că mi-ai ieșit cu plin.

— Să-ți ajute Dumnezeu!

O cheamă Smaranda.

O PASĂRE NOUĂ

Fiecare grădină are pasările ei, și se cunosc, pasările cu pomii, cu sentimentul patriotismului de patrie mică. Monumente: stîlpii cablului de lumină, cotețul porumbieilor, unde pasările minuscule, vrăbiile limbutate, sticleții și scatiții gălbiori se întîlnesc la orz și porumb, cafeneaua lor matinală. Intrarea: pe gaură, — și tot pe acolo ieșirea cu gușa plină.

Vara și iarna, rațele rîd în hohote mari. Au și de ce. Marțial, curcanul se desface pe dinaintea lor arătos, și, umflat peste măsură, cînd crede că atinge apogeul formei de tambur-major, face pasul rigid și trece ritmic pe subt frînghia de rufe, înfășurat în eghileți.

« Ce caraghios! », trebuie să zică vrăbiile din vișinul degerat, în care au crescut mii de cartofi, mutați dintr-un vișin într-altul. « Dar e băiat bun! », a răspuns găina pe lîngă el, confidenta lui. « Ceea ce mi place la oamenii ăștia, vorbește ograda cu o aluzie la noi, este că nu ne mănîncă. » Într-adevăr, noi ne hrănim, ca și ea, cu orz și porumb, și tovărășia s-a închegat.

« Fetele mamei! », strigă Paraschiva. Vrăbiile vin de pretutindeni, porumbieii, găinele, rațele, curcile, și ea nu se mai vede din ele. Paraschiva e pentru ele « cucoana cu capotul roșu ». Ea știe să vorbească păsărește, și i sînt orăteniile atît de supuse, încît însuș curcanul clocește,

primăvara, pentru ea, treizeci și cinci de ouă, numai ca să-i facă plăcere.

Grădina de zăpadă, gîștele și gospodina sînt stupefiate. S-a ivit o pasăre nouă în pomi, o pasăre nemaivăzută, mare, corsetată elegant și prietenoasă. Se fudulește prin crăcile apropiate de casă, ca în oglindă. Își face unghiile, ciocul, își drege cravata, jartiera, își strînge fustele, joacă un pas de polcă și unul de vals.

— Mîncă-o, ar mama, e fată!

Nu te mănîncă nimeni, fii liniștită, pasăre din cer. Așa vine vorba inimii, pe la noi. Mama vrea să te pupe.

DARUL DE ZIUA TA

Te-ai obișnuit cu ziua ta, poete, repetată zeci de ani. Ea nu are măcar meritul să iasă singură în calendar și să pară că orînduiește săptămîna. După ce s-au isprăvit toate sărbătorile iernii, iată-o venind în coadă, ca un soldat îmbătrînit, ros la picioare de bocanci și cu spinarea jupuită de o raniță grea. Oaspeții s-au sculat de la toate mesele, scaunele sînt singuratece, paharele răsturnate și damigenele culcate. Tocmai cînd vine mătura să curețe, te ivești și tu, sfinte, de ziua lui. Nu mai e de mîncat și de băut nimic, după nici un tarif.

Ar fi putut sări să te întîmpine lăutarii, cu un hohot de unelte, și un țigan cu mustățile rase nemțește, pînă la nas, care stă frumos pe două virgule de păr, și-ar fi cîntat, șoptite la urechea legănată, mășcările boierești bîzîite pe cobză. Ah! lăutarii dormeau cu gura căscată pe scaunele din colțul sobei, alături de contrabasul monumental ca un catafalc. S-a isprăvit, s-a făcut și plata și s-au împărțit și toate bacșișurile.

Veneai, poate, de la bal, în costumul, cam decolorat de romantism, al naivului tău predecesor, fardat cu pudră ieftină, sprîncenat și cu buzele boite. Mandolina spînzura de o panglică pe cămașa de mătase, largă, cu pufuri de ciucure, prinse de la roata gulerului de organtin, pe piept, pînă la ultimul bumb. Erai în pantaloni

subțiri, de atlas, și în pantofi de piele de mînuși, — și fără umbrelă, Pierrot! ud learcă de ziua ta, și pribeag. Cu scripcarul și cu muscalagiul glasul coardelor s-ar fi înțeles, dacă nu dormeau, sătui și beți de splendorile zilelor celorlalte, care o luaseră sfîntului tău înaintea. Așa a fost așezată ziua ta, că în ceasul în care sosește, se pregătesc și oamenii să se întoarcă la muncă, pentru că toate sărbătorile s-au isprăvit. Urlă răgetul uzinei și toacă vioi ciocanul de fier. Stelele de beteală au căzut din pomul Crăciunului, jucăriile s-au stricat, sau veștejit sorcovele, și sărbătoriții zilelor petrecute s-au ales, de la Craii veniți din Răsărit și aducători de cadouri, cu o cutie de buzunar cu bicarbonat.

Ai fi cîntat, de bună seamă, sub un balcon, chiar la vîrsta tîmplelor tale albe, deghizat în lunatec și în amarez. Tichia de catifea și sulii manul puteau să înșele ochii strecurați prin rețeaua perdelelor către cîntărețul de jos. Inima lui e spumantă și harurile impetuoase ale tineretii i-au rămas credincioase.

Nu, poete! Ai aflat, parcă în treacăt, și ai stat acasă. Poetul nu mai străbate oceanul în costum de carnaval, călare pe un catarg: s-a isprăvit și acest poet. El stă pe teren, înconjurat de o familie, care-i zice « Tată », ca pe uscat, lîngă o nevestă care-i zice « Mă », ca în agricultură, și se uită'n sus, de unde pogoară porumbii luminii și presimțirile, printre șuri și glugi de coceni. Miile de ciori au trecut peste casa lui, fugărite de mirîsul ghețarilor, porniți din pustietățile reci și împinși de vînturi. Dezoilantul lor țipăt de primejdie și izgoană a durat toată ziua, și valvîrtejul părea că nu mai sfîrșește niciodată. Ca și cum ardeau pădurile lumii și se răzvrătiseră vîrtejurile de zguri și cenușă, flocoștina funinginii se vărsa din zările de miază

noapte, în furtuni de petice negre. Deasupra zilei tale, poete, trecea întunericul sfișiat, către noaptea de apoi.

Tu te-ai priment de ziua ta, ca un țăran care și-a pus de gând să fie alb de ziua lui și proaspăt, ți-ai aprins luleaua și te-ai hōtărît să-ți sărbătorești sfîntul în felul tău, pe cîmp, vorbind cu buruienile și vrăbiile, care știi mai multe decît privighetoarea, scormonind pămîntul cu bățul și întorcîndu-te la masa prînzului, ca să ospătezi cu ai tăi și să bei o ulcea de vin.

— Nimeni nu și-a adus aminte de mine? ai întrebat, poete.

— Afară de noi, au zis copiii.

— Mai e nevoie de cineva? a întrebat nevasta. Nu e nevoie de nimeni, te-ai gîndit.

— Dar parcă era mai bine să împărțim pîinea noastră de azi și cu alții, ai zis.

Ai pus zece bliduri, zece linguri și zece pahare, pe masa lungă, pentru cine o să poștească să vie și nu a venit.

— Să le lăsăm toată noaptea puse, ai zis: înspre ziuă or să treacă și pe la noi Fecioarele cele fără undelemn în candelă. Să rămîie casa deschisă. Ele or să intre în vîrfurile picioarelor desculțe, să-și astîmpere foamea. Și lampa aprinsă.

Cînd te-ai ridicat de la masă, a zgîriat o labă la ușe, în miezul zilei.

— Au mîncat cîinii? ai întrebat.

Cîinii mîncaseră mai devreme. Părusă laba mare, gospodărească, a lui Bursuc.

Ai dat ușa de părete și s-a arătat un cîine, dar un cîine străin. Roșu, cum nu era nici unul roșu în tot ținutul, și un neam nemaicunoscut: mare și zvelt, grumazul lui semăna cu 7 și cu 2, și spinarea, încovoiată la mijloc și ridicată neted

pe șolduri, amintea litera S răsturnată. Picioarele, înalte și subțiate după tipare alese, aveau un răspuns în prelungirea de tulpină moale a cozii, și câinele era ca un șarpe devenit câprior. Uitătura lui, mai presus de frumusețea mărginirilor trupu-
lui, era mai ales ciudată, gălbuie și ațintită ca spre un țel și spre o săvârșire, în ochii tăi. Câinele veni de-a dreptul la tine, alăturându-și obrazul de mijlocul tău, unde îi ajungea capul, și ți se culcă la picioare, uitându-se numai în ochii tăi. Ai înțeles numaidecât că de unde, de neunde, el a venit pentru totdeauna.

Ochii lui turburară cu deosebire, lumina lor nu-ți părea neștiută. O mai văzuseși, nu-ți aminteai unde, în mușețel, în steaua cerului sau, noaptea, în fulgerul iazului. Era totuș o căutătură pe vremuri familiară. Ai căutat a cui era, judecând, apropiind, împărechind. Ducându-l la pipă, ai rămas cu chibritul aprins în aer, pînă ce te-a fript și ți-a căzut din degete.

E de necrezut! ți-ai zis.

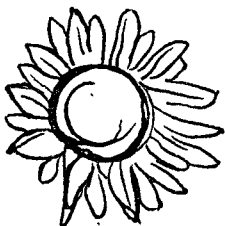
Ai strîns din pleoape, voind să-ți fugă gîndul, și ți le-ai deschis, voind parcă să chemi gîndul înapoi. Ochii tăi uimiți se închideau, se deschideau, ca mîna unui prunc în leagăn, care s-ar fi jucat cu un fulg de pădărie, încercînd să-l prindă și, fiind aproape prins, să-l scape. Ochii cîinelui erau ca ochii lui Iisus Hristos, în timpul minunii din Cana Galileea și cînd a sculat pe fata lui Iair...

Se petrecuse unul din acele lucruri de presimțire și bănuială, de tresărire a pietrii, și de întoarcere a unei rădăcini, sucită într-un pămînt al simțirii, lucruri ivite de scăpărarea îndată stinsă a tainelor grele, pe neașteptate. Te simțiși de ziua ta obosit...

— E darul meu de ziua mea, ai zis, mîngîind cîinele lin. Ia uitați-vă la giuvaerele astea. Ochii

ăștia nu se poate să nu poarte sufletul cuiva de mai departe. Cîinele ăsta n-a venit singur, a fost trimis... Mi l-a trimis aici de-a dreptul, de ziua mea.

Și ți-ai zis că poate cu poezii se petrece oarece de felul licăririlor, scrise cu pensula de aur pe icoane, din jurul capetelor evangheliștilor, care au luat vorbele din văzduh și le-au pus în carte. Și ți-ai chemat cîinele Ion Botezătorul.

HAIHUI

Dacă entomologistul Fabre nu era silit să trăiască la țară, învățător la Sérignan, astăzi am avea o știință mai puțin. Atîta pagubă! ar putea să răspundă cititorul, nu fără oarecare dreptate, admitînd că omul perfect ignorant, cinstit ignorant, total și divin ignorant, e cel mai aproape de adevărul în sine. Dar decît imaginația ignoranței, fără care nu poate dura nici ignoranța, știința pare și mai autentică și mai frumoasă, viața întrecînd în fantastica ei varietate toate imaginațiile, și geniale, adunate laolaltă.

În multul timp liber de la mica lui catedră dintr-un sat catolic din Midi, în lipsa modelelor mari și exotice, care pe naturaliști, ca și pe pictori, îi fac să zugrăvească leul, pantera, elefantul, crocodilul, gazela, hiena în cușca zăbreliată, Fabre și-a mulțumit curiozitatea de om neliniștit cu ce avea la îndemînă peste drum de școala primară: un maidan cu tot soiul de lighioane minuscule, disprețuite de Academie, de dîctorii în multe și de către orice savant cu demnitatea integrală. Învățătorul s-a întins în țărîină patruzeci de ani. Au ieșit din țărîină zece cărți neasemuite, cu un singur cititor timp de mulți ani de zile, editorul, mi se pare Delagrave. Am uitat. Primul volum care a cunoscut acum patruzeci și șapte de ani un cititor și în România, mi-a fost furat. Editorul a ținut ani îndelungați depozitul celor zece volume

în pod, cu o grijă religioasă, admirator fervent al întemeietorului *Entomologiei*, — vîndute prin izbucnire subită într-o singură zi.

Fără Fabre nu s-ar fi știut nimic despre lumea insectelor, atît de asemănătoare subiectiv cu a oamenilor civilizați. O enormă cantitate de cunoștințe ne-ar fi rămas interzise. Cine și-ar fi închipuit cu imaginația că femela unor anumite gînganii își mănîncă masculul, după desfătarea nupțială? Și ar fi crezut cineva că furnicile se hrănesc cu lumină?...

De altfel, tot omul, cu sau fără publicitate, poartă în el un embrion de cîte ceva științific în stare de poezie, botanist, mineralog sau naturalist, și îndată ce o apucă prin buruieni și mărăcini, lîngă iaz, în zăvoi, în pădure, dezlegat de biurouri, de arhive, de clinici, de ateliere, de redacții, se trezesc în surtucul lui un observator pe viu și o mare părere de rău.

Un prieten îmi scrie, dintr-un cătun depărtat, că a descoperit un lucru nemaivăzut: pichera, bibilica! Surmenat de o inginerie meticuloasă, ostenit de mașini, de proiecte, de rapoarte, el nu știa că există în natură o pasăre așa de bizară, asemănătoare cu o broască-țestoasă întraripată. Pe un trup masiv și elegant stă agățată caricatura unui gîtlej ca un cîrlig, terminat cu un cap grotesc: două barbete de carne trandafirie, spînzurate de gura ciocului, și un corn de os în creștet, copiat după rinocer. După fizionomie, pasărea pare sceptică și scîrbită. Auzind-o cum protestează toată ziua împotriva forțelor creatoare de viață, cărora le displace invectiva bibilicii, un sătean i-ar fi spus că ea strigă: «Păcat! păcat!», ceea ce ar însemna parcă și la ea o părere de rău că viața nu i-a fost izbutită mai bine. Păcat că Dumnezeu a fost distrat. Păcat că nu e mălai. Păcat că

nu e apă. Și n-ar fi chiar foarte grav, pentru că cei păcat poate să se mai schimbe.

Pichera spune cu totul altceva. Înțelepciunea ei injurioasă spurcă dintr-un cuvânt sintetic *omnia visibilia et invisibilia in saecula saeculorum*.

APRIL

O zi de primăvară face o cronică, notată pe o foaie de calendar, dacă un urcior cu flori de Luchian face o monografie.

După străbaterea unui tunel de o sută optzeci de zile, e aci, la noi, întreagă, imobilă și albastră, în fereastra spoită cu bidineaua de aur. Francamente, fără nici un semn de reticență, Arhanghelul cu coiful de foc a trecut de partea noastră, a celor ce l'am așteptat la toate întâlnirile pierdute, și care, acum, când spintecă văzduhul, nu ne putem uita în ochii lui de fulger, fără să ne fugă lumina ochilor noștri.

Toate tablourile și pinacotecile din toată lumea ni s-au adunat la ferestre, pe toate zările trezite departe. Măș scula pe niște picioare lungi și sînt sigur că aș zări toate cerurile frămîntate de ape și talazele jucîndu-se cu ciucurii hlamidei lui Dumnezeu, spînzurată în mare.

Mă găsesc obligat de o politețe idilică să-ți prezint, sire Păianjene din prapurul de pe geam, pe domnii Pomii mei, care se plimbă cu mîinile la spate prin livadă. S-au oprit să asculte o șoaptă, o șoaptă cu o muzică mută, cîntată cu gura închisă, din pămînt, — și morții vor să se zmulgă din giulgii și nu mai pot, — cîntată și din tremurul aerului, bătut de aripi de porumbiei. A trecut și Duhul Sfînt pe deasupra casei și s-a rotit de două ori.

Poftiți. . . majestatea sa Nucul, voievozii Cireși, scutarii Vișini, alteța și luminăția sa Plopul. Și domnițele mici. S-au pregătit să le poarte, doamnelor încă nesoșite cu caleașca, mantalele țirite cu broderiile pe iarbă nouă, domnițele de liliac violet și alb. Bărbații au poposit aznoapte, descălecați din herghelia de armăsari, de-a fuga, venită cu vîntul în alai de nechezuri.

Dar domnii Pomi s-au și schimbat. S-au ales, la o distanță de cîțiva pași, locul de liturghisire. La iarnă vor pleca din nou, nu știu pe unde, în zdrențele sărăciei. Ca să-și puie toate vestmintele arhieresti, care se îmbracă pe rînd, cu cîte o rugăciune de fiecă strai și cu o sărutare pe stihare, pe zvite, pe omofoare, ei își încearcă mînicerele, cusute cu mărgelile de mărgăritar și strînse la călcîiul palmii cu șiret. Li se vād, în nuiielele de mărgean, mărgăritarele, ieșite tiptil din țîțîni și muguri, crăpați ca boabele de porumb aruncate în jar, cu o floare. În zece ore, au îmbobocit toate crăcile și s-au desfăcut.

Domnii Pomi și-au pierdut iute bărbăția, între două priviri pe fereastră. Acum sînt niște mirese. . . Cine știe ce se mai poate face și desface de-acum peste alte zece ore! Evoluțiile trec prin epoci cu o grabă de o lună pe ceas. Iată, o clipă caîșii au fost ca niște candelabre cu mii de lumini. Basmul transformărilor nentrerupte a trăit și se suprapun icoanele și se confundă.

Copilăria lui april, credulă și lesne de amăgit, se ivește pretutindeni cu un scîrlionț pe sprînceană, cu un surîs și în ghimpi. Au dat și subsuorile spinilor o încolțire, într-un vîrf de pensulă miniaturală, verde. Și pintenii roșcovului sălbatec, îmbrăcat în țăpoaie, surîd. Și rîd în hohote și rațele, nevestele late, pornite la drum pe o linie strîmbă, de tot ce vād că se petrece într-un Paradis în desfășurare, la care ele nu sînt în stare

să contribuie cu nimic. Ouăle și le leapădă în neștire, cu conștiința neroadă că le defecă, și de bobocii de mătase, pe care-i scoate pentru ele găina, sînt numai a treia parte răspunzătoare.

Ai mai trăit un an, Cocò! Cui să-i mulțumești că fereastra ți se împodobește iarăș cu orizonturi inefabile și cu grădini?

MOARTE

Am de cîteva zile, în grădină, un mormînt. N-am avut încă un mormînt atît de mare în grădină. Aveam numai morminte mici, pui, mîțe și căței, care au murit blajin lîngă noi.

Morminte multe aveam de jurîmprejur, mai departe, în cimitirele de toată legea din regiune, unde sălășluiesc. Unele din ele, multe din ele noaptea, s-au strecurat pînă la mine, ca un abur ca niște fantome lipite de pămînt, căutînd mîngîierea unei inimi care în ceasul morții definitive le-a lipsit. Multe dîre de sînge și adieri de suspin se deslușesc prin întunericul tăcut dintre inima mea și morminte.

Îmi aduc aminte cîți morți au tras de clopotul din poarta schitului meu, noaptea, împleticiți la zăbrele, fără să pot să le dau ajutor. Aș vrea să strig pînă la Dumnezeu. Glasul mi se mut.

Grădina mea știe totuș ce-i moartea. Știu pomii, știu pasările din cuiburi. Acum doi ani, focul de sus, purtat prin cer, a căzut de cîteva ori peste noi, peste grădină. Înfloriseră caișii...

Din ramurile lor am descurcat șuvițele de păr, negre și bălaie, ale femeilor ucise, risipite și zburate bucăți peste grădina mea. Cîteva sute de sicrie de scîndură goală adunau, în ziua Paștilor, ghemotoacele însîngerate ale foștilor oameni, pulverizați de bombe în preajma mea. Din trei vecini, prinși de o explozie laolaltă, am strîns din grădină,

pentru înmormîntare și slujbă, cu frații și copiii morților, din iarbă, în două zile, două kilograme de bucățele. Căutam în vie și în trifoi. Unde se zărea o muscă, mirosea o fărîmă de carne. Un an întreg și o vară, grebla mai scotea, pe dinți, țândări de om din crăițe și crini.

Și mai erau miile și miile de morți din vastul cuprins al marelui război. Armata și populația cădeau în fiecare oră. Vaierul lor ajungea pînă în grădină, și auzeam lacrimile celor ce rămîneau să-i plîngă. Omul e rău în două feluri: cînd urăște și cînd ucide ca să ucidă.

Totuș grădina, careși amintește atîta spaimă, atîta suferință și atîta jertfă de-a surda, zice în gîndul ei, laolaltă cu arborii, cu vrăbiile, cu florile și cu porumbieii, că atunci a fost o tragedie, o calamitate împărtășită de toți, și buni și ne-buni. Între oameni se iscă furtunile, ciclonul, uraganele oarbe, cutremurele și fatalitatea fenomenelor din natură. Din ocean, din glob și din junglă. A fost război, spun privighetorile din grădină, și nu mai e război, acum, la moartea cîinelui nostru.

Moartea e și ea îndoită, într-adevăr: moartea în luptă și moartea fără apărare și atac.

Cu capul lui frumos, ridicat în văzduhul ars, cîinele meu asculta cu urechile lui mari, ciulite, cum înnotau venind corăbiile zburătoare. Ochii lui interogau lumina. Puternic și viteaz, curajul lui se temea de primejdia nevăzută. Platoșa largă a pieptului nu știa să o înfrunte. Maxilarele lui de oțel, drugii labelor lui viguroase, bărbăția lui teafără, care nu da niciodată înapoi, își simțeau neputința.

Odată s-a întors acasă după zece zile, rănit de schije și tîrîndu-se, cine știe de unde, pînă-n grădina lui. «A venit Baciul!», au strigat copiii, dezolați de lipsa cîinelui iubit. Între bombardamente, încet, încet, vindecăt cu leacuri, l-am făcut iarăș

voinic. Războiul nu l-a ucis, ci pacea. Poate că otrava unui scelerat al drepturilor omului cu cartelă.

Mormîntul din grădină mă obsedează. Nu mă pot învăța cu acest mormînt și cu această moarte. Ea întrece trista mea filosofie. Ne gîndim în gospodărie numai la mormîntul din grădină, tăcuți în jurul mesei de cină, tresărind de cîte ori căutăturile noastre se întîlnesc. Eu rămîn cu creionul în gol. Paraschivei i se oprește acul în cîrpeală. Mișura stă cu pensula în aer. Baruțu oftează. Ne ascundem. Ne îndemnăm unii pe alții să nu ne mai gîndim la el, să-l uităm... Citim o carte: nu putem citi. Povestim: povestirea tace. Punem muzică: nu ne place. Nu ne mai place nimic. Ne gîndim la mormînt.

Ni se pare că acest mormînt nu va fi uitat niciodată.

EMOȚII

O lună de zile a jucat în văzduh toată grădina, din mii de fluturi albi. Ca să ne păstrăm satisfacția că s-au ivit, ca orele, din nimic, ne prefacem a nu ști că fluturii de azi sînt omizile de ieri, care veneau prin aer, spînzurate de un fir de mătase purtat de adieri, și închidem ochii asupra seriilor de preschimbări ale ciudatului fenomen: viermele înger.

Aducerea aminte a felului cum tîrîtoarea se face zburător și zburătoarea decade, ne-ar dezgusta, ca descrierea fiziologică a maternității în timpul unei idile la lună, cu ecoul unui tremur de corzi de harpă sau un suspin de orgă, auzit din depărtări. Vrem fluturi, și fluturii iată-i în hore, dansînd un balet în piersici și pruni.

Parcă ar fi înflorit aznoapte, fecundată de stele reci, livada, și parcă florile, desprinse din locul lor, ar pluti în ramuri, șovăind să plece sau să se întoarcă. Petalele pribegesc îmbătate de fericirea ridicării mai sus și peste destin, peste pămînt și crengi. Poezia e harul fiecărei gîze și al fiecărui fir de iarbă pitit, și o trăiește cu exuberanță toată grădina. Valurile de trandafiri înneacă potecile cu belșugul ramurilor revărsate în toate părțile și, scuturîndu-și bogatele recolte, de zăpadă parfumată, înfloresc neîntrerupt, scuturate neîntrerupt și neîntrerupt așternute în toată grădina. Nici un zgomot nu percepe auzul, la spectacolul

ruperii delicate și al risipirii, în mișcarea rozelor și a fluturilor, ridicați ca din căderea impalpabilei desfoiri.

De coada măturii, răzimată în părete, s-a lipit ceva, ca o bucată de hîrtie. Ne punem ochelarii. Copiii ne-au luat-o înaintea și au țipat: «Ce splendoare!». Într-adevăr, prezența străinului e uimitoare. E un fluture mare, oprit acolo, pe mătura cu care s-au adunat virginalele petale în cîteva mușuroaie, pe cărări. Culoarea lui, nouă, pentru toată grădina, e o nuanță palidă, de ivory pe catifea transparentă. S-a strîns toată lumea să salute cu o emoție mistică imobilitatea nobilului vizitator, croit din cele mai suave cîrpe astrale. Îl examinăm la ochelari și lupă, ca să-i descoperim caracteristicile misterioase. Ochii de argint și aur lipsesc. Cucuwaia mică are capul bont și nici o mustață detectoare, nici un fulg de sprînceană nu-i complică profilul, neted și scurt. O simplitate, redusă la triumghi, cum singur Dumnezeu se pricepe să dea, de osibește perfecțiunea nemaipomenitei făpturi. Niciodată, nici unul din cei de față, de toate vîrstele și din toate țărîmurile cele mai opuse, n-a mai văzut un exemplar al acestui miracol. Un științific, care se găsește din întîmplare printre noi, ar vrea să-l străpungă cu acul și să-l păstreze în cutiile lui cu insecte. Cu o biciușcă l-am ars peste labelc întinse către divină arătare.

Biblioteca gospodăriei avînd și cărți de fluturi, ne-am dus să le căutăm.

— Adu *Les Ravageurs* de Fabre...

Au venit șase cărți. Le răsfoim, fiecare cîte una... Nimic!

— Adu *Die Wunder der Natur*.

Patru volume groase... Nimic! Natura e mai tare, născocеște și face neconținut.

Cu nasul în fotografii, imagini și picturi, a trecut o jumătate de oră. Nu mai e fluture! A plecat! Mătura stă singură și proastă.

FOAIE VERDE

Dacă am mai stat cu el de vorbă despre caise, Cocò e rugat să mă ierte, cum iartă și livezii că i le aduce proaspete în fiecare an, — și dacă sînt bune la gust și nu dau boala monotoniei, mingile de carne curată pot fi primite și de hîrtie.

Din punct de vedere al caracterului, pomul, e drept, o ia înaintea scriitorului, căci oricînd te-ai duce la el, cu traista sau pălăria, îl găsești neclintit din locul lui, și el știe să facă un singur fruct, însă dus la toate perfecțiunile, pe care și le impune cu o disciplină surizătoare și severă. Poetul face și caise și pere și moșmoane, unele după altele și pe toate grămadă, la timp și netimp.

Astăvară la Crăciun

Mîncam pere dintr'un prun

Și gutui dintr'un alun.

Caișii nu ne-au înșelat niciodată, și în scurta lor viață, concentrată, de zece ani, au dat numai și numai caise, și nemulțumiți să le facă frumoase la arătare și cu suc, învelite fiecare în piele de catifea, ca bărbia plină, cu zbenghiul gropiței, a copilelor rumene și bălane, le face și multe și mari.

Crăcile li se frîng de belșugul de aur, și coșurile, pe creștetul femeilor care le-au cules dinlăuntrul frunzelor adînci, ca din horbotele unei cămăși,

se întorc pline cu vîrf, cîte douăsprezece coşuri, cîte un rînd de oltence cu fota întoarsă la brîu, pe subt bêtele tivite cu mărgelile albe.

O singură dată caişii n-au răspuns la chemările soarelui portocaliu: anul trecut, — şi ei nu s-au putut ţine de cuvînt, din pricina altor înrudiri, din timpurile iernii, cu ghimpele de gheaţă şi cu gerul, care le-au strivit miezurile ca să le stîrpească. Biruinţa de azi e grandioasă. Ia te uită: mii de pitici de o şchioapă călăresc pe ramuri, jucîndu-se cu globurile purpurii, aruncate în sus şi prinse ritmic în mîini, cîte trei, şi iarăş aruncate şi prinse, încît par că mai mult plutesc şi sar decît ar sta să le vie rîndul...

Poetul ţine la cîntecele lui, le adună, le apără şi le păstrează, că sună dulce, că vin răguşite. E mîndru că a strigat în pădure ca mierla sau că pe o vioară minusculă, cu o singură coardă cît firul de păinjeniş de subţire, a ţiuit peltic ca ţîntarul. Ah, Doamne, cîtă trufie pentru o fărîmă de pulbere de zvon, la bietul om! A lucit niţeluş. Cîte bijuterii, într-o lacrimă de iarbă, nu scapără izlazul, şi de cîte comori nu străluceşte, mereu primenite în scînteiere şi culoare, şi mocirla, vărsată pe cîmpie ca o fiertură de mărgăritare şi zmarald! Ele trăiesc eternitatea într-o secundă. Nici nu trebuie mai mult, naivule, care îţi amăgeşti nerozia cu principii de durată şi posteritate.

Ai văzut caisul, cum îşi aruncă fructele cu viermi, cele mai grase? Ai văzut cum şi le leapădă şi pe toate celelalte, cînd Zamfira nu şi-a ridicat mîna goală pînă la ele, să le culeagă?

A! şi-a căzut mîneca înapoi, Zamfiră, şi şi s-a dezvelit subsuoara palidă, gătită cu un puf de păpădie neagră, bagă de seamă! Şi şi-au căzut şi două caise în sîn: lasă-le acolo!

UN AN

Despletit de păinjenișul dimprejurul lui, condeiul dă trei sute șaizeci de fire spirale, zi după zi, adunate pe lungime, ca pe fus, și, de Paști, îți cureți penița și tocul pentru o altă nouă depănare de caier.

A trecut un an fără să-l bagi de seamă. Iată din nou liliacul legănându-și, înflorit, panașele violete, și paharele galbene și roșii pe tulpina verticală a tulipei. Ne descântă zborul șovăitor al unei albine, nehotărîtă în care să intre.

Cele două ciocănitoare ale grădinii s-au făcut șase pestrițe. Iată familia întreagă tăbărită cu ciocul ca un stilet pe coaja unui copac, țipînd de foame. Ele nu vor să mănînce de-a gata, printre găini, firimiturile gospodăriei, și refuză să se domesticească, dar gerul cumplit al iernii trecute a stîrpit furnicile și omizile cuibărite în subsuorile arborilor cocoșați.

Un ied alb necăjește capra roșie din drumul către casă. Îi sare pe dinainte, dansează, o zbughește, se întoarce. E personajul vesel, șoltic și naiv al peizajului dintre grădini.

— Putem sta nițel de vorbă pe șoptite? că sîntem singuri. Ce-ai făcut un an de zile? Ți-ai împlinit oare toată datoria între o Răstignire și alta?

— Ce datorie ar putea să aibă un zmîngălit de hîrtie? Foaia e albă, cerneala e neagră, gîndul e cenușiu și de multe ori pana scrie cu țărînă.

- Ai scris în fiecare zi. . .
- E adevărat, câte puțin.
- De câte ori ai mințit în trei sute șazeci de zile? De câte ori te-ai prefăcut?
- Eu? Niciodată! Aș admite că poate m-aș fi înșelat.
- N-ai avut invidie, dușmănie, lăcomie?
- Nu cunosc. Le sufăr de la alții.
- Ai ajutat pe nevoiașul de suflet, rămas fără nădejde?
- După puterile mele puține. Încerc în toată ziua să scot din hîrtie un ghiocel, dar el nu încolțește întotdeauna. Răsare și câte o urzică. . .
- Îți cercetezi cugetul din timp în timp?
- În fiecare seară, îngere, înainte de culcare, trebuie să mă împac cu mine, cu oamenii și cu steaua de deasupra casei. Ca să merit odihna și ziua de mîine. Dacă am căzut fără voie în păcatul mîndriei și al desfătării de sine, mă pedepsesc. Nu mai desfac așternutul o săptămînă, și priveghez.

BASMUL

Cîteodată, viața seamănă de-a binelea cu basmul. Dacă ar semăna totdeauna cu el nu ne-ar mai fi grije de nimic și am trăi plutind ca pasările cerului și ațipiti în lumină ca floarea de crin. Cuvintele evanghelistului ar fi adevărate și pentru oameni, nu numai pentru pasări și plante.

De la muncă m-am întrebat: De ce m-aș osteni atît; întîi cu plugul, apoi cu brazda, sfărîmînduși cu călcîiul sapei bolovanii uscați? Mă bate un gînd, le-am spus boilor mei: ia să ne mai odihnim și noi, că n-o fi foc. Uite, să-i tragem un pui de somn în rariștea asta, la umbră, și dacă ne-o apuca amurgul, bine; dacă ne-o apuca noaptea, și mai bine, că dormim pînă mîine, o zi și-o noapte. Să o mai închinăm naibii de strădanie, că tot nu ne înnavușim. Și dacă ne-om îmbogăți, ce folos! Ne opintim mai mult și atîta tot.

Am dejugat vitele și le-am lăsat să pască fire de mătase și fire de soare și să bea apă albastră din izvorul dintre stejari. Și m-am apucat să cînt, și am cîntat din fluier pînă ce veni luceafărul colô, deasupra mea, spînzurat într-o frunză. Și am scos din sîn tot felul de jucării, pietricele și scoici, care erau slovele mele de socotit și gîndit, că de cîte ori sare din plug cîte o fărîmă de piatră frumoasă, — am roșii, albastre, galbene și verzui, — o iau, o spăl și-o bag în sîn, unde mi se zbate inima și se sfîiește.

Și iată că pe înnoptate a ieșit venind încoa, din zare, fata mea cea zveltă, cu deale mîncării într-un coș petrecut pe cot și învelit cu ștergarul tărcat. Ea venea jucînduși mersul în fota lungă și mărelele la grumaz, și cînta și ea. Dar de jur împrejurul ei, ce de lume! Ce de lume de gîze mișunate, care, în loc să zboare, o însoțeau umblînd ca porumbieii după mei, pe la picioare și pe de lături, ca niște cer de stele, pogorît pe cîmpie și mergînd cu fata mea odată, unde le-o duce ea.

Erau cărăbuși dolofani, cu cîte unul și două coarne, stoluri de viespi încondeiate cu o dungă de praf de mușețel și cu alta neagră, fluturi de toate fețele și cu o față, fiecare aripă, albicioasă, și alta cărămizie sau castanie; ochii le erau de jar de argint. Ei singuri nu puteau să meargă, ca să nu li se înnoade mustățile cu spinii, și zburau jos, ca o ceață palidă de rotunjimi de păpădie. Erau și aripi, erau și șopîrle și șerpi încovoiați, zorindu-se să ajungă mai iute, ca niște pîraie. Lipsea vrea una din jivinele și zburătoarele grădinilor? Nici una, nici helgea, nici vultûrul, împăcate toate sălbăteciunile, de parcă ar fi sunat înfrățirea tuturor celor ce se gonesc unele pe altele și se sfîșie. Greierii negri săreau cîte cinzeci deodată, izbucnind ca din cuiburi, și, pe viori nevăzute, murmurau din coarde dulce și țîntarii, care nu mai ciupeau. Am auzit dintr-un cîrd de pe undeva și cimpoaiele.

Cîinele mi s-a ascuns dedesubtul căruții, gloatele s-au apropiat de mine și i-am spus copilei mele:

— Nu știi: visez, ori povestesc un basm?

— Nu e nici vis, nici basm. Au venit să-ți mulțumească și să te sărute, că vorbești de ele frumos. . .

CUPRINS

PE O PALMĂ DE ȚĂRÎNĂ

Poveștile boabei și ale fărîmei

<i>Pe o palmă de țărînă</i>	7
<i>Trifoiul</i>	9
<i>Cîntare Bucovinei</i>	10
<i>Acasă, la noi</i>	18
<i>Porumbicii</i>	20
319 P.T. <i>Buna Vestire</i>	23
<i>Cuibul</i>	28
<i>Zbor în sus</i>	30
<i>Un zmalț</i>	32
<i>Țestoasa</i>	33
<i>Un ciob de primăvară</i>	36
<i>Lăstunii</i>	38
<i>Vișinii noștri</i>	40
<i>Un giuwaer</i>	41
<i>Șopîrla</i>	42
<i>Lăcusta</i>	43
<i>Ah! fluturii ăștia...</i>	44
<i>Octava</i>	45
<i>Hașchia care cîntă</i>	46
<i>O vâpaie</i>	47
<i>Oloaga</i>	48
<i>Crișcri</i>	50
<i>Un basm de cinci minute</i>	52
<i>Furnicile</i>	54
<i>Lighioana</i>	59
<i>Musca</i>	61

Groapa de mătase	65
Iepurii și aricii	67
Murgul	69
Prostul și vaca	71
Ireversibilitate	74
Cîmpie	76
Baia vrăbiilor	79
Subiectivul	81
Caniculară	83
Spectacolul	87
Scrisoare de prieten	90
Zdreanță	94
Haiduc	97
La moartea lui Cucu	100
Gioni	104
Bob	107
Șoaricele și mîța	110
Madona neagră	113
Băbuța	116
Peștele roșu	118
Pussy	124
Cîinele	127
Pietrele	132
348P.T. <u>Hopu</u>	134
O despărțire	137
Papuc	143
Idila	146
358P.T. <u>Alba</u>	149
Femeie în galben, cu berbec	152
Luna Park	156
Picătura	159
Oudle	161
Misiunea	164
Moartea suavă	167
Familiarități	169
Furii	175
Cocoșul	177
Decepții	178

<i>Puii</i>	181
<i>Doi orfani</i>	184
<i>Paraliticii</i>	186
<i>Filologie</i>	189
<i>Ioniță</i>	191
<i>Miracole ovale</i>	193
<i>Ceasul rău</i>	196
<i>Cocoșul cotonog</i>	199
<i>O răzbunare istorică</i>	201
<i>O numărătoare</i>	204
<i>Greierişul</i>	206
<i>Pisica</i>	209
<i>Cutia cu vieți</i>	211
<i>Duminică</i>	214
<i>Anghelache</i>	217
<i>Măș ruga . . .</i>	221
<i>Ștofele</i>	223
<i>Rîma</i>	226
<i>Voci</i>	228
<i>Lăptăruș</i>	231
<i>1 octombrie 19. . .</i>	244
<i>Calendar horticol</i>	246
<i>Octombrie</i>	250
<i>Motive caprine</i>	252
<i>Vorbe în doi</i>	255
<i>Papagalul și rîndunica</i>	259
<i>Cocorii</i>	262
<i>Florile din urmă</i>	266
<i>Chilia</i>	269
<i>Picuțe</i>	273
<i>Slovele</i>	276
<i>Zare vînătă</i>	279
<i>Golul mic</i>	281
<i>1 noiembrie</i>	284
<i>Drama de lingă puș</i>	286
<i>Împărățiile albe</i>	289
<i>Mama</i>	292
<i>Cîntec pe ghitară</i>	295

P.T.	De profundis	298
	Necă și puzderii	301
P.T.	De Crăciun	303
	Oeufs à la coque	308
	Bursuc	310
	O zi de optimism	312
	O pasăre nouă	314
	Darul de ziua ta	316
	Haihui	321
	April	324
	Moarte	327
	Emoții	330
	Foaie verde	333
	Un an	335
P.T.	Basmul	337

Redactor responsabil: Gheorghe Pienescu
Tehnoredactor: Ida Marcus

Dat la cules: 21.08.1964. Bun de tipar: 10.04.1965. Apărut: 1965. Tiraj: 12.180 ex $\frac{1}{1}$ legate. Hîrtie specială, cu filigran, de 90 g/m². Format: 800 × 920/32. Coli ed.: 12,09. Coli tipar: 10,88. A. nr. 12.049/1964. C.Z. pentru bibliotecile mari: 8R. C.Z. pentru bibliotecile mici: 8R—32.

Hîrtia executată la fabrica «Steaua Roșie» Bacău
Întreprinderea Poligrafică «Arta Grafică»
Calea Șerban Vodă 133,
București — R.P.R.

21